

**Revistă de biblioteconomie
și științele informării**

CONFLUENȚE BIBLIOLOGICE

<http://libruniv.usarb.md>

ISSN 1857-0232

1-2
(35-36)
2014

Director: Elena HARCONIȚA

Colegiul de redacție:

Lina MIHALUȚA,

director-adjunct

Valentina TOPALO,

șef CD al ONU, șef Centru Manifestări Culturale

Silvia CIOBANU,

șef Centru Marketing. Activitate Editorială

Elena STRATAN,

șef Serviciu Cercetare. Asistență de Specialitate

Alexe RĂU,

directorul general al Bibliotecii Naționale din Republica Moldova

Silvia GHINCULOV,

dr. în științe economice, directorul Bibliotecii Științifice ASEM

Radu MOȚOC,

inginer, secretarul Asociației Pro Basarabia și Bucovina, Filiala „C. Negri” din Galați

Maria ȘLEAHTIȚCHI,

dr. în științe filologice, conf. univ. Universitatea de Stat din Moldova

Nicolae ENCIU,

dr. hab. în științe istorice, conf. univ. Institutul de Istorie, Stat și Drept al Academiei de Științe a Republicii Moldova

Lector: Galina MOSTOVIC

Coperta / viziune grafică / tehnoredactare / machetare:

Silvia CIOBANU, șef Centru Marketing. Activitate Editorială

Notițe bibliografice: Ana NAGHERNEAC, șef serviciul Informare și Cercetare Bibliografică

Adresa redacției:

str. Pușkin, 38, mun. Bălți, 3100, Republica Moldova

Tel/fax: +373(231)52445; E-mail: libruniv@usarb.md; Web: <http://libruniv.usarb.md>

Tiparul: Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți

© Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alecu Russo”

ISSN: 1857 - 0232

Sumar / Summary

CARTEA DE VIZITĂ / VIZITING CARD

Elena HARCONIȚA
Garanția succesului este organizarea eficientă și respectarea standardelor profesionale / The guarantee of success is the effective organization and compliance with the professionals standards **7-19**

BIBLIOMESAGER / LIBRARY MESSENGER

Rubrică îngrijită
de Elena STRATAN /
Elena Stratan's column **20-30**

OPORTUNITĂȚI MODERNE / MODERN OPPORTUNITIES

Liubovi KARNAEVA, Elena HARCONIȚA
Un start reușit al proiectului Information Services for Improvement Study Quality, MISISQ / A successful start of the project for Information Services Quality Improvement Study, MISISQ **31-34**

FORMARE PROFESIONALĂ / CONTINUING PROFESSIONAL DEVELOPMENT

Elena HARCONIȚA, Elena STRATAN
Lucrările Colloquia Bibliothecariorum IN MEMORIAM FAINA TLEHUCI, ediția a II-a, internațională, 27 februarie 2014 / The international 2nd edition Colloquia

Bibliothecariorum FAINA TLEHUCI IN MEMORIAM February 27, 2014 ... **35-38**

Elena CRISTIAN
Metode moderne de păstrare și conservare a colecțiilor / Modern methods and preservation of collections **39-44**

ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR, FILIALA BIBLIOTECI DE ÎNVĂȚĂMÎNT DIN NORD / ASSOCIATION OF LIBRARIANS, NORTH BRANCH LIBRARY

Elena HARCONIȚA
Comunicat privind ședința de lucru a membrilor Filialei Bibliotecii de Învățămînt din Nord (BIN) în contextul consolidării regionale ABRM / Press release on the meeting of the members of North Education Library Branch in the context of strengthening regional Library Association of Moldova **45-47**

Elena HARCONIȚA
Date statistice privind activitatea bibliotecilor școlare din Republica Moldova în anul 2013 / Statistical data on school libraries in Moldova in 2013 ..... **48-55**

STRATEGII ALE COLABORĂRII / THE STRATEGY OF COOPERATION

Viorica LUPU, Vera SOBEȚCHI
Parteneriatul cu instituțiile de Cercetări Științifice - prioritate

Sumar / Summary

strategică a bibliotecii în asigurarea informațională a cercetării în domeniul agricol / Partnership with research institutions - strategic priority library in providing information in agricultural research 56-61

PAGINI DE ISTORIE / THE PAGES OF HISTORY

Gheorghe BACIU
Brașoave și adevăruri despre boala și moartea lui Mihai Eminescu / Fables and truths about the illness and death of Mihai Eminescu 62-71

RADU MOȚOC
Angelo De Gubernatis (1840 – 1913) 72-105

RADU MOȚOC
Carol al II –lea. Portretul unui rege / Portrait of King Carol II 106-108

С. ШПИТАЛЬНИК, Н. ШОРОК, А. СТЕПАНОВ
Иудаика в книжной коллекции Рихарда Коха / Judaism religion in Richard Koch book collection .. 109-114

SĂRBĂTORI PENTRU SUFLET / SPIRITUAL FETES

Medalion „Bibliotecari în timp și spațiu” / „Librarians in time and

space” medallion: Calimah, Leibniz Gottfried Wilhelm, Samuel Von Brukenthal, Johan W. Goethe, Ivan A. Krilov, Richard de Barry, Alexandru Odobescu, Mihai Eminescu, Alexandru Tzigara-Samurcaș, Ion Nistor, Radu Rosetti, Elena Farago, Nikolai Rubakin, Dimitrie Gusti, Perpessicius, Shiyali Ramamrita Ranganathan, Tudor Vianu 115-147

Ala LÎȘÎI
Prin galeria de portrete ale personalităților din istoria României, Moldovei și altor țări / Personalities portraits gallery in the history of Romania, Moldova, and other countries 148-152

Ana SOFRONI
Pentru ortodoxie curse de toată mîna / Hands trapping to Orthodoxy .. 153-156

Ana SOFRONI
Cartea însoțită de cîntec / The book accompanied by song 157-159

Lilia UCRAINEȚ
Simbol al mișcării și renașterii naționale: Dumitru Matcovschi - 75 de ani de la naștere / The symbol of national revival movement: Dumitru Matcovschi - 75 years of birth 160-163

Sumar / Summary

RAFTUL DE SUS / TOP SHELF

MARINA ȘULMAN

«Русский путь: PRO ET CONTRA»:
к двадцатилетию книжной серии /
To the twentieth anniversary
of the series book „Russian way:
PRO ET CONTRA” 164-170

MARINA ȘULMAN

Открытие для публики
знаменитой Третьяковской
Галереи/ A well known Tretyakov
Gallery was officialy opened
to the public 171-175

MARINA ȘULMAN

Мастер и маски: литературные
мотивы / Creator and masks:
the literary reasons 176-182

OMAGIERI / HOMAGES

Distinsă și mult stimată doamnă
Silvia Ciobanu/ Dear and
distinguished Mrs. Ciobanu 183

PREZENTARE BIBLIOGRAFICĂ / BIBLIOGRAPHICAL REFERENCE PRESENTATION

Angela HĂBĂȘESCU
Parteneriat copil – familie – școală –
societate (prezentare bibliografică)/
A bibliographical presentation about
educational partnerships child - family -
school - society 184-187

MUSAFIRII BIBLIOTECII / LIBRARY'S GUESTS 188

AUTORII / AUTHORS 189-190

GARANȚIA SUCCESULUI ESTE ORGANIZAREA EFICIENTĂ ȘI RESPECTAREA STANDARDELOR PROFESIONALE

***

THE GUARANTEE OF SUCCESS IS THE EFFECTIVE ORGANIZATION
AND COMPLIANCE WITH THE PROFESSIONALS STANDARDS

Elena HARCONIȚA

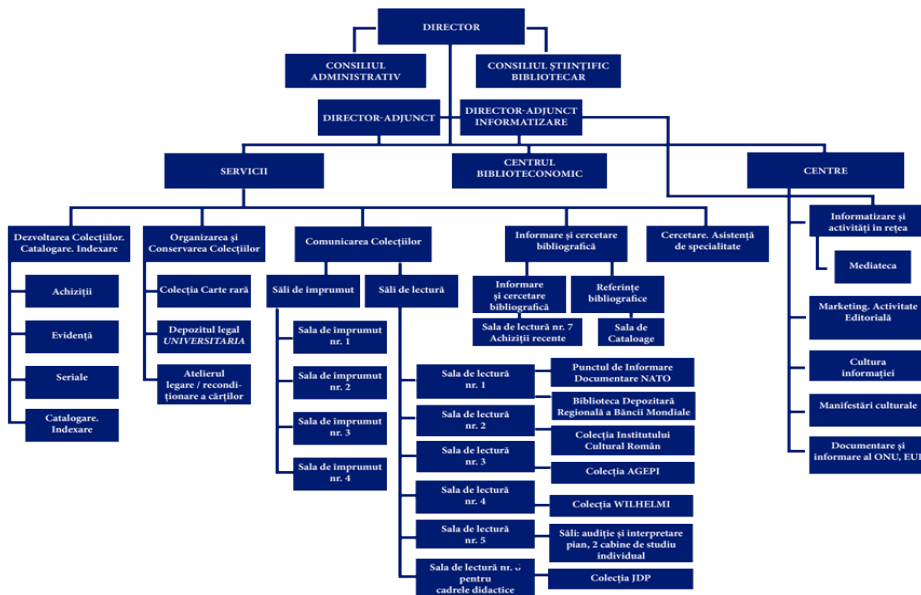
Abstract: *The article is about the activity of Balti University Library in 2013 and provides with some background information about collections development to management activities, marketing and Informatization. This year is significant for donations and sponsorships to ensure informational resources with printed study processes and scientific research, enhancing the information flow through the enrichment of OPAC and institutional electronic archive(ORA USARB), diversification of electronic services and conduct surveys to highlight the needs of users, ensuring participatory management through the creation of 14 profile groups for the purpose of monitoring key-processes of the library. The planned works was attended by 52 employees, 49 being librarians, respectively, 83% are highly-skilled degree holders and other of one and two degrees of skill.*

Schimbările ce se produc în învățămîntul din R. Moldova, precum și modificările care au avut loc în universitatea bălțeană în anul 2013, evident, că nu au ocolit nici instituția cărții - parte integrantă a mediului de instruire și cercetare științifică. Prin toate activitățile realizate Biblioteca demonstrează mereu că aparține deplin subiectelor de instruire, dată fiind calitatea ei de partener egal al facultăților și catedrelor cu care colaborează, precum și apartenența la structura organizațiilor din sfera științei și inovării (art. 131 (1) din Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova, COD Nr. 259 din 15.07.2004). Biblioteca a reacționat la modificările strategice ale USARB, determinîndu-și misiunea, propria strategie, obiectivele și sarcinile, în condițiile optimizărilor universitare, creîndu-și o nouă organigramă (Fig. 1), logică, sobră și clară.

12 subdiviziuni structurale, coordonate de 12 șefi, au fost reduse (începînd cu 01.04.2013) la 5 Servicii și 5 Centre, dirijate de 7 specialiști – manageri funcționali prin Ordinul Rectorului nr. 07/176 din 07.05.2013. (Fig. 1) Au fost aprobate noile state de personal - 61 de unități. A fost schimbat programul de lucru: între orele 9.00 – 18.00, Biblioteca avînd deschise spațiile timp de 52 ore pe săptămîină în loc de 61 ore de altă dată.

Conform prevederilor propriei Strategii 2013-2020, Biblioteca universitară va continua să se poziționeze în rolul de partener activ al membrilor comunității universitare, asigurînd accesul la informație, evoluînd ca o instituție cu servicii modernizate, în care tradiția este îmbinată cu tehnologiile informaționale, desfășurînd planuri concrete pentru instituirea nivelurilor noi de competență ale bibliotecarilor ce vor duce la diversificarea, îmbunătățirea serviciilor și produselor oferite utilizatorilor.

Fig. 1 Organigrama BŞ USARB

Instituționalizarea managementului participativ a avut loc prin crearea a 14 grupuri de profil (Fig. 2) care au asigurat monitorizarea proceselor-cheie ale Bibliotecii. La realizarea lucrărilor planificate au participat 52 de salariați, 49 fiind bibliotecari. Despre cunoștințele și potențialul angajaților din Biblioteca universității de la Bălți vorbesc și datele privind gradul de calificare profesional, apreciat de Comisia Republicană și comisiile locale de atestare: 83 % din personal dețin grade de calificare: 27 % - superior, 27 % - întâi și 29 % - gradul doi. În Bibliotecă își onorează serviciul salariații cu media de vîrstă între 35 - 45 ani, randamentul de muncă al cărora se află în apogeu, dar se simte necesitatea împrospătării statelor de personal, colaboratori tineri, pînă la 30 de ani fiind doar 4 persoane. La începutul fiecărui an calendaristic (25 - 28 februarie 2013) o comisie specială din cadrul Bibliotecii monitorizează cunoștințele și abilitățile tuturor colaboratorilor, evaluîndu-le în baza Fișei de autoevaluare, rapoartelor

Fig. 5

personale și interviului privind activitatea în anul precedent, estimînd competențele, abilitățile, performanțele, calitatea munci, cunoașterea și implementarea cadrului de reglementare, a tehnologiilor informaționale, respectarea disciplinei muncii, formarea profesională continuă ș.a. De rezultatele evaluării se ține cont la determinarea nișei profesionale a fiecărui salariat, la promovarea ierarhică și, desigur, la stabilirea sporului financiar (din mijloacele speciale ale Universității) pentru activitatea eficientă și calitativă.

Dimensiunea educațională și științifică a Bibliotecii menține, mai bine de 20 de ani, la categoria superioară de remunerare a muncii, a fost asigurată de susținerea instruirii și cercetării universitare prin **servicii tradiționale și electronice**.

În anul 2013 a fost asigurat împrumutul a 816 581 de documente tradiționale și electronice (Fig. 3), copii imprimate celor 9 993 de utilizatori înscriși, care au intrat în Biblioteca de 262 494 ori și i-au vizitat site-ul de 59 387 ori (Fig. 4), accesînd peste 465 146 pagini (Fig. 5) de 2 699 810 ori.

Fig. 3 Împrumut după tip document

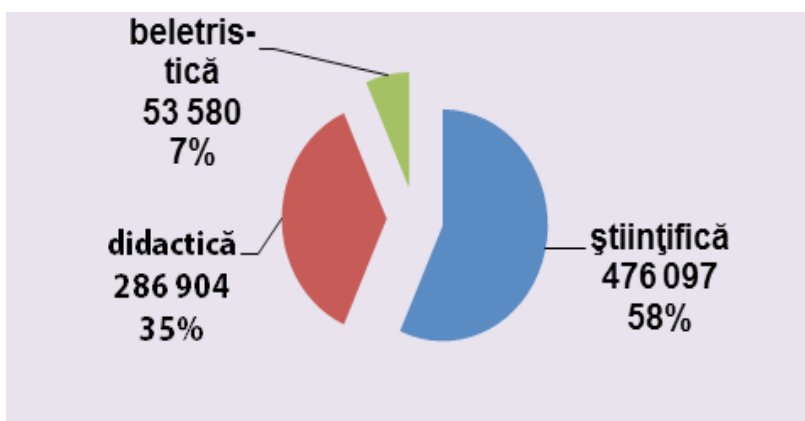

Fig. 4 Vizitele site-ului Bibliotecii

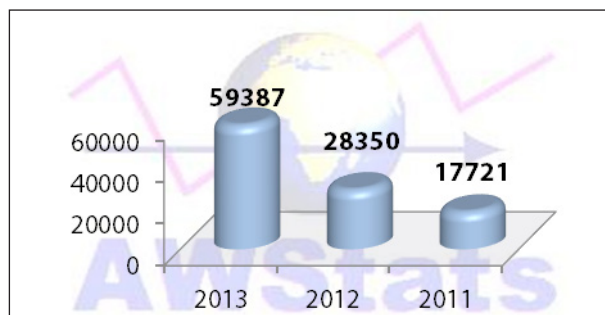
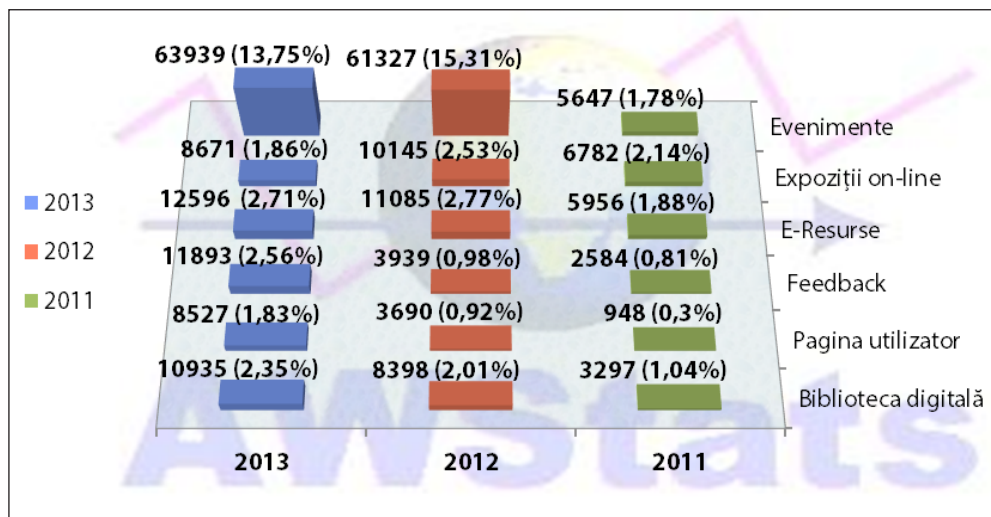

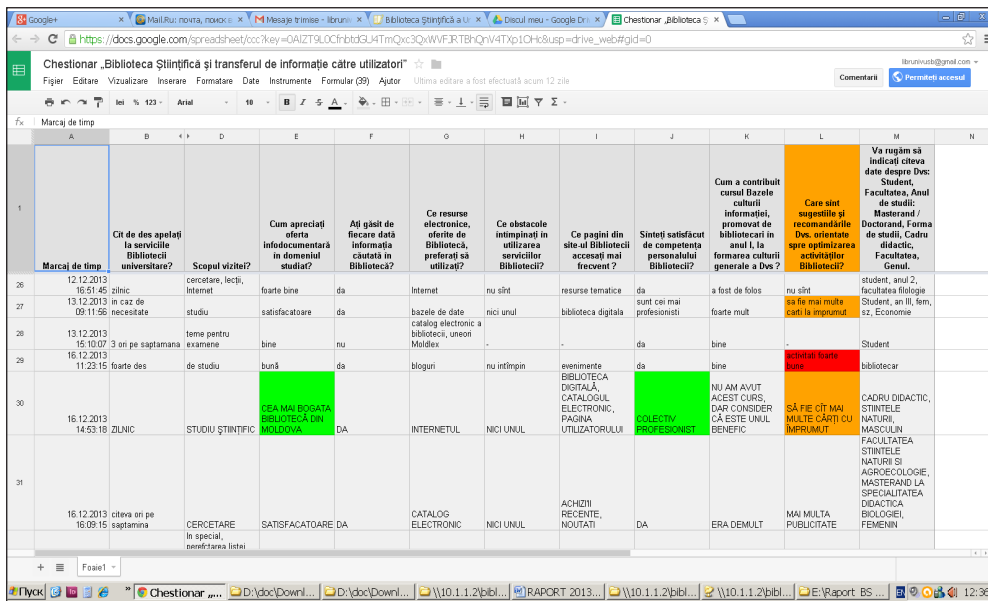
Fig. 5. Pagini afișate conform meniului

Serviciile tradiționale au fost suplimentate prin sporirea accesului la produsele bibliotecare prin noile puncte de conexiune globală: site-ul Bibliotecii <http://libruniv.usarb.md>, 4 conexiuni la biblioteci deschise, 9 conexiuni la rețele sociale, 10 – bloguri, 1 – wiki, 250 de lucrări instituționale și de autor ale cercetătorilor USARB, înregistrate în Biblioteca deschisă Open Library (153), în cele mai mari cataloage internaționale din lume Calameo (46), Issuu (40), Scribd (10) care au adunat peste 5 000 vizualizări. Pe blogurile sălilor de lectură și împrumut au fost postate cca 300 informații vizualizate de 19 000 ori. Pentru beneficiari au fost organizate 364 expoziții tematice, 22 on-line, 5 seminare naționale, 8 lansări de carte, programe complexe către Anul European al Cetățenilor, Ziua Națională a Culturii, Zilele Bibliotecii Științifice a USARB, Săptămâna Internațională a Accesului Deschis, Zilele ONU, Zilele Tineretului.

În vederea cunoașterii opiniilor utilizatorilor Bibliotecii a fost elaborat Chestionarul (Fig. 6) on-line (în programul Google Drive) „Biblioteca Științifică și transferul de informație către utilizatori”, plasat pe siteul Bibliotecii la rubrica Feedback. Dialogul pe cale virtuală permite o cunoaștere obiectivă a opiniei beneficiarilor privind calitatea serviciilor, activităților și produselor bibliotecare.

Fig. 6

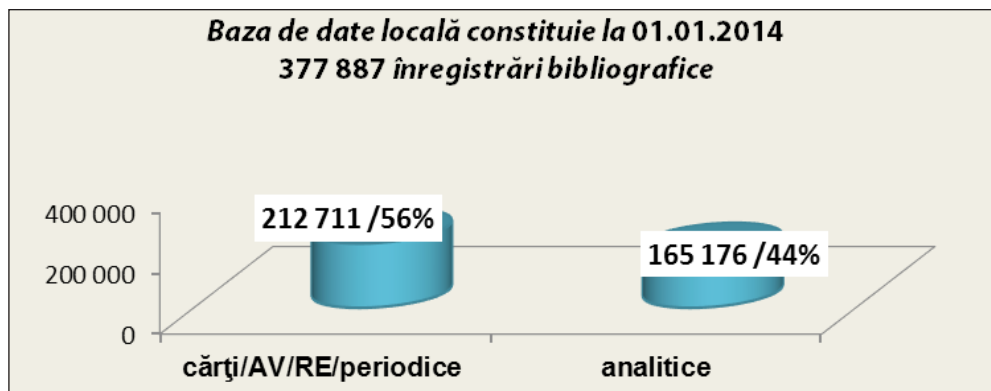
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
1		Cit de des apeleți la serviciile Bibliotecii universitare?	Scopul vizitei?		Cum apreciați oferta infodocumentară în domeniul studiilor?	Ați găsit de fiecare dată informația căutată în Bibliotecă?	Ce resurse electronice, oferite de Biblioteca, preferați să utilizați?	Ce obstacole întâmpinați în utilizarea serviciilor Bibliotecii?	Ce pagini din site-ul Bibliotecii accesați mai frecvent?	Sunteți satisfăcuți de competența personalului Bibliotecii?	Cum a contribuit cursul Bazele culturii informației, promovării de bibliotecari în anul I, la formarea culturii generale a Dvs ?	Care sînt sugestiile și recomandările Dvs. orientate spre optimizarea activităților Bibliotecii?	Va rugăm să indicați câteva date despre Dvs: Student, Facultatea, Anul de studii; Masterand / Doctorand, Forma de studii, Cadru didactic, Facultatea, Genul.	
26	12.12.2013	16:51:46 zilnic	cercetare, lectii, Internet		foarte bine	da	Internet	nu sînt	resurse tematice	da	a fost de folos	nu sînt	student, anul 2, facultatea filologie	
27	13.12.2013	09:11:56	studiu		satisfacatoare	da	bazele de date catalog electronica a bibliotecii, unson Moldlex	nici unul	biblioteca digitala	foarte mult	sunt cei mai profesonisti	da	sa fie mai multe carti la impunuta	Student, an II, fem, sz, Economie
28	13.12.2013	15:10:07	teme pentru examene		bine	nu					da	bine		Student
29	16.12.2013	11:23:15	foarte des	de studiu	bun	da	bloguri	nu intimpin	evenimente	da	bine	nu sînt	student, anul 2, facultatea filologie	bibliotecar
30	16.12.2013	14:53:18	ZILNIC	STUDIUL ȘTIINȚIFIC	CEA MAI BOGATA BIBLIOTECA DIN MOLDOVA.	DA.	INTERNETUL	NICI UNUL			NU AM AVUT ACEST CURS, DAR CONSIDER CA ESTE UNUL BENEFIC		SĂ FIE CÎT MAI MULTE CĂRȚI CU IMBRUMĂT	CADRU DIDACTIC, ȘTIINȚELE NATURII, MĂȘTULIN FACULTATEA ȘTIINȚELE NATURII SI AGROECOLOGIE, MASTERAND LA SPECIALITATEA DIDACTICA BIOLOGIEI, FEMENIN
31	16.12.2013	16:09:16	citirea ori pe săptămâna	CERCETARE în special, senefătară lectii	SATISFACTOARE DA		CATALOG ELECTRONIC	NICI UNUL	ACHIZII RECENTE, NOUȚATI	DA	ERA DEMULT	MAI MULTA PUBLICITATE		

Un rol deosebit de important printre oportunitățile Bibliotecii, îl ocupă cursul privind cultura informației. În conformitate cu ordinul rectorului nr. 05-596 din 26.10.2012, disciplina „Bazele Culturii Informației” a fost inclusă în planurile de învățămînt la toate specialitățile ca disciplină obligatorie de formare a abilităților și competențelor generale, în volum de 30 de ore (1 credit) (la învățămîntul cu frecvență la zi - 10 ore de contact direct și 20 de ore pentru lucrul individual; la învățămîntul cu frecvență redusă – 6 ore de contact direct și 24 ore lucru individual; pentru evaluare cîte 2 ore pentru fiecare grupă, indiferent de forma de studii, prin calificativul admis/respins). În anul 2013 bibliotecarii au promovat 444 ore în 47 grupe academice din anul I de la toate Facultățile, indiferent de forma de studii. Orarul lecțiilor precum și conținutul (in PowerPoint) lor au fost postate pe pagina web a Bibliotecii <http://libruniv.usarb.md/servicii/cultura.files/orarlectiilor.pdf>.

104 reviste bibliografice, 8 expoziții, 260 consultații individuale de prezentare a bibliografiei și a citărilor au fost oferite în cadrul Lunarului Licențiatului, Masterandului și Doctorandului - activitate de formare continuă a culturii informației pentru 28 grupe, circa 500 de participanți.

Pe calea electronică a fost asigurat accesul la 56 baze de date, inclusiv 11 baze de date EBSCO (Consorțiul REM – Resurse electronice pentru Moldova), MoldLex, Oxford University Press, Integrum, Gale, Sage Research Methods Online, Royal Society Journals and Archive etc.

Catalogatorii au înregistrat 17 649 de documente și articole în catalogul electronic, astăzi el conținînd circa 75 % din toate titlurile (Fig. 7).

În anul 2013, bibliotecarii au inițiat noul serviciu electronic: Arhiva instituțională digitală - ORA (*Open Research Archive*) USARB, care presupune publicarea lucrărilor de autor și instituționale în Acces Deschis pentru a spori fluxul informațional științific și a crește vizibilitatea USARB. A fost elaborat conceptul, etapele de implementare, pregătit pachetului de documente normative, primele 80 de lucrări au fost déjà înregistrate la rubrica Colecția Bibliotecii. Eliminarea barierelor de acces la publicațiile științifice, realizate în cadrul USARB, pune fundamentele unei comunicări științifice eficiente, îmbogățește educația și oferă o vizibilitate mai mare și măsurabilă a activității de cercetare.

- Informarea sistematică asupra noilor achiziții în cadrul Zilelor Informării, pe e-mail-urile personale, PW, blogurile și rețelele sociale.
  - ☛ În spațiul expozițional al Serviciului de Informare și Cercetare Bibliografică au funcționat 6 expoziții informative cu 3 420 documente noi, studenții, profesorii și bibliotecarii audiind 112 de reviste bibliografice cu prezentarea a 1 494 documente. Expoziția *Achiziții recente* a fost expusă (cu adnotări, cuvinte-cheie și coperte scanate) pe site, blog, în bibliotecile deschise din Internet: Open Library, Calameo, Issuu, Scribd), adunând mai bine de 3 000 de accesări.
  - ☛ 160 de monografii, manuale, dicționare, ghiduri, curriculumuri, anuare, articole științifice, publicații periodice, editate în anul 2012 de către universitarii bălțeni, au fost prezentate în cadrul ediției a 2 –a a expoziției „Contribuții științifice ale cadrelor didactice și ale bibliotecarilor, ediția 2013”. Aceste lucrări au completat colecția *Depozit Obligatoriu Universitaria*, unele au fost incluse în Open – Library, Calameo, Issuu, Scribd, ORA USARB, toate fiind oglindite în OPAC - <http://tinread.usb.md:8888/tinread/tinread.jsp>
  - ☛ Elaborarea a 6 (66) fascicule ale e-Buletinului bibliografic informativ *Achiziții recente în colecția Bibliotecii* - 3 453 titluri. Respondenții sondajului privind calitatea și relevanța acestui Buletin au remarcat satisfacția lor deplină vis-a-vis de acest serviciu electronic, au apreciat informarea promptă și absolut necesară pentru procesele de învățământ, cercetare,

participare în tot genul de proiecte.

- Diseminarea Selectivă a Informațiilor (DSI) direct de pe pagina web a Bibliotecii, fiind transmise 2 080 informații și 5 256 pagini selectate din baze de date, au acoperit circa 90 teme de cercetare.
- Informarea managerilor superiori ai Universității a avut loc prin 4 bibliografii cu 182 titluri de documente în regim SDC - Servirea Diferențiată a Conducerii.
- Bibliografia curentă **Contribuții științifico-didactice ale profesorilor și bibliotecarilor în anul 2013** a fost expusă pe blogul <http://librunivusarb.blogspot.com/> și site-ul Bibliotecii <http://libruniv.usarb.md>, fiind completată pe parcurs cu referințele expediate de către universitari.

Dezvoltarea colecțiilor și asigurarea accesului la resurse informaționale, realizându-se în raport cu aspirațiile mondiale ale piețelor informaționale orientate spre diversificare, personificare și convergența serviciilor informaționale.

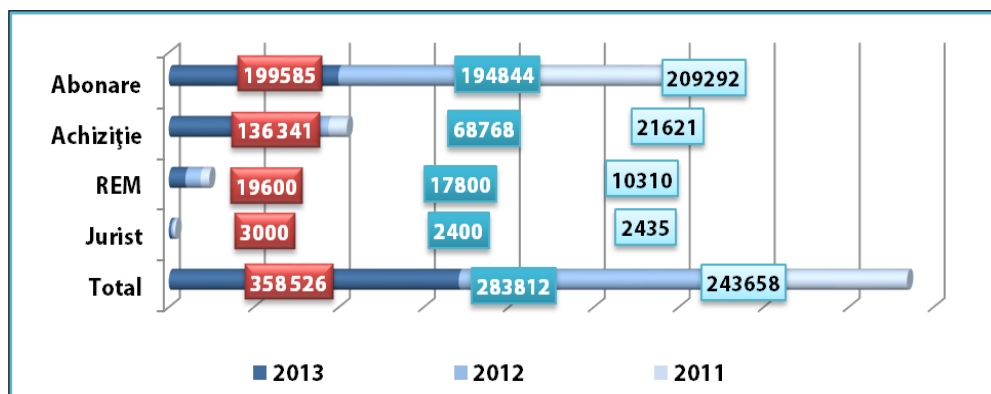
- ☑ **Tendința de a achiziționa documente tipărite în cât mai multe titluri, în dezafoarea numărului de exemplare, a fost prioritară și în anul 2013**, fiind achiziționate 4 927 titluri în 9 122 ex. (doar câte 1,85 ex. per titlu), în valoare de 766 335 lei, din care 63 % le constituie documentele științifice, iar 70 % - donațiile. Din bugetul total de 335 926 lei, prevăzut pentru resurse tipărite, au fost achizionate 1 003 de cărți (valoarea 136 341 lei) și perfectate 213 abonamente pentru publicații periodice (valoarea - 199 585 lei). Donațiile – 8 199 ex., inclusiv 96 abonamente la publicații periodice (de 8 ori mai multe decât documentele cumpărate), în valoare de 430 407 lei au suplimentat achizițiile contra plată, aducând o plus valoare destul de consistentă pentru oferta informațională a Bibliotecii. Cea mai importantă, din acest an, fiind donația de la Universitatea din Landshut, Germania, în cadrul Proiectului Parteneriatul cu Moldova în cooperare cu Serviciul German de Schimb Academic (DAAD) și Compania Draxlmaier în valoare de circa 10 000 euro.

Fig. 7

Analizînd achizițiile din buget (publicații tipărite și acces la baze de date) trebuie să menționăm creșterea cu 21 % față de anul 2012 și cu 32 % față de anul 2011 a finanțelor alocate de Universitate pentru diversificarea fluxului informațional și asigurarea informațională a învățămîntului superior de stat din Bălți.

Fig. 8 Cheltuieli din buget

Achizițiile echilibrate demonstrează actualizarea colecțiilor atît pe limbile cît și pe disciplinele de instruire (parametri inerenți pentru aprecierea dezvoltării colecțiilor unei biblioteci de învățămînt): în limba română - 69%, în limbile minorităților naționale 18% (rusă - 16%, ucraineană - 1% ș.a.) în limbile străine-13% (engleză - 7%, franceză - 1 % și germană - 2 %). Menționăm faptul că achizițiile în limbile străine se datorează, cu precădere, donațiilor, inclusiv proiectelor de investiții ale structurilor internaționale - ONU, UE, NATO, BM.

Fig. 9

ACHIZIȚIILE CONFORM DOMENIILOR DE ȘTIINȚĂ (după CZU)					
		2013		2012	
1	Generalități (0)	266 ex.	3%	464 ex.	4,53 %
2	Biblioteconomie (02)	116 ex.	1%	159 ex.	1,55 %
3	Filosofie, religie (1/2)	201 ex.	2%	250 ex.	2,45%
4	Psihologie (159.9)	211 ex.	2%	242 ex.	2,37%
5	Științe sociale (3/32)	559 ex.	6%	753 ex.	7,35%
6	Economie (33,65)	866 ex.	9%	721 ex.	7,04%
7	Drept (34)	836 ex.	9%	852 ex.	8,3%
8	Pedagogie (37)	721 ex.	8%	953 ex.	9,26%
9	Științe naturale (5)	168 ex.	2%	32 ex.	1,28%

10	Matematică (51)	202 ex.	2%	300 ex.	2,91%
11	Fizică (53)	128 ex.	1%	216 ex.	2,1%
12	Chimie (54)	52 ex.	1%	74 ex.	0,72%
13	Biologie, Zoologie (57-59)	114 ex.	1%	165 ex.	1,7%
14	Științe aplicate (6)	254 ex.	3%	427 ex.	4,17%
15	Informatică, Tehnică (004/62)	513 ex.	6%	581 ex.	5,65%
16	Agricultură (63)	139 ex.	2%	136 ex.	1,32%
17	Artă. Sport (7/79)	541 ex.	6%	538 ex.	5,24%
18	Limbă, lingvistică (8/81)	698 ex.	8%	1265 ex.	12,3%
19	Literatură (82)	2101 ex.	23%	1598 ex.	15,3%
20	Istorie, Biografii (9/94)	341 ex.	4%	364 ex.	3,57%
21	Geografie (91)	95 ex.	1%	92 ex.	0,89%
	Total	9 122	100%	10 282	100%

Mai bogate, în anul 2013, au devenit domeniile: Economie – 866 ex. (9%), Drept – 836 ex. (9%), Pedagogie – 721 ex. (8%), Limbă, lingvistică – 698 ex (8%), Literatură – 2 101 ex. (23 %), din care 1 758 ex. o constituie beletristica.

La 01.01.2014 bibliotecarii universității bălțene au ajuns să gestioneze 1 023 115 de documente în 289 950 titluri în valoare de 10 317 966 lei.

Rezultatele cercetărilor bibliotecare au fost demonstrate în cadrul a 3 activități științifice de nivel național, inclusiv prima ediție a *Colloquia bibliothecariorum Faina Tlehuci – 90 de ani de la naștere*, fiind editată și lucrarea cu același titlu. *Colloquia* a început cu ședința în plen și derularea secvențelor din video - filmul *Faina Tlehuci – Membru de Onoare al Senatului* (8 octombrie 2001). Elena Harconița a făcut o retrospectivă tematică *Faina Tlehuci în istoria biblioteconomiei naționale*; inginerul Radu Moțoc, membrul de Onoare al Senatului, secretarul Asociației Pro Basarabia și Bucovina, Filiala „Costachi Negri” din Galați, „ambasadorul cultural” al Bibliotecii noastre în România, a fost prezent cu exegeza *Memoria Doamnei va fi permanent în sufletul meu...*; Marina Șulman, bibliotecar, a vorbit despre *Predecesorii noștri – la izvoarele biblioteconomiei* (Наши предшественницы: у истоков библиотечного дела), Valentina Topalo și Olga Dascăl si-au lansat propriile amintiri despre *Directoarea lor*. A derulat foto - filmul *Directoarea și Biblioteca ei*, realizat de Silvia Ciobanu.

La 3 ateliere profesionale, realizate în colaborare cu Ministerul Educației, Asociația Bibliotecarilor și Direcția de Învățământ, Tineret și Sport din mun. Bălți, au participat bibliotecarii școlari și responsabilii de activitatea bibliotecilor școlare din mun. Bălți și 15 raioane din Nordul Republicii.

În calitate de Centru Biblioteconomic au fost recepționate / verificate și sintetizate 16 rapoarte statistice (112 Tabele Centralizatoare) pentru anul 2012 a activității bibliotecilor școlare din 15 raioane de Nord și mun. Bălți, **582** biblioteci. Au fost analizate 182 de tabele, oferite 144 consultații inclusiv prin e-mail, chat.

A fost sintetizat Raportul pe toate 3 zone (Nord Sud Centru) și expediat

Ministerului Educației, Bibliotecii Naționale și Bibliotecii Centrale Universitare din Chișinău, expus pe siteul Bibliotecii <http://libruniv.usb.md/structura/asistenta/tabel2012.xlsx>, blogul Filialei.

De asemenea au fost recepționate și analizate situațiile statistice din bibliotecile de colegii patronate - Lipcani, Soroca (pentru BCU).

Cei mai merituoși bibliotecari au participat la 34 întruniri profesionale cu 63 comunicări, 4 stagii de formare profesională continuă, au activat în colegiul de redacție a revistelor *BiblioScientia* (E. Harconița) (fondator: Bibl. Șt. Centrală „Andrei Lupan”) Bibliouniversitas@ABRM.md: rev. bibliotecilor universitare din Republica Moldova, *InfoStand* biblioteconomic: *Bul. de informare al Comis. ABRM „Standardizarea activității de bibliotecă* (L. Mihaluța), au publicat în reviste distincte internaționale.

Biblioteca a participat la Proiectul lansat de UNESCO pentru elaborarea e-publicației *Resurse privind cultura informației din lume* (Overview of Information Literacy Resources Worldwide), prezentînd 25 de resurse tematice proprii, în format electronic, cu caracter instructiv.

Proiectele de investiții în derulare, doar pentru anul 2013, au adus 414 exemplare în 232 titluri în valoare de un venit de 11 734 EURO.

Succesul anului 2013 pentru 7 biblioteci universitare din Republica Moldova este Proiectul *Information Services for Improvement Study Quality, MISISQ*: Proiect TEMPUS în valoare de peste 1 mln €, care va permite timp de 3 ani diversificarea și modernizarea serviciilor informaționale pentru un învățămînt de calitate.

Activitatea editorială a Bibliotecii a fost diversificată prin inaugurarea colecțiilor biobibliografice: *IN HONOREM* și *Facultas Biography – USARB*. Primele lucrări fiind consacrate doctorului habilitat Pavel TOPALĂ și Facultății de Științe ale Naturii și Agroecologie. În total au fost publicate 8 lucrări (5 monografii, 2 biobibliografii și 1 bibliografie), 2 reviste (*Confluente Bibliologice* și Bibliouniversitas@ABRM.md), 60 de articole; au fost scrise 30 de referințe despre Bibliotecă și bibliotecari. Toate lucrările sînt expuse on-line.

Anul 2013 a adunat în palmaresul Bibliotecii și salariaților ei premii și diplome prestigioase pentru implicațiile educaționale și științifice:

- ✓ **Diploma** pentru promovarea activă a Accesului Deschis la informație în mediul academic la Conferința finală a *Proiectului „OA Connect+ în mediul academic al Republicii Moldova”*;
- ✓ **Diploma ABRM** pentru promovarea activă a Accesului Deschis la informație în mediul academic;
- ✓ **Diploma de Excelență** din partea Bibliotecii Științifice ASEM pentru realizări remarcabile în asigurarea educației și științei, colaborare îndelungată cu Biblioteca Științifică ASEM;
- ✓ **Scrisoare de grațitudine** din partea Școlii Primare nr. 21 din mun. Bălți Directorului Bibliotecii Științifice USARB, Elena Harconița, pentru colaborare creativă și contribuție substanțială în organizarea și desfășurarea atelierului de lucru pentru bibliotecarii din instituțiile preuniversitare municipale cu genericul „Bibliotecile școlare - inovație, inspirație, creativitate”;

- ✓ **Lina MIHALUȚA**, Diploma de gradul I a **Guvernului Republicii Moldova** pentru activitate rodnică în domeniul organizării și promovării managementului biblioteconomic, contribuție substanțială la promovarea lecturii în mediul studențesc și de cercetare și cu prilejul Zilei Bibliotecarului în RM;
- ✓ **Adella CUCU** - Diploma de Excelență a **ABRM** - **Cel mai bun Bibliotecar al anului**, Diploma Ministerului Educației pentru performanțe remarcabile în activitatea profesională, contribuție substanțială la pregătirea specialiștilor de înaltă calificare și cu prilejul Zilei Bibliotecarului, **Diploma Cel mai Bun Bibliotecar al Bibliotecii în anul 2012**;
- ✓ **Diplomă de mențiune ABRM** **Elenei STRATAN**, șef serviciu; **Angela HĂBĂȘESCU**, **Ala LÎȘÎI**, bibliotecari principali.
- ✓ **Diplome de merit decernate de către conducerea Bibliotecii grupurilor de lucru**:
  - ☑ Pentru crearea Repozitoriului Instituțional USARB: **E. Harconița, I. Afatin, L. Mihaluța, S. Șișcanu, T. Prian**;
  - ☑ Pentru editarea în premieră a revistei electronice a bibliotecilor universitare din RM BiblioUniversitas@ABRM.md (col. de red. a BȘ USARB): **E. Harconița, L. Mihaluța, I. Afatin, E. Stratan, V. Topalo**, design, tehnoredactare, machetare **S. Ciobanu, T. Prian, S. Șișcanu**;
  - ☑ Pentru realizarea proiectului Prin blogurile Bibliotecii mai aproape de utilizator: **E. Harconița, L. Mihaluța, E. Stratan, A. Cucu, G. Palii, M. Magher, G. Belcovschi, A. Purici, A. Antonova, A. Hăbășescu, V. Vacarciuc, M. Postolati, E. Țurcan, A. Musteață, L. Ababi, G. Cazacu, L. Melnic, M. Iulic**.
  - ☑ Pentru crearea / administrarea Blogului Filialei BIN a ABRM: **E. Harconița, L. Mihaluța, E. Stratan**.
  - ☑ Inițierea și elaborarea Bazei de date BIN a ABRM: **E. Harconița, L. Mihaluța, E. Stratan, T. Prian, E. Țurcan**.
  - ☑ Pentru modelarea RMF-ului Bibliotecii: **E. Harconița, L. Mihaluța, P. Spînu, S. Șișcanu**.
  - ☑ Crearea Programului informatizat de evidență Statistica BȘ USARB: **I. Afatin, T. Prian, L. Mihaluța**.
  - ☑ Sintetizarea / cumularea rapoartelor statistice a bibliotecilor școlare din RM pe anul 2012: **E. Stratan, T. Prian**.
  - ☑ Pentru inițierea și promovarea Zilelor Bibliografiei în subdiviziuni: **V. Topalo, E. Scurtu, L. Răileanu, A. Cucu, G. Belcovschi, A. Hăbășescu, L. Ababi, E. Țurcan, A. Lîșii, L. Iavorschi**.
  - ☑ Pentru realizarea versiunii 2012 a paginii Web: **E. Harconița, I. Afatin, L. Mihaluța, E. Stratan, S. Ciobanu**.

Rezultatele Concursurilor instituționale: *Cel mai bun blog al subdiviziunii, Cea mai organizată și bine gestionată colecție uzuală a Bibliotecii, Cel mai productiv autor de expoziții tematice on-line.*

1. Blogul Anului 2012

- Cel mai bun blog al Anului 2012: Sala de lectură nr. 2 Științe

Filologice

2. Cea mai bine organizată și gestionată colecție uzuală a Bibliotecii
  - Locul I Sala de Împrumut nr. 1 Documente științifice/beletristică (L. Răileanu, A. Lîsii, V. Barbaroș, M. Gore)
  - Locul II - Sala de lectură nr. 2 Științe Filologice (A. Cucu, M. Magher, G. Palii)
  - Locul III - Oficiul Documente Muzicale (E. Țurcan, A. Musteață)
3. Cel mai eficient/relevant autor de expoziții tematice on-line
  - Locul I - V. Topalo
  - Locul II - Grupul de autori: G. Belcovscaia, A. Purici, A. Antonova
  - Locul II - Grupul de autori: E. Țurcan, A. Musteață; S. Ciobanu
  - Locul III - A. Hăbășescu
4. Cea mai originală comunicare prezentată în cadrul Colloquia professorum TRADIȚIE ȘI INOVARE ÎN CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ. Ediția a 3-a BIBLIOTECA UNIVERSITARĂ CONTEMPORANĂ: SPAȚII REALE ȘI VIRTUALE.
  - Locul I - Particularitățile de dezvoltare a resurselor informaționale în 20 de ani de independență a R. Moldova 1991 - 2011: studiu – E. Harconița, S. Zadainova
  - Locul II - Performanța instituției – rezultatul eficienței angajaților - E. Harconița
  - Locul II - Proiectul Anului: Prin blogurile Bibliotecii mai aproape de utilizatori. Blogul Filialei BIN - Biblioteci de învățămînt din Nord a ABRM – L. Mihaluța, E. Stratan
  - Locul III - Statistica: program informatizat de evidență – I. Afatin, T. Prian

PREMII

În cadrul Concursului Național „Cele mai reușite lucrări în domeniul Biblioteconomiei și Științelor Informării din anul 2012”

PREMIUL I, secțiunea BIBLIOLOGIE

Marșalcovschi, Teo-Teodor. Manuscrise de Dimitrie Balica comisul / Teo-Teodor Marșalcovschi, Maria Abramciuc, Elena Harconița ; desing/ tehored./machetare: Silvia Ciobanu, Univ. de Stat „Alecru Russo”, Bibl. Șt. – Bălți : Bibl. Șt., 2012 (Ch. : Tipogr. Centrală). – 315 p. – ISBN 978-9975-50-102-6.

PREMIUL III, secțiunea BIBLIOTECONOMIE

Cercetări biblioteconomice în anul 2011 : constatări calimetrice”, conf șt. (2012; Bălți). Cercetări biblioteconomice în anul 2011 : constatări calimetrice Materialele conf. șt., 8 febr. 2012 / coord.: Elena Harconița, (red.); colegiul de red.: Lina Mihaluța, Elena Stratan ; lector : Galina Mostovic ; rez. în lb. engl. : Valentina Topalo ; design/cop./machetare : Silvia Ciobanu; tehored. : Natalia Culicov. – Bălți, 2012. – 376 p. – ISBN 978-9975-50-067-8

Biblioteca și utilizatorul în dialog 2.0: Inovație și informație pentru toți : Materialele Colloquia Professorum „Tradiție și inovare în cercetarea științifică”, Ed. a 2-a, 15 oct. 2011 / coord. : Elena Harconița (red.) ; colegiul de red. : Lina Mihaluța, Elena Stratan ; lector : Galina Mostovic ; trad. : Valentina Topalo ; design/cop./machtetare : Silvia Ciobanu ; tehored. : Natalia Culicov. – Bălți : [S.n.], 2012. – 106 p. – ISBN 978-9975-50-084-5. – Antetit. : Bibl. Șt. a Univ. de Stat „Alec Russo” din Bălți. [citată 31.05.2012].

„Biblioteca universitară contemporană: spații reale și virtuale”, colocviu (3 ; 2012 ; Bălți). Biblioteca universitară contemporană: spații reale și virtuale = Contemporary university library real and virtual spaces : Materialele Colloquia professorum „Tradiție și inovare în cercetarea științifică”, ed. a 3-a, 12 oct. 2012, Bălți / colegiul red.: Elena Harconița (red.) ; colegiul red. : L. Mihaluța, E. Stratan, A. Cucu ; rez. în lb. engl. : V. Topalo ; desing/cop./machtetare : S. Ciobanu ; tehored. : S. Șișcanu – Bălți : Bibl. Șt., 2012. – 128 p. - ISBN 978-9975-931-89-2. – Antetit.: Bibl. **Diploma AGEPI** cu mențiune specială a juriului pentru participare la concursul *Biblioteca – partener în promovarea proprietății intelectuale*, ediția a 4-a.

Așa a fost anul 2013 în Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, oare cum va fi anul 2014?

Bibliografie:

1. *Biblioteca Științifică. Raport de activitate 2012.* Coord. E. Harconița (red.). Elaborare: Centrul Managerial al Bibliotecii : Elena Harconița, director; Lina Mihaluța, director-adjunct; Igor Afatin, director-adjunct Informatizare; Adella Cucu, șef serviciu Dezvoltarea Colecțiilor. Catalogare/ Indexare; Elena Cristian, șef serviciu Organizarea/ Conservarea Colecțiilor; Anna Nagherneac, șef serviciu Informare și cercetare bibliografică; Ludmila Răileanu, șef serviciu Comunicarea Colecțiilor; Valentina Topalo, șef Centru Manifestări Culturale, CD ONU; Silvia Ciobanu, șef Centru Marketing. Activitate editorială; Elena Stratan, șef serviciu Cercetare. Asistență de Specialitate, Bălți, 2014. 183 p.

Elena STRATAN

10 ianuarie 2014

La ședința de formare profesională continuă Elena Harconița, directoarea Bibliotecii, a relatat despre participările sale la reuniunile profesionale la finele anu-

lui 2013: Conferința consacrată aniversării a 80 ani de la fondarea Bibliotecii Republicane Științifice Agricole a UASM cu genericul „Biblioteca universitară și specializată: particularități, realizări, viziuni”, 26 noiembrie 2013; Conferința finală a proiectului „OA Connect+ în mediul academic al Republicii Moldova”, 18 decembrie 2013, Biblioteca Științifică a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”. Evenimentul a avut ca scop

prezentarea rezultatelor campaniei de promovare a Accesului Deschis în Republica Moldova, inițiativele instituționale și evenimentele de succes din cadrul Săptămânii Accesului Deschis, care a avut loc în perioada 21-27 octombrie 2013. Conferința a finalizat cu Gala Promotorilor Accesului Deschis, unde Bibliotecii Științifice USARB i-a fost decernată *Diploma pentru promovarea activă a Accesului Deschis la informație în mediul academic*; Ședința Clubului Bibliografilor BiblioArtis din 20 decembrie 2013, organizator Departamentul Informațional Biblioteconomic ULIM (DIB) și Camera Națională a Cărții (CNC).

15 ianuarie 2014

Ziua de 15 ianuarie este o zi cu 2 semnificații prețioase: asocierea Zilei Naționale a Culturii cu personalitatea Marelui Poet Mihai Eminescu, care a fost bibliotecar, director de Bibliotecă universitară la Iași. În discursul de inaugurare a Zilei Naționale a Culturii la Biblioteca universitară, Elena Harconița a vorbit despre importanța desfășurării unor astfel de evenimente în raport cu cele mai

proeminente personalități ale neamului. Ziua Națională a Culturii a fost marcată prin inaugurarea a 7 expoziții de documente variate, vechi, rare, ediții noi, inclusiv documente electronice din colecția eminesciană pe care o deține Biblioteca USARB: „Eminescu - Omul deplin al culturii românești” (C. Noica), prezentare V. Topalo, hol, parter; „Versuri melodioase eminesciene traduse”, prezentare L. Ababi, sala de lectură în Limbi străine; „Recitindu-l pe Eminescu ne reîntoarcem, ca într-un dulce somn, la noi acasă” (M. Eliade), prezentare – M. Magher, sala de lectură Științe filologice; „Eminescu în durată eternă”, prezentare A. Lîsîi, sala de împrumut nr. 1; „Călătorii fascinante prin opera lui Mihai Eminescu”, prezentare O. Dască, Mediateca; „Muzica în poezia eminesciană”, Oficiul Documente Muzicale; „Eminescu în dicționare și enciclopedii”, serviciul Referințe bibliografice. La televizorul din hol toată ziua au derulat filme documentare despre Mihai Eminescu.

16 ianuarie 2014

Inaugurarea expoziției „Lupta cu inerția - Poezii generației '60” organizată de Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu” din Chișinău, director Academician Valeriu MATEI, cu prilejul Zilei Culturii Naționale. Alcătuită din 25 de banere, expoziția cuprinde o selecție semnificativă din opera poetică a generației din care fac parte poeți de pe ambele maluri ale Prutului, printre care Nicolae Labiș, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ion Gheorghe, Ioan Alexandru, Ana Blandiana, Cezar Baltag, Adrian Păunescu, Gabriela Melinescu, Leonid Dimov, Ioanid Romanescu, Grigore Vieru, Dumitru Matcovschi, Victor Teleucă, Liviu Damian, Gheorghe Vodă, Anatol Codru, Pavel Boțu și terminând cu Gheorghe Pituț, Ileana Mălăncioiu, Petre Stoica, Petru Cărare, Constanța Buzea, Grigore Hagiu, Ion Vatamanu ș.a.

30 ianuarie 2014

În sala de lectură Științe Filologice, în cadrul cursurilor de formare profesională continuă a cadrelor didactice preuniversitare, a fost desfășurată ora de curs *Didactica limbii și literaturii române*, promovată de decanul Facultății de Litere, conf. univ, dr. Nicolae Leahu. În sală a fost organizată expoziția *Didactica limbii și literaturii române*, fiind expuse circa

100 documente din domeniu. Valentina Topalo, șef serviciu, a prezentat bazele de date accesibile de pe pagina Bibliotecii Științifice USARB. Natalia Culicov, șef oficiu, a prezentat serviciul oferit de Biblioteca Științifică USARB pentru utilizatorii aflați la distanță: *Intrebă bibliotecarul*.

10 februarie 2014

Elena Harconița, directoarea Bibliotecii Științifice USARB, participanta training-ului *MANAGEMENT ORGANIZAȚIONAL* (Chișinău, 5-6 februarie 2014), susținut de NOVATECA și Compania AXA MANAGEMENT CONSULTING, a organizat trainingul respectiv pentru colegii săi. Într-o manieră interactivă grupul de bibliotecari a studiat următoarele subiecte: Manager de succes, Diferențe între leader și manager, Funcțiile și abilitățile manageriale, Planificarea și monitorizarea activităților, Eficientizarea activității echipei, Comunicarea eficientă ca instrument de motivare, Feedbackul constructiv, Crearea și promovarea brandului bibliotecii, Principii în deservirea excelență a utilizatorilor bibliotecii.

11 februarie 2014

A fost inaugurată expoziția „Unirea Principatelor Române și reformele domnitorului Alexandru Ioan Cuza”, organizată de Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu” din Chișinău, director Academician Valeriu MATEI, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți și Biblioteca Științifică.

11-16 februarie 2014

Biblioteca a participat la Campania Internațională *Împreună să facem internetul mai bun!* prin diverse activități de informare a utilizatorilor: expoziția „Comportament responsabil de utilizare a Internetului sau Ziua Siguranței pe Internet” inserate fiind resurse electroni-

ce calitative, site-uri, bloguri cît și cărți din colecția „Computer. Internet”. În Mediatecă, la Televizorul din holul Bibliotecii au fost derulate filmulețe, videoclipuri, imagini despre Ziaua Siguranței pe Internet, beneficii ale internetului, utilizarea sigură și responsabilă a tehnologiilor informaționale precum și combaterea riscurilor și pericolelor potențiale.

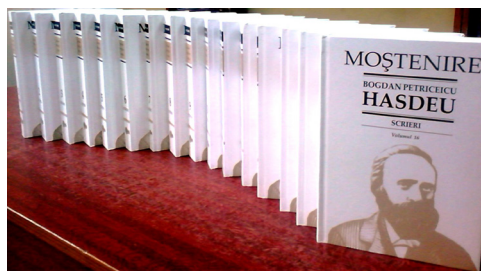
25 februarie – 25 martie 2014

În cadrul Lunarului licențiatului, masterandului, doctorandului, grupele de licențiați și masteranzi de la Facultățile USARB au fost antgrenate în diverse activități de informare bibliografică: prezentarea expoziției *Achiziții recente în colecția Bibliotecii*, domeniile: Științe pedagogice, Psihologice, Arte (E. Scurtu, A. Nagherneac, M. Iulic - grupul *Promotorii resurselor info-documentare*); Salonul *Contribuții editoriale științifico-didactice – 2013* (informații despre publicațiile profesorilor) - E. Scurtu, A. Nagherneac; baze de date pentru instruire și cercetare (V. Topalo, O. Dascal, T. Pogrebneac); Serviciul *Întrebă bibliotecarul* (N. Culicov, T. Aculova); *Reguli pentru prezentarea referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare: ghid practice* (A. Nagherneac); asistență profesională în vederea redactării corecte a referințelor și citărilor într-o lucrare științifică.

26 februarie 2014

În sala de lectură Științe Filologice au fost lansate 16 volume de Scrieri ale lui B. P. Hașdeu, editate la Editura „Știința” în colecția Moștenire. La eveniment au participat: Gheorghe Popa, rectorul USARB; Mihail Papuc, șef de redacție ÎSEP „Știința”; Mircea V. Ciobanu, redactor-șef la Editura „Știința”; Vladimir Beșleagă, eseist, jurnalist, prozator. În sală a fost organizată expoziția „Bogdan Petriceicu Hasdeu (1838 - 1907) poet, prozator, dramaturg, istoric, filolog și folclorist roman”. Editura „Știința” a dăruit Bibliotecii cele 16 volume ale lui B. P. Hașdeu. Scriitorul Vladimir Beșleagă a oferit cititorilor universității bălțene „Romanul vieții lui Bogdan Petriceicu Hasdeu” de Ionel Opreșan, publicat în anul 1990 la editura Minerva, biobibliografia selectivă Vladimir Beșleagă: „... în creație axul moral este totul”, poemul tragic *Viața și moartea nefericitului Filimon* sau Anevoioasa cale a cunoașterii.

13 martie 2014

Daniel LUNGU, reprezentantul Scientific Knowledge Services a susținut un training de promovare a resurselor Companiei Scientific Knowledge Services. Domnia sa a instruit cadrele didactice, bibliotecarii în vederea utilizării eficiente a paginilor web a editurilor Cambridge și Taylor and Francis, ofertele și resursele științifice online ale acestora.

18 martie 2014

În cadrul ședinței de profesionalizare, Dna Elena Harconița, director, și Igor Afatin, director-adjunct Informatizare. Activitate în rețea, au relatat despre vizita efectuată pe 10-15 martie 2014 la Biblioteca Universității de Științe Medicale din Kaunas, Lituania, unde a fost lansat Proiectul *Information Services for Improvement Study Quality, MISISQ*: Proiect TEMPUS câștigat împreună cu 6 biblioteci universitare din Moldova în valoare de peste 1 mln €, ceea ce va permite timp de 3 ani diversificarea și modernizarea serviciilor informaționale pentru un învățământ de calitate.

11 aprilie 2014

Bibliotecarii universitari bălțeni au participat la Cursurile de formare profesională de scurtă durată „Managementul inovațional al instituțiilor infodocumentare”, aflându-se timp de 75 de ore într-un dialog profesional cu formatori naționali: Tatiana COȘERI, director adjunct, Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”, drd, cadru didactic USM, vice - președinte al ABRM; Ludmila Corghenci, director adjunct, DIB ULIM; Mariana Harjevschi, Director general, Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu, Presedintele Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova; Natalia Cheradi, Director adjunct, Biblioteca Științifică ASEM.

În zilele de 10 -11 aprilie 2014 bibliotecarii s-au axat pe subiectul promovat de Dr., conf. univ. Lidia Kulikovski, Director Departament Studii și Cercetări, Biblioteca Municipală B. P. HASDEU: „Management inovațional versus managementul inovației. Delimitări și precizări noționale și conceptuale” și „Inovarea componentelor managementului infodocumentar”. În final, după poza de familie, Dna Lidia Kulikovski a lăsat impresiile sale despre bibliotecă și bibliotecari în cartea Bibliotecii *Opinii și sugestii*.

„Sunt la biblioteca Universității din Bălți. Am mai fost, dar de fiecare dată când revin mă fascinează aceași intensitate. De când știu Bibliotecii bălțene i se atribuia calificative ca: „inovantă”, „bogată”, „automatizată”, „fruntașă”, „fruntea” domeniului biblioteconomic... A fost un exemplu și un imbold pentru mine ca manager de bibliotecă să tind să fiu la fel, să ridic bibliotecă la înălțimea acestei instituții. Astăzi am venit în alt scop decât vizita de documentare, am ținut un curs de „Management inovațional”. Am descoperit o bibliotecă la fel de inovantă, dornică de realizări notabile... Am cunoscut azi și componenta umană a bibliotecii – bibliotecari competenți, profesioniști, motivați de cauza nobilă a bibliotecii, angajați în a o ține sus, dornici să învețe / perfecționeze. Cu așa echipă managerială poți face bibliotecă locul cel mai interesant al Universității”.

13 aprilie 2014

În Sala de lectură nr. 3 Științe Psihopedagogice, naturii, reale. Artă a avut loc o întâlnire a studenților și profesorilor de la Facultatea Științe Reale, Economice și ale Mediului cu dr Sven Roeren, prof. univ., decanul Facultății Construcții de Automobile de la Universitatea din Landshut, Germania. În cadrul acestei întâlniri a fost prezentată expoziția „Proiectul: Parteneriatul cu Moldova de la Universitatea din Landshut în cooperare cu Serviciul German de Schimb Academic

(DAAD) și Compania Draexlmaier” de către Elena Scurtu, bibliotecar principal, Serviciul Informare și Cercetare bibliografică. Expoziția a cuprins peste 150 de documente din diferite domenii de profil în limbile română, germană și engleză.

23 aprilie 2014

De Ziua Bibliotecarului la Universitatea din Bălți a fost organizat un program special *Zilele bibliotecarului universitar bălțean în mediul virtual*, expoziția on-line *Bibliotecarul – Om de cultură, creator, formator, furnizor de informații calitative*, ședințele de la ora 8.00 fiind consacrate istoriei profesiei, nobleței ei, dar și dificultăților cu care se confruntă. Reveniți de la Teatrul Național „Mihai Eminescu” din Chișinău, unde la 23

aprilie Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, susținută de Ministerul Culturii, a organizat manifestarea consacrată tuturor bibliotecarilor moldoveni, E. Stratan, A. Lîsîi și A. Nagherneac și-au împărtășit impresiile și au relatat despre eveniment, Diplomele și darurile primite.

DIPLOME ȘI PREMII PENTRU BIBLIOTECARII UNIVERSITARI DE LA BĂLȚI:

Elena STRATAN, șef serviciu Cercetare. Asistența de specialitate - *Diploma Guvernului de gradul întâi* pentru activitate îndelungată și rodnică în domeniul biblioteconomiei, profesionalism, contribuție substanțială la organizarea asistenței de specialitate și la coordonarea programului de formare continuă, dinamism și perseverență, precum și în legătură cu Ziua Bibliotecarului.

Elena HARCONIȚA, director – Diploma Ministerului Educației pentru performanțe deosebite în activitatea profesională, contribuție substanțială la implementarea

serviciilor inovative bazate pe lectură, merite deosebite în cultivarea dragostei de carte și cu prilejul Zilei Bibliotecarului.

Ana NAGHERNEAC, șef serviciu Informare Cercetare Bibliografică – Diploma Ministerului Educației pentru performanțe deosebite în activitatea profesională, contribuție substanțială la implementarea serviciilor inovative bazate pe lectură, merite deosebite în cultivarea dragostei de carte și cu prilejul Zilei Bibliotecarului. Ala LÎȘÎI, bibliotecar principal - *Diploma Ministerului Culturii* pentru implementarea serviciilor novative bazate pe lectură, tehnologia informației și comunicării și cu prilejul Zilei Bibliotecarului; *Diplomă de excelență* pentru contribuții originale la promovarea cu pasiune și perseverență a imaginii și activității bibliotecii, pentru activitate de aleasă dăruire cu importante rezultate; Diploma Concursul Național „*Cel mai Bun Bibliotecar al Anului 2013*” Categoria biblioteci universitare și specializate pentru rezultate remarcabile în activitatea profesională, merite deosebite și contribuții substanțiale la dezvoltarea bibliotecii, susținute cu abnegație și atitudine creativă și demnă de bibliotecă și utilizatori.

Igor Afatin, director adjunct Informatizare, Elena Cristian, șef serviciu Organizarea și Conservarea Colecțiilor, Lilia Ababi, bibliotecar principal, serviciul Comunicarea Colecțiilor, Taisia Aculova, bibliograf principal, serviciul Informare și Cercetare Bibliografică, Tatiana Prian, bibliotecar principal, Centrul Informatizare și Activități în Rețea - *Diplomă de excelență ABRM* pentru contribuții originale la promovarea cu pasiune și perseverență a imaginii și activității Bibliotecii, pentru activitate de aleasă dăruire cu importante rezultate.

În cadrul Concursului Național „*Cele mai reușite lucrări în domeniul Biblioteconomiei și Științelor Informării din anul 2013*”.

PREMIUL I, Secțiunea BIBLIOTECONOMIE - Faina Tlehuci – 90 de ani de la naștere = Faina Tlehuci – 90 years old : *Colloquia bibliothecariorum*, ed. a 1-a, 25 febr. 2013 / coord. : Elena Harconița (red.) ; colegiul de red. : Lina Mihaluța, Elena Stratan ; rez. în lb. engl. : Valentina Topalo ; design/ cop./machtetare : Silvia Ciobanu; tehored.: Svetlana Șișcanu. – Bălți, 2013. – 204 p. – ISBN: 978-9975-50-036-4

Cu prilejul Zilei Bibliotecarului Rectorul USARB a menționat meritele deosebite și a adus mulțumiri pentru munca depusă bibliotecarilor: Ludmila Răileanu, șef serviciu Comunicarea Colecțiilor, Maria Fotescu, bibliograf, Gherda Palii, bibliotecar principal, Marina Magher, șef oficiu, Margarita Iulic, șef oficiu.

24 aprilie, 2014

Calimah, Leibniz Gottfried Wilhelm, Samuel Von Brukenthal, Johan W. Goethe, Ivan A. Krilov, Richard de Barry, Alexandru Odobescu, Mihai Eminescu, Alexandru Tzigara-Samurcaș, Ion Nistor, Radu Rosetti, Elena Farago, Nikolai Rubakin, Dimitrie Gusti, Perpessicius, Shiyali Ramamrita Ranganathan, Tudor Vianu – mari oameni de cultură și consacrați bibliotecari „au povestit” despre prețuirea cărților, colectarea lor și deschiderea bibliotecilor, introducerea registrelor de evidență și inventarelor de cărți, crearea cataloagelor și a bibliografiilor, despre primele activități cu publicul și realizările care au susținut evoluția domeniului Biblioteconomic în

Medalionul, coordonat de Valentina Topalo, cu contribuția lui Lilia Ababi, Snejana Zadainov, Lilia Melnic, Marina Șulman, Galina Belcovschi, Olga Dascăl, Aliona Purici, Marina Magher, Ariadna Musteață, Gherda Palii, Valentina Varcariuc, Angela Hăbășescu, Veronica Barbaroș, Nelly Lichii, Ala Lîsîi, Svetlana Cecan, Gabriela Cazacu.

15 mai 2014

La întâlnirea interactivă cu cadrele didactice, studenții Facultății de Științe Reale, Economice și ale Mediului, a fost prezentată expoziția în PowerPoint „Documente valoroase despre construcția Uniunii Europene în Colecția Centrului de Informare al Uniunii Europene”. Scopul expoziției: dezvoltarea și stimularea interesului studenților pentru înțelegerea și cunoașterea politicilor europene, activitățile Uniunii Europene, Parlamentul European, Reprezentanțe și Delegații, Legislație și justiție, Relații externe, Politică agricolă, Politică de mediu și protecția mediului, Conservarea resurselor, Dezastre naturale, Reglementări în domeniul protecției mediului. Între studenți și moderatorii: V. Topalo, coordonator Centrul de Informare al Uniunii Europene și V. Buzdugan, dr. în biologie a avut loc un dialog constructiv bazat pe 10 întrebări (inclusiv ce reprezintă Uniunea Europeană pentru tinerii de azi, mai multe argumente în favoarea aderării R. Moldova la UE, sau peste câți ani ar putea cetățenii R. Moldova să devină cetățeni cu adevărat ai Uniunii Europene, liberalizarea vizelor de la 28 aprilie, 2014 etc.). Răspunsurile au demonstrat o prestație bună a studenților.

17 mai 2014

La masa rotundă „Evoluția și perspectivele asocierii Republicii Moldova cu Uniunea Europeană”, moderatorii: Victoria Țarălungă, dr. în drept, Elena Botnari, dr. în drept - au participat cadre didactice, studenții de la Facultatea Drept și Științe Sociale, bibliotecari. Tematica comunicărilor a inclus: Uniunea Europeană - un parteneriat economic și politic unic - Matiescu Laurenția (DR 11Z); Relațiile Republica Moldova - Uniunea Europeană: evoluții, dificultăți, realizări - Moldovan Marina (DR 11Z); Parteneriatul Estic: între oportunități și realități - Țurcan Ion (DR 11Z); Parteneriatul de Mobilitate dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană: promovarea unui cadru eficient pentru mobilitate legală - Cebotari Nicolae (DR 11Z); Liberalizarea regimului de vize cu Uniunea Europeană: o victorie a Republicii

Moldova - Grădinaru Eugen (DR 11Z); Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană: realizări, particularități, perspective - Ciprian Vidrașcu (DR 12Z). Valentina Topalo, coordonator Centrul de Informare al Uniunii Europene, a prezentat expoziția în Power Point „Documente valoroase despre construcția Uniunii Europene în Colecția Centrului de Informare al Uniunii Europene. Tuturor vorbitorilor le-au fost înmânate Certificate de participare.

26 mai 2014

Biblioteca a primit donații importante de carte din colecția particulară a D-lui Dimitriu Ioan Călin, specialist în calculatoare din București, România. Donația a fost oferită de fiica, Irina Dimitriu, care a manifestat dorința ca aceste cărți să constituie un fond ce ar purta numele tatălui său. Colecția include 396 de documente în limbile română, engleză și franceză. Tematica publicațiilor este variată, dar predomină literatura română și universală.

Domnul Mircea Druc, ex-prim-ministrul Republicii Moldova în perioada 1990 -1991, a donat Bibliotecii, prin intermediul Fundației „Regina Elena”, un lot de carte din colecția personală și a transmis toată afecțiunea sa pentru

studenții care vor deschide paginile „averii Dumnealui de o viață. Colecția Mircea Druc cuprinde 285 documente din domeniile filosofie, științe sociale, politică, economie, limbă, literatură, istorie și publicațiile periodice în limbile română, engleză, franceză, latină, spaniolă. Colecțiile vor fi localizate în sala de împrumut nr. 1 Documente Științifice și Beletristică. Bibliotecarii, studenții și profesorii exprimă sincere mulțumiri pentru aceste valoroase cadouri.

27 mai 2014

Echipa managerială de la Biblioteca Științifică USARB a susținut atestarea, confirmând categoria de calificare superioară. Universitarii bălțeni mulțumesc respectuos tuturor membrilor Comisiei Republicane de Atestare pentru înalta apreciere și susținere profesională.

6 iunie 2014

Biblioteca Științifică a USARB inaugurează o nouă colecție „Dr. Leonid Gheorghian”. Născut în comuna Pravila, raionul Soroca, Domnul dr. - medic Leonid Gheorghian, domiciliat în Germania, a donat Bibliotecii un număr de 251 de cărți din domeniul filosofiei, istoriei, literaturii române. Bibliotecarii, studenții și profesorii exprimă sincere mulțumiri pentru acest cadou, care se va numi Colecția „Leonid Gheorghian” și va fi localizată în sala de împrumut nr. 1 Documente Științifice și Beletristică.

11 iunie 2014

În incinta Bibliotecii a avut loc lansarea cărților: Anatol Petrencu „Un scurt popas necesar drumului”, Chișinău 2014 (Tipografia „Balacron”); „Teroarea stalinistă în Basarabia”, Chișinău, 2014; „ProMemoria”, Vol. IV, nr. 5-6, revista Institutului de Istorie Socială, Chișinău 2013. Revistă conține articole ale profesorilor universitari, prezentate în cadrul Conferinței Științifice „Orașul Bălți și regiunile învecinate în retrospectivile istoriei”, 14 noiembrie 2012 (dr. Teo-Teodor Marșalcovschi, dr. Lidia Pădureac, dr. habilitat în medicină Gheorghe Baciuc, conf. univ. Igor Cojocaruc). La activitate au participat cadre didactice, învățători de istorie din municipiuc, studenți și bibliotecari. Valentina Topalo, șefa Centrului de Manifestări Culturale a prezentat expozițiile de cărți și reviste: „Anatol Petrencu - 60 de ani de la naștere”, „Memoria Azi”. Autorul a donat Bibliotecii cărți cu dedicații.

UN START REUȘIT AL PROIECTULUI INFORMATION SERVICES FOR IMPROVEMENT STUDY QUALITY, MISISQ

*****

A SUCCESSFUL PROJECT START: INFORMATION SERVICES
FOR IMPROVEMENT STUDY QUALITY, MISISQ

LIUBOVI KARNAEVA, ELENA HARCONIȚA

Abstract: *In the period of 10 to 15 March 2014, at the Library of Kaunas University of Medical Sciences, Lithuania, was launched the project Tempus Information Services for Quality Improvement Study, MISISQ. The European coordinator is Kretaviciene Meile. Seven universities libraries participate in this project from Moldova. European partners of Moldova Universities are: Scientific Library of Riga Technical University, Lethonia, University Library of Debrecen, Hungary, Library of Medicine University of Cluj, Romania, the National Council of Student Organization and the Ministry of Education in Moldova. The project will be implemented over three years and will contribute to the diversification and modernization of information services for higher education quality.*

În perioada 10-15 martie 2014, un grup de bibliotecari, reprezentanți ai bibliotecilor universitare din Republica Moldova, participante la Proiectul TEMPUS *Information Services for Improvement Study Quality, MISISQ* au luat parte la lansarea acestui proiect care a avut loc la Biblioteca Universității de Științe Medicale din Kaunas, Lituania (<http://ismuni.lt/en/library/>) – aplicantul proiectului. Partenerii europeni ai bibliotecilor universitare din Moldova sînt Biblioteca Universității Tehnice din Riga, Letonia, Biblioteca Universității din Debrețin, Ungaria, Biblioteca Universității de Medicină din Cluj, România, Consiliul Național al Organizației Studenților din Moldova și Ministerul Educației din Republica Moldova.

Republica Moldova este reprezentată în proiect de Biblioteca Științifică Medicală USMF „Nicolae Testemițanu” – lider național al proiectului, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, Biblioteca Centrală Universitară a Universității de Stat din Moldova, Biblioteca Științifică Republicană Agricolă a Universității Agrare, Biblioteca Universității Tehnice din Moldova, Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice, Biblioteca Universității

Pedagogice „Ion Creangă”.

Realizarea acestui Proiect va contribui la diversificarea și modernizarea serviciilor informaționale pentru un învățământ superior de calitate: crearea unei infrastructuri informaționale comune, asigurarea accesului la resursele informaționale pentru utilizatorii locali și la distanță, crearea repozitoriilor electronice instituționale, susținerea procesului de e-learning, instruire și cercetare științifică a studenților și cadrelor didactice; promovarea culturii informației pentru asigurarea utilizării eficiente a resurselor informaționale pe plan național și internațional.

Proiectul este preconizat pentru 3 ani. Primul an presupune alegerea, procurarea și implementarea software specializat de bibliotecă, procurarea serverului și constituirea rețelei. Anul al doilea prevede crearea repozitoriilor instituționale și al treilea an este consacrat culturii informației.

În cadrul întrunirii doamna Meile Kretaviciene, coordonatorul Proiectului, a stipulat sarcinile imediate și de perspectivă ale partenerilor Proiectului Modern Information Services for Improvement Study Quality (MISISQ), regulile și principiile ce țin de gestionarea acestuia.

Daiva Jurksaitiene, șef Serviciul Informatizare a aceleiași biblioteci, a trecut în revistă cele mai performante și apreciate softuri specializate de bibliotecă, utilizate și activ promovate la nivel european. Pentru unul din aceste softuri va trebui să opteze bibliotecarii universitari din Moldova.

Liubovi Karnaeva, directorul Bibliotecii Științifice Medicale USMF „Nicolae Testemițanu”, coordonatoarea Proiectului din partea Moldovei, a prezentat cele mai relevante informații privind activitatea bibliotecilor – participante la proiect din partea Moldovei, care vor beneficia de oportunitățile oferite de acest Proiect.

Silvia Ciubrei, director-adjunct la Biblioteca Științifică a USMF „Nicolae Tes-

temițanu", a reiterat necesitățile și cerințele bibliotecilor universitare din Moldova vis-a-vis de un software specializat de bibliotecă.

În vederea asigurării bunului mers al Proiectului, a fost determinată componența a câtorva grupuri de lucru: managerial, de alegere și implementare a software, de creare a repozitoriilor instituționale, de formare a culturii informației și de diseminare a Proiectului, în componența cărora au fost incluși și bibliotecarii din Moldova.

Programul vizitei a inclus și o excursie prin spațiile Bibliotecii, care a impresionat participanții prin sediul neordinar, construit, cu precădere, din pereți de sticlă, fiind asigurată o totală transparență, inclusiv și a biroului directorului. Deschiderea oficială a noului sediu a avut loc pe 6 martie 2007. Clădirea, așezată pe 4 niveluri, asigură 344 locuri de muncă pentru cititori, 39 de locuri de muncă pentru bibliotecari, clasă de calculatoare de 56 de locuri de muncă, clasă multimedia, de formare a utilizatorilor, săli pentru conferințe și seminarii, lift pentru programul Virtual Personal Network (VPN), oferind cititorilor posibilitatea de a se conecta la bazele de date abonate și propuse în rețeaua de calculatoare LUHS.

În topul realizat de Webometrics, Universitatea de Medicină din Kaunas se află printre primele 10 cele mai bune instituții de învățămînt superior din Lituania, iar Biblioteca acesteia este una dintre cele mai importante biblioteci din țările baltice. Serviciile de informare pentru utilizatorii locali și la distanță sînt furnizate non-stop, Biblioteca asigură acces la dispozitive mobile, cursuri educaționale, etc. Biblioteca Universității din Kaunas este implicată în numeroase proiecte naționale și internaționale în cadrul programelor Fondului Social al UE, programului de parteneriat Nordic - Baltic, Tempus - Phare, Nordinfo, etc.

Oportunități moderne

Personalul Bibliotecii este lider în proiecte naționale de modernizare a bibliotecilor pentru punerea în aplicare a SIB în universitățile lituaniene, implementarea sistemelor RF1D, instruirea bibliotecarilor și utilizatorilor cu privire la cultura informației. Această experiență le asigură rolul de experți și consilieri pentru modernizarea bibliotecilor universitare din Republica Moldova, crearea de e - Library, e - depozite instituționale, organizarea serviciilor de informare a comunității academice, organizarea cursurilor de întreținere și de lucru în SIB pentru personalul de bibliotecă și regăsirea informațiilor de către utilizatorii bibliotecii.

Experiența și cunoștințele partenerilor din Lituania vor ajuta bibliotecile universitare din Republica Moldova să atingă mai repede nivelul european preconizat.

Preluare din revista *BIBLIOUNIVERSITAS@ABRM.md*, nr.1, 2014 http://libruniv.usb.md/bibliouniv_rev/articole/2014-1/caunas.PDF

COMUNICAT
pe marginea lucrărilor Colloquia Bibliothecariorum
IN MEMORIAM FAINA TLEHUCI, ediția a II-a, internațională,
27 februarie 2014

*****

THE INTERNATIONAL 2ND EDITION COLLOQUIA BIBLIOTHECARIORUM
FAINA TLEHUCI IN MEMORIAM, FEBRUARY 27, 2014

ELENA HARCONIȚA, ELENA STRATAN

Abstract: *The Scientific Library has hosted the International 2nd edition Colloquia Bibliothecariorum FAINA TLEHUCI IN MEMORIAM on February 27, 2014. The colloquia was attended by representatives from national and international librarian community. Remarkable event was dedicated to Faina Tlehuci, the ex-director, who built with her own hands, heart and soul the library for 40 years. The plenary session included a meeting: „FAINA TLEHUCI in Contemporaries” Memory”. The two sections were composed from: The Library Collections are the pride of a true librarian; Libraries of the future has endless possibilities included 19 communications, Launching the first edition of Colloquia Bibliothecariorum materials (23 February, 2013); A video film about Faina Tlehuci, the Honorary Member of the Senate (October 8, 2001), Hearing her speech from an audio cassette recorder presented by her to 50 years of Scientific Library in 1995 with the title „the most urgent problem today is completing the library collection with books in Romanian language” .*

Organizator: Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți.

Moderator: Elena Harconița, Directorul Bibliotecii Științifice USARB.

Au participat 50 de bibliotecari, inclusiv 7 reprezentanți de la Biblioteca Științifică Centrală „A. Lupan” a AȘM, Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Departamentul Informațional Biblioteconomic ULIM, Biblioteca Institutului de Științe ale Educației.

De la București cu un **Mesaj de suflet** a venit DI Alexandru Budișteanu, Doctor arhitect, Ofițer al Ordinului Național al României „Serviciul credincios”, Membru al Consiliului Științific al Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului (INST) al Academiei Române, Președinte Emerit al Filialei din România a Uniunii Internaționale a Vorbitorilor de Limba Engleză (ESU).

Cu **O plecășiune de respect și admirație pentru Doamna**, alături de participanții Colloquia a fost inginerul Radu Moțoc, membrul de Onoare al Senatului USARB, secretarul Asociației Pro Basarabia și Bucovina „Costache Negri” din Galați.

În cuvîntul de deschidere, Elena Harconița, Directorul Bibliotecii Științifice USARB a relatat despre semnificația deosebită a evenimentului, consacrat directoarei Faina Tlehuci, care timp de 40 de ani a construit Biblioteca cu propriile sale maini, cu inima și cu sufletul.

Ședința în plen FAINA TLEHUCI în amintirea contemporanilor a inclus lansarea primei ediții a Materialelor Colloquia bibliothecariorum (23 februarie 2013) „**FAINA TLEHUCI – 90 de ani de la naștere**”, derularea secvențelor din video - filmul Faina Tlehuci – Membru de Onoare al Senatului (8 octombrie 2001), discursul (înregistrare audio) prezentat de către directoarea Faina Tlehuci la Jubileul de 50 de ani ai Bibliotecii Științifice USB, 1995 cu genericul „Problema cea mai stringentă astăzi este completarea colecției cu carte în limba română”.

În comunicarea *Bibliotecarii USARB: componență și competențe (2001 – 2013)*, Directoarea Bibliotecii a relatat despre evoluția structurii organizatorice a Bibliotecii timp de 12 ani, calitatea capitalului uman și realizările bibliotecarilor USARB - cea mai de preț valoare a Bibliotecii.

În prima Secțiune Colecțiile Bibliotecii - grija și mîndria unui adevărat bibliotecar au fost susținute **8 comunicări:** *Tendențe generale și particulare de dezvoltare a colecțiilor în BȘ USARB* (Adella Cucu, Svetlana Șișcanu); *Colecțiile Bibliotecii Științifice Centrale „A. Lupan” - tezaur al Comunității Științifice* (Liliana Melnic); *Contribuții internaționale în asigurarea informațională a proceselor de instruire și cercetare* (Valentina Topalo, BȘ USARB); *Metode moderne de promovare a colecțiilor* (Cristina Cătereș, Biblioteca Științifică Centrală „A. Lupan”, AȘM); *Programul „Cunoaște Cartea Profesorului Tău - metodă efektivă de promovare a publicațiilor științifice”* (Elena Țurcan, DIB ULIM); *Parteneriat: bibliotecă – cadre didactice în colectarea, prezervarea*

și promovarea publicațiilor profesorilor Universității bălțene (Elena Scurtu, Maria Foteșcu, BȘ USARB); *Asigurarea logistică a instruirii și cercetării domeniului lexicografic în limbi străine: cercetare bibliometrică* (Lilia Ababi, Gabriela Cazacu, BȘ USARB); *Deservirea studenților cu documente didactice pentru studierea limbilor străine la începutul anului de studii: particularități instituționale, anii 2008 – 2013* (Lilia Melnic, Gabriela Cazacu, BȘ USARB).

Secțiunea Bibliotecile viitorului: posibilități infinite a inclus **8 comunicări**: *Informatizarea și modernizarea serviciilor într-un pătrar de veac* (Igor Afatin, Tatiana Pri-an, BȘ USARB); *Metode și mijloace de instruire informațională în universitarul bălțean (1968-2013): studiu istoric* (Elena Harconița, Ludmila Răileanu, BȘ USARB); *Modelul bibliografului nou: calități profesionale* (Ana Nagherneac, BȘ USARB); *Monitorizarea indicatorilor statistici în sistem informatizat în corespundere cu Standardul Statistici internaționale de bibliotecă* (Lina Mihaluța, BȘ USARB); *Aplicarea programului dedicat Evidență statistică în Serviciul Comunicarea Colecțiilor* (Angela Hăbășescu, BȘ USARB); *Codul de bare pe documentele bibliotecare: aspecte tehnologice* (Elena Cristian, BȘ USARB); *Marketingul în BȘ USARB - tradiție și inovare* (Silvia Ciobanu, BȘ USARB); *Practici consacrate și noi modalități de asistență metodologică a bibliotecilor de învățământ din Nordul Moldovei* (Elena Stratan, BȘ USARB).

Participanții la manifestare au beneficiat de expoziția *Activitatea editorială a bibliotecarilor USARB*, derularea videofilmului **FAINA TLEHUCI: IN MEMORIAM**, donația volumului **Faina Tlehuci – 90 de ani de la naștere**, **Colloquia bibliothecariorum, ediția I.**: http://tinread.usb.md:8888/tinread/fulltext/bsu/coloquia_tlehuci.pdf; <http://ru.calameo.com/books/0011333496d2967c2a62f>

Album foto: <http://ru.calameo.com/books/001133349c828d6cf703d>

Biblioteca aduce mulțumiri Cristinei Caterev, director interimar al Bibliotecii Științifice Centrale „A. Lupan”, Elizavetei Globa, director, Biblioteca Institutului de Științe ale Educației, Victoriei Toma, director USEFS pentru importantele donații de carte oferite.

Atmosfera deosebită a acestei zile a fost creată de oamenii care cu multă energie pozitivă și pasiune și-au împărtășit cunoștințele, au demonstrat că se află în deplină armonie unii cu alții, cu sine însăși, cu propria memorie care le menține viu trecutul, pentru a asigura prezentul și a construi viitorul.

Galerie foto: http://www.flickr.com/photos/bsu_balti/sets/72157641846559473/

Formare profesională

METODE MODERNE DE PĂSTRARE ȘI CONSERVARE A COLECȚIILOR

*****

MODERN STORAGE METHODS AND PRESERVATION OF COLLECTIONS

ELENA CRISTIAN, SVETLANA CECAN

Abstract: *Scientific Library aims to preserve and conserve documents to meet the informational, educational, cultural user needs. Its collection numbered 1 023 155 documents. One of the management object of librarians work is the management, preservation, conservation of collections for preventing their degradation. The first step in the care of collections is to understand and eliminate or minimize conditions that can cause damage. The paper presents methods of preservation and conservation of library collections.*

Misiunea esențială a unei biblioteci este de a fi accesibilă și de a comunica documentele pe care le păstrează. O altă misiune, de asemenea importantă, este de a conserva documentele, pentru ca, astfel, patrimoniul să fie transmis intact generațiilor viitoare. Conform terminologiei IFLA, unanim acceptată, conservarea presupune ansamblul de măsuri care asigură longevitatea unui suport fizic sau a conținutului colecțiilor. Conceptul de conservare include prezervarea și tratamente de conservare. Cea dintâi, prezervarea colecțiilor include toate deciziile manageriale, administrative, financiare și de personal necesare să păstreze colecțiile de bibliotecă pentru generațiile viitoare. Termenul „prezervare” se referă și la securitatea, controlul microclimatului, depozitarea, păstrarea, protejarea materialului de bibliotecă de deteriorări fizice și mecanice.

Tratamentele de conservare reprezintă ansamblul de măsuri curative care privesc prelungirea vieții unui document. În cadrul bibliotecilor acestea se realizează prin intermediul laboratoarelor de patologie și restaurare a cărților și al atelierilor de legătorie. Termenul „conservare” a materialelor de bibliotecă, afirmă că în timp ce acțiunile de prezervare pot fi implementate și de nespecialiști, conservarea nu poate fi realizată decât de profesioniști, care au echipamente și materiale specifice acestor intervenții. De asemenea, conservarea este o activitate costisitoare, care necesită specialiști și pe care puține instituții și-o pot permite.

Elaborarea metodelor eficiente de păstrare și conservare a colecțiilor prezintă un mare interes, deoarece bibliotecile au menirea de a păstra și conserva documentele pentru a satisface cerințele de informare și documentare ale utilizatorilor.

Metodele moderne de păstrare a colecțiilor de documente sînt:

- ☛ **Xerografierea** documentelor trebuie exclusă din biblioteci, pentru materialele legate trebuie folosite mașini speciale de fotocopiat. Fotocopiatoarele speciale, care permit copierea de sus a unei cărți deschise,

sînt ideale dar scumpe. Fotocopiarea ar trebui executată de un bibliotecar cu pregătire, care va examina fiecare obiect din punct de vedere al adaptabilității.

- ☛ Protejarea prin încasetare și înfoliere a cărților și a materialului papetar (casetele tip Solander din carton și pînză (tailor-boxes), casetele articulate (phase-boxes), cutiile cu capac nearticulat, supracoperți (învelitori) din hîrtie permanentă, durabilă, etc.)
- ☛ **Prezervarea** conținutului prin punerea lui într-o altă formă, un format mai durabil (reformatarea). Sînt disponibile multe publicații pe această temă și ele cuprind în detaliu problemele pe care reformatarea le ridică cît și metodele și tehnicile implicate. De asemenea, trebuie menționat că materialul care trebuie reformatat necesită o mînuire foarte atentă.

Materialul de bibliotecă este reformatat din numeroase motive:

- ✓ Pentru a conserva conținutul;
  - ✓ Pentru a reduce uzura și distrugerea originalelor;
  - ✓ Pentru a economisi spațiu – materialul fragil și foarte deteriorat poate fi scos din aria de depozitare dacă nu are valoare de artefact și dacă singura calitate o reprezintă conținutul lui;
  - ✓ Pentru a îmbunătăți accesul – copii ale microfilmelor și mediilor digitizate pot fi consultate, dînd posibilitatea accesării de către mai mulți utilizatori în același timp;
  - ✓ Pentru duplicate din motive de securitate, în cazul în care originalele sînt deteriorate, sau pentru ca acestea să nu fie furate sau distruse.
- ☛ **Microfilmarea.** Prezervarea microfilmelor implică un număr de pași: Selectarea – luarea deciziei asupra materialului ce trebuie filmat; Pregătirea – controlarea dacă materialul este complet; curățarea și repararea paginilor; identificarea „Tintelor” care necesită detalii cum ar fi titlul și mărirea caracterului de literă; Filmarea – similară procedurilor de bază fotografice; Procesarea filmului – după expunere, filmul este procesat la standardele de arhivă și testat pentru a ne asigura că au fost îndepărtate toate reziduurile chimice rezultate din procesare; Inspectarea – după procesare filmul este inspectat (să nu aibă defecte, să fie lizibil și complet); Crearea înregistrării – (format MARC) pentru a facilita accesul la film și a preveni. O modalitate de conservare a colecțiilor de periodice o constituie microfilmarea, care permite scoaterea din circuit a exemplarului original tipărit pe hîrtie.
  - ☛ **Digitizarea.** Digitizarea este o modalitate de înregistrare și stocare a imaginilor folosind tehnologia computerului. O cameră digitală sau un scanner va executa o fotografie electronică, care este convertită într-un cod digital binar (în esență format din 0 și 1) și care poate fi vizionată pe un ecran de calculator sau printată pe hîrtie (tipărită). Datele sînt stocate pe suport magnetic și optic. Informația conținută în imaginile digitale nu este convertită în formă alfa-numerică în timpul scanării, din această cauză nu se pot face căutări în text (necesită o indexare ulterioară).

☛ **Avantaje:**

- ✓ Digitizarea oferă acces rapid unui număr mare de utilizatori din lumea întreagă;
- ✓ Imaginile pot fi restaurate electronic și mărite (intensificate);
- ✓ Copiile pentru utilizatori sînt de calitate foarte bună;
- ✓ Regăsirea automată facilitează găsirea informației;
- ✓ Digitizarea produce imagini care pot fi reproduse ori de cîte ori este nevoie fără pierderea calității;
- ✓ Imaginile digitizate nu au de suferit în urma utilizării.

☛ **Dezavantaje:**

- ✓ Necesită echipament costisitor pentru tehnologia folosită la convertirea și regăsirea înregistrării;
- ✓ Imaginea digitală, pe ecran sau printată, nu poate fi deocamdată acceptată ca înlocuitor legal al originalului;
- ✓ Standardele au lacune în multe probleme;
- ✓ Stocarea digitală nu este deocamdată acceptată ca o arhivă adevărată – necesită monitorizare continuă sau împrospătare periodică și transfer;
- ✓ Sistemul de acționare va deveni învechit (ieșit din uz);
- ✓ Este o tehnică relativ de vîrf, dar costurile vor scădea rapid pentru stocare și producere;
- ✓ Timpul necesar pentru captarea și stocarea imaginilor de arhivă la rezoluție foarte bună și costurile ce le implică cresc odată cu creșterea calității;
- ✓ Este costisitor să se reproducă imagini color.

Perimarea tehnicilor – probleme.

Viața tehnologică scurtă a oricărui mediu optic sau electronic, softul și hardul asociat reprezintă o problemă majoră care nu se pune în cazul microfilmării ca proces de reformatare.

Hardul și softul se schimbă rapid, prin apariția de noi versiuni. În plus, tehnologiile vin și pleacă. Bibliotecile, probabil, nu vor putea folosi multe din tehnologiile de azi în viitor. În mod sigur, componente ale hardului nu vor mai fi produse, iar softul vechi nu va mai putea rula pe mașinile noi. Aceasta înseamnă că bibliotecile nu vor putea regăsi informația stocată pe mediu optic peste 25 de ani și aceasta va fi sigur o problemă peste 100 de ani. Problema perimării tehnicilor se va pune și pentru copiile de arhivă pe suport magnetic și optic, care vor „migra” atunci cînd noi tehnologii vor deveni standard.

- ☛ **Digitizarea și microfilmarea combinate.** Strategia de preservare preferată pentru următoarea decadă este producerea atît de microfilm principal pentru preservare cît și de mediu digital principal pentru acces. Politica de filmare este preferată în întregime. Oricum, dezvoltarea rapidă a tehnologiei computerelor, apariția echipamentului sofisticat, care poate produce microfilm și imagini digitale de rezoluție înaltă, simultan și la un cost scăzut și presiunea exercitată de utilizatori pentru asigurarea accesului vor duce la preferarea tehnologiei digitale.

Noile metode de păstrare și conservare a colecțiilor, trebuie să fie combinate cu cele tradiționale prin crearea unor condiții optime de păstrare, comunicare și expunere a documentelor. În prezent se cunosc un număr impunător de principii de păstrare și mînuire a materialului de bibliotecă. Cele mai importante sînt legate de factorii de microclimat: temperatură, umiditate, lumină, atmosferă și poluanți.

Unele măsurile curative care se cer a fi întreprinse :

- ✓ Folosirea materialelor și echipamentelor moderne care să îndepărteze și nu să redistribuie praful.
- ✓ Îndepărtarea prafului de pe rafturi, prin aspirarea cărților cu un aspirator cu perii adecvate, trebuie evitat contactul documentelor cu apa sau alte substanțe chimice.
- ✓ Coperțile cărților care prezintă urme de praf se șterg cu o cîrpă moale și uscată, este strict interzisă așezarea documentelor jos pe podea.
- ✓ Cărțile vechi, donații și cumpărături, reprezintă o categorie aparte de documente, deoarece structura acestora diferă de cea a cărților din fondul curent, iar starea lor de conservare poate fi diferită. În aceste situații se analizează fiecare carte pentru a semnală atacul micotic. Aceste cărți trebuie desprăfuite, dezinfectate în vederea intrării curate în procesul de prelucrare și depozitare.
- ✓ Circulația documentelor între spații se realizează în plan orizontal și vertical.
- ✓ Bibliotecarii care vin în contact cu documentele în procesul de lucru trebuie să aibă mîinile curate, pe cît posibil fără creme de mîini uleioase.
- ✓ Pentru a evita crearea unui microclimat favorabil atacului micotic, cît și pentru a înceteni îmbătrînirea naturală a documentelor, bibliotecarii au obligația să urmărească și să mențină microclimatul din depozite la parametrii optimi, temperatura recomandată pentru păstrarea documentelor ar trebui să se înscrie între 18 - 21C, umiditatea relativă a aerului între 40-50%, orice lumină este dăunătoare cărților, nivelul iluminării nu trebuie să depășească 50 lucși, ferestrele se vor acoperi cu jaluzele, obloane (de preferat pe exteriorul ferestrelor- acestea reducînd acumularea de căldură datorată soarelui), perdele grele pentru protecți împotriva luminii solare directe.
- ✓ Documentele expuse trebuie susținute în mod adecvat, pe suporturi speciale. Volumele legate nu trebuie expuse la un unghi mai mare de 30 grade de la orizontală și unghiul de deschidere nu trebuie să forțeze structura cărții.
- ✓ Clădirea și zonele de păstrare a cărților trebuie securizate și protejate cu alarme antifracție, echipamente antiincendiarie situate la intrările în clădire și în interiorul acestora.

În spațiul național există Biblioteca Națională Digitală Moldavica care oferă pentru prima dată acces integrat la moștenirea culturală scrisă, inclusiv cărți, manuscrise, tipărituri vechi și rare, alte documente patrimoniale. Ea deschide

noi căi de explorare, a patrimoniului cultural național. Accentul se pune, cu precădere, pe crearea și unor condiții optime de păstrare, comunicare și expunere a documentelor. BND Moldavica constituie, de asemenea, un portal de acces, prin serviciul Web al Bibliotecii Digitale Europene, al bibliotecilor naționale europene la colecțiile patrimoniale digitizate din Moldova și al beneficiarilor din Republica Moldova la colecțiile patrimoniale digitale ale bibliotecilor naționale din Europa.

Biblioteca Științifică USARB deține 1 023 155 de documente gestionate de structurile administrative și de personal care au obiect de activitate conservarea colecțiilor, în direcția prevenirii degradărilor sau înlăturării acestora. O experiență a Bibliotecii privind digitizarea documentelor este înscrierea lor în bazele de date locale;

- ✓ MS-Access Sumar Scanat - conține circa 750 sumare digitizate ale revistelor și cărților în limbile engleză, germană, franceză și rusă din colecția Oficiului Documente în Limbi Străine din 250 titluri de cărți (35 655 articole) și 27 titluri de reviste (692 de numere, 26 006 articole), inclusiv Colecția Institutului Goethe, Fondul Wilhelmi, „100 000 cărți pentru Republica Moldova”, Proiectul JDP, SUA, Universitatea Fresno, SUA etc...
- ✓ Înregistrări muzicale în format MP3 - conține circa 277 CD, incluzând 2 795 titluri de lucrări muzicale, și 135 discuri de vinil cu 3 361 titluri, care se pot audia de la toate PC înzestrate cu căști.

Biblioteca Științifică „Alec Russo” din Bălți dispune de un Atelier de recondiționare a cărților și există persoane calificate cu atribuții de restauratori. Repararea, legarea, broșarea curentă a documentelor se realizează prin două segmente distincte:

- relegarea documentelor deteriorate, afectate de o consultare intensă sau de numeroasele fotocopieri. Tehnologia folosită în cadrul atelierului a fost revizuită, astfel încât documentul relegat poate fi supus unui număr mare de consultări.
- repararea documentelor vechi, rare se realizează prin efectuarea unor restaurări simple și confecționarea de cutii specifice din carton neacid.

În activitatea de securitate, păstrare și utilizare corectă a fondurilor de carte un rol deosebit îl are **bibliotecarul prin responsabilitatea de îndeplinire conștientă și consecutivă a obligațiilor**, (să verifice la împrumut și restituirea publicațiilor starea lor fizică și să semnaleze eventualele deteriorări, să nu împrumute documentele deteriorate fizic, să se respecte perioada de împrumut, să se gestioneze zilnic publicațiile la raft, să se asigure supravegherea permanentă a activității din incinta sălii de lucru).

Concluzii:

Într-un mod general, orice activitate de conservare preventivă trebuie să fie bazată pe diminuarea intervențiilor asupra cărții și colecției. Cercetătorii de mîine o să cîștige în acest domeniu, descoperind documentele mai aproape de stadiul lor inițial.

Activitatea de conservare a colecțiilor trebuie să permită prevenirea, oprirea sau întîrzierea deteriorării cărților și, dacă este necesară, ameliorarea condițiilor de conservare sau prezervare. Ea trebuie să garanteze accesibilitatea viitoare a informației și să micșoreze costurile, întotdeauna ridicate, de amplasare, restaurare sau transfer al conținutului intelectual pe alte suporturi. Elaborarea unei politici de conservare face parte din responsabilitatea de bază a oricărei biblioteci care păstrează fonduri patrimoniale sau documentare importante.

Condițiile de microclimat au un efect decisiv asupra conservării colecțiilor de documente. În scopul asigurării unor bune condiții de conservare se impune organizarea unui control regulat al condițiilor de mediu și de depozitare și acordarea unei atenții particulare metodelor de manipulare a obiectelor de patrimoniu.

Referințe bibliografice:

1. CHIHANĂ, Lăcrămioara, CHIPCEA, Elena. Principii de păstrare și mînuire a materialului de bibliotecă. In: *Biblos*. 1998, nr.7, pp.43-48. ISSB 1223-4893
2. MARINESCU, Nicoleta. *Biblioteconomia în întrebări și răspunsuri*. Iași : Ed. PIM, 2009. 352 p.
3. *Norme de prezervare care trebuie avute în vedere în procesul achiziției documentelor ce vor intra în colecțiile bibliotecii* [online] [citată 28 martie 2014]. Disponibil: <http://www.lisr.ro/6-popescuau.pdf>
4. POPESCU, Aurelian Cătălin. *Prezervarea digitală ca o provocare a prezentului și o necesitate a viitorului* [online] [citată 10 martie 2014]. Disponibil: <http://www.lisr.ro/6-popescuau.pdf>
5. POPESCU, Aurelian Cătălin. *Prezervarea și restaurarea documentelor în biblioteca modernă* [online] [citată 10 martie 2014]. Disponibil: http://bcub.ro/continut/unibib/prezervare_restaurare.php

COMUNICAT

**privind ședință de lucru a membrilor Filialei Bibliotecii de Învățămînt din
NORD (BIN) în contextul consolidării regionale ABRM**

*****

PRESS RELEASE

on the meeting of members of North Education Library Branch in the context of
strengthening regional Library Association of Moldova

ELENA HARCONIȚA

Abstract: *Academic, schools, colleges and vocational/technical schools librarians, specialists responsible for the work of school libraries in the North of Moldova, were attended the meeting „Education Libraries of North Branch in the context of strengthening regional Library Association of Moldova”. The program included: draft regulation on the award categories of skilled personnel specialized libraries, BIN Branch Activity Report for the 2013 year, the program for 2014, approving the Regulation, Status Branch BIN, summary statistics on the work of school libraries of Moldova during 2011 - 2013, results of the study under investigation in the school library to the director of undergraduate educational vision.*

Organizatori: Ministerul Educației al Republicii Moldova, Filiala Bibliotecii de Învățămînt din Nord (BIN) a ABRM, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alecu Russo” - Centrul Biblioteconomic.

Moderator: Elena Harconița, directorul Bibliotecii universitare, președintele Filialei BIN.

Au participat 40 de persoane: bibliotecari școlari, de colegiu și din școli profesionale, specialiști responsabili de activitatea bibliotecilor școlare din zona de Nord a Republicii Moldova, raioanele Briceni, Dondușeni, Drochia, Edineț, Fălești, Florești, Glodeni, Ocnița, Rezina, Rîșcani, Sîngerei, Soroca, Șoldănești, Telenești, Ungheni și mun.Bălți, bibliotecari universitari.

Ședința a fost deschisă de Elena Harconița, directoarea BȘ USARB, Președintele Filialei BIN.

Dna Lidia Costiuc, consultant principal, Direcția e-transformare și informatizare, Ministerul Educației al R. Moldova a venit cu un mesaj de salut și a asigurat bibliotecarii de interesul și deschiderea Dnei Ministru Maia Sandu pentru studierea detaliată a situației bibliotecilor din învățămînt și soluționarea problemelor cu care se confruntă acestea.

Mariana Harjevschi, Președintele Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova a salutat participanții și a prezentat Proiectul *Regulamentului privind modul de conferire a categoriilor de calificare personalului de specialitate din biblioteci și Proiectul Centrului de Excelență, formare profesională continuă și actualizarea cunoștințelor în domeniu pentru bibliotecarii de toate tipurile, cu sediul la Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu.*

Elena Harconița a propus pentru discuții și aprobare Regulamentul, Statutul Filialei BIN cu sediul în BȘ USARB, raportul de activitate al Filialei BIN pe anul 2013, programul pentru anul 2014. De asemenea, a analizat datele statistice centralizatoare privind activitatea bibliotecilor școlare din Republica Moldova, anii 2011 - 2013.

Elena Cociurca, specialist principal DGIT Soroca și Veronica Poia, specialist principal DGIT Ungheni, au prezentat rezultatele studiului în baza anchetei *Biblioteca școlară în viziunea directorului instituției preuniversitare de învățământ* în raioanele respective.

Lina Mihaluța, director-adjunct BȘ USARB a vorbit despre *Fișa de înregistrare individuală și achitarea cotizațiilor ABRM pentru 2014 și datoriile 2013.*

Comunicările: *Dimensiuni calitative și cantitative ale colecțiilor bibliotecilor școlare din R. Moldova: rezultatele studiului statistic (Elena Harconița, Elena Stratan); Resurse informaționale utile bibliotecarului școlar (Olga Dascăl); Oportunități ale Bibliotecii Electronice Școlare din R. Moldova, bloguri ale bibliotecilor din învățământ (Gherda Palii); Prezentarea flyerelor: site-ul / blogul BȘ USARB, blogul Filialei BIN, baze de date utile (Silvia Ciobanu) au fost oferite în format electronic tuturor participanților.*

Specialiștii de la DITS și bibliotecarii școlari au adresat mai multe întrebări reprezentanților oficiali ai Ministerului Educației și ABRM, propunând următoarele:

- ✓ *A se expedia Ministerului Educației propunerile ABRM pentru Codul Educației privind statutul bibliotecarului și al bibliotecilor din învățământ.*
- ✓ *Actualizarea actelor de reglementare a activității bibliotecilor și bibliotecarilor școlari în care să fie stipulată necesitatea planificării și investițiilor financiare pentru informatizarea bibliotecilor din învățământ (școli, școli profesionale, colegii, universități), formarea profesională continuă a bibliotecarilor din învățământul preuniversitar și universitar, dezvoltarea colecțiilor bibliotecare.*
- ✓ *Organizarea instruirii pentru specialiștii responsabili de activitatea bibliotecilor școlare din DITS în cadrul ABRM.*
- ✓ *Îmbunătățirea Regulamentului privind modul de conferire a categoriilor de calificare personalului de specialitate din biblioteci prin:*
  - atestarea profesională a specialiștilor responsabili de activitatea bibliotecilor școlare din DITS;*
  - includerea, în mod obligatoriu, în componența comisiei de atestare de nivel național a reprezentantului Ministerului Educației, precum*

și a bibliotecarilor deținători ai categoriei superioare de calificare din domeniul învățământului;

- ☑ atestarea bibliotecarilor școlari de comisiile raionale și instituționale în care prevalează reprezentanți din domeniul învățământului;
- ☑ soluționarea eliberării Certificatelor privind gradul de calificare profesională al bibliotecarilor de către Ministerul Culturii.

În mapa participantului: *certificatul de participare*, *webliografii*, *flyere*, *donății de cărți* și *publicații periodice*, *informații utile pe stick*

Locul desfășurării: *Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo”, Sala de Conferințe, etaj 2, str. Pușkin, 38, mun. Bălți.*

Preluare din revista BIBLIOUNIVERSITAS@ABRM.md, nr. 1, 2014

http://libruniv.usb.md/bibliouniv_rev/articole/2014-1/comunicat.pdf

Galerie foto: http://www.flickr.com/photos/bsu_balti/sets/72157641250468303/

**DATE STATISTICE PRIVIND ACTIVITATEA
BIBLIOTECILOR ȘCOLARE DIN REPUBLICA MOLDOVA
ÎN ANUL 2013**

*****

THE STATISTICAL DATA ABOUT SCHOOL LIBRARIES ACTIVITY
FROM REPUBLIC OF MOLDOVA IN 2013 YEAR

ELENA HARCONIȚA

Abstract: *USARB Scientific Library performed functions of the Library Science Centre for school libraries, college and vocational schools for 15 districts and mun. Bălți from the North of Moldova. The Library Science Centre are collected, analyzed and summarized statistics about school libraries every year. The library work are presented by methodists of educational directions. In this article are analyzed statistical data for 2013 from the 1293 libraries that hold a collections of 10 920 473 documents. 373 735 users have borrowed 8 661 966 volumes and have accessed to 297 workstations.*

Manifestul IFLA pentru statistica de bibliotecă din anul 2011 susține că „calitatea statisticii naționale – și, în final, a celei internaționale – depinde atât de precizia și livrarea cu promptitudine a datelor de către fiecare bibliotecă în parte, cât și de întocmirea cu atenție a acesteia, în scopul identificării eventualelor erori sau interpretări greșite”.

Deși colectarea datelor de bibliotecă începe întotdeauna în biblioteci individuale, se spune în Manifest..., finalizarea se constituie într-o compilație de date, la nivel regional și național. Bibliotecile trebuie să colaboreze pentru a forma rețele regionale/naționale de întocmire a statisticilor de bibliotecă, asigurând un sistem de biblioteci la nivel național care să funcționeze eficient.

Una din aceste rețele este cea pe care am format-o, de circa 10 ani cu bibliotecile școlare și Biblioteca Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. Centrul și Sudul (17 raioane și mun. Chișinău) Republicii Moldova raportează datele statistice acestei instituții, Zona de Nord (15 raioane și mun. Bălți) – Centrului Biblioteconomic – Bibliotecii Științifice USARB.

Specialiștii - responsabili de activitatea bibliotecilor școlare de la Direcțiile de Învățământ, Tineret și Sport din toate raioanele și municipiile Republicii s-au obișnuit deja cu obligațiunea de a colecta și furniza datele statistice privind activitatea bibliotecilor școlare din subordine. Cu părere de rău, în anul 2012 responsabilii din Cahul și Leova nu și-au onorat funcțiile, iar în anul 2013 a rămas doar raionul Leova, de aceea datele pe acest raion sînt păstrate din anul 2011.

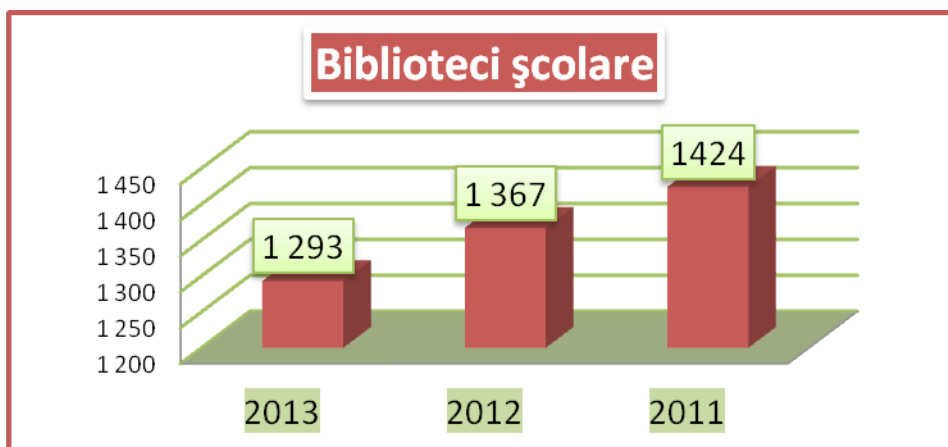
„Prin măsurarea datelor de intrare în bibliotecă (resurse, inclusiv, clădiri și echipament, personal și colecții), statisticile de bibliotecă indică implicarea la

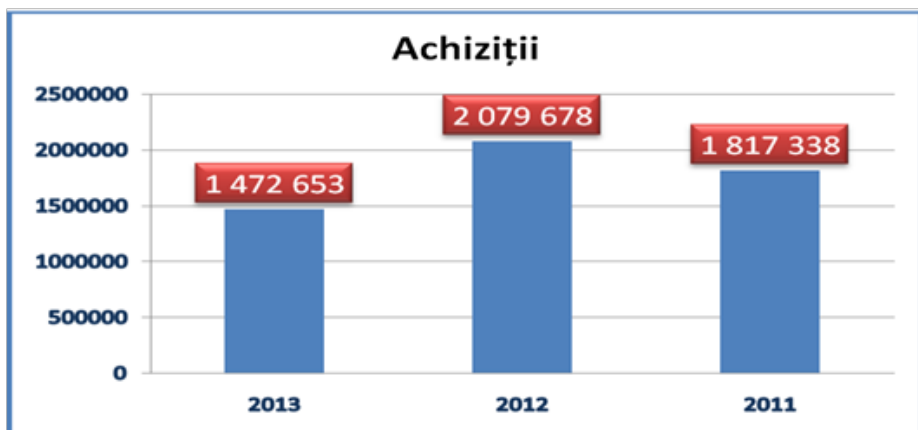
nivel politic, inclusiv al autorităților în dezvoltarea serviciilor de bibliotecă. Prin măsurarea rezultatelor finale (frecvența utilizării colecțiilor și serviciilor tradiționale și electronice) bibliotecile pot demonstra că serviciile lor sunt adecvate pentru diferite categorii de populație. Compararea datelor de intrare cu rezultatele finale demonstrează cât de eficient și-au organizat bibliotecile serviciile sale”.

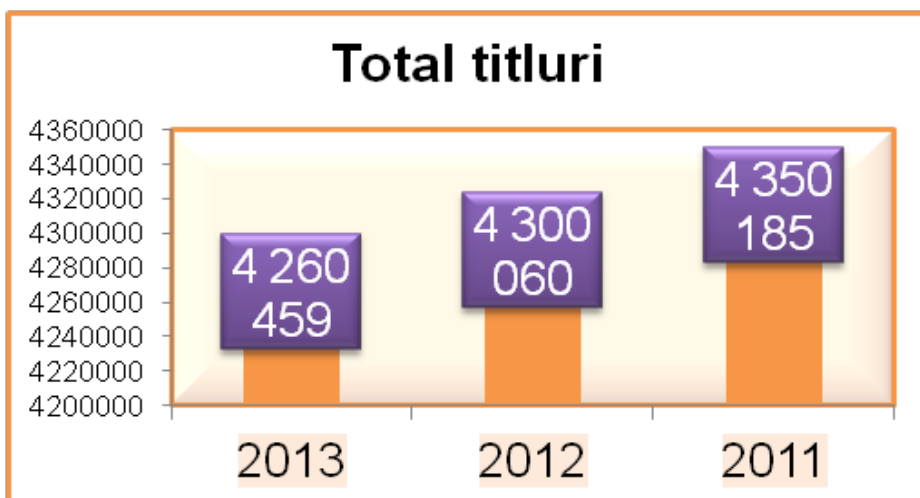
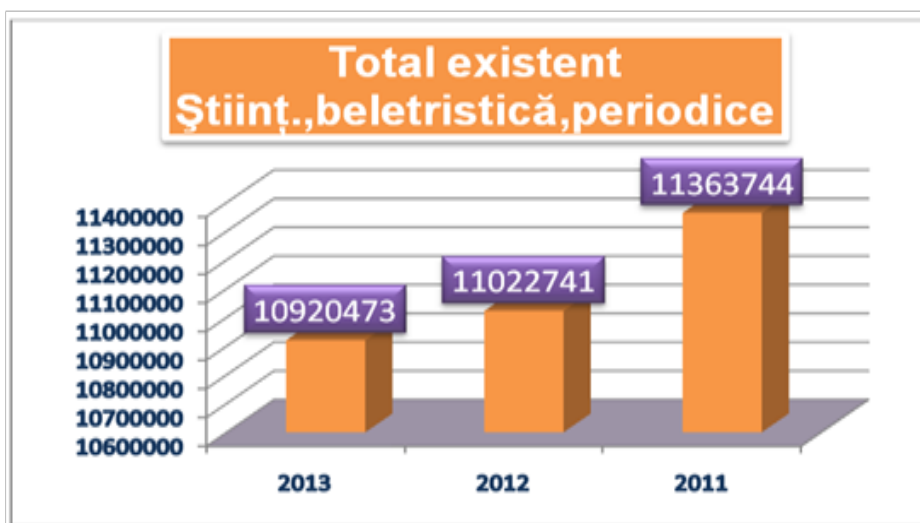
(Din Manifestul IFLA privind statisticile de biblioteci, 2011)

Conform datelor de intrare în bibliotecă, în urma optimizărilor din învățământ, în ultimii 3 ani s-a redus numărul de biblioteci cu 131, cele mai multe fiind din spațiul rural (73).

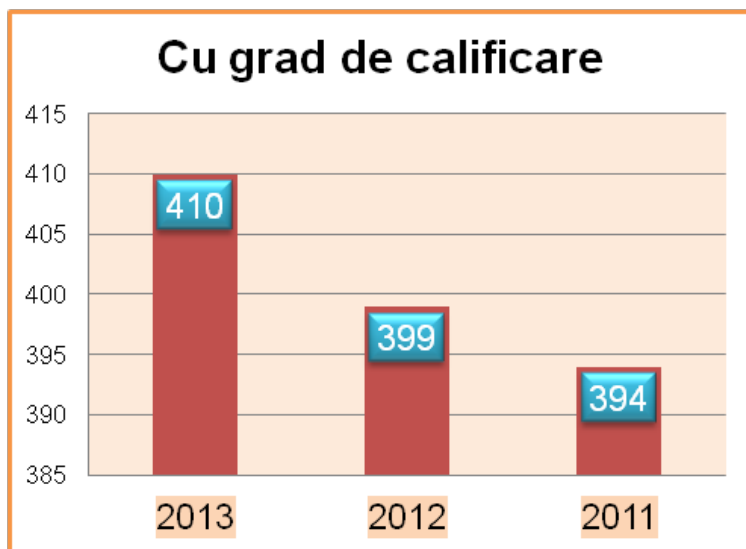
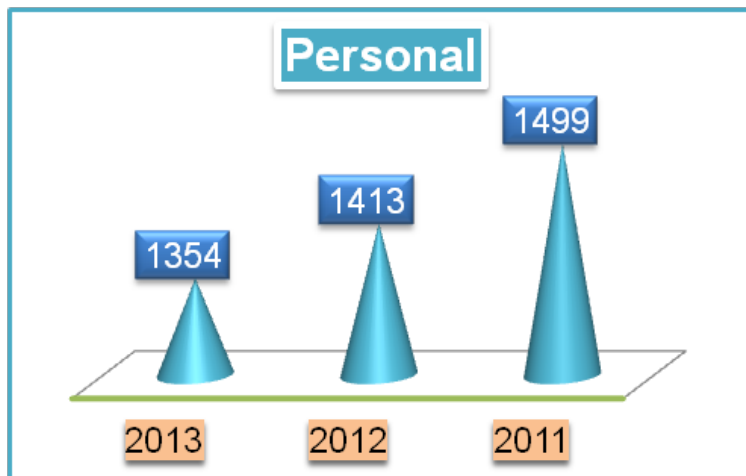

Bibliotecile au achiziționat peste 5 mln. documente noi și au decontat circa 6 mln documente depășite fizic și moral. Astfel numărul total al colecțiilor a scăzut cu peste 1 mln de unități materiale, ceea ce constituie aproape 5 %, a documentelor științifice, beletristice și a publicațiilor periodice – cu 4 %, publicațiilor în serie – cu 13 %. Numai cu 2 % a scăzut numărul de titluri deținut, dar cunoaștem că rata de împrăștiere a colecțiilor rămâne un deziderat prioritar pentru toate instituțiile info-bibliotecare din R. Moldova.

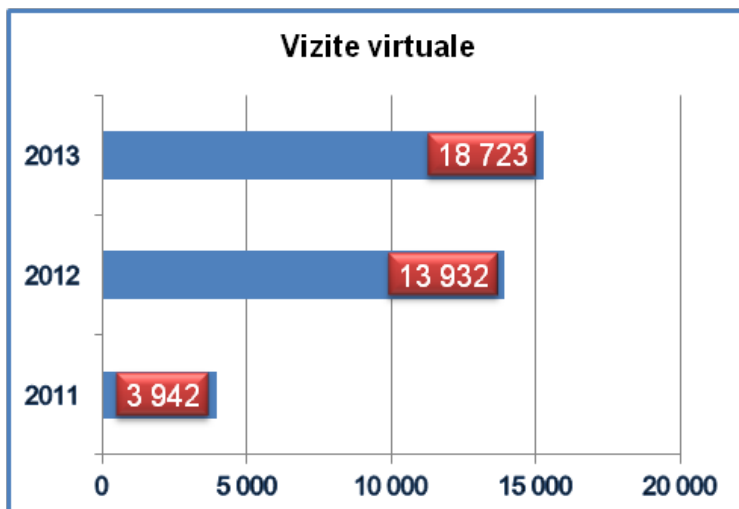
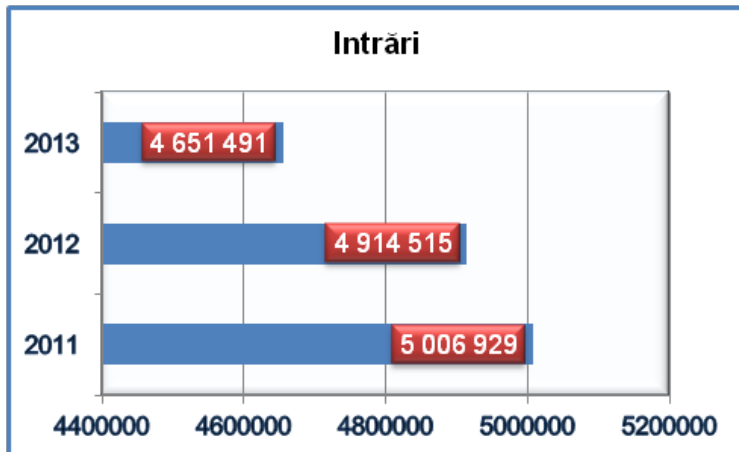
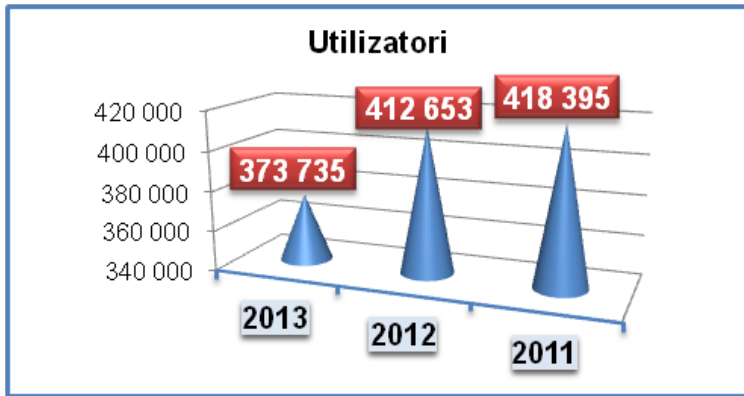

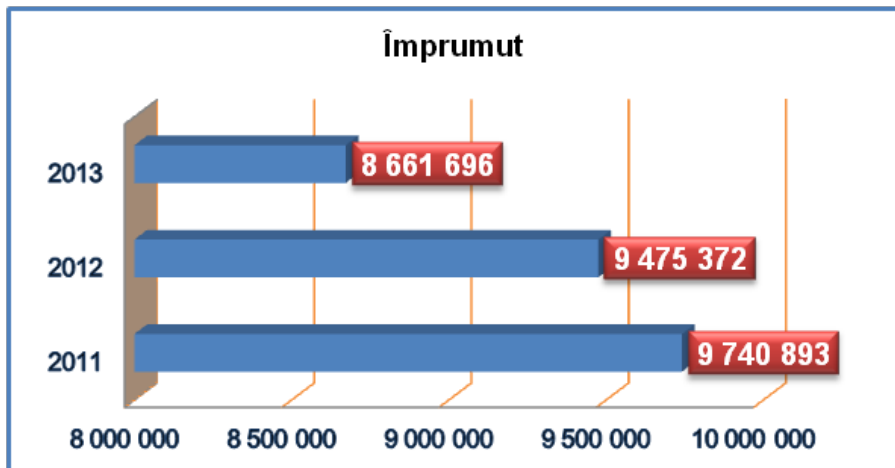
Actualmente, în bibliotecile școlare activează 1 354 de angajați, cu 9 % mai puțini decît în anul 2011 și doar numai cu 16 a crescut numărul bibliotecarilor cu grad de calificare. În biblioteci sînt încadrate persoane cu studii superioare / medii, dar numai 29 % - specialiști în domeniu.

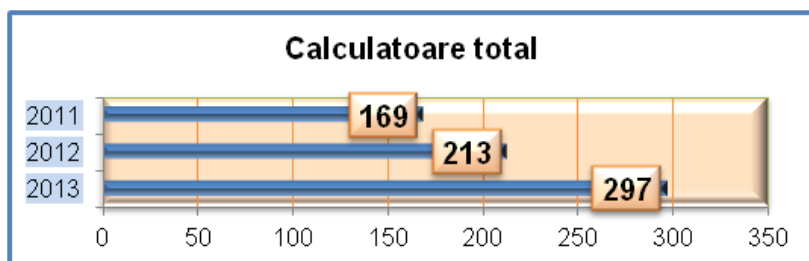
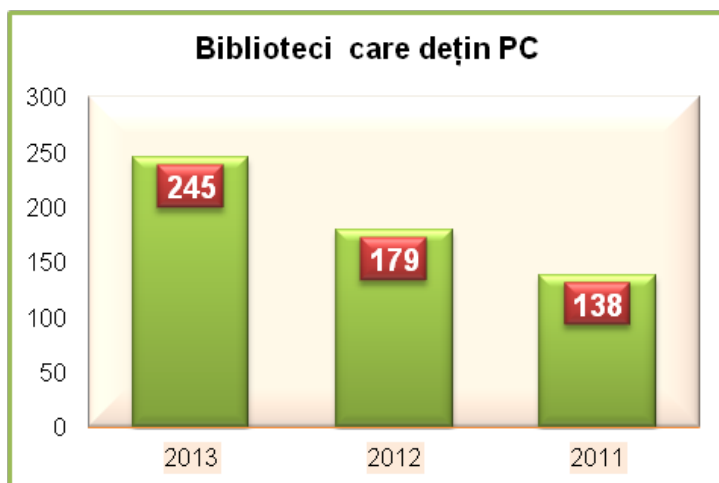
Cu 44 % a crescut numărul de biblioteci care dețin calculatoare, s-a mărit numărul vizitelor virtuale, fiind atestate doar 2 pagini web în 2 biblioteci școlare din Ungheni și Orhei. Este încă foarte mic atît numărul de calculatoare (297) deținute, cît și imprimante (40), scanere (13).

Rezultatele finale atestă o reducere de circa 11 % a numărului de utilizatori și, respectiv, a numărului de intrări (7%) și împrumuturi (11%).

Bibliotecile nu pot diversifica și moderniza servicii cu doar 112 PC conectate la Internet din cele 297, ceea ce constituie doar 9 % din toate cele 1 293 de biblioteci școlare.

Nr. d./o.	Indice	Anul 2013	Anul 2012	+	-	Anul 2011	+	-
	Date de intrare în bibliotecă							
1.	Biblioteci școlare	1 293	1 367		74	1 424		57
	Municipale	180	186		6	194		8
	Urbane	171	177		6	182		5
	Rurale	975	1004		29	1048		44
2.	Locuri în săli de lectură	14 729	15 168		439	14 946	222	
3.	Suprafața totală	69 529	72 160		2631	74 278		2118
4.	Local: special	135	184		49	176	8	
	Reamenajat	1 158	1 183		25	1 248		65
	Propriu	1 287	1 358		71	1 417		59
5.	Starea tehnică: avariate	15	11	4		10	1	
	Necesită reparații	396	445		49	459		14
6.	După categorii							
	1	19	25		6	22	3	
	2	115	132		17	141		9
	3	378	377	1		407		30
	4	781	815		34	854		39
	Colecții							
7.	Achiziții	1 472 653	2 079 678		607 025	1 817 338	262340	
	Științ., beletristică, periodice	489 893	497 795			253 941		
	Total titluri	146 936	196 540		7902	116 913	79627	
8.	Eliminări	1 735 478	2 669 721		934243	1 593 979	1075 742	
9.	Total existent	20 987 310	21 348 787		361447	22 066 376		717589
	Științ., beletristică, periodice	10 920 473	11 022 741		102268	11 363 744		341003
	Total titluri	4 260 459	4 300 060		39601	4 350 185		50125
	Manuale	9 988 012	10 247 985		259973	10 621 679		373694
	În limba de stat	13 605 265	13 542 576	62 689		14 609 271		1066695
	Publicații în serie	12 311	13 290		979	14 146		856

10.	Personal	1 354	1 413		59	1 499		86
	State :	923	981		58	1 015		34
	Studii superioare	758	750	8		806		56
	Inclusiv de specialitate	191	211		20	199	12	
	Cu studii medii	596	663		94	693		30
	Inclusiv de specialitate	194	202		8	225		23
	Cu grad de calificare	410	399	11		394	5	
	REZULTATE FINALE							
	Utilizare și utilizatori							
10.	Utilizatori	373 735	412 653		38701	418 395		5742
	Din care copii pînă la 16 ani	290 313	305 818		15505	311 903		6085
	Din care activi	300671	324 823		24152	324 096	727	
	Din care copii pînă la 16 ani	230771	252 755		21984	254 664		229389
11.	Intrări	4 651 491	4 914 515		258642	5 006 929		92414
	Vizite virtuale	18 723	13 932	1 341		3 942	9990	
12.	Împrumut	8 661 696	9 475 372		803703	9 740 893		265521
	În limba de stat	6 436 009	7 096 434		660425	7 281 355		184921
13.	Servicii electronice							
	Biblioteci care dețin PC	245	179	66		138	41	
	Conectate la Internet	112	62	50		47	15	
	Calculatoare total	297	213	84		169	44	
	Număr de imprimante	40	16	24		11	5	
	Număr de scanere	13	1	12		1		
	Pagini web	2	1	1		1		

Preluare din revista BIBLIOUNIVERSITAS@ABRM.md, nr.1, 2014
http://libruniv.usb.md/bibliouniv_rev/articole/2014-1/elenaharconita.pdf

**PARTENERIATUL CU INSTITUȚIILE DE CERCETĂRI ȘTIINȚIFICE -
PRIORITATE STRATEGICĂ A BIBLIOTECII ÎN ASIGURAREA
INFORMAȚIONALĂ A CERCETĂRII ÎN DOMENIUL AGRICOL**

*****

RESEARCH INSTITUTES PARTNERSHIP - STRATEGIC PRIORITY
IN INFORMATION ASSURANCE OF RESEARCH IN AGRICULTURE

VIORICA LUPU, VERA SOBEȚCHI

Abstract: *The Republican Scientific Agricultural Library of Chișinău Agrarian University is the basic library in Moldova, the Information Network of Agricultural Libraries for 23 agricultural libraries, scientific research institutes, colleges and experiment stations. Cooperation results are: the holding function of the National AGRIS Centre (Moldova in the International System for Information Technology and Agricultural Sciences); Creation of Moldova AGRIS database; Agro Web international project of the Central and Eastern European Countries; Joining the International Network of Agricultural Libraries - AGLINET; Elaboration and publication of bibliographic works together with; Launch of „Extramuros Information” program, organization of exhibitions; assistance through Selective Dissemination of Information system; Inter Library exchange and donations of documents.*

Construită ca sistem deschis, biblioteca se află în relații directe, continue și pe multiple direcții cu mediul său exterior și, inerent, cu comunitatea în cadrul căreia funcționează. În acest context, biblioteca trebuie să posede un caracter dinamic și flexibil, desfășurându-și activitatea sub acțiunea influențelor din exterior, adaptându-se permanent la evoluția macrosistemului din care face parte, dar și să manifeste un caracter activ, influențând mediul prin produsele, serviciile informaționale și potențialul său inovativ.

În condițiile schimbărilor actuale ce au loc într-un ritm alert, la nivelul sistemului social global se operează modificări substanțiale. Reformări evidente se atestă, în special, în subsistemul educațional și de cercetare, ce constituie factorii de influență determinanți pentru dezvoltarea actuală și de perspectivă a bibliotecilor științifice. În ultimii ani, în toate domeniile științei crește cu intensitate sporită cantitatea informațiilor potențial relevante, fapt ce indică o abordare inovatoare a managementului sistemului de comunicare a informației în mediul științific (3). În acest sens, politica de stat la nivel de țară atribuie un rol apreciabil bibliotecilor științifice, care în interpretarea „Codului cu privire la știință și inovare” contribuie la formarea mediului favorabil diseminării și valorificării informațiilor științifico-tehnologice în știință, învățămînt și producție (1), fiind parte integrantă a sistemului informațional național și instituții de importanță strategică în societatea informațională, prin asigurarea accesului la informații

Biblioteca Republicană Științifică Agricolă, avînd statut de bibliotecă universitară, specializată, de rang republican, tinde să-și asume o nouă perspectivă

Strategii ale colaborării

asupra funcționării și evoluției sale, orientându-și eforturile în vederea dezvoltării și consolidării parteneriatelor sale cu instituțiile de cercetări științifice agricole care sînt elemente-cheie ale sistemului „cercetare-dezvoltare” agroalimentar și fac parte din rețeaua informațională agricolă din RM.

Coordonatele în care se situează parteneriatul BRȘA cu instituțiile în cauză vizează următoarele *obiective* :

- integrarea resurselor informaționale naționale agricole în spațiul informațional mondial;
- valorificarea rezultatelor științifice prin elaborarea și editarea în comun a lucrărilor bibliografice;
- disponibilizarea informațiilor științifice în comunitatea agricolă;
- dezvoltarea resurselor informaționale prin schimb și donații de documente.

În vederea creșterii vizibilității la nivel mondial, în comun cu instituțiile de cercetări științifice agricole pe parcursul mai multor ani se realizează în mod sistematic integrarea resurselor informaționale naționale agricole în spațiul informațional mondial. Din anul 2004 BRȘA deține funcția de Centru Național AGRIS-Moldova în Sistemul Internațional de Informare în domeniul Tehnologiilor și Științelor Agrare – AGRIS, avînd ca responsabilitate colectarea, evaluarea și prelucrarea științifică a documentelor de profil agrar editate pe teritoriul RM și transmiterea informațiilor respective către FAO pentru a fi integrate în spațiul informațional mondial. În atingerea acestui obiectiv BRȘA cooperează cu instituțiile de cercetări științifice prin:

- studierea producției editoriale a instituțiilor, evaluarea și selectarea publicațiilor științifice;
- promovarea criteriilor de includere a publicațiilor în baza de date AGRIS pentru ca lucrările științifice ale cercetătorilor, specialiștilor din instituțiile științifice din RM să atingă un nivel de compatibilitate și competitivitate adecvat pentru integrarea lor în aria internațională de cercetare;
- promovarea accesului deschis și atragerea cercetătorilor în expunerea on-line a lucrărilor sale.

Impactul acestei cooperări este crearea unui produs informațional-bibliografic – *baza de date AGRIS-Moldova*, care reflectă publicațiile științifice de profil agricol editate pe teritoriul RM, participarea la crearea bazei de date internaționale AGRIS și creșterea vizibilității lucrărilor științifice agricole din RM la nivel internațional (2).

Cooperarea bibliotecii cu instituțiile de cercetări științifice pentru integrarea resurselor informaționale naționale agricole în spațiul informațional mondial își găsește expresie și în *proiectul internațional AgroWeb* a Țărilor Europei de Est și Centrale, care are ca scop crearea site-urilor standard de navigare în resursele web naționale și internaționale în domeniul agriculturii și alimentației, în scopul extinderii accesului la informația agricolă. Ca rezultat al activității bibliotecii în această direcție este crearea și lansarea în 1999 a site-ului AgroWeb-Moldova. Pentru întreținerea acestui portal BRȘA colaborează cu instituțiile de cercetări

științifice în vederea acumulării informațiilor privind activitatea, programele, proiectele de dezvoltare, evenimentele organizate de aceste instituții și plasarea acestor informații pe site-ul AgroWeb-Moldova.

În ultimii ani, producția bibliotecilor se caracterizează prin creșterea flexibilității ofertei informaționale, diversificarea, specializarea și complexitatea cererilor de informare și, astfel, bibliotecile trebuie să se adapteze la sarcini de producție diferite, atât din punctul de vedere al conținutului, formei de prezentare a produsului, cât și din punctul de vedere al cooperării pentru producerea lor. Astfel, o altă formă de cooperare a Bibliotecii cu instituțiile de cercetări științifice o constituie *elaborarea și editarea în comun a lucrărilor bibliografice*. În colaborare cu Institutul de Fitotehnie „Porumbeni” a fost editată lucrarea „Indexul bibliografic al lucrărilor colaboratorilor Institutului de Fitotehnie „Porumbeni”. În continuarea acestei experiențe, în anul curent se preconizează editarea unei lucrări bibliografice similare împreună cu Institutul de Pedologie, Agrochimie și Protecție a Solului „N. Dîmo”. Aducînd în prim plan și punînd în valoare contribuțiile științifice ale experților științei și practicii agricole naționale, lucrările bibliografice comune se doresc a fi o preocupare permanentă, care ar contribui la valorificarea realizărilor teoretice și experimentale și amplificarea procesului de extensiune științifică în domeniul agricol.

Pentru o bună disponibilizare în adresa instituțiilor științifice a informațiilor deținute în colecțiile și bazele de date proprii și a informațiilor accesibile din torentul agricol mondial, BRȘA realizează diverse activități cu o largă deschidere către comunitatea agricolă.

Activînd în cadrul administrativ al Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare a RM cu funcții de centru informațional de rang republican în domeniul agriculturii, BRȘA desfășoară unele activități în colaborare cu ministerul în susținerea informațională și documentară a procesului de cercetare științifică și a activităților practice în agricultură din întreaga țară. O activitate definitorie în acest sens o reprezintă lansarea și desfășurarea programului „Acțiuni de informare extramuros”, conceput de către BRȘA pentru cercetătorii, specialiștii din cadrul instituțiilor de profil agricol din sfera științei și inovării.

Apreciind utilitatea și complexitatea programului atât din punct de vedere conceptual, cât și practic, ministerul de profil a fost determinat să aprobe implementarea acestuia în opt instituții de subordonare departamentală:

- Institutul de Cercetări pentru Culturile de Cîmp „Selecția”, Bălți (ICPCC)
- Institutul Științifico-Practic de Horticultură și Tehnologii Alimentare
- Întreprinderea de Stat pentru Cercetare în selecția și Hibridarea Suinelor „Moldsuinhibrid”
- Institutul de Fitotehnie „Porumbeni”
- Institutul Științifico-Practic de Biotehnologii în Zootehnie și Medicină Veterinară, Maximovca
- Întreprinderea de Stat pentru Cercetare în Selecția și Hibridarea Suinelor „Moldsuinhibrid”
- Institutul de Tehnică Agricolă „Mecagro”

Strategii ale colaborării

- Filiala din Chișinău a Întreprinderii de Stat pentru Cercetare și Producere a Resurselor Biologice Acvatice „Acvacultura-Moldova”
- Institutul de Pedologie, Agrochimie și Protecție a Solului „N. Dimo”.

Avînd în obiectiv amplificarea asistenței informaționale și documentare a comunității științifice agrare, programul are menirea de a sensibiliza membrii comunității privind rolul de bază al BRȘA în dezvoltarea și valorificarea resurselor de informare și documentare în domeniul agriculturii și științelor adiacente, de a promova colecțiile, serviciile și produsele bibliotecii și de a satisface exigențe informaționale cît mai complexe.

Riguros ajustat profilului profesional al instituțiilor vizate și întrunind un spectru larg de activități, programul a antrenat diverse categorii de cercetători real interesați de o informare complexă pentru efectuarea eficientă a cercetărilor științifice fundamentale și aplicative, prioritare pentru economia națională. Programul acoperă aspecte legate de regăsirea pertinentă a informațiilor în domeniile de interes ale cercetătorilor atît la nivel național, în baza resurselor informaționale ale BRȘA, cît și la nivel internațional, oferind facilități complexe de acces la cele mai recente realizări ale științei și tehnologiei agrare mondiale prin bazele de date bibliografice și textuale AGRIS, AGORA, FAOSTAT și utilizînd sistemul de împrumut internațional prin intermediul Rețelei Internaționale de Biblioteci Agricole AGLINET.

Exploatînd posibilitățile oferite, utilizatorii programului au beneficiat eficient de activități cu caracter predominant practic, cum ar fi: reguli și exemple de întocmire a referințelor bibliografice, modalități de căutare în bazele de date internaționale pe diferite criterii.

Impactul acțiunilor de informare atît în plan individual, cît și instituțional este evident și se manifestă prin: examinarea oportunităților și stabilirea unor acorduri privind editarea în comun a lucrărilor bibliografice, amplificarea schimbului de publicații, înregistrarea unui număr impunător de beneficiari ai sistemului de difuzare selectivă a informației, majorarea volumului cercetărilor bibliografice tematice solicitate, intensificarea utilizării Sistemului Internațional AGLINET etc.

Programul acțiunilor de informare extramuros nu este stabilit pe o perioadă de timp concretă, ci se dorește a fi de durată, fiind aprofundat și îmbunătățit sistematic în funcție de direcțiile de cercetare și exigențele informaționale ale cercetătorilor. Avînd un impact pozitiv în cadrul instituțiilor de cercetări științifice, programul pretinde a fi dezvoltat, adaptat și aplicat și în cadrul colegiilor de profil agrar.

O formă eficientă de parteneriat a bibliotecii cu instituțiile de cercetări științifice o reprezintă *acordurile de împrumut interbibliotecar* care presupun împrumutul de publicații de la o bibliotecă la alta. Partenerii de împrumut interbibliotecar sînt furnizori (dau cu împrumut publicații), dar și beneficiari (împrumută publicații inexistente în colecțiile sale de la alte biblioteci). Din anul 2001 această formă de parteneriat s-a extins datorită aderării BRȘA la Rețeaua Internațională de Biblioteci Agricole - AGLINET, rețea constituită din 55 biblioteci și centre de informare agricole din 50 de țări ale lumii, ce colaborează în vederea schimbului de informații

prin intermediul împrumutului interbibliotecar. Cercetătorii instituțiilor științifice au posibilitatea să solicite prin intermediul BRȘA publicații existente în colecțiile bibliotecilor agricole din întreaga lume, astfel obținând publicații din colecțiile bibliotecilor din Rusia, Belarus, Țările Baltice, Belgia, Suedia, Norvegia, Germania, Polonia, Slovacia, SUA, Canada, Australia, Egipt, Noua Zelandă ș.a.

La rîndul ei, BRȘA pentru a-și onora obligațiunea de a pune la dispoziția celorlalte țări membre AGLINET gratis și operativ publicațiile naționale în domeniul agriculturii lipsă în colecțiile sale, apelează la colecțiile bibliotecilor instituțiilor de cercetări științifice.

Menționăm că parteneriatul în vederea realizării împrumutului interbibliotecar contribuie la acoperirea golurilor informaționale din colecția bibliotecii și disponibilizarea documentelor pentru utilizator.

O formă de parteneriat practică de BRȘA cu instituțiile de cercetări științifice este și *organizarea expozițiilor*. Expozițiile sînt vernisate în spațiile instituțiilor de cercetări științifice pe o perioadă determinată de timp. De obicei, sînt organizate expoziții tematice avînd ca generic tendințe, probleme și subiecte de actualitate din știința și practica agricolă. La inițiativa unor instituții de cercetări științifice au fost organizate expoziții ale documentelor editate de Organizația pentru Alimentație și Agricultură – FAO a ONU.

Procesul de disponibilizare a informației în comunitatea științifică s-a amplificat prin asistența personalizată a cercetătorilor prin sistemul de *Difuzare Selectivă a Informației*. Ca beneficiari ai acestui serviciu au fost înregistrați 56 cercetători cărora li se oferă sistematic informații bibliografice privind documentele apărute la tema de cercetare solicitată. Funcționarea eficientă a acestui serviciu este determinată de comunicarea directă cu cercetătorii, fapt care conduce la acoperirea informațională pertinentă a temelor de cercetare, respectiv - la performanța procesului individual de cercetare.

În situația actuală, cînd instituțiile științifice sînt impuse să accepte condiții de autofinanțare, devine și mai important parteneriatul bibliotecilor pentru dezvoltarea colecțiilor prin achiziții partajate, proiecte comune, schimb și donații de documente.

Relațiile de schimb și donații de documente ale bibliotecii cu instituțiile de cercetări științifice s-au conturat încă cu ani în urmă, consolidîndu-se ca o acțiune acceptată prin tradiție. Deși nu reprezintă o convenție oficializată și nu se realizează într-un flux continuu și activ, ambele părți primesc la schimb în mod garantat publicațiile științifice instituționale, în dependență de frecvența și volumul editorial acceptat la nivel de instituție. Ca obiect de bază al schimbului de documente cu bibliotecile partenere servește revista UASM „Știința Agricolă”, partenerilor de schimb fiindu-le expediate sistematic fasciculele revistei, de la fondare pînă în prezent.

Deși în aceste relații nu se atestă o reciprocitate din punct de vedere economic, ambele părți implicate au de cîștigat. Acest parteneriat are un impact benefic și asupra dezvoltării colecțiilor BRȘA, care beneficiază de publicațiile jubiliare și lucrările instituțiilor științifice realizate în cadrul programelor de cercetare de niv-

el instituțional. În adresa bibliotecii, în mod sistematic sînt transmise în schimb sau cu titlu gratuit lucrările Institutului Științifico-Practic de Horticultură și Tehnologii Alimentare, Institutului de Pedologie, Agrochimie și Protecție a Solului „N. Dimo”, Institutului de Tehnică Agricolă „Mecagro”, care reprezintă documente pertinente pentru comunitatea agrară din țară.

Relațiile de colaborare ale BRȘA cu instituțiile de cercetări științifice se bazează pe elementul esențial al activității de parteneriat, pe comunicare, care se realizează la diferite nivele: administrativ, în direct cu cercetătorii, prin e-mail, feedback etc. Biblioteca aspiră către un parteneriat continuu, asumîndu-și rolul de mediator permanent între publicul utilizator de informație din domeniul agricol și resursele informaționale. Pentru a realiza un parteneriat fiabil cu o cooperare productivă, trebuie să se întreprindă o schimbare de valori, comportamente, atitudini la nivelul tuturor factorilor implicați.

În concluzieam menționa că parteneriatul „instituție de cercetări științifice – bibliotecă” implică avantaje reale pentru realizarea eficientă a proiectelor de cercetare și trebuie să devină o prioritate a strategiilor orientate spre dezvoltarea cercetărilor în domeniul științelor agricole.

Referințe bibliografice:

1. Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova (nr. 259-XV din 15.07.2004). In: *Monitorul Oficial*, 2004, nr. 125-129, pp. 12-71.
2. MADAN, Ecaterina, LUPU, Viorica. Reflectarea documentelor de profil agrar în baza de date AGRIS: aspecte tehnologice. In: *Dezvoltarea durabilă a Romîniei și Republicii Moldova în context european și mondial. Secțiunea Managementul resurselor electronice în bibliotecile din Moldova: a IV-a conf. șt. intern.*, Chișinău, 21-23 sept. 2006, pp. 60-62.
3. NEUBAUER, Wolfram. Viitorul bibliotecilor științifice. In: *BiblioRev*, 2009, nr. 16. [accesat 05.11.2013]. Disponibil: <http://www.bcuculuj.ro/bibliorev/arhiva/nr16/biblio1.html>. ISSN 1584-1995.

BRAȘOAVE ȘI ADEVĂRURI DESPRE BOALA ȘI MOARTEA LUI MIHAI EMINESCU

*****

FABLES AND TRUTHS ABOUT ILLNESS AND DEATH
OF MIHAI EMINESCU

GHEORGHE BACIU

Abstract: *This study provides new information about tumultuous life, illness and tragic circumstances of Mihai Eminescu death. The author blames fabulous interpretations of poet madness circulated until today.*

Fiecare generație se cuvine să aibă parte de o nouă viziune critică, de o nouă interpretare, de o abordare proaspătă, merită să pună în lumină tot alte fațete ale unei gândiri și ale unei opere de o calitate vizionară greu de decelat și tocmai de aceea necesitând infinite explicații întru articularea coerentă, globală, a unui univers profund original.

Zoe Dumitrescu-Buşulenga

În cuvîntarea rostită la 16 octombrie 1911 cu prilejul dezvelirii statuii poetului în Galați, Nicolae Iorga astfel avea să răspundă la întrebarea cine este Mihai Eminescu: „Afirmarea unității românești eterne, groaza de cotropirea străină, care ucide o conștiință, împiedică o desfășurare, sfărîmă un viitor, lasă fără îngrijire un trecut, pentru a da în loc jaf și corupție, oricare ar fi numele cotropitorului, al celui dintîi dintre neamurile de cultură ori al celei din urmă plebiastice”.¹

Pe parcursul celor 125 de ani de la trecerea în neființă a poetului Mihai Eminescu multe s-au scris, multe se vor scrie, neapărat vor fi continuate studiile și analizele diverselor activități și episoade din viața lui zbuciumată. Cercetările vor fi impulsionate și grație interesului sporit față de inestimabilul tezaur literar, publicistic și științific moștenit de la poet. Și, în aceeași măsură, datorită interesului față de viziunile lui patriotice, politice și înzestrării sale spirituale. Cu siguranță, în viitor vor apărea noi informații referitoare la viața și activitatea lui. Nu exclud faptul că, se vor descoperi date referitoare la suferințele poetului și la bolile membrilor familiei sale, care vor da posibilitatea de completat anumite circumstanțe ce țin de moartea dubioasă a poetului, în mare măsură tragică.

Bineînțeles, după mulți ani de la trecerea în neființă a poetului, nu se vor găsi atît de ușor răspunsuri adecvate la multe întrebări, delicate și complicate. În mod special, prin argumente și dovezi reale, trebuie distrus mitul despre sifilisul cerebral, chipurile moștenit genetic, precum și supozițiile referitoare la *nebulie*, profund sedimentate în mințile unor oameni și vehiculate pînă în zilele noastre. Intuiesc că problema abordării adevărului, într-un sens mai larg al cuvîntului, se va confrunta cu numeroși factori obiectivi și subiectivi, ce neapărat vor influența

opinia publică și forma de apreciere a stării reale a lucrurilor de moment, inclusiv a interpretărilor fabuloase, care doar cu timpul, se vor da uitării.

Altă latură a aspectelor eminesciene, bine cunoscută pe parcursul anilor, este tendința unor forțe distructive, care și astăzi se străduiesc din răspuțeri să denatureze cursul obiectiv al evenimentelor reale, să reorienteze perceperea lor contrar spiritului firesc, pentru a-și păstra buna lor imagine în societate sau a ascunde acțiunile falsificatoare, inclusiv motivele sacrificării nedemne a poetului. Dorința adepților de a tăinui sau de a hiperboliza anumite fapte a favorizat crearea unui cerc informațional vicios, bazat pe interese meschine, atît de ordin personal, cît și la nivel de stat, în scopul mușamalizării unor probleme sociale și politice ale timpului.

Tamara Gorincioi, cu mare durere sufletească, afirmă²: „Chiar și manualele școlare sînt pline de brașoave despre Eminescu, continuînd să descrie circumstanțele morții ca urmare a îmbolnăvirii lui de o boală venerică. Se întrebă: cine sînt acei care perpetuează falsul și alimentează mituri mincinoase și divagații pe seama lui Eminescu?”. În continuare, autoarea evidențiază că M. Eminescu este unul dintre primii deținuți politici ai statului modern român și primul ziarist care a fost jertfă politică, luptînd pentru Țară și Neam, și, nu în ultimul rînd, pentru Basarabia.

În scurt timp, M. Eminescu se afla pe culmea creației sale poetice și ziaristice. Făcea impresia că el juca un rol public, mult mai important decît a lăsat să se înțeleagă istoria literară tradițională. Realizase performanțe nu numai ca poet, dar revoluționase și jurnalistică de idei politice și sociale, desăvîrșind începuturile unor precursorii. Transformase *Timpul* dintr-o publicație modestă de partid într-un ziar de audiență națională și de înaltă clasă jurnalistică, fiind șeful unei echipe unice de ziaristi. Eminescu nu făcea atît politica unui partid, cît impuse un punct de vedere național, purtînd amprenta excepționalei sale gîndiri. Planurile reformatoare ale poetului vizau unitatea politică a tuturor românilor de la *Nistru pîn' la Tisa*...³

Poetul era convins că lupta lui pentru adevăr se va încunună cu succes, nu se aștepta la o rivalitate categorică, în primul rînd, din partea conducerii de vîrf a țării. Adversarii politici au știut că va fi foarte greu de învîns un idol al societății, cum era Eminescu, și de aceea, ei au purces la o tactică bine chibzuită, pentru realizarea căreia a fost nevoie de șase ani. Pînă în zilele noastre sînt cunoscute cuvintele înțelepte ale lui Eminescu: „Ceea ce voiesc românii să aibă e libertatea spiritului și conștiinței lor în deplinul înțeles al cuvîntului”.

M. N. Rusu scrie:⁴ „Eminescu era supravegheat de serviciile secrete pas cu pas. Baronul Von Mayr, ambasadorul Austro-Ungariei la București, îl însărcinase pe F. Lachman să dirijeze această însărcinare. O notă informativă a baronului denunța articolul lui Eminescu în *Timpul* privitor la expansiunea catolicismului în România...” Se mai anunța: „Eminescu, redactor principal la *Timpul*, a făcut propunerea ca studenții transilvăneni de naționalitate română, care frecventează instituțiile de învățămînt din România a se instrui, să fie puși să acționeze în timpul vacanței în locurile natale pentru a racorda politica în direcția *Daciei Mari*”.

Teoria complotului antieminescian îl face pe Ion Spînu să spună tranșant⁵: „Principalul nume al *nebuliei* lui Eminescu rămîne *adevărul*. Asta ar explica

și necurmata *stare de război* cu Eminescu, de un secol încoace, război care a culminat în anii comunismului și s-a prelungit, cu violență, și după 1989. Unul din argumentele forte ale cabalei antieminesciene e că publicistica n-ar avea nici o însemnătate, comparativ cu poezia, deoarece e produsul unei minți pîndite de boală, pentru o bucată de pîine” etc.

Alexandru Vlahuță își amintea⁶ cum, pe timpul verii, patronii de la *Timpul* plecau cu toții la odihnă. Eminescu stătea neclintit la București, mistuindu-se și luptînd pînă la jertfă pentru onorarea altora, fiind soldat nefericit. Asta era pe la sfîrșitul lunii mai 1883, iar peste o săptămînă gazetele anunțau că Eminescu a înnebunit... S-a recurs la o strategie de supraviețuire în fața unei situații insuportabile, *nebumnia* fiind a sistemului, nu a poetului... Numele exact al bolii lui Eminescu este criza sacrificială și autosacrificială.

Referitor la starea sănătății lui Eminescu, Daniel Corbu⁷ scrie destul de convingător: „Despre boala poetului s-au scris multe, au fost publicate fel de fel de adeverințe medicale, a căror temeinicie nu mi se cuvine s-o pun la îndoială, dar s-au spus și multe pe care eu nu pot să le cred. Fiind sufletește mai presus de cei mai mulți dintre contemporanii lui, el avea deosebitul său fel de a vedea lucrurile și pozițiunea omului în lumea aceasta. Ceea ce altora li se părea lucru de mare însemnătate pentru dînsul era ceva de nebagat în seamă”.

Bolile de care a suferit poetul din fragedă copilărie și pînă în prezent rămîn necunoscute. S-a înregistrat că în anul 1870, fratele Șerban l-a adus acasă pe Mihai de la București pentru îngrijiri, fără specificarea maladiei sau acuzelor pe care le prezenta la acel timp.

În februarie 1872, pentru prima dată, Eminescu se plîngea părinților, într-o scrisoare, că a fost bolnav, mai mult sufletește, fără a se concretiza cauza.

În 1878, Eminescu a avut motiv de consult medical din cauza durerii picioarelor, despre care îi pomenește la 27 mai 1882 Veronicăi Micle (*picioarele iar mi se coc*). Natura și evaluarea clinică a afecțiunilor patologice localizate la picioare nu sînt caracteristice pentru un proces sifilitic, avînd mai multe asemănări cu erizipelul sau brînca (în popor). Acesta este un proces inflamator al tegumentelor, provocat de microbi, mai des de streptococi. Evoluează pe neașteptate, cu frisoane, febră, dureri de cap, adesea cu vomitări. Mai des se localizează la picioare și trunchi. Sectorul afectat devine roșu, dureros, adesea se complică cu formarea buloelor, umplute cu puroi. Tabloul clinic, descris perfect, se încadrează în forma buloasă a erizipelului recidivant, înregistrat la poet, cu succes fiind tratat de cîteva ori la sanatoriul Kuialinik de lîngă Odesa (Victor Creciun, Gh. Teodorescu-Chirileanu).

În anul 1880, poetul o anunța pe sora sa Henrieta că este bolnav trupește, dar mai mult sufletește, se simte îmbătrînit și nu-și vede capul de datorii (Ion Crețu). Intensitatea activităților profesionale din anii 1880–1881 a provocat un surmenaj fizic și psihoemoțional de proporție, ceea ce i-a înrăutățit simțitor sănătatea – oboseală și iritabilitate sporită, adesea cu dureri de picioare, etc.

Mite Kremnitz⁸ spunea despre Eminescu: „Era fire închisă, și chiar în zilele de visătoare dragoste pentru mine, n-a pomenit niciodată nimic... despre grozava boală familială. Niciodată nu am observat semn de boală în mintea lui, cu excepția

unei neînțelese superstiții...".

Se cunoaște bine că la acel timp pe teritoriul Moldovei (și în țările învecinate) bîntuiau așa boli contagioase ca: holera, ciuma, tifosul, tuberculoza ș.a., cu o mortalitate generală înaltă, mai cu seamă printre copii. Referitor la bolile membrilor familiei Eminovici, există diverse informații, majoritatea contradictorii, în mare măsură, din cauza cunoștințelor reduse în acest domeniu. Mai mulți menționează că bolile înregistrate în familie se trag pe linia maternă – chipurile, luesul ereditar.

Despre această situație astfel ne mărturisește medicul C. I. Bercuș:⁹ „Flagelul tuberculozei, care măcinase atîtea vieți în trecutul neamului nostru, se părea că își găsea o stavilă durabilă la începutul secolului XX, după descoperirea bacilului Koch (1882) și a unor încercări de preparare a serului antituberculos”. Doctorul Ecaterina Arbore (1873–1937) arăta că răspîndirea tuberculozei în capitala României în acea perioadă prezenta o problemă destul de gravă. Într-o statistică alcătuită pe 30 ani (1875–1904) numărul morților de tuberculoză a oscilat între 725 și 1231, atingînd proporția de 2,96–4,25% de locuitori... Situația epidemiei prin tuberculoză nu era caracteristică numai Bucureștilor, deoarece ravagiile ei erau prezente aproape în toate satele și orașele țării, cum și în armată... Marea masă a tuberculoșilor răspîndeau microbul conștient sau inconștient, se hrăneau și se tratau la întîmplare, mai ales cu leacuri băbești și cu speranța în Cel de Sus.

În continuare, C. I. Bercuș relevă: „Trecînd în revistă cîteva dintre figurile proeminente ale vieții culturale și științifice de la noi, decedate de tuberculoză în primele decenii ale secolului XX, respectiv pînă la apariția antibioticelor și înainte ca sănătatea populației să devină problemă de stat, vom putea să ne dăm seama de dezastrul produs de către ftizie...” Autorul descrie o serie de personalități care au fost victime ale tuberculozei: scriitorul Iuliu Săvescu (1866–1903); poetul și publicistul Ștefan Petică (1877–1904); psihiatrul Nicolae Vaschide (1874–1907); doctorul Ion Radovici (1868–1908); dramaturgul N. Burlănescu-Alin (1869–1912); scriitorul Emil G. Îrleanu (1878–1914); episcopul Calist Ialomițeanu (1860–1917); artistul Mihai Florescu (1895–1925) ș.a. Poetul Gh. Vasiliu-Bacovia (1881–1957) a trăit peste 75 de ani, dar a fost mult timp chinat de tuberculoză. La 70 de ani i s-a redeschis boala pulmonară din tinerețe, însă, după un tratament cu streptomycină, s-a vindecat.

Zvonurile despre sifilisul ereditar pe linie maternă nu și-au găsit confirmare nici în descrierile oficiale ale medicilor, nici în publicațiile autorilor. Diagnosticul nu corespunde cu tabloul clinic al bolii descris la Mihai Eminescu. Cu atît mai mult, Raluca, mama poetului, era o femeie *statornică în iubire*, care îi dăruia soțului cîte un copil la fiecare 1-2 ani. Deci, sifilisul congenital în familia Eminovici categoric se exclude, din lipsa de probe certe. S-a dovedit că în familia lor majoritatea membrilor au fost bolnavi de *tuberculoză*: Raluca, Șerban, Nicolae, Iorgu, Ilie, Henrieta (G. Călinescu; C. Bercuș; D. Pasat). După cum a mărturisit însăși Henrieta Eminovici: *în familie, tuberculoza a fost ca un blestem*. În astfel de situație se poate vorbi cu siguranță despre existența tuberculozei la membrii familiei Eminovici, și nu putem exclude faptul, că această patologie ar fi răpus viața fraților poetului, care au decedat în fragedă copilărie.

Goma cerebrală la Eminescu s-a stabilit doar declarativ, fără date obiective de ordin clinic. Nu a fost confirmată nici prin analize de laborator sau în cadrul autopsiei (dacă aceasta s-a efectuat). Goma sifilitică, ca proces patologic în ultimul stadiu de dezvoltare, evoluează similar unei tumori cerebrale, care putea să se manifeste clinic prin simptomele comprimării țesutului cerebral. Acest fenomen la Eminescu a lipsit, precum nu s-au constatat nici fenomene de demență, descrise de medici în perioada aflării sale în spital.

De menționat dificultățile majore cu care se confruntau toți medicii din domeniul psihiatriei, în perioada respectivă, la stabilirea corectă a oricărui diagnostic, precum și la diagnosticarea dificilă a bolilor psihiatrice, dependența lor etiopatogenetică fiind determinată de numeroși factori individuali (C. Gordoș).¹⁰ Se consideră că neurosifilisul foarte adesea nu se diagnostichează corect, iar tabloul clinic în perioada terminală se caracterizează prin profunde stări demente (Н. И. Гращенко)¹¹.

Nu este greu de imaginat trăirile lui Eminescu la diagnosticul impus artificial, că este numit public *nebun*, întrucât el conștientiza bine că este supus unei *inchiziții* draconice din partea *prietenilor* și așa numiții *binefăcători*.¹² Această situație stupidă este descrisă de către însuși Eminescu în cunoscuta scrisoare¹³ adresată lui Chibici din 12/24 ianuarie 1884, în care el conștientizează modul în care a fost pus în *cămeșoiul de forță*, de condițiile în care se afla în ospiciu, comportamentul suspect al medicilor și unor *prieteni* față de el ca om.

Susțin ipoteza că „întunecimea minții” la Eminescu, în perioada anilor 1883–1889, are o mai mare legătură directă cu acțiunea nocivă a preparatelor mercuriene, iar evoluția clinică a bolii corespunde stărilor de intoxicație cronică. Despre aceasta ne confirmă și revenirea capacităților lui create la întreruperea cursului de tratament. Totodată, nu poate fi exclusă o evidentă dereglare a stării sănătății, sub formă de *psihopatizare*, condiționată preponderent de avalanșa factorilor stresogeni la care a fost supus poetul timp îndelungat, cu consecințe nefavorabile.

Merită evidențiată viziunea lui Ion Popescu referitor la timpul când a avut loc derularea conflictului între Eminescu și Catinca Slavici, care s-a exprimat sceptic: „Rămîn încredințată că *catastrofa* n-a fost înainte de ducerea poetului în strada Plantelor, ci s-a produs în vremea când el deja se afla acolo. Mediul, groaznicul mediu în care era condamnat să trăiască și care ar zdruncina și pe un om cu totul sănătos – cu condiția să n-aibă nervi ca odgoanele de la vapoare – tocmai acest mediu a provocat *catastrofa*”.¹⁴

Preistoria îmbolnăvirii lui Eminescu și diagnosticul de *înneburire*, stabilit de către Catinca Slavici, în zorii zilei de 28 iunie 1883, precum și procedeele de internare în spital sînt descrise de George Munteanu¹⁵. Devenise cunoscut chiar din timp și locul aflării, în spitalul doctorului Șuțu. Rămînea doar să se plătească cîte 300 lei lunar pentru camera respectivă. Restul, acțiuni pur tehnice, le-au îndeplinit reprezentanții organelor abilitate: „Pus în *cămeșoiul de forță* și transportat la locul destinației”.

Călin L. Cernăianu a dezvăluit¹⁶, cu probe, că deplasarea lui Eminescu la Viena

s-a făcut la fel de ilegal ca și internarea lui la Șuțu, la 28 iunie 1883. Ilegalitatea constă în aceea că poetul a fost scos din țară fără avizul său și fără pașaport. Potrivit vămii austro-ungare, în perioada 21 octombrie 1883 și 15 februarie 1884, Eminescu nici nu a fost, de fapt, la Viena, deoarece... nu intrase în Imperiu. Aceasta confirmă faptul că au fost persoane cointeresate în această deplasare frauduloasă. Dar cine, dacă nu prietenii, în frunte cu T. Maiorescu?

Despre luciditatea gândirii și demnitatea lui Eminescu¹⁷, aflat la ospiciul nemțean, ne mărturisește conținutul scrisorii din 26 ianuarie 1887, adresată către Vlahuță: „Nu te pot încredința îndestul cât de odioasă e pentru mine această specie de cerșetorie, deghizată sub titlul de subscripție publică, recompensă națională. E drept că n-am bani, dar aceasta e departe de a fi un motiv pentru a întinde talgerul în public. Te rog să desistezi cu desăvârșire de la planul tău, oricât de bine intenționat ar fi, de a face pentru mine apel la public. Mai sînt destule alte mijloace onorabile pentru a-mi veni în ajutor, iar cel propus de voi e desigur cel din urmă, la care aș avea vreodată recurs”. Conținutul acestui răspuns lui Vlahuță ne mărturisește, încă o dată, despre verticalitatea civică a poetului, demnitatea de om conștient.

Într-o scrisoare din 20 iunie 1887, către familia Emilian, sora poetului, Henrieta, scria: „Mihai se află foarte bine în tot felul fizicului. Patru fricțiuni de șapte grame de mercur mai are să facă, pe urmă o baie cu pucioasă, pe urmă o pauză de două zile și vom putea pleca la Lacul-Sărat. Avînd deplina convingere că se va face cu siguranță bine. Ordonanța medicilor este ca să mai iau cu mine 20 fricțiuni de mercur, fiecare de patru grame”¹⁸.

La 3 februarie 1889, Eminescu este spitalizat forțat la ospiciul Mărcuța din București, apoi transferat la „Caritas” (institutul doctorului Șuțu), unde își va găsi popas înainte de moartea sa.

Cunoscutul medic neuropsihiatru Ovidiu Vuia¹⁹, într-o manieră categorică, dovedește că M. Eminescu nu a suferit de lues și nu a avut demență paralytică, diagnosticul fiind stabilit incorect. Există dovezi că la internarea la Mănăstirea Neamț, în 1886, Eminescu nu demonstra semne de „nebulie”. La spovedania și împărtășania din bolniță, poetul era limpede la minte, numai tare era trist, spunînd: *Părinte, să mă îngropați la țărmurile mării...* Înseamnă că medicii, sub girul căroră Eminescu a fost expedit aici, au executat mai degrabă un ordin, decît și-au făcut meseria! Despre aceasta, prin excelență, ne mărturisesc poeziile scrise în acea perioadă, scrisorile adresate Veronicăi Micle, precum și descrierea logică a condițiilor în care se afla, în 1886, la Mănăstirea Neamț: „Tratamentul în mucigăita bolniță monahală... cu fața la perete și ușă metalică... întregit zilnic prin bătăi cu funie groasă de către gardienii!..”

Diagnosticul de sifilis la Eminescu a fost preluat de doctorul Iszac, întărit mai tîrziu de Alexandru Șuțu, C. Popazu, Gh. Marinescu, C. Bacaloglu, Panait Zosim ș. a., apoi acceptat, de-a lungul timpului, de majoritatea biografiilor și de medici mai recentî...²⁰

Combătînd diagnosticul de lues cerebral la Eminescu, Ion Nica analizează proba grafologică a poetului. În cazul unei paralizii generale, cauzată de lues, dezorganizarea scrisului este *irreversibilă, rapidă și profundă*, încît documentele

lăsate de un paralytic vorbesc „de la sine”. În cazul lui Eminescu, se observă păstrarea perfectă a scrisului său, pînă în cele din urmă zile²¹... În orice caz, în zilele premergătoare manifestării bolii „nici cel mai dibaci grafolog n-ar fi în stare să desprindă un cîtuși de discret avertisment din grafia lui Eminescu... Mai mult chiar, după izbucnirea psihozei afective, nici medicii n-au putut să înțeleagă suficient de bine natura răului de care suferea Eminescu”.²²

Mulți recunosc că mitul despre boala și moartea lui Mihai Eminescu este strîns legat de activitatea jurnalistică, de viziunile sale patriotice și insistența de a demasca acțiunile nedemne ale unor demnitari cu o enormă influență politică. La apogeul talentului său, el devenise un tribun înflăcărat, o valoroasă și incomodă figură politică. În floarea capacităților creative, Eminescu își asuma un program măreț, de suport ontologic autohton și antic, asemănător cu cel al lui Nietzsche. Programul fusese strategic argumentat, împărtășit, încă la 1882, Veronicăi Micle. Rămînea doar ca ambii să elaboreze etapele de creație. Însă *moartea civică*, din 1883, a distrus îndeplinirea acestor năzuințe patriotice, în care mult credea poetul.

Matei, fratele mai mic al poetului, aflînd despre cele întîmplate, a intervenit pe lîngă Șuțu și Kremnitz, să-l ia pe fratele său acasă, la care ambii medici au declarat că numai Maiorescu poate face acest lucru, fiindcă numai în baza declarațiilor lui, Eminescu a fost pus la ospiciu.

Anul 1883 a fost crucial pentru soarta poetului, greutățile urmînd, una după alta. Cea mai gravă pentru Eminescu a fost destituirea lui din funcția de redactor la „Timpul”.

Augustin Z. N. Pop avea toate datele necesare²³ pentru a mărturisi: „Diagnosticul drastic oficializat convenea, fiindcă el legitima soarta ce i s-a rezervat poetului de la 1883 încolo... Nu există un buletin medical de autopsie... Pe actul de deces nu apare iscălitura nici a unui medic al poetului, sau pur și simplu – și-au pus degetul doi analfabeți din personalul morgii”.

Este de neînțeles faptul cum doctorul Șuțu a folosit metoda arabă de tratare cu mercur a unui sifilis depistat imaginar la Eminescu, în timp ce afirma că poetul nu a suferit de sifilis! La acel timp, în Occident deja se renunțase la tratamentul cu mercur, considerînd că are efecte dezastruoase. Autorii tratatului de psihiatrie (coordonat de Constantin Gorgos) textual arată că sifilisul cerebral netratat evoluează rapid către faza terțiară, în care se instalează paralizia generală progresivă, pe cînd cel tratat duce la remisiuni și vindecare²⁴. În cazul lui Eminescu, tocmai întreruperea nefastului tratament cu mercur a fost benefică. Aceasta ne confirmă și faptul că, la Ober-Döbling, scăpat de mercur, Eminescu și-a revenit substanțial.

De-a lungul secolelor, cazuri de otrăviri criminale se regăsesc în operele scriitorilor din toate țările lumii. Se cunoaște că în Rusia, la 1571, este otrăvită soția lui Ivan cel Groaznic. În sec. XV–XVI, în Republica Venețiană, otrava devenise un mijloc de suprimare, în scop politic. Se foloseau otrăvuri atît de origine vegetală, cît și minerală. Dintre componentele minerale, în forma unor amestecuri otrăvitoare, mai des, se menționează arsenicul, mercurul, sublimatul, plumbul ș.a. Nu întîmplător, „Regulamentul municipalității poliției din Iași” (1831) prevedea

ca comercializarea tuturor otrăurilor să se facă numai cu indicarea numelui proprietarului sau al producătorului. În 1837 au fost elaborate alte instrucțiuni, mai severe, de eliberare a substanțelor otrăvitoare: „Este cu totul oprit a slobozi arsenicul, sublimatul sau alte materiale cunoscute ca otrăvuri, decît numai de persoane cunoscute și știute că întrebuițează asemenea otrăvuri la meșteșugul lor; pentru aceste spițerii vor fi datori a ține un registru șnuruit de către Poliție, în care cumpărătorii vor însemna numele lor, locuința, anul, luna, ziua și trebuința pentru care au luat acele otrăvuri...” Din aceste motive, în Condica Criminală din anul 1850 se arată: „Doctorii, chirurgii, spițerii și moașele care vor înlesni procurarea acestor mijloace în scopuri neadmise se vor pedepsi cu închisoarea”.²⁵

Într-un articol²⁶ al doctorului Șuțu găsim elemente descriptive, care susțin evocarea perioadei 9 noiembrie 1886 – 9 aprilie 1887, cu următorul conținut: „În lipsa metodelor medicale mai înaintate, fără instalații și fără medicație, la Neamț, Eminescu a fost tratat cu găleți de apă rece, aruncate pe spinare și cap, cu cufundări în puțină – tratament rudimentar hidroterapeutic – și cu bătaii cu frînghia umedă... Se plîngea că a fost internat ca nebun, protestînd că n-a fost nebun”. În același timp, doctorul spitalului mai declarase că Eminescu era practic sănătos și poate să părăsească oricînd azilul, însă nu avea mijloace cu ce să plece. Din aceste motive, Eminescu nu putea rămîne nici în spital. În această situație, primul procuror (Mavros) a cerut avizul unei comisii medico-legale, formată din doctorii Al. Șuțu și Z. Petrescu în privința stării mentale a lui M. Eminescu.²⁷

Odată cu începutul tratamentului cu preparate mercuriene și tranchilizante, starea sănătății lui Eminescu se agrava, iar la anularea lor, sănătatea i se ameliora. Pentru a dovedi efectele negative ale acțiunii tratamentului mercurian asupra sănătății lui Eminescu, considerăm drept probe: dereglările psihoemoționale, scăderea potențialului de creație, înrăutățirea bruscă a stării de sănătate, hiper-salivația abundentă, insomnia, durerile în articulații, mișcările nesigure etc. O probă incontestabilă este revenirea la starea normală după stoparea tratamentului cu preparate mercuriene (Ion Nica).

În spitalul lui Șuțu și la Mănăstirea Neamț, mijloacele de tratament rămăseseră la stadiul mercurului, în timp ce în Germania, către 1850, deja deveniseră cunoscute efectele lui toxice asupra organismului și tratamentul sifilisului cu preparate mercuriene era interzis (C. Gordoș). Iar la începutul secolului XX se considera: *dacă există un medicament care nu trebuie folosit în tratamentul sifilisului, acesta este mercurul* (Ovidiu Vuia).

Totodată, aceste preparate continuau să fie folosite în calitate de tratament de către unii medici (A. Șuțu, Iszac). Astfel de tratament poate fi considerat drept formă de asasinare civică a lui Eminescu (O. Vuia).

În baza relatărilor doctorului V. Veniș, care l-a examinat pe poetul traumatizat înainte de moarte, cu siguranță se poate vorbi despre o traumă cranio-cerebrală, produsă prin lovirea, în regiunea temporală dreaptă, cu un obiect contondent dur (căramidă, piatră, scîndură etc.). Situația plăgii contuze în regiunea dată putea coincide cu locul de aplicare a loviturii. Adesea, consecințele traumatismelor cranio-cerebrale sînt dintre cele mai grave, întrucît ele se pot solda cu imense

hemoragii intracraniene, care, la rîndul lor, declanșează decesul victimei în scurt timp după traumatizare.

În pofida părerilor polarizate, personal, susțin versiunea că poetul Mihai Eminescu a fost victima unei morți violente, care putea interveni atît în urma intoxicației mercuriene cronice, cît și după o traumă cranio-cerebrală gravă. Diferența constă în tanatogeneza (mecanismul) ambelor forme de acțiune din exterior și timpul în care se instalează moartea după începutul acțiunii agentului vulnerant. Cu certitudine, aceste acțiuni violente asupra lui Eminescu s-au succedat.

Preparatele care conțin mercur, prin toxicitatea lor înaltă, acționează distructiv asupra organelor vitale (rinichi, ficat etc.), provocînd dereglări în lanț ale funcționalității normale a întregului organism, manifestate printr-un complex de semne specifice. Introducerea lor periodică avea un efect distructiv mai lent, în mare măsură mascat, cu urmări serioase în sistemul nervos central și în organele vitale, cu dereglări sistemice periculoase pentru viață („moartea civică”), care au cauzat, ulterior, moartea biologică a poetului. Însă, în perioada intoxicației cronice s-a asociat și traumatizarea cu caracter mecanic a capului, care a și fost decisivă în declașarea morții.

Se cunoaște că trauma cranio-cerebrală gravă, de obicei, evoluează mult mai rapid. Prin urmare, decesul putea să se instaleze peste diferit timp de la eveniment (ore, zile, săptămîni), în funcție de volumul afecțiunilor cerebrale provocate. Dacă ar fi să admitem că Eminescu a suportat într-adevăr un traumatism cranio-cerebral acut, atunci moartea lui se putea încadra în circumstanțele menționate de către unii autori. Astfel, putem spune că așa-numita „moarte subită”, fără un suficient substrat patologic la Eminescu, putea fi catalogată ca violentă, instalată în scurt timp (rapid) de pe urma traumei cranio-cerebrale suportate de poet.

S-a constatat că la începutul secolului XXI, în societate este abordată cu insistență problema reevaluării cauzei morții lui Eminescu, pentru a se elucida dacă aceasta a avut un caracter violent sau nu. În astfel de situație, organele de drept (procurorul) ar fi obligate să verifice toate materialele acumulate la acest caz și să intenteze o cauză penală. Pentru rezolvarea multor probleme cu caracter medico-juridic, neapărat, ar fi fost nevoie de efectuat o expertiză medico-legală în comisie, prezentînd specialiștilor respectivi toate informațiile existente la caz, cu înaintarea unui set de întrebări pentru soluționare. Acest procedeu ar fi rezonabil și din motivul că anterior diagnosticul bolii a fost bazat mai mult pe spusele cuiva, fără prezentarea semnelor obiective ale bolii... Datele autopsiei sînt fabuloase, iar raportul de cercetare a cadavrului și semnăturile medicilor lipsesc... Creierul poetului este uitat pe geam la soare... Se încurcă examenul vizual cu cel microscopic al creierului... Pe corp lipsesc semne de leziuni..., dar martorii, inclusiv doctorii A. Șuțu și V. Vineș, arată cu certitudine despre existența lor. De asemenea rămîn suspecte ora și data morții. În mormîntarea cu siguranță a fost grăbită.

- ¹Radu Mihai Crișan. *Testamentul politic al lui Mihai Eminescu*. București, Ed. „Cartea Universală”, 2005, p. 32.
- ²Tamara Gorincioi. *Adevărul despre moartea lui Mihai Eminescu*. Chișinău, *Capitala*, nr. 42, 12 iunie 2009, p. 8.
- ³Theodor Codreanu. *Eminescu în captivitatea „nebuniei”*. Chișinău, 2011, p. 169-170.
- ⁴M. N. Rusu. *Eminescu – inedit*. In: *Săptămâna*, 1987, nr. 31, p. 4.
- ⁵Ion Spînu. *Asasinarea lui Eminescu*. Cluj-Napoca, Ed. „Apostrof”, 2011.
- ⁶Al. Vlahuță. *Amintiri despre Eminescu*. București, 1953, p. 138-139.
- ⁷*Mihai Eminescu în amintirile contemporanilor*. Antologie de Daniel Corbu. Iași, Ed. „Princeps”, 2005, p. 99.
- ⁸Mite Kremintz. *Amintiri fugare despre M. Eminescu*. In: *„Mihai Eminescu în amintirile contemporanilor”*. Antologie de Daniel Corbu. Iași, Ed. „Princeps”, 2005, p. 294.
- ⁹C. I. Bercuș. *Tuberculoza în familiile domnitorilor noștri din trecut*. In: *Ftiziologia*, nr. 5, 1973, p. 545-551; C. I. Bercuș. *Pagini din trecutul medicinei românești*. București, Editura Medicală, 1981, p. 257-273.
- ¹⁰Constantin Gordoș. *Vademecum în psihiatrie*. București. Ed. Medicală, 1985, p. 294.
- ¹¹H. И. Гращенков. *Справочник невропатолога и психиатра*. Москва. «Медицина», 1965, 582 с.
- ¹²Theodor Codreanu. *Eminescu în captivitatea nebuniei*. Chișinău, Editura Universul, 2011, p. 157.
- ¹³Mihai Eminescu, *Opere*, XVI. *Corespondență. Documentar*. Editura RPR, 1989, p. 198.
- ¹⁴Theodor Codreanu. *Eminescu în captivitatea nebuniei*. Chișinău, Ed. „Universul”, 2011, p. 11.
- ¹⁵George Munteanu. *Hyperion* (1). *Viața lui Eminescu*. București, 1973, p. 309.
- ¹⁶Călin L. Cernăianu. *Conjurația anti-Eminescu*. II, București, Ed. „Semnele timpului”, 2000, p. 58.
- ¹⁷*O scrisoare autografă a lui M. Eminescu*. În: „Universul literar”, nr. 24, din 16 iunie 1913, p. 3 (fasciculul autografului – în colecția Bibliotecii Academiei R.P.R., manuscris românesc, nr. 4850, f. 50-51).
- ¹⁸Harieta Eminovici. *Scrisoare către familia Emilian*. În: „Mihai Eminescu în amintirile contemporanilor”. Antologie de Daniel Corbu. Iași, Ed. „Princeps”, 2005, p. 411.
- ¹⁹Ovidiu Vuia. *Despre boala și moartea lui Eminescu. Studiu patografic*. București, Ed. „Făt-Frumos”, 1997, p. 15.
- ²⁰Augustin Z.N. Pop. *Pe urmele lui Mihai Eminescu*. București, Ed. „Sport-Turism”, 1978, p. 278-284.
- ²²Ion Nica. *Eminescu. Structura somato-psihică*. București, 1972 p. 195.
- ²³Ibidem, p. 179.
- ²⁴Augustin Z.N. Pop. *Contribuții documentare la biografia lui M. Eminescu*. București, Ed. ARPR, 1962, p. 530.
- ²⁵Constantin Gordoș (coordonator). *Vademecum în psihiatrie*. București, Ed. Medicală, 1985, p. 294.
- ²⁶M. Cotrău. *Otrava și viața*. Iași: Ed. Fund. „Chemarea”, 1993, 167 p. *Evenimentul*, nr. 112/ 904, p. 1.
- ²⁷Radu D. Rosetti. *Tragedia lui Eminescu. Documente inedite*. În: *Adevărul literar*, 1922, nr. 95, p. 1.

ANGELO DE GUBERNATIS

(1840 – 1913)

RADU MOȚOC

Abstract: *The author highlights the writer Angelo De Gubernatis merits. Angelo De Gubernatis was an Italian scholar, which left many written records about his relations with Romania. Angelo De Gubernatis is an example of loyalty in friendship and support Romanian case in Europe and it is worth stressing his enthusiasm for everything which is in connection with latinity reflected in any form: language, customs, songs, games, monuments.*

Fig. 1. Angelo De Gubernatis

Dacă studiem biografiile lui V. A. Urechia, Dimitrie Sturdza, B. P. Hașdeu, Gr. Tocilescu, Dora d'Istria și chiar a familiei regale Carol I și Carmen Sylva, este imposibil să nu-l remarcăm pe un rafinat savant italian, filoromân, care a lăsat nenumărate mărturii scrise despre legăturile sale cu România. Este vorba de **Angelo De Gubernatis**, personalitatea căruia încercăm să o punem în valoare cu toate meritele sale.

Mult timp această personalitate complexă a fost paradoxal ignorată de cercetătorii istorici, cu toate că existau multe motive pozitive despre afecțiunea savantului pentru România. Date despre el și activitatea sa stau în continuare necercetate suficient în bibliotecile din țară și străinătate. Cel care efectuează în 2005 un studii remarcabil despre acest savant, punînd-o în prim plan și pe Dora d'Istria (Elena Ghica), o savantă remarcabilă

uitată și ea nemeritat, este Liviu Bordaș¹.

Acest filozof este cel care a inițiat un colocviu internațional în colaborare cu *Institutul de Studii Sud-Est Europene* în 26 septembrie 2012, la care subiectul principal l-a constituit activitatea Dorei d'Istria, probleme ce țin de Balcanii și Orientul².

În cadrul acestui colocviu, Liviu Bordaș a prezentat lucrarea: *Între două*

¹ Liviu Bordaș, *Etnologie și orientalism romantic în noile state Italia și România: Angelo De Gubernatis, Dora D'Istria și savanții români în a doua jumătate a secolului XIX*, Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău, Acta Musei Porolissensis, XXVII. Zalău, 2005.

² Liviu Bordaș, *Între două Orienturi. Dora d'Istria și Angelo De Gubernatis. I. 1867 – 1873*. București : Ed. Academiei Române, 2012, pp. 77-92.

Orienturi. Dora d'Istria și Angelo De Gubernatis (1867 – 1873).

Trebuie consemnat și studiul efectuat de istoricul Constantin Ardeleanu de la Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, care publică în revista *Axis Libri* un articol pe care îl denumește semnificativ „*O îndelungă prietenie și colaborare științifică – V. A. Urechia și Angelo De Gubernatis*”³.

Apare întrebarea firească de ce aceste două personalități științifice de nivel internațional, profund legate de România, sînt menționate atît de tîrziu ?

Dacă analizăm modul în care se vorbește de **Angelo De Gubernatis** în dicționarele enciclopedice editate în România, putem constata următoarele:

☛ *Lazăr Șăineanu* îl evită sistematic în cele șapte ediții ale *Dicționarului universal* care apar periodic începînd cu anul 1896, motivul ar putea fi faptul că savantul italian era prieten cu V. A. Urechia, cu care autorul dicționarului nu era în relațiile cele mai bune.

☛ Institutul de cultură națională *Cartea Românească*, la îndemnul Casei Regale, inițiază publicarea unui *Dicționar enciclopedic ilustrat*, cu două părți distincte. Prima parte are ca temă „Limba română din trecut și de astăzi”, redactată de prof. I. Aurel Candrea (6 vol.), în timp ce partea a doua constituie un *Dicționar istoric și geografic universal*, redactat de acad. Gh. Adamescu, în două volume. După un efort intelectual și financiar susținut timp de șase ani (feb. 1926 - oct. 1931) aceste dicționare vād lumina zilei. O primă surpriză plăcută o constituie faptul că atît Elena Ghica (Dora d'Istria)⁴ cît și **Angelo De Gubernatis** sînt prezentați cu detalii suficiente pentru a avea o privire de ansamblu asupra vieții și operei acestora⁵.

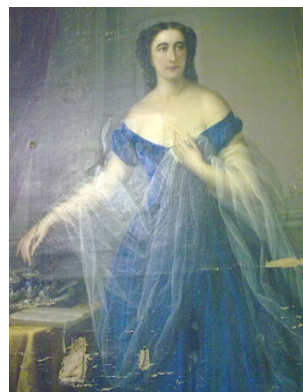

Fig. 2 Elena Ghica

Referitor la Angelo De Gubernatis, dicționarul oferă următoarele informații: „Scriitor italian. A fost profesor de literatură comparată la Florența, ocupîndu-se îndeosebi cu literaturile orientale. A publicat cîteva lucrări de specialitate (*Mitologia zoologică*, 1872), a scris piese de teatru, a condus reviste, între care *Italia litteraria* (fond. 1862), *Revista orientale* (fond. 1867). A avut legături cu scriitorii români și în al său *Dizzionario biografico degli scrittori contemporanei* (1878) și în *Dictionnaire des écrivains du monde latin* (1905) a dat loc multora dintre ei. A fost membru de onoare al Academiei Române (1895)”.

☛ *Lucian Predescu*, în „*Enciclopedia Cugetarea*” din 1940, menționează faptul că: „Scrierile Dorei d'Istria au fost traduse în limba elină, sîrbă și italiană de contele Angelo De Gubernatis”⁶. Despre savantul italian se menționează mai multe

³ Constantin Ardeleanu, *O îndelungă prietenie și colaborare științifică – V. A. Urechia și A. De Gubernatis*, *Axis Libri*, nr. 6 (pag. 4), 7 (pag. 4), 9 (pag. 17) din 2010. Galați.

⁴ *Dicționar enciclopedic ilustrat „Cartea Românească”, Pt.a II-a*. Gh. Adamescu, *Dicționarul istoric și geografic universal*, p. 1614.

⁵ *Ibidem*, pag. 1673

⁶ Lucian Predescu, *Enciclopedia Cugetarea, material românesc, oameni și înfăptuiri*. București : Ed. Cugetarea-Georgescu Delafras, 1940, p. 282.

informații, printre care și faptul că a avut legături cu scriitorii români ⁷.

Este de remarcat Lucian Predescu, care oferă informații inedite despre dicționarul menționat mai sus, lucru care ne sugerează gândul că a studiat și alte surse necesare pentru a pune în valoare acest personaj, ce merită a fi semnalate.

Informațiile erau suficiente la nivelul anului 1940 pentru a trezi interesul cercetătorilor din mai multe domenii de activitate, dar, cu siguranță, după 1944 nu a existat un interes deosebit pentru acest subiect elevat și sensibil.

☛ *George Călinescu*, în „Istoria Literaturii Române de la origini pînă în prezent”, scrie în capitolul despre Vasile Alecsandri: „Om agreabil, potolit și bonom, își cîștigă prietenia tuturor. Era un nume cunoscut în Occident, printre care Canini, **Angelo De Gubernatis**, Veggezzi-Euscalla, Domenico Muti constituiau adevărați prieteni ai poetului”⁸. Totuși e surprinzător faptul că autorul acestui remarcabil dicționar nu pomeni niciun cuvînt de Dora d’Istria, care a publicat 47 lucrări, apărute la editurile din Paris, Geneva, Zurich, Florența, New-York, Bruxelles, Triest ⁹.

☛ *Dicționarul Enciclopedic Român* în patru volume, publicat de Editura Politică în anul 1964, ignoră aceste două personalități atît de mult legate de România.

☛ *Mic dicționar enciclopedic*, editat în 1978, la care au colaborat treizeci și șase de academicieni, nu a pomenit niciun cuvînt despre Angelo De Gubernatis, dar cu siguranță din motive ușor de intuit.

Ne așteptam ca după 1989 *Dicționarul enciclopedic* în VII volume, apărut la Editura Enciclopedică, cu finalizare în 2009, să menționeze măcar în cîteva

⁷ *Ibidem*, „Angelo De Gubernatis (1840-1913), scriitor și filolog italian. După ce a luat doctoratul în filosofie, a fost numit în 1860 profesor de retorică, e trimis de guvern în Berlin (1862) pentru studiul limbilor și literaturii indiene, la reîntoarcere a fost numit profesor de sanscrită la Institutul studiilor superioare din Florența. La etatea de 25 ani, făcînd cunoștință cu Bakunin, îmbrățișează doctrina acestuia, demisionînd din profesorat, se întreține cu lecții particulare. În curînd însă dezamăgit și, după ce-și pierdu, într-o cooperativă de tipografie iluziile socialiste și puținii bani ce-i avea, profesor de literatură comparată la Florența (1872), ocupându-se îndeosebi de literaturile orientale. A scos revistele: *Italia literară*, *Critica italiană*, *Revista orientală*, *Revista europeană* etc. A scris despre Iulia Hasdeu. Opera:

- Mica enciclopedie indiană (1867);
- Izvoare vedice ale epopeii (1867);
- Memoriu despre călătorii italieni în Indiile Orientale (1868);
- Istoria comparată a obiceiurilor nupțiale indo-europene (1869);
- Mitologia zoologică sau legenda animalelor (1872);
- Lecturi despre mitologia vedică (1874);
- Mitologia plantelor (1878-80);
- Dicționar biografic al contemporanilor (1879-82);
- Ungaria politică și socială (1885);

Ca literat a scris: trei drame orientale (Regele Nala, Regele Dasareto și Maia); o tragedie (Pietro delle Vigne) și două drame în versuri (Moartea lui Catone și Romulus). Toate în limba italiană.

Mare floromân. A avut legături cu scriitorii români și, în *Dictionnaire des écrivains du monde latin* (1905), a dat loc multora dintre ei. A fost membru onorariu al Academiei Române (1895)”, pag. 381.

⁸ George Călinescu, *Istoria Literaturii Române de la origini pînă în prezent*. București : Ed. Minerva 1985, p.291.

⁹ Printre cele 47 lucrări publicate de Dora d’Istria, semnalate de prof. A. Vasculescu în colecția „Cunoștințe folositoare”, sînt și cele legate de România:

- *Les Albanais en Roumanie. Histoire des princes Ghika au XVII-XIX siècles*. Florența, 1873.
- La Nationalité roumaine d’après les chants populaire. In: „*Revue des Deux Mondes*”.1859, 15 mart.
- Les Héros de la Roumanie. In: „*Il Diritto*”.Turin, 1856-1857.
- *La Littérature roumaine*, La libre Recherche. Bruxelles.
- *Sărbătorile române*, 1861.

cuvinte acest scriitor italian, filoromân, dar așteptările au fost zadarnice. Aceasta nu trebuie să ne surprindă, pentru că mai sînt și alte cazuri de omisiuni sau greșeli de informații (a se vede Larousse).

Dicționarele enciclopedice din străinătate, cu precădere *Larousse* în forma lui extinsă sau *Petit Larousse* din 1907, cînd De Gubernatis era încă în viață, menționa personalitatea savantului italian: „Écrivain et philosophe italien, né à Turin en 1840; a écrit des ouvrages sur la littérature de l'Inde, dirigé diverses revues et publié un *Dictionnaire biographique des écrivains contemporains*”¹⁰. Aceeași informație este păstrată și la ediția *Petit Larousse* din 1934, dar dispare începînd cu ediția din 1965, cînd au fost reevaluate anumite informații din motive de spațiu, pentru a face loc altora, care au intervenit între timp.

Nouveau Dictionnaire des Dictionnaires illustré, editat sub coordonarea Mgr. Paul Guérin, editat la Paris în 1886-1896, avea să scrie despre De Gubernatis cîteva date importante: „Doctor în filologie al universității din Turin, a fost trimis în 1862 la Berlin de către guvernul italian pentru a studia limbile orientale... Este președintele Societății asiatice italiene și fondatorul diverselor jurnale:

Italie littéraire, 1862;

Revue orientale, 1867;

Civiltà italiana, 1869;

Revista Europea, cea mai importantă revistă italiană la acea dată;

- *Revue internationale*, care s-a publicat la început la Florența, după care la Roma. Revista apărea în același timp și la Paris în limba franceză¹¹.

Angelo De Gubernatis a studiat la „Universitatea din Torino”, fiind studentul latinistului Thomas Vallauri, a scriitorului Michele Coppino și a istoricului Ercole Ricotti. În 1862 obține o bursă la Berlin, unde a audiat conferințele lingvistului Franz Bopp și a expertului în lingvistică, cu precădere cea sanscrită, Albrecht Weber.

La Berlin, l-a avut coleg pe Dimitrie Sturdza, pe care îl nominalizează în lucrarea lui autobiografică *Fibra*: „I Principi rumeni Giorgio e Demetrio Sturdza, fuggiti dalla Moldavia e venuti a compiere i loro studi a Berlino”¹².

După finalizarea studiilor la Berlin în 1863, revine în Italia, fiind angajat la catedra de sanscrită și lingvistică comparată de la „Institutul de Înalte Studii din Florența”.

În Italia este pionier și organizator al studiilor orientale (în special, indiene) și promotor al comparatismului în studiile de mitologie-antropologie-etnologie. A scris mai multe volume despre obiceiurile de naștere, nuntă și moarte la italieni și la popoarele indo-europene, dar și despre mitologia zoologică și fitologică, istoria povestirii populare¹³.

¹⁰ Cloude Augé, *Petit Larousse illustré*. Paris, 1907, p. 1357.

¹¹ Paul Guérin, *Nouveau Dictionnaire des Dictionnaires illustré*. Paris : Ed. Arthur Savaète, 1898, p. 1099.

¹² Angelo De Gubernatis, *Fibra. Pagine di ricordi*. Roma, 1900, p. 188.

¹³ Liviu Bordaș, *Etnologie și orientalism romantic în noile state Italia și România: Angelo De Gubernatis, Dora d'Istria și savanții români în a doua jumătate a secolului XIX*, Acta Musei Porolissensis, XXVII. Zalău, 2005, p. 696.

În afară de revistele menționate de Paul Guérin, a mai colaborat și la: *Bullettino italiano degli studii orientale* (1876), iar din anul 1887 devine directorul revistei „Societății asiatice”.

A publicat succesiv mai multe dicționare:

- *Dizionario biografico degli scrittori contemporanei* (1879 – 1880), care apare la Florența la editura Monnier.
- *Dictionnaire international des écrivains du jour* (1888 – 1891).
- *Dictionnaire des écrivains du monde latin* (1905 – 1906).

Autorul acestor dicționare a inclus peste 200 personalități din România, fapt care constituie un adevărat record față de alte dicționare străine¹⁴.

Un dicționar contemporan cu cele amintite mai sus, precum este „Dictionnaire de Biographie Générale” elaborat de Léo Joubert și editat la Paris în anul 1870, menționează numai cinci personalități din România¹⁵.

În perioada anilor 1883-1885 apare *Istoria universală a literaturii* apare în 18 volume, considerată de specialiști ca cea mai valoroasă lucrare elaborată de Gubernatis. Pentru întreaga activitate, dar cu siguranță și pentru această remarcabilă lucrare, De Gubernatis a fost nominalizat la premiul Nobel pentru literatură¹⁶.

Pasiunea pentru acest domeniu special - orientalismul și etnologia, i-a fost poate altoită de fratele său **Henri De Gubernatis**, mai mare ca el cu patru ani (1836). Henri a fost un strălucit diplomat și geograf, care a îndeplinit funcția de consul la Iannina¹⁷ și Rusciuc (Bulgaria), consul general la Smirna (actualmente Izmir), ministru rezident în Guatemala, Peru (la Lima) și în final consul general al Italiei la Anvers. A publicat o carte importantă despre Epir,¹⁸ intitulată: „Descrizione del Sahel”¹⁹.

Fig. 3. Dicționar biografic

Studiile orientale au avut la început trei componente riguros conturate: filologia, istoria și etnologia. Cu timpul, interesul pentru folclor legat de studiile

¹⁴ *Ibidem*, p. 699.

¹⁵ Léo Joubert, *Dictionnaire de Biographie Générale*. Paris : Librairie Firmin Didot Frères. Paris, 1870, p. 82, 149, 204, 222.

¹⁶ Lista impresionantă a cărților de specialitate publicate de Angelo De Gubernatis poate fi completată cu:

- *Mic dicționar enciclopedic indian*, 1867
- *Zoologia mitologică sau Legenda animalelor*, 2 vol. Londra, 1872

¹⁷ **Valaieutul Janina** cu populație albaneză și greacă majoritară a fost centrul vieții culturale și politice albaneze, și făcea parte din imperiul Otoman sub această organizare administrativă, începând cu anul 1867. În anul 1881, această regiune a fost transferată Greciei.

¹⁸ **Epirul** este o regiune a Greciei din 1912, și care se mărginește la Vest cu Albania, la nord cu Macedonia grecească și la sud-este cu Tesalia.

¹⁹ Paul Guérin, op. cit. p. 1099.

orientale au determinat ridicarea la rang de știință aceste preocupări ²⁰.

Noțiunea de ETNOLOGIE, care vine de la cuvîntul grecesc ethnos (grup uman cu trăsături comune), este percepută în prezent ca un grup lingvistic, popor sau națiune. Primele studii despre culturile coloniale le datorăm Școlii franceze de etnologie și antropologie.

Cel care va defini conceptul de **Etnologie** ca știință ce se ocupă cu studiul genezei, structurii, dinamicii și funcționii formelor istorice de civilizație și cultură din perioada primitivă pînă în prezent este francezul De Chavanes, care a scris lucrarea „*Essai sur l'éducation intellectuelle avec le projet d'une science nouvelle*”, publicată în anul 1787 ²¹.

Prima societate de etnologie a apărut la Paris în anul 1839 și s-a intitulat „Société ethnologique de Paris”. Au urmat, în ordine cronologică, și alte societăți cu același profil:

American Ethnological Society, la New York – 1842

Ethnological Society, din Londra – 1843

Un sector de etnografie al Societății ruse de geografie – 1845

O Secție de etnografie a Societății geografice române – 1875 ²².

În această perioadă au fost inițiate catedre de etnologie la universitățile din marile capitale europene, americane și asiatice. Au apărut și publicații de etnografie, care includeau studii teoretice și comparativ-istorice.

Influențat inițial de studiile profesorului său F. Bopp, care susținea originea comună a sanscritei cu limbile indo-europene, dar și de studiile lingvisticii comparate efectuate de Müller, De Gubernatis efectuează propriile sale investigații, pe care le publică începînd cu anul 1867.

Analizînd toți factorii care au influențat promovarea studiilor de etnologie și orientalism în România, filosoful Liviu Bordaș menționează trei dintre acestea:

- Cel care a inițiat aceste studii în Italia și a influențat decisiv cercetările din acest domeniu în țara noastră a fost Angelo De Gubernatis.

- Al doilea factor important îl constituie principesa Elena Ghica, cunoscută sub numele de Dora d'Istria (1828-1888), scriitoare și cercetătoare recunoscută pe plan internațional, care a contribuit decisiv la interesul și afecțiunea lui De Gubernatis pentru România. Preocupată inițial de studii literare și istorice, își extinde, sub influența lui De Gubernatis, preocupările științifice și asupra orientalismului și etnologiei, publicînd numeroase cărți și articole, dintre care cele indiene și mitologice sînt elaborate sub

Fig. 4 Dora d'Istria

²⁰ Liviu Bordaș, op.cit., p. 695.

²¹ Romulus Vulcănescu. *Dicționar de etnologie*. București : Ed. Albatros, 1979, p. 114.

²² *Ibidem*, p. 115.

influența lui De Gubernatis.

- Cel de-al treilea factor îl constituie scriitorii și istoricii români care au avut legături de colaborare cu De Gubernatis și Dora d'Istria. Sînt nominalizați de Liviu Bordaș: B. P. Hasdeu (1838-1907); V. A. Urechia (1834-1901); Al. Odobescu (1834-1895); Gr. Tocilescu (1850-1909) ²³.

Interesul pentru români manifestat de Angelo De Gubernatis se datorează inițial celor doi filoromâni italieni: senatorul Tullo Massarani și profesorul Giovenale Vegezzi-Ruscalla (1798-1885) ²⁴.

I. E. Torouțiu, în introducerea la volumul VI din *Studii și Documente Literare*, referindu-se la părerile lui Duiliu Zamfirescu despre personalitățile italiene, avea să consemneze: „Este surprinzătoare, prin justețea ei, judecata ce și-o face despre Tullo Massarani de la *Nuova Antologia*, pe atunci în plină activitate și într-o admirație dirijată și susținută din culise de către ai săi: ...este senator, trece drept un om de spirit și de bun gust” ²⁵.

Pasionat de a pune în valoare scrisorile scriitorilor români, I. C. Torouțiu îl determină pe criticul literar și prozator, fratele mai mare al pictorului cu același nume, Nicolae Petrașcu (1959-1944), să-și scrie memoriile pe care avea să i le publice în volumul VI, sub denumirea de *Biografia mea*. Sînt publicate și scrisorile adresate lui N. Petrașcu, cel care edita *Revista Literatura și Arta românească*, din partea scriitorilor și oamenilor politici din țară și străinătate ²⁶.

Legăturile dintre societatea românească interesată să-și pună în valoare realizările culturale și acest scriitor italian, Tutto Massarani ²⁷, care exprimă un

²³ Liviu Bordaș, *Etnologie și orientalism* op. cit. p. 696.

²⁴ Liviu Bordaș, *Între două Orienturi. Dora d'Istria și Angelo De Gubernatis 1867-1873*, Ed. Academiei Române, București, 2012, pag. 1. „Deux de nos philo-roumains de la veille, le vénéré et regretté professeur Giovenale Ruscalla et mon frère d'armes aîné dans la grande campagne de l'idéal, le sénateur Tullo Massarani, m'avaient les premiers ouvert les yeux sur la nation roumaine; depuis, étant arrivée en Italie la princesse Hélène Ghika, si connue dans le monde lettré sous le nom de Dora d'Istria, pendant une vingtaine d'années, cette femme éminente par ses écrits, par ses souvenirs et par sa correspondance, traça, sans s'en douter, peut-être, elle même, dans mon esprit, d'autres sillons lumineux, par lesquels j'ai pu m'initier davantage aux secrets de l'histoire, de la littérature et de la vie roumaine”

²⁵ I. E. Torouțiu, *Studii și Documente Literare*, vol. VI. Inst. de Arte Grafice „Bucovina”. București, 1938, p. LXXIII. A se vedea și scrisoarea nr. XXIX expediată din Tivoli în data de 9 august 1897, scrisă de Duiliu Zamfirescu către Nicolae Petrașcu, vol. VI, p. 185.

²⁶ Sînt publicate scrisorile adresate lui N. Petrașcu de către: Duiliu Zamfirescu (52 exemplare), V. Alexandri, principele Al. Bibescu, I. L. Caragiale, George Coșbuc, B. Delavrancea, Tr. Djuvara, M. Eminescu, C. Esarcu, Spiru Haret, Take Ionescu, N. Iorga, Al. Odobescu, Al. Vlahuță, Al. Xenopol, dr. C. I. Istrati, I. Kalinderu, T. Maiorescu, Ion Mincu, Gr. Tocilescu etc.

²⁷ I. E. Torouțiu, ref. 25, p. 484. Tullo Massarani (1826-1905) scriitor italian; a studiat dreptul în Pavia, dar s-a ocupat cu pictura și literatura. Plecat la Paris după înfrîngerea curentului național din 1848, publică în 1850 *L'idea italiana attraverso i tempi*; apoi s-a înapoiat la Milano, unde a scris la revistele *Crepuscolo* și *Nuova Antologia*. Între anii 1860-1867 este deputat. Scrie mai multe studii printre care:

- Studii di letteratura e d'arte. Florența, 1873;
- Saggi critici – 1883;
- L'arte a Parigi. Roma, 1879;
- Piazza d'armi, bozzetto milansese, 1874;
- In casa, fantasia infernale, 1876;
- Domeniche d'Agosto, 1876;

interes sincer pentru România, este clar exprimată în scrisoarea lui Constantin Esarcu adresată lui N. Petrașcu din Sinaia, în data de 31 iulie 1897:

Scumpe Domnule Petrașcu,

Am văzut atît prin epistola D-tale cît și printr-o epistolă a D-lui T. Massarani că v-ați întîlnit împreună la Milano și ați făcut unul asupra altuia cea mai bună impresiune. Îmi pare foarte bine, căci această întîlnire nu va fi fără rezultat. Țara noastră nu poate decît a profita de relațiunile dintre literați și oamenii săi distinși și literații țărilor străine.

Sînt convins că lucrarea ce ai promis D-lui Tullo Massarani îi va fi de o mare utilitate și ea va face cunoscută literațiilor italieni o pagină interesantă a mișcării noastre intelectuale contemporane. Nu uita te rog de a menționa despre rolul Ateneului în această mișcare. Inducțiunile dramatice – între altele – ale lui Hasedu, Sion, Urechia, Ventura etc. au fost toate provocate și zămislite în sânul Ateneului.

Peste două zile mă voi duce la București și îți voi trimite fascicolul din Enciclopedia română din Sibiu, în care am citit un articol despre Ateneul român care îți va putea servi.

Călătoria de petrecere care o faci vara aceasta va avea un caracter mai înalt decît cele care le fac în general compatrioții noștri.

*Primește te rog, scumpe Domnule Petrașcu, asigurarea stimei și amicitiei mele.
C. Esarcu*²⁸.

Epistola lui Tullo Massarani adresată lui N. Petrașcu din 11 aprilie 1898, pomenită de C. Esarcu preciza în legătură cu vizita efectuată de N. Petrașcu în Italia: „Chiar de la plecarea d-voastră, m-am grăbit să profit de interesanta *Notiță istorică și biografică* pe care ați binevoit să mi-o comunicați, și am scos cîteva note foarte sumare, pentru a le adăuga la vechiul meu studiu asupra popoarelor României...”²⁹.

O altă relație culturală română-italiană este și schimbul de publicații între *Literatura și Arta românească* condusă de N. Petrașcu și Maggiorino Ferraris, care era directorul revistei *Nuova Antologia*³⁰.

O influență importantă în atitudinea de simpatizant al românilor pe care o manifesta De Gubernatis a fost colaborarea științifică avută cu **Dora d'Istria**, cu care începe să poarte o corespondență foarte activă.

- Legnano, grandi e piccole storie, 1876;
- Eugenio Camerini e i suoi tempi, 1877;
- Sermoni e rime, 1884;
- Il libro di Giada, 1882;
- Carlo Tenca e il pensiero civile, 1886;
- Cesare Correnti nella vita e nelle opere, 1890;
- Il plebiscito odei transpadani, 1892;
- Come la pensava il dottor Lorenzi, 1894;
- Storia e fisiologia dell'arte di ridere. Vol. 1-3, 1900-1902;
- Meyers Grosses Konv. Lexikon. 24 vol. Florența, 1906-1911. Lucrarea conține următoarele capitole: Studii civili, Studii Letterari e artistice, Di Saggi Poetici, Di Ricordi, Giulio Natali, Enciclopedia Italiana.

²⁸ I. C. Torouțiu, *op., cit.*, vol. VI, pag. 276.

²⁹ *Ibidem*, p. 442.

³⁰ *Ibidem*, p. 432.

De Gubernatis a cunoscut-o pe prințesă în anul 1860 la Torino, în momentul în care ea se pregătea pentru o călătorie în Grecia. Cărțile Dorei d'Istria nu erau puține la număr³¹. Se poate presupune că prințesa era deja o personalitate consacrată științei și cărțile ei erau cunoscute de cel care solicita o colaborare.

Prima scrisoare prin care De Gubernatis îi solicită o colaborare la noua sa *Revista Orientale* datează din februarie 1867, fiind semnalată de Liviu Bordaș în studiul citat. Elena Ghica avea să-i răspundă la scurt timp, cu multă eleganță, printr-o scrisoare expediată din Veneția, în data de 4 martie 1867.

Ea avea să mărturisească faptul că înțelege suspiciunile lui De Gubernatis referitor la interesul italienilor pentru revista fondată de el *Revue orientale*, care dorește continuarea unei tradiții venețiene și genoveze. Personal, a constatat faptul că italienii nu vedeau nici un avantaj din această preocupare pentru Orient.

Cu multă sinceritate, modestie și corectitudine, prințesa avea să facă următoarea mărturisire referitoare la lucrările ei și utilitatea unei colaborări pe acest subiect: „Comme mes études ont exclusivement pour objet la péninsule orientale, et que, d'ailleurs, elles ont plutôt un caractère littéraire que scientifique, il me semble que ma collaboration ne serait pas fort utile à un recueil éminemment scientifique, consacré surtout à l'Orient asiatique”³².

Revista orientale fondată de De Gubernatis se bucura de colaborarea personalităților italiene cu preocupări orientaliste ale perioadei respective precum: Gaspare Gorresio (1808-1891), Michele Amari (1806-1889), Pietro Giuseppe Magii (1817-1873), Graziadio Isaia Ascoli (1829-1907)³³.

În aceeași scrisoare, Dora d'Istria referindu-se la *Revue orientale* și anticipând posibila preocupare filozofică a revistei pentru spațiul peninsular Balcanic, recomandă pe dr. Demetrio Camarda (1821-1882), preotul bisericii grecești din Livorno, care a demonstrat în lucrarea sa *Grammatologia della lingua albanese* o deosebită competență pe acest subiect. La acea dată prințesa mai semna cu numele de căsătorie, Kottzoff Massalsky.

În a doua scrisoare adresată lui De Gubernatis în 5 aprilie 1867, prințesa, înțelegând interesul acestuia pentru Orientul european și subiecte literare, expediază prin următoarea scrisoare din 20 aprilie o lucrare despre Ion Heliade-Rădulescu din care destinatarul putea afla despre evoluția literaturii și filologiei în

³¹ Cărțile publicate înainte de 1860:

- *La vie monastique dans l'église orientale* .Ed. a 2-a, 1858
- *La Suisse allemande et l'ascension du Mönch*. Vol. I – IV, 1856
- *Les femmes en Orient* .Vol. I, (1859), Vol. II, (1860)
- *La Nationalité roumaine*, 1859
- *Paysage de la Suisse italienne, de la Roumanie et de la Grèce*, 1857
- *La Nationalité Hellénique*, 1860
- *Les Iles Ioniennes Hitoire et literature*, 1858
- *Les Roumaine et la Papauté*, 1857
- *Les Héros de la Roumanie*, 1857

³² Liviu Bordaș, *Între două Orienturi*, op.,cit., p.2

³³ *Ibidem*, p. 5

România^{34, 35}.

Încurajată de modul cum era percepută revista în Italia, prințesa îi va expedia încă două articole pentru a fi publicate:

La nationalité albanaise d'après les chants populaires (1866)

Gli scrittori albanesi dell'Italia meridionale (1867)³⁶.

Prințesa româncă avea să ofere acestei reviste un ciclu de articole pe care le-a intitulat *Littérature roumaine* în care, pe lângă cea a lui Ion Heliade-Rădulescu, pomenit anterior, va populariza personalitatea lui George Crețianu (1829-1887) și a lui Gheorghe Șincai (1754-1816).

Aceste articole aveau să trezească admirația specialiștilor, dovadă fiind publicarea primei ediții din *Bibliografia della Principessa Dora d'Istria*, de către Bartolomeo Cecchetti (1838-1889). Dar și De Gubernatis recenzează broșura *La nazionalita albanese secondo i canti popolari*, apărută la Cosenza în 1867, fiind tradusă de avocatul Enrico Artom, care atașează și un amplu studiu despre autoarea, Elena Ghica³⁷.

Filozoful Liviu Bordaș, studiind arhivele din Florența, a semnalat faptul că corespondența între De Gubernatis și Dora d'Istria: „se succeda la intervale foarte apropiate”, astfel încât fermecat de această elevată prințesă în aprilie 1869, avea să publice în *Revista contemporanea* din Torino, un articol elogios despre ea. Orientalistul italian avea să o întâlnească în iunie 1869, la Veneția, în drum spre Moscova unde avea să participe la cel de-al III-a *Congres Internațional al Orientaliștilor*, carea avea subiectul preferat al pasiunii lor comune pentru Orient³⁸.

În anul 1869 *Revista orientale* își încetase activitatea la un an de la fondare. Iar în toamna aceluși an De Gubernatis a fondat o nouă publicație *Revista europea*, pentru care solicită colaborarea prințesei. Răspunsul avea să-l mulțumească pe fondatorul revistei, când a citit îndemnul prințesei din 24 oct. 1869, cu precizările făcute: „Et personne plus que vous n'est, par la variété de ses connaissances et l'étendue de ses relations, préparé à ce genre de travaux. Je serai heureuse, Monsieur, de contribuer dans la mesure de mes forces à la réussite de cette entreprise”. În continuarea scrisorii avea să precizeze faptul că, pe lângă cercetările efectuate asupra albanezilor musulmani, studiile ei vor continua asupra populației ligurice din bazinul mediteranean, pe care le considera foarte complicate. În acest scop își mărturisea dorința de a efectua cercetări la biblioteca și arhivele din Torino³⁹.

Corespondența dintre cei doi orientaliști se derulează aproape săptămînal,

Fig. 6
Dora d'Istria

³⁴ *Ibidem*, p. 4

³⁵ Angelo De Gubernatis, *op., cit.*, p. 350.

³⁶ Liviu Bordaș, *op., cit.*, pag. 5

³⁷ *Ibidem*, p. 6.

³⁸ *Ibidem*, p. 6.

³⁹ *Ibidem*, p. 7.

dacă luăm în considerare cele peste 40 de scrisori, datînd din anul 1870, descoperite de Liviu Bordaș. Fiind stimulată de cercetările lui De Gubernatis, prințesa avea să înceapă o lucrare pe care o va intitula *Mémoire sur les études indiennes dans l'Italie septentrionale*. Elena Ghica avea să-l consulte în privința indologiei italiene referindu-se la diverși autori care erau împărțiți de ea în două școli: cea franceză și cea germană. Analizînd această corespondență, Liviu Bordaș concluzionează: „De Gubernatis a satisfăcut pe deplin curiozitatea corespondentei sale, care se iniția în incipienta indologie italiană”⁴⁰.

Cu satisfacție avea să-l informeze pe De Gubernatis despre succesul raportat cu studiul ei referitor la *Re Nala*, pe care l-a expedit *Societății de arheologie* din Atena. Profesorul Pappadopoulos avea să-i citească acest *memoriu* în plenul societății, comunicîndu-i oficial printr-o scrisoare din 24 februarie 1870, următoarele: „Votre précieuse *Mémoire* a été lu dans la séance de la *Société d'archéologie* du 4 février, et il a déjà commencé à paraître dans la *Grèce*, dans le numéro du 19 février. J'en ai fait moi-même la lecture, et j'ai pu remarquer qu'elle a beaucoup intéressé tout le monde. Lorsque cet excellent *Mémoire* aura paru en brochure, je vous en enverrai un certain nombre d'exemplaires”⁴¹.

Surpriza neplăcută a fost că acest memoriu a fost tipografiat cu multe greșeli pe care De Gubernatis le sesizează și le comunică autoarei. Ea decide să refacă studiul pe care îl va traduce în limba italiană cu ajutorul lui Bartolomeo Cecchetti. *Memoriul* apare în august 1870 în *Revista europea* și sub formă de broșură pe care autoarea o va difuza celor 19 orientaliștilor și anumitor lingviști din Europa și America, cu care avea legături culturale.

Sincera admirație pentru Elena Ghica, De Gubernatis avea să o mărturisească în volumul autobiografic intitulat *Fibra*, după 12 ani de la decesul prințesei: „Fiica principelui Ghica, dintr-o familie domnitoare din Valahia, Elena Ghica, a primit din casa părintească o educație aleasă. Cunoscătoare a mai multor limbi străine, picta, cînta, dansa cu multă grație, avea o vivacitate ingenuă, a fost soția unui tînr principe rus, un Koltzoff-Massalsky. O lovitură de baston aplicată într-o seară nevestei delicate de către soțul turbat a determinat divorțul acestora”⁴².

Este evident faptul că De Gubernatis a avut o mare influență în dirijarea pasiunii Dorei d'Istria în tainele indologiei, dovadă fiind faptul că ea citea toate scrierile acestuia pe care le și recenza elogios.

Întoarcerea forțată din Rusia, în 1860, a determinat-o pe Dora d'Istria să locuiască la început la Torino și Genova, stabilindu-și ultima reședință în Florența.

Întîmplarea face ca la 20 septembrie 1870, Cesare Cerrenti reîntors la conducerea ministerului public al instrucțiunii să-i propună lui De Gubernatis să vină la Roma pentru: „Riordinarvi gli studi orientali e fondarvi gli studi indiani”⁴³. De Gubernatis avea în Florența o vilă recent construită pe *Via Leonardo da Vinci* și era nevoit să o vîndă drept pentru care avea să-i scrie prințesei această intenție, și

⁴⁰ *Ibidem*, p. 8.

⁴¹ *Ibidem*, p. 9.

⁴² Angelo De Gubernatis, *op., cit.*, p. 349.

⁴³ *Ibidem*, p. 352.

nu mică i-a fost surpriza când află de intenția acesteia să cumpere vila. Prețul vilei care îngloba și mobilierul a fost de 31500 lire, avînd actul de cumpărare semnat în 26 octombrie 1870. Prințesa avea să-l roage pe De Gubernatis să pună o placă de marmură pe vilă cu inscripția *Villa d'Istria*, care consemna vizibil cumpărarea acestei vile⁴⁴.

Fig. 7. Elena Ghica

Vila avea să fie reamenajată și înconjurată de o superbă grădină cu arbori exotici de către Elena Ghica, în care își va petrece tot restul vieții⁴⁵.

Această reședință avea să fie gazda ideală pentru intelectualitatea europeană și pentru prietenii principesei române, printre care sînt și cei citați de Angelo De Gubernatis: Francesco Gabba, ilustrul jurisconsult; genialul antropolog Paulo Mantegazza și chiar împăratul brazilian Dom Pedro al II-lea.⁴⁶ În scrisoarea adresată împăratului la 10 ianuarie 1877, Dora d'Istria preciza: „Casa în care locuiesc este aproape de Piața Cavour, str. Leonardo da Vinci,

10; parcul care o înconjoară este lipsit, din nefericire, de soarele din Brazilia, iar palmierii supraviețuiesc doar în vase de sticlă”⁴⁷.

Împăratul era ținut la curent cu evenimentele culturale din Italia, precum rezultă din scrisoarea adresată de Elena Ghica din 1885: „În ce mă privește, Maiestate, aș fi fericită dacă ați vedea numele meu în revista *Revue des deux Mondes*, dar regret că această revistă nu mi-a dat niciun semn de viață; în aceste condiții trebuie să colaborez cu *Revue Internationale*, pe care De Gubernatis o publică la Florența, cu un studiu asupra literaturii franceze din sec. XIX. Unele fragmente ale acestui studiu au fost introduse în cadrul revistei din New York”⁴⁸.

Despre vizita împăratului în Italia, o scrisoare adresată acestuia la 28 octombrie 1885 ne oferă anumite detalii interesante în legătură cu De Gubernatis: „Maiestate, ministrul Braziliei, care anul trecut mi-a adus, ca și altor oameni de știință, complimentele M.V., ne anunșase o apropiată vizită a M.V. în Italia. Toți ne-am bucurat! Din nefericire însă, am sperat în van, pînă în această dimineață, când totul s-a schimbat odată cu primirea scrisorii M.V., care m-a făcut să sper din nou. Ceilalți intelectuali vor reacționa ca și mine, în special Conte De Gubernatis, când va afla că va putea arăta M.V. muzeul pe care l-a adus din India și pe care-l instalează într-o sală pe care i-a cedat-o Institutul de Studii Superioare. El speră ca în acest muzeu să inaugureze o Societate Asiatică, instalată în localul Academiei Orientale și care, fără M.V., nu ar fi putut dura decît *l'espace d'un matin comme les roses*. M.V. va veni în persoană pentru a le vedea și a le da un impuls și eu nu cred că este

⁴⁴ Liviu Bordaș, *Între două Orienturi*, op., cit., p. 13.

⁴⁵ Prof. A. Vasculescu, *Dora d'Istria*, Cunoștințe folositoare „Din lumea largă”. București : Ed. Cartea Românească, 1941, p. 101.

⁴⁶ Angelo De Gubernatis, op., cit., p. 352.

⁴⁷ Angela Comnène, *Prietenia și corespondența literară a Împăratului brazilian Dom Pedro al II-lea cu cele două Prințese române, Elena Ghica și Regina Elisabeta a României (1870-1890)*. București : Ed. Oscar Print, 2001, p. 22.

⁴⁸ Angela Comnène, op., cit., p. 27.

momentul acum să vă prezint amănunte despre operele științifice și literare, pe care, din fericire, M.V. le va putea aprecia foarte curând, chiar în persoana Domniei sale... Dora d'Istria"⁴⁹.

De Gubernatis avea să mărturisească contesei Marie d'Agoult, într-o scrisoare, faptul că o vizita în perioada cît a mai locuit la Florența, pe Dora d'Istria odată pe săptămîină la această reședință⁵⁰.

Studiile substanțiale și numeroase ale prințesei în domeniul orientalisticii aveau să o consacre definitiv în 1873, cînd este primită cu unanimitate de voturi de către *Societă italiana per gli studi orientali*, fondată în 1872 la Florența. Ulterior, în 1877, această societatea avea să devină *Accademia Orientale*. Președinții societății erau Michele Amari și Antelmo Severini, iar secretar nimeni altul decît Angelo De Gubernatis care avea sarcina să-i comunice această decizie academică⁵¹.

În răspunsul de mulțumire, prințesa, cu o modestie sinceră, avea să afirme: „Le titre que la société ma décerne est pour moi le plus efficace et le plus précieux encouragement”⁵².

Intenția ei de a vizita India în 1882, fiind înarmată cu scrisori de recomandare de la mai mulți orientaliști printre care era și De Gubernatis, a fost abandonată din cauza unei epidemii de holeră declanșată în această țară. Dar această dorință a reizbucnit în 1885, cînd s-a ivit un bun prilej de a-l însoți pe De Gubernatis într-o călătorie în India. Din păcate, nici această oportunitate nu a putut fi utilizată din motive pe care filozoful Liviu Bordaș le menționează cu multă discreție și eleganță. În anul 1888, Dora d'Istria a efectuat ultima călătorie în stil indian, după cum avea să semnaleze cu mult rafinament din nou Liviu Bordaș: „lăsînd prin testament să fie incinerată”⁵³.

Trebuie remarcat faptul că această colaborare într-un domeniu foarte special precum este orientalismul a fost deosebit de utilă, pentru că, datorită Elenei Ghica, De Gubernatis a avut ocazia să cunoască mulți savanți printre care și pe cei din estul Europei: români, greci, ruși, albanezi, sîrbi și maghiari. Astfel l-a cunoscut pe contele transilvănean **Géza Kuun** (1838-1905), un renumit orientalist, mai ales datorită ediției Codicelui Marcian, *Alphabetum persicum, cumanicum et latinum*, publicat în 1880 la Budapesta, dar care este și autorul unei *Istории a relațiilor maghiarilor cu Orientul și populațiile de origine orientală, din cele mai vechi timpuri* (1893). Sub președinția acestuia a fost fondată *Societatea Arheologică* din Deva, care a condus săpăturile de la Sarmisegetuza (1881-1883), scoțînd la lumină complexul de monumente mithraice. De asemenea, el a fost interesat și de etnografie și tradiții populare, culegînd folclor transilvan (român), cunoscut și citat atît de De Gubernatis, cît și de Dora d'Istria⁵⁴.

⁴⁹ *Ibidem*, p. 29

⁵⁰ Liviu Bordaș, *Etnologie și orientalism*, op.,cit., p. 697.

⁵¹ Liviu Bordaș, *Între două Orienturi*, op.,cit.,p. 14.

⁵² *Ibidem*, p. 15.

⁵³ Liviu Bordaș, *Etnologia și orientalismul*, op.,cit., p. 706.

⁵⁴ *Ibidem*, p. 698.

De Gubernatis preciza în lucrarea autobiografică *Fibra - Pagini di Ricordi*, editată la Roma în anul 1900, referindu-se la *Revista Orientală* pe care o fondase: „Aveam impresia caraghioasă de pasivitate care a durat un an, fără să am nicio satisfacție, după care am intrat în relații de colaborare cu principesa română Elena Ghica (Dora d'Istria), devenită colaboratoarea mea, cu ajutorul căreia l-am cunoscut pe lingvistul ungar Géza Kuun, de care m-a legat o suavă amicitie. Cu acest destin am cunoscut mai târziu iluștri români și o parte din reprezentanții națiunii maghiare, care au demonstrat imediat o sinceră simpatie pentru sora noastră latină”⁵⁵.

Vizita efectuată în Ungaria la invitația lui Géza Kuun în februarie 1885, avea să fie plină de satisfacții. Cu acest prilej a cunoscut personalități de primă mărime din Ungaria precum: Andrassy, Tisza, Apponyi, Szilagy, cardinalii Haynald și Simor, mulți literați, artiști, publiciști, dar și elegantele și amabilele doamne, după cum avea să afirme în lucrarea autobiografică *Fibra*. Ca urmare a acestei vizite, avea să scrie o carte pe care a intitulat-o *La Hongrie politique et sociale*, apărută la Florența în 15 iulie 1885.

În dedicația făcută lui Géza Kuun pe respectiva carte, consemna: „Sînt șase ani de cînd ne-am întîlnit. Este o femeie daco-romană, această ilustră Dora d'Istria, care ne este dragă la amîndoi și în pana ei ilustră a consacrat pagini strălucitoare și simpatice despre țara ta, și acest spirit de elită ne-a unit pentru prima dată. Dacă nu mă înșel, tu mi-ai povestit cum ai descoperit pe masa ei *Revue Orientale* și cum Orientul te-a împins instinctiv spre mine. Primele cuvinte pe care le-am schimbat au fost magice; din acea zi, noi am aparținut unul altuia; am fost inițiat de către tine despre viața ungurească și am început să iubesc țara ta pentru că te iubeam pe tine. Tu mi-ai deschis porțile Ungariei. Într-o zi am decis să intru, și acea zi s-a prelungit ca un vis timp de două luni, pe care nu le voi uita toată viața. Tu m-ai însoțit peste tot ca un înger păzitor și m-am simțit protejat și copleșit de prietenia ta. Am privit mult și foarte atent, am ascultat în timpul voiajului; am notat tot ce am văzut și ascultat. Cui aș putea acum să ofer această carte, dacă nu ție, dragul meu prieten? Tu ai protejat autorul care a traversat țara ta; numele tău înscris în capul acestei pagini protejează cartea mea. În continuare, *usque ad tumulum*, ne iubim încă, pentru că, cu toate invențiile spiritului uman, nimeni nu a găsit ceva mai bun în viață, nimic mai de consolare, decît o puternică și dulce prietenie. Florența, 15 iulie 1885”⁵⁶.

Correspondența dintre Géza Kuun și De Gubernatis din perioada anilor 1869-1904, păstrată în Biblioteca Națională din Florența, numără 354 exemplare. *Muzeul Indian* inaugurat de De Gubernatis la Florența în anul 1886 la avut alături și pe Géza Kuun, care va figura și pe lista celor 131 membri fondatori ai Societății Asiatice Italiene.

De Gubernatis află despre erudiția și talentul lui **B. P. Hasdeu** tot datorită Dorei d'Istria și, drept urmare, îl invită pe acesta să participe la *Congresul*

⁵⁵ Angelo De Gubernatis, *op., cit.*, p. 266.

⁵⁶ Angelo De Gubernatis, *op., cit.*, p. 342.

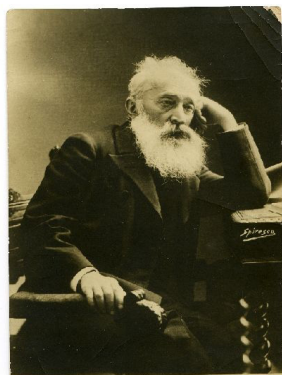

Fig. 8. B. P. Hasdeu

Internațional al Orientaliștilor, desfășurat la Florența în 1878. La acest congres participă, pe lângă liderul de necontestat al orientaliștilor Max Muller, și Géza Kuun. Cu acest prilej, prietenia dintre Hasdeu și De Gubernatis se consolidează.

Cînd va vizita România la invitația lui V. A. Urechia, în anul 1897, De Gubernatis va insista să-l întâlnească pe B. P. Hasdeu. Prima întâlnire a avut loc la Academia Română, prilej cu care va mărturisi în volumul *La Roumanie et les Roumains*: „După douăzeci de ani, îmbrățîșez din nou la Academie ilustrul meu amic, celebrul filolog, profesorul B. P. Hasdeu, pe care îl găsesc foarte îmbătrînit. Pierderea

unicei sale fiice adorată, moartă în plină primăvară, care promitea un loc printre femeile cele mai elevate poete din epoca noastră, l-a bulversat profund. Am susținut o conferință în limba franceză la *Cercul Filologic* din Florența (18 februarie 1889), în onoarea fiicei sale; această conferință avea să fie și o prefață la volumul editat cu operele postume ale fiicei sale; deci noi eram legați pe mormîntul luliei Hasdeu de o prietenie frățească. Nu vreau să părăsesc România fără să-i fac o vizită la castelul aflat la trei ore de capitală cu trenul, unde și doamna Hasdeu ne așteaptă”⁵⁷.

Fig. 9. V. A. Urechia

Dicționarul biografic al scriitorilor contemporani, care apare la Florența în anul 1879, avea să deschidă seria altor dicționare, care îl vor consacra pe autor ca un remarcabil enciclopedist. Printre cei pe care autorul insistă să-i menționeze pentru ajutorul oferit cu informații, sînt, în primul rînd, cei patru români: Hasdeu, Odobescu, Urechia și diplomatul Obedenaru (1839-1885). De remarcat este faptul că în lucrarea autobiografică *Fibra*, această mențiune este în capul listei, urmată de alte nume sonore din diferite țări, dar cu o singură nominalizare care poate fi interpretată ca o notă specială de simpatie pentru România⁵⁸. Lucrarea a fost redactată imediat după mai multe vizite de documentare în sudul Franței, în Ungaria și Serbia, precizînd că nu vizitase încă România, Bulgaria, Argentina, Uruguay. Faptul că V. A. Urechia este nominalizat printre scriitorii cu care a colaborat, într-o companie selectă, este o dovadă a modului cum aprecia valoarea acestui bun român⁵⁹.

Printre documentele dăruite de Iacob C. Negruzzi *Bibliotecii Academiei*

⁵⁷ Conte Angelo De Gubernatis, *La Roumanie et les Roumains, Impressions de voyage et études*. Florence : Ed. Bernard Seeber, 1898, p. 16.

⁵⁸ Angelo De Gubernatis, *Fibra, op., cit.*, p. 394.

⁵⁹ *Ibidem*, p. 403

Române se află și scrisoarea expediată din Florența, în data de 5 ianuarie 1888, adresată lui Iacob Negruzzi de către Angelo De Gubernatis. După editarea primei ediții din „*Dizionario biografico degli scrittori contemporanei*” în 1879, considerînd-o depășită și lipsită de multe informații din țările europene, inițiază mai multe demersuri în România, unele fără răspuns, în vederea de a îmbogăți acest dicționar cu cît mai multe personalități literare din România.

Cu toate că De Gubernatis îl cunoștea pe V. A. Urechia încă de la primul *Congres Internațional al Orientaliștilor din Paris* din anul 1873, este surprinzător de ce apelează prin intermediul unei scrisori la Iacob Negruzzi și nu la V. A. Urechia, cu care era mult mai apropiat sufletește. Inițial, autorul dicționarului se adresează la Ministrul Instrucțiunilor Publice din România, cu rugămintea „de a însărcina pe unul dintre funcționarii săi mai culti, ca să-mi trimită informații asupra scriitorilor mai de seamă. Scrisoarea mea a rămas fără răspuns, cea ce mă miră cu atît mai mult cu cît am aflat, acum o săptămînă, că actualul ministru este prințul D. Sturdza, cu care am avut onoarea să studiez în 1863 la *Universitatea* din Berlin.” Această atitudine de lipsă de reacție la o asemenea cerere, care ar fi onorat imaginea scriitorilor din România îl determină pe De Gubernatis să facă o comparație cu modul în care au reacționat oficialitățile din Ungaria: „Ministrul Ungariei, Dl. de Tréfort⁶⁰ s-a ocupat el însuși de dicționarul meu, ceea ce face ca *Dicționarul* să conțină desigur vreo sută de biografii ungurești”.

Judecarea acestei atitudini a României vizavi de Ungaria îl determină pe autor să afirme pe cît de adevărat, pe atît de dureros pentru noi românii: „Pentru ce miniștrii din România nu pun patriotismul în rîvna lor, ca să completeze un *Dicționar internațional*, care va avea, fără îndoială, un răsunet în străinătate?” Pentru prima ediție a *Dicționarului* din 1879-1880, autorul a fost ajutat din România de Petre S. Aurelian (1833-1909), B. P. Hasdeu (1838-1907) și Mihail Obedenaru-Gheorghide (1839-1885). Interesantă este și remarca autorului *Dicționarului* referitoare la un scriitor mai puțin cunoscut, Grigore H. Granda (1843-1897): „Cît privește pe domnul Granda, el promitea poate ceva mai mult la primele sale scrieri; notița sa nu va lipsi din *Dicționar*, dar ea va fi mai scurtă și mai modestă”.

Publicarea portretelor scriitorilor în prima ediție a fost regretată de autor, care mărturisește că va renunța la ele în cea de-a II-a ediție, care va apărea în perioada anilor 1888-1891.

După ce mulțumește lui Iacob Negruzi pentru expedierea adreselor solicitate, De Gubernatis afirmă: „Pentru a vă dovedi cît de mult apreciez aceasta, vă rog să primiți fotografia mea, ca schimb frățesc”.

Iacob C. Negruzi a pus la dispoziția lui De Gubernatis numele celor 20 scriitori din spațiul cultural românesc, uitați a fi consemnați în *Dicționar*. Pentru a obține un succes sigur, Angelo De Gubernatis a decis ca circulara prin care solicita scriitorilor români date biografice și lista celor mai importante titluri din lucrările acestora să fie expediate de Iacob Negruzzi, considerînd că la vederea numelui expeditorului șansele de a primi răspunsurile solicitate vor fi maxime. Cu toată

⁶⁰ **August Tréfort** (1817 – 1888), a fost Ministru al Cultelor în anul 1872 și începînd cu anul 1885 președinte al Academiei Ungare.

eleganța, autorul scrisorii mulțumește în încheiere lui Negruzzi, nu însă înainte de a-și exprima opinia: „Pentru acest serviciu internațional, pe care îl faceți României, toți compatrioții d-voastră cărora le plac literele vă vor rămîne obligați”⁶¹.

Angelo De Gubernatis și Memorandiștii ardeleni.

Pentru a înțelege mai bine mesajul transmis de filozoful italian la cererea lui V. A. Urechia legat de procesul *Memorandiștilor* din 1894, va trebui să reamintim câteva momente importante din viața românilor ardeleni în a doua jumătate a secolului al XIX-lea⁶².

Memorandul Românilor din Transilvania și Ungaria adresat împăratului Franz Iosif a fost publicat în 1892 la Sibiu (23 pagini) și a fost semnat de: Dr. Ioan Rațiu, George Pop de Băsesci, Eugen Brote, dr. Vasile Lucaciu și Septimiu Albini.

Arestarea și judecarea celor 14 români în frunte cu Ion Rațiu a constituit punctul culminant al situației de neacceptat pentru românii. Așa se explică reacția imediată a lui V. A. Urechia, care la acea dată era *Președintele Ligii pentru unitatea culturală a Românilor*. **Apelul** redactat de Urechia se adresa instituțiilor politice, academiilor, universităților, studenților, presei, dar mai ales, unor personalități publice din domeniul cultural din țările latine. Acest apel a fost însoțit de o broșură cu date istorice și starea românilor ardeleni.

Reacția lumii latine a fost spontană, rapidă, sinceră și fermă în declarații. Din cele 147 răspunsuri primite de V. A. Urechia, se regăsesc 4 laureați ai premiului Nobel; doi președinți de state, academicieni, foști miniștri, senatori. Dintre aceștia, 25 personalități apar în dicționarul Larousse din 1926. Impresionantă este rapiditatea cu care au răspuns marea lor majoritate, dacă ținem cont că procesul a avut loc între 7 și 13 mai. Din cele 147 de declarații de protest, numai 8 răspunsuri au

⁶¹ I. C. Torouțiu, *op., cit.*, vol. III, p.66.

⁶² V. A. Urechia, *Voci latine. De la frați la frați*. Ed. trad. și pref. de Nedelcu Oprea. Galați : Ed. Porto- Franco, 1993, p. XI-XIV:

- La 15 decembrie 1860 Franz Joseph hotărăște alipirea Banatului la Ungaria
- Începutul mișcării memorandiste îl poate constitui Conferința națională de la Sibiu din 1-4 ianuarie 1861, când s-a decis a solicita Curții imperiale drepturile politice ale națiunii române pe principiul egalității cu cele trei națiuni conlocuitoare: maghiari, germani și sași.
- Împăratul Franz Joseph, în iulie 1865, acceptă unirea Transilvaniei cu Ungaria și dizolvă Dieta din Sibiu, și la 9 ianuarie 1866 Curtea imperială consfințește pierderea autonomiei Transilvaniei și anularea legilor votate în Dieta de la Sibiu. La 17 februarie 1867 se constituie monarhia dualistă Austro-ungară.
- Legile privind folosirea oficială a limbii române și egalitatea în drepturi sînt abrogate de Franz Joseph la 20 iunie 1867. Transilvania va intra timp de 51 de ani sub stăpînire maghiară. Astfel la 7 dec. 1868 se votează legea naționalităților și legea învățămîntului prin care se decretează faptul că limba maghiară este oficială și obligatorie în viața publică și în învățămînt.
- În 1891 s-a votat legea privind introducerea învățămîntului obligatoriu în limba maghiară de la vîrsta de 3 ani.
- La Sibiu, în data de 20-21 ianuarie 1892, se redactează un **Memorandum** adresat Împăratului Franz Joseph care cuprinde revendicările românilor. Memorandumul este tradus și trimis în toate statele din Europa. Delegația formată din 300 de români ardeleni sosesc în 9 iunie 1892 la Viena pentru a prezenta Împăratului documentul.
- Guvernul maghiar ordonă arestarea în mai 1893 a conducătorilor români care au redactat Memorandumul, ca atentat împotriva statului. Imediat V. A. Urechia va expedia apelul de solidaritate în țările latine.
- În perioada 7- 13 mai 1894 are loc la Cluj procesul politic contra memorandiștilor, la care sînt condamnați 14 români la ani grei de închisoare.

fost expediate la începutul lunii iunie, dînd astfel posibilitatea lui V. A. Urechia să le publice într-un volum pe care îl va intitula sugestiv: *Voci Latine. De la frați la frați*, care avea să apară tot în 1894 la *Stabilimentul Grafic I.C.Socecu*.

Să vedem cum a reacționat și **Angelo De Gubernatis** la solicitarea lui V. A. Urechia.

Era cunoscută simpatia lui De Gubernatis pentru Ungaria și evident pentru cultura ei. Pentru că a întârziat cu răspunsul fiind prins în mijlocul examenelor de la universitate este timorat de a nu fi „interpretată tăcerea prin frica de a nu fi pe placul Ungurilor, vă scriu în grabă pentru a vă spune la rîndul meu, că eu găsesc de-a dreptul monstruos ceea ce se petrece în Ungaria cu privire la români”⁶³.

Recunoaște că nu-i este teamă să spună adevărul, și chiar dacă are o simpatie pentru unguri, nu „regăsește deloc spiritul lor liberal și cavaleresc în ceea ce ei tocmai vor să întreprindă contra românilor din Transilvania. Este evident că ungurii n-au meditat destul asupra istoriei... Ungurii reclamă pentru ei înșiși toate libertățile și doleanțele lor sînt demne de simpatie și respectul nostru; dar în același timp, ei pretind privilegiile nemaiauzite; vor să fie stăpîni absoluți și românii să rămîna slugile lor. Acest lucru nu mai este posibil, nu mai este admisibil. Ceea ce Casa de Habsburg a făcut pentru Ungaria, aristocrația ungurească ar fi trebuit să aibă nobilul curaj să o facă pentru românii din Transilvania”.

Dar De Gubernatis avea să continue acel mesaj și din prisma latinistului roman, afirmînd ca un specialist recunoscut: „Îi consider pe români adevărații supraviețuitori romanizați ai vechii Dacii; Roma i-a adoptat și civilizat, unde i-au găsit romanii, acolo au rămas; și dacii au dat lumii doi dintre cei mai mari împărați romani, Aurelian și Probius. Ei erau amîndoi români din Transilvania; prin ei românii au cîștigat într-adevăr dreptul de cetățeni ai lumii civilizate”⁶⁴.

Evaluînd la justa valoare acest moment dramatic, De Gubernatis, care era prieten cu mulți oameni de cultură maghiari și, în special, cu Géza Kuun, avea să afirme: „Îi stimez pe unguri dar consider că au mai mult de pierdut decît de cîștigat în viitor din violențele lor actuale... Cam asta, aș fi vrut să le spun ungurilor... Prefer să mă alătur celor oprimați cu toate că opresorii ar părea mai strălucitori și se cred momentan cei mai puternici și cei mai înțelepți. Detest forța și supunerea care este făcută astfel”⁶⁵.

Odată adunate toate aceste luări de poziție față de procesul memorandiștilor de la Cluj, V. A. Urechia le publică și prefațează această carte cu un mesaj care va ajunge la toți cei care au fost judecați: „...Întîmpin astăzi, la porțile zăvorite ale temniței Ungurești, cu fruntea sus, cu mîndrie înălțînd sufletul, pe marii apostoli ai națiunii române, pe condamnații nedreptății maghiare, pe victorioșii învinși ai forței brutale.

Lor încă le aduc un mănunchi de flori rare; trimise sînt lor aceste flori din toate țările unde armonios răsună vocea latină, vocea caldă de frate.

⁶³ *Ibidem*, p. 67.

⁶⁴ *Ibidem*, p. 68

⁶⁵ *Ibidem*, p. 69

Celor care din Franța, Italia, Spania, Belgia și Elveția latină, avură ochii asupra eroilor latini de la Cluj, recunoștință, onoare eternă.

Vouă, martirilor sacrați ai românismului, ai latinității, glorie eternă!

V. A. Urechia

Președintele Ligii pentru Unitate Culturală a Românilor,⁶⁶.

Campania din presa europeană a fost în favoarea românilor din Transilvania, care s-a reflectat în peste 500 de articole din peste 100 de ziare și reviste existente în acel an 1894.

Volumul a avut un impact deosebit și în mediile politice și intelectuale din întreaga Europă. Un exemplu de solidaritate îl constituie moțiunea semnată de 227 deputați italieni, care exprima simpatia și susținerea patrioților români. În ziua de 27 mai 1894 peste 20 000 de locuitori ai Romei au participat la o mare demonstrație de solidaritate cu ardelenii condamnați⁶⁷.

Angelo De Gubernatis în România.

Legăturile științifice și mai ales de suflet pe fondul latinității care îi lega, era firesc ca V. A. Urechia să-l invite pe savantul italian să viziteze România mai ales că era încă din 1895 membru de onoare al *Academiei Române*. Ca urmare acestei vizite, De Gubernatis a redactat într-un volum impresiile de voiaj și anumite studii legate de România. Cartea a intitulat-o *La Roumanie et Les Roumains* pe care a editat-o la Florența la un an de la vizita făcută în 1897⁶⁸.

Scopul declarat de Urechia pentru a-l atrage să vină în România era dorința acestuia să susțină trei conferințe la *Ateneul Român*, acolo unde pusesese atîta suflet și energie. Cel nedeclarat era de a vizita România și să cunoască tradițiile, caracterul și aspirațiile poporului român, dar și realitățile economice și culturale. Cu acest prilej inevitabil avea să cunoască înalta societate românească, elevată, începând cu membrii Casei Regale. În fond acesta vizitase Ungaria și Serbia despre care a și scris impresiile care evident erau deosebit de interesante și laudative, fiind difuzată în toată Europa civilizată.

Încă din prefață avea să mulțumească celor trei prieteni pentru primirea făcută: „A mes illustre et chers amis – **Le professeur V. A. Urechia** (ancien Ministre et Sénateur), **L Constantin Esarcu** (ancien Ministre, Sénateur et Président de l'Athénée), **Le professeur St. Sichleanu** (Secrétaire general au Ministère de l'Instruction publique en Roumanie)“.

Tot aici și autorul mărturisește despre cei doi filo-români din Italia care i-au deschis ochi asupra națiunii române: **prof. Giovenale Vegezzi Ruscalla** și **Tullo Massarani**. Dar cu eleganță avea să amintească și de: „Elena Ghica, cunoscută în lumea literară sub numele de **Dora D'Istria**, timp de douăzeci de ani, această femeie eminentă prin scrierile sale, prin amintiri și corespondență, trasa fără îndoială,

⁶⁶ *Ibidem*, p. VI.

⁶⁷ Toader Nicoară, *Procesul Memorandiștilor, ecouri interne și internaționale*. București, p. 109

⁶⁸ Comte Angelo De Gubernatis, *La Roumanie et Les Roumains. Impressions de voyage et études*. Florența : Libraire-Editeur Bernard Seeber, 1898.

poate chiar ea în spiritul meu, alte filoane luminoase, prin care am putut să mă inițiez în secretele istoriei, literaturii și vieții românilor⁶⁹.

Aflăm din această prefață cum a cunoscut o parte din intelectualii noștri:

„La *Congresul Internațional de Orientalistică*, care s-a ținut la Florența în 1878, am putut aprecia mai bine cunoștințele și talentul savantului filolog, prof. **B. P. Hasdeu**;

Prietenul **Sichleanu** sosind la Florența mi-a oferit o carte Daco-romană, scrisă în limba italiană, care explică cine este poporul român;

Dragul amic **Esarcu** care traversa Italia pentru a frunzării arhivele în vederea cercetării raporturilor vechi între Italia și România;

Fiind diplomat și întreținând cele mai bune relații între țările noastre; dragul **Urechia**, a venit la început să mă ajute cu **Aurelian** și **Obedenaru**, să aflu totul despre cei mai mulți literați și savanți români, care urmau să apară în *Dicționarul biografic al Scriitorilor contemporani*”.

Dacă prefața a fost scrisă la Roma în data de 12 martie 1898, întreaga carte a fost finalizată în data de 13 iulie 1898. De aici putem trage concluzia că lucrarea a fost scrisă la numai un an de la efectuarea vizitei dar și faptul că autorul a plecat cu foarte multe documente din diverse domenii de activitate, oferite evident de intelectualitatea română și cu precădere de prietenul să Urechia, fără de care nu putea redacta cele 13 capitole intitulate *Studii asupra României și a Românilor*⁷⁰.

De Gubernatis fiind la Belgrad împreună cu fiica sa Cordelia, unde a ținut trei conferințe, nu a rezistat *invitației irezistibile a lui Urechia* de a veni și în România atât de aproape de Serbia, măcar pentru o săptămână. La București era invitat să susțină tot trei conferințe, fără să cunoască în ce limbă și pe ce subiect. Avea să mărturisească *că este mare lucru să ai prieteni peste tot*, cu siguranță referindu-se la Ungaria, Serbia și România.

Drumul de la Belgrad la București trecea prin gara de frontieră de la Verciorova, unde șeful vămii fiind atenționat din capitală de sosirea acestui important personaj s-a prezentat impecabil, avea să mărturisească vizitatorul, salutându-l în numele guvernului, transferă bagajele fără să le controleze în cușeta rezervată în trenul care avea să meargă la București. Această primă primire amabilă și deosebit de atentă a lăsat o puternică impresie asupra musafirului.

La Pitești a fost întâmpinat de mulțimea curioasă avînd în frunte pe senatorul Micescu și doi reprezentanți ai *Ligii Culturale Române*, care au oferit superbe buchete de flori. De la Pitești la București în fiecare gară unde oprea trenul, o mulțime de oameni aclamau pe cei din tren, astfel încît la ultima stație dinaintea celei din București avea să urce în tren chiar V. A. Urechia cu soția și doamna Brînză, văduva renumitului botanist Dimitrie Brînză (1846-1895), cel care a întemeiat

⁶⁹ *Ibidem*, fila doi din prefață.

⁷⁰ Volumul are două părți:

- **Prima parte** se referă la amintirile din vizita și conferințele efectuate la București.
- **A doua parte**, intitulată *Studii asupra României și Românilor* conține 13 capitole și concluzii: Țara; Poporul; Orașele București, Sinaia și Constanța; România monumentală; Istorie și tradiție; Scriitorii români: Oratorii români; Artiștii; Directorii de școli și clerul; Armata; Navigația și comerțul; Finanțele române; Iredentismul românesc, *Op., cit.*, p. 306.

Institutul Botanic și Grădina Botanică din București și care a contribuit la crearea terminologiei botanice românești⁷¹. Rolul doamnei Brânză era de a prezenta tinerei Cordelia, florile care cresc în România.

Este remarcabilă prezentarea făcută lui V.A.Urechia de către autor, care impresionează prin multe detalii cu anumită nuanță patriotică. Dacă ținem cont că această carte scrisă în limba franceză avea să fie distribuită în toată Europa, este o dovadă a prieteniei sincere dintre acești doi latini⁷².

În gara București, musafirii au fost întâmpinați de: primarul orașului C. F. Robescu; senatorul Periețeanu-Buzău - președintele *Ligii Culturale Române*; senatorii Obedeanu, Beloescu, profesorul univ. Valeriu Urseanu, și prof. Sicleanu care îndeplinea funcția de secretar general în *Ministerul Instrucțiilor Publice*. O mulțime de oameni și ziașiți au fost prezenți la gară pentru a face o primire entuziastă acestui personaj, care venea ca un reprezentant al culturii europene. Oaspeții au fost cazați la *Hote Anglia* din fața Teatrului Național.

În 4 martie era planificată o vizită la Regina Elisabeta cu care De Gubernatis întreținea o corespondență literară de mai mulți ani. În așteptarea primirii oficiale musafirul avea să descrie cu admirație modul cu era amenajat cu mult bun gust Palatul Regal: „O artă suverană a ghidat amenajarea acestui palat; puține bibelouri; nimic banal; nimic inutil și insignifiant; toate piesele spun ceva indiferent din ce colț le privești”⁷³.

Apariția reginei îl impresionează pe invitat: „Regina îmbrăcată cu o rochie lungă și trenă din satir alb se mișca nobil și elegant, părul albit cu timpul, avea ochii strălucitori, atunci când s-a apropiat de noi surzând plină de bunătate. Ne întinde mâna și face semn să ne așezăm aproape de ea. Conversația est agreabilă și se interesează de noutăți din țara noastră”⁷⁴.

Subiectul conferințelor o interesa în mod deosebit pe Carmen Sylva care își declară *dorința vie de a asista*. Dar cum De Gubernatis a promis dinainte o conferință despre *rolul românilor în Lumea Latină*, au rămas celelalte două conferințe pe care le putea discuta cu regina. În aceste condiții Carmen Sylva îl roagă să țină prima conferință în limba italiană și să vorbească despre *femeile italiene din Renaștere*. Pentru a doua conferință regina îi sugerează să citească câteva versuri din *Divina Comedie*, la care De Gubernatis promite ca a doua conferință să ilustreze *Paradisul Terestru* legat de *Purgatoriul* lui Dante. Regina rămîne încântată de aceste propuneri pentru că admira pe acest poet pe care îl simte cântând din inimă. Întîlnirea a durat

⁷¹ *Dicționar enciclopedic*. Vol. I. București : Ed. Enciclopedică, 1993, p. 261.

⁷² A. De Gubernatis, *op., cit.*, p. 4-5. „**V. A. Urechia**, vechi deputat moldovean, fost ministru al Instrucției Publice, senator, vice-președinte al Senatului, poet, autor dramatic, orator convingător, excelent publicist, savant, istoric, patriot activ, profesor la Universitatea din București, născut la Piatra în Moldova la 27 februarie 1834, a studiat la Iași și Paris. Mare prieten cu V. Alecsandri și M. Kogălniceanu, este continuatorul ilustru al operelor patriotice și de civilizație al acestora. Trecerea lui prin Ministerul Instrucțiunilor Publice a lăsat urme profunde; activitatea cea mai puternică și relevantă este cu siguranță crearea a numeroase instituții școlare, Ateneul, Liga Română, Biblioteca Urechia din Galați, căruia i-a donat treizeci de mii de volume; este posibil inima cea mai caldă din România al cărui discurs patriotic național este cel mai ascultat”.

⁷³ *Ibidem*, p. 10.

⁷⁴ *Ibidem*, p. 12.

Fig. 5. Carmen Sylva

peste o oră și înainte de a se despărți, regina a dorit să arate oaspeților *Evanghelia* îngrijită de ea pe care urma să o doneze mănăstirii din Sinaia. Pe ultima pagină a prețiosului volum se putea vedea o femeie care se ruga, care nu era altcineva decât credincioasa regină a României. La plecare ne invită să admirăm un tablou a celebrului pictor rus Aivazowski care reprezenta un naufragiu marin ⁷⁵.

Autorul nu a uitat să ilustreze volumul cu fotografia reginei așezată într-un fotoliu comod înconjurată de cărți, fotografie pe care se poate citi dedicația făcută lui De Gubernatis pe care o iscălește „Carmen Sylva”.

În aceeași seară de 4 martie avea să fie invitat de Urechia la un spectacol ținut la Teatrul Național, unde va admira „sala elegantă și foarte bine iluminată”, dar și jocul actorilor, care interpretau o piesă franceză în limba română. Interesat de limba română avea să remarce asemănarea cu limba italiană, dar contactul românilor cu slavii și ungurii a modificat sensibil pronunția sunetului latin, a pierdut accentul roman și italian. Mai mult, are impresia că „patrioții români” au sesizat această greșală de pronunție, care deranjează acustic, pe care o mărturisește cu sinceritate De Gubernatis, au decis să „prepare pentru actorii scenei naționale o reformă în recitarea limbii naționale, pentru ca limba română să vibreze mai bine urechilor italiene, pentru că acest popor latin, care este fratele nostru, să vorbească din nou *rotundo*. Pentru a reda muzicalitatea limbii latine, ar fi necesar un cântec italian, astfel ca diapazonul care dă nota *la* vocii românești în *Conservatorul* de la București să sune mai armonios. Pentru asta ar trebui să fie invitați profesori italieni, care fără prejudecăți cu caracter național, ar proteja verva și originalitatea acustică a limbii române”⁷⁶.

Ziua de 5 martie avea să fie una dificilă, pentru că a fost nevoit să-și prepare conferința impusă de Carmen Sylva despre *Femeia italiancă din perioada Renașterii*. Subiectul l-a pus în dificultate pentru că nu avea cărțile necesare alături de el. A trebuit să: *improvizeze și să brodeze din memorie ce își aducea aminte pe acest subiect, erudiția nu este suficientă. Simpatia și entuziasmul pe care l-am găsit în mijlocul poporului român m-a ajutat să remontez spiritul creativ”*.

La Academia Română, unde era membru de onoare din 1995, fiind însoțit de V. A. Urechia, a fost întâmpinat de președintele Nicolae Krețulescu (1812-1900), care îl felicita în limba română în numele Academiei Române, la care primește un răspuns în limba franceză. Sînt prezenți mai mulți academicienii printre care

⁷⁵ *Ibidem*, p.13.

⁷⁶ *Ibidem*, p. 15.

autorul avea să-i menționeze pe: Nicolae Kalinderu(1835-1902) și Iacob Negruzzi (1842-1932). Din partea Academiei primește prin intermediul secretarului Ioan Bianu (1856-1935), un set de cărți editate de Academie, la care se va adăuga o *Istorie a Românilor*, la rugămintea expresă a distinsului oaspete.

De Gubernatis avea să consemneze faptul că după 20 de ani avea să îmbrățișeze pe „mon illustre ami le celebre philologue professeur B. P. Hasdeu”. Hasdeu dorește ca oaspetele să nu plece din România fără să-i facă o vizită la Câmpina ⁷⁷.

A urmat vizita la *Ateneul Român* unde a fost întâmpinat de C. Esarcu despre care va menționa faptul că: „A pus în această lucrare tot sufletul și bunul lui gust, dar și de patriotismul românesc care l-a secondat permanent”. Vizitatorul avea să remarce arhitectura exterioară inspirată din Pantheonul roman, care prin amplasament poate fi admirat din stradă. Cunosând istoria recentă a Ateneului prin intermediul lui Urechia, avea să afirme cu sinceritate: „Fiecare român care intră în Ateneul Român poate să fie mândru de faptul că a contribuit la ridicarea lui”. În aceeași zi avea să viziteze și alte personalități din România precum: prințul Dimitrie Sturdza (1833-1914) președintele Senatului; N. Krețulescu și N. Kalinderu la reședințele lor. Un accent deosebit avea să-l pună autorul volumului pe vizita efectuată la jurnalul *Universul* condus de italianul Luigi Cazzavillan (1852-1902). Acest ziarist român de origine italiană a fondat ziarul *Universul* în anul 1884. Credem că a fost o întâlnire de suflet pentru că De Gubernatis avea să consemneze mai multe date biografice ale acestui patron de ziar: „Cavalerul Cazzavillani este un vechi garibaldist din Vicenza, stabilit de două zeci de ani în România unde s-a însurat și îmbogățit, grație unui spirit larg de întreprinzător, activ și fecund, muncind constant și inteligent dirijând pînă la sfârșit cele 16 000 de exemplare din ziarul său. Publică suplimentar două cotidiene ilustrate dintre care unul este umoristic”⁷⁸. Vizitînd atelierele ziarului va fi surprins de un grafician care a cerut permisiunea de a-i face un portret, care urma ca a doua zi să apară în ziar pentru ca *poporul român să realizeze figura marelui său prieten. Acest portret va trece în posteritatea română ca un portret autentic a lui De Gubernatis* ⁷⁹.

În dimineața următoare de 6 martie va primi vizita mai multor personalități printre care și a unor italieni⁸⁰.

De Gubernatis în lucrarea sa, va pune în valoare cele două volume editate de Academia Română intitulate: *Treizeci de ani de domnie ai Regelui Carol I*. Printre alte declarații scrise în volumul dedicat României, avea să amintească cîteva lucruri fundamentale legate de **Carol I**, precum:

În momentul urcării pe tron, prințul Carol de Hohenzollern avea să afirme:

⁷⁷ *Ibidem*, p. 16.

⁷⁸ *Ibidem*, p. 21.

⁷⁹ *Ibidem*, p. 22.

⁸⁰ *Ibidem*, p. 23. Printre cei care l-au vizitat la hotel se numără:

- Fava, directorul jurnalului *Corespondance*;
- Inginerul Marin Guillaume, președintele Societății italiene de asigurări mutuale;
- Prof. Carini de la Conservatorul de muzică;
- Conferențiarul Jules Brun, poet agreabil și corespondent la jurnalele *Débats* și *Figaro*;
- Francudis, profesor de greacă la Universitate, decanul Facultății de Litere, original din Corfu;

„Jur să fiu fidel legilor țării, să mențin religia României, cât și integritatea teritorială și să guvernez ca un prinț constituțional”.

Regele Carol I și-a respectat promisiunea, a făcut-o mai puternică, a fortificat-o, a îmbunătățit bugetul, a creat instituții utile și a făcut din România națiunea cea mai civilizată din toată peninsula Balcanică.

Cu certitudine în opera sa a fost ajutat de patriotismul familiilor care au domnit mai demult în Principate, dar și cu ardoarea poporului român care s-a angajat în dorința de progres. Astfel el se bucură de stima și admirația sinceră a întregii Europe.

Acțiunile personale ale regelui Carol I, sînt cu adevărat considerabile, și citîndu-l pe V. A. Urechia: *cel mai bun patriot român, cel mai bun cetățean al României, considerat de toți, este regele Carol I.*

Fig. 15. Regele Carol I

Protejarea reală, solidă și inteligentă pe care o acordă regele Carol I studiilor naționale, tuturor academiilor, publicațiilor destinate a ridica cultura națională, au determinat recunoștința României inteligente ⁸¹.

Toate aceste concluzii au fost ascultate de autor cu urechea lui, ca un lung murmur de admirație, care a intrat în conștiința întregului popor. Mai mult, De Gubernatis avea să precizeze faptul că nu a aplecat urechea la *condeiele românilor vînduți*, pentru a conștientiza aceste adevăruri receptate de el din sursele cele mai cinstite și credibile.

În aceste condiții, bine informat, era pregătit să meargă într-o audiență la regele Carol I, unde a fost însoțit de generalul Robescu. A fost primit în biblioteca regală, avea să mărturisească autorul: „unde regele emana o stare de eleganță și noblețe. Gesturile lui pline de demnitate, vocea și zîmbetul te cucerea, părul și barba erau încărunțite dar care nu vesteau încă bătrânețea. Mi-a strîns mîna și m-a invitat să mă așez aproape de o masă mare de scris; m-a felicitat pentru că am venit în România; și mă întrebă care sînt primele mele impresii; și pare satisfăcut de faptul că istoria contemporană a României nu-mi este străină” ⁸².

Discuțiile au continuat pe teme politice din peninsula Balcanică unde autorul constată că regele este de a cord cu *un vis al lui*, referitor la o *Confederație a statelor din Balcani*. Regele este interesat de istoria, rasa și limba albanezilor și nu este convins dacă albanezii divizați în greci, catolici și musulmani vor fi de acord să formeze un singur popor independent, în care Italia ar putea face mult bine Albaniei și popoarelor din Balcani ⁸³.

Audiența regală a durat o oră și De Gubernatis avea să menționeze în final că

⁸¹ *Ibidem*, p. 24-27.

⁸² *Ibidem*, p. 30.

⁸³ *Ibidem*, p. 32.

regele: „vorbește cu vervă; dar cu un calm senin; cuvintele sale sînt clare, simple și poartă amprenta sincerității”⁸⁴.

În seara zilei de **6 martie**, împreună cu fica lui, De Gubernatis avea să participe la un *Bal de binefacere* dat în cadrul Teatrului Național în folosul tinerilor doctori săraci. La ora unsprezece seara, s-a intonat imnul regal care anunța solemn venirea reginei Elisabeta, care patrona acest bal, fiind însoțită de prințul moștenitor Ferdinand și prințesa Maria. Prin intermediul unei doamne de onoare din familia Grecianu, De Gubernatis avea să fie prezentat prințesei Maria. A urmat o bătaie cu flori între participanți de la parter, dar multe flori au ajuns și în loja regală, va consemna cu uimire autorul acestor memorii.

Ziua de 7 martie era destinată primei conferințe de la Ateneu. La hotel, C. Esarcu și V. A. Urechia au prezentat lui De Gubernatis, două articole scrise de un ziarist Ionescu în *Steaua română* despre cartea lui, intitulată *Ungaria politică și socială*, fiind rugat să o comentez. Dîndu-și seama că punctul de vedere politic al românilor nu coincide cu cel maghiar, a fost nevoit ca un *scriitor civilizât* să se plaseze astfel încît să acorde dreptate de ambele părți. În carte autorul a avut rezerve privind politica maghiară referitoare la români, dar în acel moment cînd a studiat mai profund situația românilor în legătură cu maghiarii, era natural să susțină mai multă simpatie pentru cauza celor oprimați⁸⁵.

Acompaniat de C. Esarcu a asistat la un concert simfonic la Ateneu unde era prezentă și regina Elisabeta. Programul concertul a fost compus din lucrări de: Gluck, Haydn, Grieg și Dvořák. Regina avea să urmărească concertul studiind notele muzicale interpretate, care l-a impresionat profund pe De Gubernatis, stînd în loja imediat alăturată, rezervată președintelui Ateneului Român.

În pauză prințul Ghica, fiul celebrului Ion Ghica, el însuși secretar general în Ministerul afacerilor externe, avea să prezinte regretele tatălui său, fiind bolnav la conacul lui de la Ghergani, de faptul că nu poate să-l vadă la București. Cu această ocazie îl va invita la cină, marți 9 martie, împreună cu Dimitrie Sturdza, care a fost coleg de studii cu De Gubernatis la Berlin, în perioada anilor 1862-1863.

În seara zilei de **7 martie** a avut loc la Ateneu **prima conferință a lui Angelo De Gubernatis**. Au putut participa numai cei cu invitații numerotate, fiind în jur de 400 de persoane, care nu au ocupat toate locurile din sală, lucru care a fost comentat în presa locală.

Regina Elisabeta și doamna de onoare erau prezente în loja regală. Prima conferință a fost susținută în limba italiană așa cum a fost sugerată de regină. Conferențiarul a ținut să pronunțe fiecare cuvînt cu muzicalitatea italiană pentru a releva acel accent specific, care să ajungă la urechile auditoriului. *Chiar dacă nu vor înțelege tot*, avea să precizeze autorul, *măcar să simtă limba italiană atît de frumoasă și poetică. Am pus tot farmecul de care eram capabil, vorbind în limba italiană despre femeia italiancă din Renaștere, ca să cuceresc această asistență, care m-a ovaționat*

⁸⁴ *Ibidem*, p. 33.

⁸⁵ *Ibidem*, p. 38.

cu aplauze⁸⁶.

La terminarea conferinței regina s-a sculat în picioare cu ochii înlăcrămați. *Emoția a cucerit marele ei suflet*, avea să consemneze autorul, înțelegînd că este așteptat în loja regală. O voce din public avea să strige în timp ce traversa sala Ateneului pentru a ajunge la regină: *Ați fost adorabil*. Cu modestie De Gubernatis avea să reacționeze: *Nu, ci limba noastră italiană, care trebuie studiată, este minunată*.

Regina fermecată de limba italiană avea să-i spună conferențiarului: „De ce această muzică a încetat? De ce nu ați continuat? Ar fi trebuit să simțiți cum noi toți vă ascultam; nu am pierdut nici un cuvînt din cele pe care le-ați spus, nici chiar un accent. Ah, ce limbă este aceasta a voastră! Rămâneți cu noi, vă rog, vorbiți încă și nu plecați!”⁸⁷.

Nu trebuie să ne mire faptul că regina Elisabeta cu sensibilitatea recunoscută pentru poezie, care a ținut enorm la Vasile Alecsandri, fiind fermecată și de armonia și sonoritatea limbii române exprimată în poezia poetului, a fost atât de emoționată acum cînd a ascultat această conferință ținută în limba italiană pronunțată cu mare efect de De Gubernatis.

În drum spre restaurantul *Capșa*, unde se planificase a se servi o ceașcă de ceai, conferențiarul însoțit de C. Esarcu și V. A. Urechia au fost înconjurați cu entuziasm de cei care au dorit, dar nu au putut asculta conferința.

A urmat o altă zi de **8 martie** deosebit de încărcată, care a debutat cu un prînz oferit de C. Esarcu la restaurantul *Capșa*, după care a urmat o vizită la *Muzeul de arheologie* condus de istoricul și arheologul Grigore Tocilescu (1850-1909). Vizitatorul avea să remarce prețioasele monumente din epoca romană, dar mai ales modul cum au fost descifrate inscripțiile devenite ilizibile. În același timp avea să admire abilitatea reconstrucției monumentului ridicat în onoarea lui Traian pentru soldații romani căzuți în Dobrogea⁸⁸.

V. A. Urechia proaspăt reîntors de la Viena, unde a participat la un Congres legat de relațiile statelor danubiene, l-a invitat pe ilustrul orientalist să asiste la o lecție de istorie pe care o va susține la Universitate. Prezența în sală, avea să consemneze autorul acestor memorii, era impresionantă: 60 de studenți dintre care 20 erau studenți, care urmăreau cu mare atenție prelegerea profesorului și chiar își luau notițe. Fiind în limba română, a reținut finalul în care profesorul a rostit un apel la Italia, *care reînviată și foarte puternică, mai mare ca România, nu trebuie să uite pe frații latini de la Dunăre*⁸⁹.

Seara avea să fie invitat la un dineu oferit de marchiza Incisa la care au fost invitați și Șt. Sicleanu, Duiliu Zănefirescu (consilier la legația română din Roma), inginerul Rocelli. Marchiza a încercat să-l facă pe musafir să înțeleagă că la ultima conferință care va fi politică, ar trebui *menajată susceptibilitatea ungarilor*. De Gubernatis avea să o liniștească pe amfitrioană asupra intențiilor, care vor fi puțin

⁸⁶ *Ibidem*, p. 41.

⁸⁷ *Ibidem*, p. 46.

⁸⁸ *Ibidem*, p. 47.

⁸⁹ *Ibidem*, p. 48.

agresive dar foarte demonstrative.

A doua conferință nu trebuia să fie politizată mai ales că subiectul a fost ales de Carmen Sylva: *Le Paradis Terestre dans la Divina Commedie*. Regina a manifestat un interes particular în lecturile sale din multe pasaje din Dante, care au rămas în memorie datorită ritmului muzical al limbii italiene, din acest motiv voi cita porțiunile mai bine cunoscute din *Purgatoriu*, avea să-și planifice discursul distinsul orientalist italian. Conferința a avut același succes numai că regina fiind cucerită de sonoritatea limbii italiene dar și de subiect, a dorit să-l invite la Palat a doua zi pe De Gubernatis, pentru a continua să recite din Dante.

Carmen Sylva a invitat o parte restrânsă a societății privilegiate, care avea bunul gust al artei, ca să asiste la o lecturare din Dante. În deschidere a fost un concert Beethoven executat la pian chiar de regină secondată de un violonist italian Dall'Orso. A fost pomenit și violonistul țigan Dinicu care a acompaniat-o pe sora lui V. A. Urechia, Zosima, care a interpretat trei arii într-o manieră strălucitoare, avea să consemneze autorul acestor memorii. După concert așezată într-un fotoliu comod regina a invitat musafiri să se așeze în jurul ei ca un evantai, și printr-un suris discret să semnaleze că pot începe. După o oră de lectură cititorul a considerat că este suficient mesajul în limba italiană, dar regina fermecată dorea încă să citească din Dante. Atunci am rugat-o să ne citească din lucrările ei, dar venirea regelui pentru a lua un dîneu în familie a determinat ca această superbă lecturare să se termine cu regretul tuturor de a nu fi ascultat pe regină citind din opera sa. Această întrerupere neașteptată a determinat-o pe regină să invite musafiri pentru a doua zi la o altă *Academie muzicală și literară*⁹⁰.

Seara, De Gubernatis a fost invitat la o recepție de fostul lui coleg de la Berlin, prințul Dimitrie Studza și soția acestuia Zoe, născută Cantacuzino. Nu au lipsit personalități din înalta societate românească precum: generalul Gh. Catargiu; prof. univ. Ioan Bianu (1856-1935), senatori și deputați. Dar cum savantul italian dorea să cunoască cât mai multe lucruri din viața socială românească și mai ales despre dorințele acestora în viitor, credem că este important să punem în valoare discuția purtată cu prințul Dimitrie Sturdza. După o remarcă plină de respect pentru fostele familii domnitoare: Sturdza, Cantacuzino și Ghica, care au contribuit dezinteresat la păstrarea unității Principatelor sub casa de Hohenzollern, și constituia o garanție solidă la reconstrucția României, discuția a prins un contur mult mai precis. „Prințul Sturdza m-a întreținut cu aspirațiile României. El îmi atrage atenția că nu are nici o ambiție de domnie, dar dorește civilizarea ei rapidă și îndelungată pentru că trebuie să recunoaștem faptul că în Peninsula Balcanică, România are pentru ea forța și strălucirea necesară ca să se poate conta pe ea. În fond, îmi dau seama că ideile politice ale regelui Carol I sînt și ale tuturor șefilor de partide naționale românești, chiar dacă sînt anumite nuanțe. Am putut constata că toți oamenii politici români se aliniază la aceeași importantă linie de conducere”⁹¹. Iată cum a perceput De Gubernatis, la numai cîteva zile de la venirea în România starea acestei

⁹⁰ *Ibidem*, p. 66.

⁹¹ *Ibidem*, p. 67.

națiuni: unitară, consolidată și strânsă în jurul regelui Carol I, care reprezenta și garanția succesului.

Ziua de 11 martie avea să debuteze cu o surpriză făcută de *Liga Culturală Română*, care l-a anunțat pe distinsul oaspete că a doua zi este planificat un mare banchet dat în onoarea sa la Grand Hotel du Boulevard, unde se dorește ca fiica sa să apară îmbrăcată în costum național românesc. Președintele Ligii, senatorul Periețeanu-Buzău, fiind însoțit de soție roagă să le permită să facă măsurătorile necesare pentru a putea croi costumul popular pe dimensiunile ficei, care urma să fie făcut cadou.

Dar lucrurile aveau să se complice din cauza invitației făcută la Palatul Regal, care era la aceeași oră cu banchetul oferit de Ligă. Pus într-o situație dificilă de a alege *între rege și poporul român* și-a adus aminte de un compatriot excelent diplomat, Massimo d'Azeglio, care spunea că cea mai bună diplomatie este să spui totdeauna curtenitor, elegant, deschis, ferm și mai ales adevărul. În aceste condiții nu avea altă alegere decât să scrie o scrisoare suveranului prin care mulțumea cu recunoștință, explicînd situația dificilă de a fi acceptat invitația la banchetul Ligii Culturale Române, dar avea să precizeze și disponibilitatea de a onora invitația a doua zi. Nu a trecut mai mult de câteva ore și a sosit răspunsul de la Palat prin care era anunțat că este invitat la un dineu a doua zi vineri unde a fost invitat și prințul Dimitrie Sturdza, V. A. Urechia cu soțiile și C. Esarcu.

Dar matineul literar denumit de autor *Academia Reginei*, promis ca o continuare a primei etape întreruptă brusc de venirea regelui a debutat tot cu un concert susținut de Regină la orgă, acompaniată la pian de doamna Teodoride. A urmat mai multe recitaluri ale Reginei din traduceri făcute în limba germană din poezii francezi: Coppée, Sully-Proudhomme, Leconte de Lisle. În continuare Regina a citit mai multe sonete germane, dând posibilitatea autorului acestor amintiri să mărturisească: *Carmen Sylva citește la perfecție, cu grație și esență, ea se animă și se aprinde cînd citește*⁹². Matineul literar se încheie cu o recitare dintr-un poem *L'Opale*, care tradus în românește a fost citit de Duiliu Zăneanu (consilier la legația României la Roma, aflat în acel moment în concediu la București), el însuși poet.

A treia conferință din joia de 11 martie avea să găsească de data asta plin pînă la refuz Ateneul Român. Carmen Sylva avea să lipsească știind că tema va fi una politică așa că avea să-și ceară scuze cu regretul că va putea asista la conferință. Motivul invocat era faptul că regele a venit obosit după o zi deosebit de încărcat, fiind nevoită să-i țină companie. Dar toată lumea a înțeles faptul că regina nu dorea să participe la o conferință politică lăsând publicul liber să se manifeste. În schimb a participat președintele Consiliului de Miniștri, Petre Aurelian (1833-1909) care a oferit brațul ficei conferențiarului pe care a acompaniat-o în loja sa, unde era deja una din ficele sale, o adevărată frumusețe avea să afirme autorul amintirilor, întrebându-se: *dacă în această țară toate fiicele de minистри sînt adevărate Venus?*⁹³.

Atmosfera la Ateneu susținută de Ligă era electrizantă, *pentru fiecare cuvînt*

⁹² *Ibidem*, p. 70.

⁹³ *Ibidem*, p. 71.

simpatic aplauzele erau călduroase. La sfârșitul conferinței toată sala era în picioare aplaudând din palme, se striga numele conferențiarului fiind fost scos la rampă de trei ori. În final avea să primească un compliment special, care avea să-l fleteze cu siguranță: *În această seară a reanimat toate spiritele națiunii române.* Conferențiarul avea să tragă concluzia: *publicul a simțit că inima lui, care nu este mică, bate la unison cu inimile românilor* ⁹⁴.

Conferința a fost publicată în volumul *La Roumanie et les Roumains* în întregime sub denumirea de *Rolul românilor în lumea latină*, care merită a fi consultată ca o pledoarie elevată asupra modului cum a fost creată națiunea română, și perspectiva de a se dezvolta fiind înconjurată de alte națiuni ne-latine. Acest discurs avea să facă incursiuni și în cronicile țării unde se consemna faptul că atunci când moldovenii erau întrebați de mitropolitul lor Dosoftei: *Neamul țării Moldovei de unde vine?* Răspunsul venea în cor: *Din țara Italiei tot omul să știe.*

În continuare conferențiarul avea să apeleze și la cronicarul Urechia, care era conștient de originea nobilă a rasei sale. El înțelegea foarte bine că vechi daci au fost buni țărani dintr-o rasă privilegiată, prin agilitate și viață, fiind disciplinați și îndoctrinați de latini, predestinați să joace în Orient cel mai frumos rol ⁹⁵.

La redactarea acestor amintiri se vede influența lui V. A. Urechia, ca sursă credibilă, pentru că apare în cadrul conferinței descrierea imaginii de pe un basorelief amplasat de Urechia pe statuia lui Miron Costin de la Iași, de care s-a ocupat personal. Imaginea reprezintă pe Miron Costin citind din poemul său despre originile latine ale românilor, la curtea regelui Ion al III-lea al Poloniei. Avea să fie citat Miron Costin și ca primul cronicar, care a grupat într-o singură familie națională pe valahi, moldoveni și pe românii din Transilvania. Se amintea și de românii din Basarabia, macedoromânii și cei din Ungaria care sînt încă separați politic, dar conștiința lor de origine comună este încă vie ⁹⁶.

Conferențiarul avea să trateze și problema esențială a temei abordate, rolul românilor latini în Orient. Acest rol, avea să precizeze, este unul din cele mai frumoase: „Voi ați oprit timp de secole barbarii, grație vouă, a coeziunii voastre, aceștia nu au putut trece Dunărea, voi ați contribuit prin opera voastră la crearea Imperiului Oriental, dar voi nu ați profitat prea mult pentru voi, dar ați fost forța care s-a ridicat, ați protejat, salvat un mare număr de exilați, voi ați ajutat pe greci, sârbi, bulgari și chiar pe unguri să-și constituie națiunile lor. Fără să cereți nimic în schimb, voi cu noblețe ați executat pînă în prezent misiunea de popor civilizator, dar dacă valul de simpatie pentru poporul român, care este animat deja de un mare număr de filo-români din lumea latină, se va comunica în lumea germanică, în lumea slavă și la toate popoarele din peninsula balcanică, voi nu veți întârzia să găsiți frații voștri îndepărtați și prin ei, voi veți fi mediatorii agreeți între Orient și Occident” ⁹⁷. Spre final, ca persoană care pledează pentru pace și cultură, De

⁹⁴ *Ibidem*, p. 72.

⁹⁵ *Ibidem*, p. 82.

⁹⁶ *Ibidem*, p. 86.

⁹⁷ *Ibidem*, p. 88.

Gubernatis avea să afirme: „Admit toate curente de civilizație, dar nu înțeleg că este posibil să latinizezi sau să grecizezi, rusifici sau să maghiarizezi cu forța, fiecare curent este un fluviu bine făcut, deci nu trebuie schimbat traseul lui și nu ai dreptul să-l oprești din drumul lui”⁹⁸.

Aceste ultime concluzii avea să ridice sala în picioare și entuziasmul a fost general. Doamnele Sturdza și Sichleanu au solicitat autografe pe albume în profitul studenților săraci.

În dimineața de **12 martie**, De Gubernatis avea să viziteze *Școala Normală* din București fiind însoțit de inspectorul școlar Ștefan Ion. Asistă la o lecție de literatură română unde o elevă analizează un poem scris de Vasile Alecsandri. Ascultă și o lecție de limba italiană, care suna puțin cu accent străin, evident pentru un autentic italian. Vizita va continua la un liceu unde sistă la o lecție de latină și alta de greacă, dar nu a putut trage nici o concluzie referitoare la performanța învățării acestor două limbi clasice. O mare satisfacție avea să-l marcheze atunci când vizitează o *Școală de artă și meserii*, dându-și seama pe viu de progresele țării sub domnia regelui Carol I. Școala dotată cu mai multe laboratoare unde se produc diferite obiecte, care se vînd și se obțin venituri substanțiale, 80 000 franci în comparație cu cei 200.000 franci cît costă guvernul întreținerea acestei școli. Într-un laborator de galvanoplastie va fi surprins plăcut să vadă executat un portret înrămat al regelui Carol I, protectorul a tuturor marilor instituții, pe care directorul școlii îl oferă musafirului italian⁹⁹.

Înainte de a merge la Palat, însoțit de V. A. Urechia, avea să facă o vizită la Ministerul Afacerilor Străine unde este întâmpinat de ministrul Stăncescu, care avea să-i înmâneze în numele regelui Carol I, decretul și medalia *Steaua României în grad de Comandor*.

A urmat vizita la Palat fiind însoțit de fiica lui, unde a mulțumit regelui pentru acordarea medaliei și cu bucurie avea să-i prezinte tabloul înrămat primit de la *Școala de artă și meserii*, rugându-l în același timp să semneze pe tablou, cu toate dificultățile întâmpinate de penița regală pe lemnul ramei. Regina Elisabeta la rândul ei avea să ofere fiicei un portret semnat și un album cu două pagini scrise de ea în limba franceză și germană. Autorul acestor amintiri avea să consemneze un pasaj din acest manuscris scris în limba franceză: „Dans un des Enfors, qui s'appelle la Terre, Dieu mit les Arts comme Porte du Paradis; et le Ciel ce serait de perdre sa personnalité dans le Beau parfait. Carmen Sylva, București, 12 mars 1897”¹⁰⁰.

Regina avea să-i ofere fiicei lui De Gubernatis și un mărtișor ca să-i poarte noroc în noul an românesc după vechiul calendar și un medalion în aur masiv de care era atârnat un safir din India. Orientalistul italian a oferit și el la rîndul lui drept omagiu adus reginei Elisabeta o strofă compusă în timpul nopții, care la rugămintea reginei a fost nevoit să o citească. La prînzul oferit de regină, musafirul a avut onoare să fie așezat în dreapta ei, față în față cu regele, care a participat la

⁹⁸ *Ibidem*, p. 89.

⁹⁹ *Ibidem*, p. 94.

¹⁰⁰ *Ibidem*, p. 95.

conversație pe care a și animat-o substanțial. După prînz regina a citit în limba germană mici drame compuse de ea, pline de sentiment. Cu speranța că vor mai veni într-o vară la Sinaia unde vor fi bine primiți, are loc despărțirea de cuplul regal ¹⁰¹.

Împreună cu V. A. Urechia avea să viziteze școala italiană din București unde s-a cîntat imnul național al României dar și imnul național compus de Mameli: *Fratelli d'Italia*. Această școală, avea să constate vizitatorul, nu era una de performanță, era puțin frecventată de copii, cu toate că intențiile erau foarte bune. Familiile de italieni preferau să-și îndrepte copii spre școli românești, care erau mult mai bune.

Seara a fost rezervată banchetului acordat de Liga Culturală Română în onoare distinsului orientalist italian la Grand Hôtel du Boulevard. Fiica invitatului de onoare, Cordelia a fost îmbrăcată în superbul costum popular românesc, în timp ce tatăl a purtat pentru prima dată decorația în piept, oferită de regele Carol I, *Steaua României*. La intrarea musafirilor s-a intonat *Imnul Regal al Italiei*, executat de fanfara militară a unui regiment românesc. În această atmosferă apariția Cordeliei îmbrăcată în costum național a entuziasmat întreaga asistență, care a aplaudat călduros ¹⁰².

Banchetul a fost prezidat de V. A. Urechia la care au participat personalități importante din viața politică și culturală din România. Merită a fi semnați o parte dintre aceștia cu funcțiile deținute vremelnic pentru a avea o privire de ansamblu a importanței acordate acestui eveniment în cinstea marelui filo-român, care era Angelo De Gubernatis:

Prof. Ștefan Sichleanu – secretar general în Ministerul Instrucțiunilor Publice;
Petre Grădișteanu (1839-1921) - membru fondator al Ligii culturale;
Constantin Esarcu (1836 – 1898) – vice președinte al Ateneului Român;
Periețeanu-Buzău – Senator, președintele Ligii culturale;
Constantin Robescu (1839-1920) – academician, primarul Bucureștiului;
Generalul Gheorghe Angelescu(1838-1915) – comandantul Corpului I al Armatei;
Barbu Ștefănescu Delavrancea (1858-1918) – scriitor, senator, academician;
Constantin Dissescu (1854-1932) – profesor de drept, ministru;
Grigorie Ștefănescu (1836-1911) – Geolog, paleontolog, academician;
Theodor Florescu (1871-1950) – Jurist, om politic, ministru;
Titu Frumușanu (1861-1919) – magistrat, deputat ¹⁰³.

Lista nominalizațiilor de către autor este mai bogată și conține inclusiv pe Vasile Miculescu și V. S. Caucicor, actual și fost președinte al comitetului național al studenților universitari, la acea dată. Un impresionant număr de personalități au ținut să scrie un gând și să semneze în albumul ficei sale, care devenise un obiect deosebit de important.

Primele toasturi oficiale au fost rostite scurt de V. A. Urechia în sănătatea regelui și a reginei din România, urmat de toastul ținut de C. Esarcu închinat Casei

¹⁰¹ *Ibidem*, p. 96.

¹⁰² *Ibidem*, p. 96

¹⁰³ *Ibidem*, p. 97.

regale din Italia. V. A. Urechia în calitatea lui de amfitrion principal a ținut un *mare discurs, cald și strălucitor*, cum avea să-l caracterizeze De Gubernatis, în cinstea sa. Finalul acestui discurs s-a referit la o legendă românească a unei lebede, care cânta bine și una din penele albe a devenit o peniță de aur ornată cu diamante pe care Liga culturală română o va oferi orientalistului italian, filo-român, care cu mult suflet se interesează de interesele românilor. În acel moment Urechia prezintă cutia care conținea prețioasa amintire a generozității românești pentru distinsul om de cultură italian. Evident profund emoționat, De Gubernatis cu Steaua României în piept și cu pana de lebedă în mână, avea să mulțumească cu multă sinceritate și din inimă celor prezenți

Directorul ziarului *Universul*, Luigi Cazzavillan, avea să-i ofere din partea sa o peniță și un port-creion din aur, dorind ca italian la origine să-i mulțumească pentru propaganda pe care o face în favoarea națiunii române. .

A fost o zi memorabilă de neuitat, care va conta în viață și peste mulți ani, avea să concluzioneze filo-românul mișcat de onorul și primirea pe care românii în stilul lor știu să o facă prietenilor adevărați.

A urmat ziua de **13 martie**, (care în vechiul stil oriental era 1 martie, când se aniversa *mărțișorul*) fiind însoțit de V. A. Urechia, Novianu, chimistul C.Istrati, Ionescu, toți cu nevestele și B. P. Hașdeu, s-au îndreptat spre Cîmpina cu trenul unde erau așteptați de doamna Hasdeu. La gară au fost așteptați de familiile: Sichleanu, Florescu, Periețeanu-Buzău, cavalerul Cazzavillan și prințul Ghica, care îndeplinea atunci funcția de secretar general în Ministerul Afacerilor Străine, fiind însoțit și de prințesă. Ambarcați în două trăsură au fost conduși la așa zisul *castel*, o construcție bizară făcută se pare după indicațiile lui prin spiritism. Musafirul rămâne impresionat de acele detalii pe care le prezintă Hașdeu, dar și starea psihică în care trăia această familie. Prânzul oferit de doamna Hasdeu a fost copios fiind apreciat în mod deosebit de autorul acestor amintiri, mai ales că dineul a fost însoțit și de o orchestră de țigani, care s-au remarcat cu anumite melodii cântate la nai. Atmosfera se încinse și chiar s-a dansat. Pe muzica interpretată de țigani, De Gubernatis a dansat un vals și o polcă cu doamnele Istrati și Noveanu, fiind încântat de săptămîna românească care l-a bucurat și luminat. Observă faptul că Urechia se abține de a dansa, afirmînd că este *bătrîn dar încă forte tînăr*. Diferența de vîrstă între cei doi era de numai 6 ani ¹⁰⁴.

În momentul plecării la Sinaia, avea să primească o telegramă de la Periețeanu-Buzău, care îl roagă să transmit în numele Ligii Culturale Române felicitări M.S. Regele Umberto I al Italiei (844-1900) cu ocazia zile de naștere din 14 martie. Acest mesaj a fost transmis imediat regelui în Italia, prin intermediul generalului Ponzio Vaglia, mîna dreaptă regelui.

Cu toate că invitația la Sinaia a fost făcută de V. A. Urechia, care deținea o vilă elegantă în această stațiune de elită, filiala Ligii Culturale din Sinaia pregătise o cină la hotelul deținut de Iosef Ungar. La acest supeu au participat și doisprezece membri ai Ligii printre care erau: medici, directorul poștei, un fabricant de vinuri,

¹⁰⁴ *Ibidem*, p. 103.

șeful gării din Predeal - Bursian, care venise special pentru a afla la ce oră și cu ce tren va sosi celebrul orientalist italian. Acest gest l-a impresionat în mod special pe autorul acestui volum, care a intuit faptul că va fi tratat cu multă eleganță la vamă, cum s-a și întâmplat ¹⁰⁵.

În dimineața următoare s-a bucurat de o plimbare prin stațiunea Sinaia unde a putut admira și munții înzăpeziți dar și pădurea de brazi, care întregeste această imagine. Au ajuns și la Palatul Peleş pe care îl califică: o *capodoperă de arhitectură, o creație artistică realizată de regele Carol I și regina Elisabeta*.

Ajunși la vila deținută de V. A. Urechia au fost primiți de doamna Urechia, care a oferit un prânz de despărțire. Înainte de a părăsi România, Angelo De Gubernatis avea să expedieze trei telegrame cu omagii respectoase și recunoștință: M.S. regelui Carol I, P. Aurelian - Președintele Consiliului de Miniștrii și președintele Ligii Culturale - Periețeanu-Buzău. Aceste mesaje doreau să exprime sincera recunoștință pentru modul cum a fost primit la București.

Referindu-se la prietenul său, care l-a invitat, V. A. Urechia, avea să afirme: „Acest bun și în vîrstă Urechia, atît de eficient pentru toate cauzele frumoase, este gata să facă toate sacrificiile pentru marea cauză a românilor. El ne-a condus credincios, aproape îndrăgostit pînă la Predeal, unde șeful gării atent ne primește în ținuta de gală, avînd în piept trei decorații străine” ¹⁰⁶.

După ce a fost tratat cu răceală și suspiciuni din partea oficialităților ungare de la graniță, avea să fie surprins de costul modic al biletului de tren pînă la Budapesta (12 forinți) în comparație cu prețul din Italia unde cu această valoare nu putea călătorii mai mult decît între două stații apropiate.

În finalul acestei prime părți a volumului pe care l-a intitulat ***Impresii de călătorie***, a ținut să facă și anumite mărturisiri pentru ca cititorul să perceapă la justa valoare aceste memorii ca fiind sincere și curate: „Doresc ca să se știe că m-am decis să ofer publicului aceste memorii pentru că am o minunată ocazie să dovedesc la ce nivel poporul român a fost generos față de un scriitor al cărui singur merit a fost acela de a păstra o lungă fidelitate printr-o manieră mai amplă și mai durabilă a recunoștinței mele, contribuind la o mai bună apreciere a unei țări cu un viitor mare, unde suveranul merită deja să ocupe în istoria mondială, un loc glorios alături de Traian, care a fondat primul națiunea română. Figura regelui Carol I strălucește în România alături de cea a lui Traian cu aceiași intensitate ca și Renașterea italiană pe suportul glorioasei lumi vechi clasice” ¹⁰⁷.

A doua parte a volumului a fost intitulat ***Studii asupra României și a Românilor***. Acest studiu are la bază multe din tratatele primite de la Academie sau din partea lui V. A. Urechia. Dar el nu reprezintă doar o copie a informațiilor, el conține și anumite intervenții interesante pe care De Gubernatis le face atunci cînd este cazul. Evident bazându-se pe statistică și informațiile foarte precise găsite în acele tratate, el ca orice intelectual rasat va exprima și propriile sale părere. La fiecare capitol vom căuta să identificăm tocmai această contribuție personală la tema

¹⁰⁵ *Ibidem*, p. 104.

¹⁰⁶ *Ibidem*, p. 105.

¹⁰⁷ *Ibidem*, p. 107.

abordată. Deocamdată putem identifica următoarele **capitole** pe care autorul studiului le semnalează ca fiind esențiale pentru lumea civilizată din Europa să le cunoască prin intermediul acestui volum:

1. Țara.
2. Populația.
3. Orașele București, Sinaia și Constanța.
4. Monumentele din România.
5. Istorie și tradiții.
6. Scriitorii români.
7. Oratorii români.
8. Artiștii.
9. Conducători de școli și clerul.
10. Armata.
11. Navigația și comerțul.
12. Finanțele românești.
13. Iredentismul românesc.
14. Concluzii.

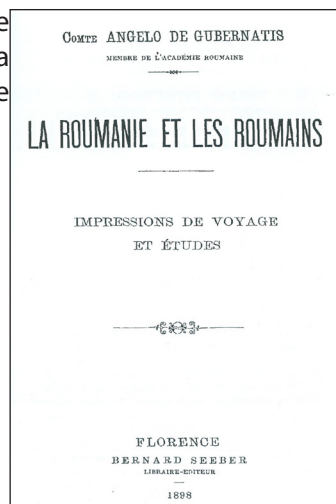

Fig. 13 România și românii

La primul capitol care vizează **România ca țară** din perspectiva ei geografică, autorul va consemna și faptul că sînt destui români care trăiesc în afara țării, referindu-se la românii din Basarabia, Bulgaria, Ungaria, Albania, Istria etc.. Este interesantă și remarca făcută referitor la acțiunea rușilor de a: „împinge pe românii din Basarabia să emigreze spre Caucaz, știind foarte bine că odată izolați românii sînt practic pierduți pentru țara lor. Aceia care sînt aproape și se pot atinge, pot și vorbi, din acest motiv românii din Transilvania și cei din Regat se înțeleg bine, din acest motiv trebuie evitată dispersarea lor... Acesta a fost rolul Ligii culturale, care a făcut tot ce a putut pentru a ține treaz spiritul național românesc printre frații dispersați, care a fost o operă înțeleaptă și cuminte”¹⁰⁸.

Referindu-se la românii care trăiesc în nordul Transilvaniei, Bucovina și Basarabia, care pe alocuri sînt minoritari din cauza penetrării forțate a ungarilor, rutenilor și a rușilor, De Gubernatis avea să afirme: „Românii nu se lasă ușor maghiarizați sau rusificați, dar le este mai ușor străinii sînt romanizați. Acest lucru semnifică o vigoare care ține de spiritul roman. Se spune că rutenii din Bucovina și Moldova au putut deveni români și ca dovadă este Cernăuțul unde universitatea românească prosperă”.

În finalul acestui capitol autorul avea să desconspire una din sursele utilizate. Este vorba de studiul economic și comercial intitulat *La Roumanie* scris de G. Rommenh ller, consulul general al României la Rotterdam și publicat în 1898 la Rotterdam, din care avea să citeze pasaje importante¹⁰⁹.

Va urma...

¹⁰⁸ *Ibidem*, p. 112.

¹⁰⁹ *Ibidem*, p. 116.

CAROL AL II –LEA PORTRETUL UNUI REGE

*****

PORTRAIT OF KING CAROL II

RADU MOȚOC

Abstract: On May 15, 2014, at the Hanul lui Manuc, was officially launched the book „Portrait of a King Carol II” by Narcis Dorin Ion, Bucuresti, Oscar Print Ed, 2013.

Prezentarea volumului a beneficiat de prezența a mai multor academicieni, care au semnalat, după opinia fiecăruia, imaginea percepută a regelui Carol al II-lea: Dan Berindei, Constantin Bălăceanu-Stolnici, Răzvan Theodorescu, și Ioan Scurtu, moderator fiind profesorul universitar dr. Ioan Opreș.

Un subiect atât de interesant și mult timp evitat a constituit o inițiativă lăudabilă a unei colaborări fericite pe care a inițiat-o dr. **Narcis Dorin Ion**, cel care conduce în calitate de director Muzeul Național Bran și care organizează anual un simpozion dedicat reginei Maria¹.

Sub patronajul Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Prahova, condus de dr. Lia Maria Voicu, la acest volum o contribuție științifică inedită a avut-o acad. Răzvan Theodorescu, care semnează o prefață pe care o intitulează: „Un Hohenzollern cu specific național”.

Două muzee din București s-au alăturat acestei inițiative punând la dispoziție materiale iconografice riguros selectate pentru ilustrarea volumului: Muzeul Național de Istorie a României și Muzeul Municipiului București. O parte din fotografii provin din trei colecții private: arh. Mădălin Ghigeanu, Ovidiu Morar, Adrian Manafu și Narcis Dorin Ion.

Trebuie semnalată și excelenta realizare grafică a volumului efectuată de

¹ Lucrări semnate de același autor Narcis Dorin Ion:

- *Castele, palate și conace din România*. București : Ed. Fundației Culturale Române, 2001.
- *București. În căutarea Micului Paris*. București : Ed. Tritonic, 2002.
- *Mogoșoaia. Trei secole de istorie (1702-2002)*. București : Ed. Tritonic, 2003.
- *Regimul comunist din România. O cronologie politică (1945-1989)*. București : Ed. Tritonic, 2003. (În colaborare cu Mihai Retegan și Cristina Păiușan).
- *Gheorghe Tătărescu și PNL (1944-1948)*. București : Ed. Tritonic, 2003.
- *Rezidențe și familii aristocrate din România*. București : ICR, 2007.
- *Elitele și arhitectura rezidențială în Țările Române (sec. XIX-XX)*. București : Ed. Oscar Print, 2010.
- *Monumente din București*, Ed. Noi Media Print, 2012.
- *București. Memoria unui oraș*. Ediție bilingvă (Rom.-engl.). București : ICR, 2012.

Editura Oscar Print, care a personalizat fiecare pagină cu eleganță și discreție prin dimensiuni și alegerea amplasării simbolurilor regale: coroana și emblema regelui Carol II-lea.

Apariția acestui volum a marcat pentru prima dată după zeci de ani o comemorare a regelui Carol II-lea: „care merită a fi cunoscut sub toate aspectele vieții sale private și publice”², cum avea să declare dr. Lia Maria Voicu în cuvântul de introducere la volum. În 2013 au fost comemorate 60 de ani de la moartea regelui Carol al II-lea al României și pe 13 octombrie 2013 se împlineau 120 de ani de la naștere.

Academicianul Răzvan Theodorescu în prefața semnalată avea să consemneze următoarele aprecieri referitoare la regele Carol al II-lea: „Cel mai cultivat, mai inteligent și mai harismatic suveran al dinastiei românești a Hohenzollernilor... instruit - nu prin școli, ci prin lecturi, meritând din plin titlul de **Rege al Culturii**. Carol al II-lea a fost iubit mai ales de tineretul timpului și nu a lăsat indiferent pe nimeni... Contrar altor opinii, acest rege inteligent pare a fi răspuns aproape integral unei lumi doritoare de liniște, bunăstare și siguranță, o lume care a făcut din suveranul său, pentru un timp prosper, modelul cârmuitorului autentic – un rege național”³.

Studiul substanțial de peste 40 de pagini cu o biografie citată de excepție, a determinat pe dr. Narcis Dorin Ion, să consemneze câteva evenimente din viața regelui, punând accent pe anumite perioade precum: anii 1914 – 1925, exilul din 1925-1930 și 1940-1953. Autorul acestui studiu avea să precizeze faptul că: „datorită caracterului său complex – regele Carol al II-lea – este greu de prins într-o portretizare, fie ea cât de bună – pe care nimeni nu a reușit să-l deslușească în toate tainele. Regele Carol al II-lea rămîne și astăzi un personaj controversat, grație vieții tumultuoase, plină de contradicții, pe care destinul i-a hărăzit-o”⁴.

După ce sînt citate mai multe portretizări făcute de persoane care l-au cunoscut de aproape pe rege, precum; Constantin Argetoianu, Grigore Gafencu, Mihai Manoilescu și regele Mihai, autorul avea să sintetizeze un portret complex din care nu lipsesc următoarele calități, pe care nici cei mai încrâncenați dușmani nu i le pot contesta:

Inteligență superioară, abilitate politică, fiind considerat cel mai abil dintre toți regii României;

Cultură variată, citea mult, era un pasionat meloman și cinefil;

Un fin colecționar de timbre, îl interesa arhitectura și urbanismul, desena medalii, decorații și uniforme militare;

Avea o atitudine energică, care explică unele măsuri dictatoriale de după 10 februarie 1938, dar care trebuie judecate în conjunctura timpului.

Defectele cîte or fi fost, au fost prea mult arătate în istoriografia dinainte de 1989 fiind în interesul de a demonstra că domnia lui a fost o pacoste pentru

² Narcis Dorin Ion. *Carol al II-lea. Portretul unui rege*. București : Ed. Oscar Print, 2013, p. 5.

³ *Ibidem*, p.7

⁴ *Ibidem*, p. 9.

România. După 1989 când au fost publicate documente de arhivă și memoriile oamenilor politici ai epocii, au adus nuanțe cu totul noi în definirea acestui rege controversat⁵.

Cu siguranță rămân încă multe aspecte care merită a fi cercetate pentru a scoate în evidență meritele acestui rege, care s-a implicat cu multă competență în domenii precum: politica financiară, industria de armament, construcțiile de avioane și nave maritime, modernizarea transporturilor inclusiv a șoselelor precum cea transalpină, domeniul edilitar și urbanistic, și nu în ultimul rând cultural, din care merită a fi subliniată *Fundația pentru Literatură și Artă* sub auspiciile căreia au fost publicate *Edițiile Definitive* ale scriitorilor români. Monumentala *Enciclopedia a României* elaborată la inițiativa regelui fiind coordonată de Dimitrie Gusti a fost distribuită cu generozitate în *Căminele culturale* ale *Fundației Regale*.

Un citat din regele Carol al II-lea, care prefața primul capitol din volumul al III-lea din *Enciclopedia României*, demonstrează bunele intenții ale acestui rege atît de hulit de istoriografie: „România, care ar trebui să fie țara cea mai fericită de pe lume...”⁶.

Bogata ilustrare a volumului reprezentînd $\frac{3}{4}$ din totalul paginilor, constituie un adevărat „tezaur regal”, care a fost oferit cu generozitate de toți cei care au contribuit la această „restituție de imagine” a regelui Carol al II-lea.

Fotografiile au fost grupate pe mai multe capitole: Copilăria și adolescența; Principe moștenitor; Rege al României; Carol al II-lea în exil; „Emblemele” arhitectonice ale unei domnii; Portret de rege.

Lansarea oficială a volumului a avut loc în data de 15 mai 2014 la Hanul lui Manuc în sala de tristă amintire unde a fost semnat în 1812 răpirea Basarabiei. Prezentarea volumului a beneficiat de prezența a mai multor academicieni, care au semnalat după opinia fiecăruia imaginea percepută a regelui Carol al II-lea: Dan Berindei, Constantin Bălăceanu-Stolnici, Răzvan Theodorescu, și Ioan Scurtu, moderator fiind prof. univ. dr. Ioan Opriș.

Pentru subiectul abordat, dar și modul cum a fost tratat cu rigoare științifică, bogat ilustrat, autorul Narcis Dorin Ioan merită a fi felicitat, adăugînd la lunga lui listă de lucrări științifice cu caracter de **restituție culturală** și acest volum consacrat rege Carol al II-lea al României, care merită a fi studiat cu imparțialitate și corectitudine în continuare.

18 mai 2014

⁵ *Ibidem*, p. 10.

⁶ *Enciclopedia României*, vol. III, p.15.

ИУДАИКА В КНИЖНОЙ КОЛЛЕКЦИЯ РИХАРДА КОХА

*****

JUDAICA IN RICHARD KOCH BOOK COLLECTION

С. ШПИТАЛЬНИК (*decedată*), Н. ШОРОК, А. СТЕПАНОВ

Abstract: *The authors presents a rare book collection, which Nicholae Testemițanu Scientific Medical Library, which belongs to German doctor bibliophile Richard Koch. In 1937 R. Koch settled in Kislovodsk city, in 1944 he gave a portion of his library Kislovodsk Institute of Medicine, which in 1945 was transferred to Chisinau. Koch collection numbers about 2600 volumes of medicine, biology, philosophy, history. Exclusively, 150 books of XVI-XVIII Centuries are considered rare books. A special place is occupied by Jewish-related books. All books in the collection are provided with an ex-libris of R. Koch and enforced by a particular graphic.*

Научная медицинская библиотека Кишиневского государственного университета медицины и фармации им. Николая Тестемицану обладает коллекцией редкой книги, по праву сохранившая имя своего собирателя - профессора медицины, библиофила Рихарда Фридриховича Коха. Коллекция попала в Кишинев при переезде из Кисловодска, где она принадлежала переведенному в столицу Молдовы бывшего Ленинградского 2-го мединститута.

Рихард Кох

Рихард Кох, житель Германии еврейского происхождения, родился 3 сентября 1882 года в Франкфурте-на-Майне. Он учился у лучших профессоров Германии и Австрии того времени, в 1908 г. окончил медицинский факультет Лейпцигского университета. Специализировался в области неврологии и терапии. В 1926 г. основал институт истории медицины при университете имени Гёте в своем родном городе. Занимался медицинской практикой и преподаванием, ввел в практику подготовки студентов-медиков как предмет - историю медицины. Одна из заслуг его состоит в том, что он, исходя из профессионального врачебного мышления, начал разрабатывать общую теорию медицины. Профессор был почетным членом Королевского общества по истории естествознания в Бухаресте, Австрийской Академии

гуманитарных наук, Интернационального комитета по истории естествознания в Париже.

Он был одним из основателей Дома еврейского просвещения, созданного Ф. Розенцвейгом в Франкфурте-на-Майне.

Профессор был женат, в его семье было пятеро детей – четыре дочери и сын: Ева, Ганна, Варвара, Гертруда и Фридрих.

В годы господства Гитлера и его клики, доктор не мог примириться с притеснением евреев, с их потерей человеческих прав. В 1936 году он с семьёй покинул Германию, и уехал в Бельгию, где получил право на временное пребывание. Кох обратился за политическим убежищем к советскому правительству, и ему было предоставлено советское гражданство как ученому-антифашисту. В январе 1937 года, получив соответствующее разрешение, переехал в СССР с женой, сыном и одной из дочерей.

Поскольку профессору было предписано поселиться на Кавказских Минеральных Водах, семья Кох поселилась в Ессентуках. Р. Кох привёз сюда медицинское оборудование и коллекцию книг, которую тщательно собирал в течение всей своей жизни, в которую вошли также книги, принадлежавшие его родителям и другим членам семьи. Но это была не вся библиотека, часть ее еще в университете была конфискована фашистами.

Дальнейшая врачебная и научная деятельность Р. Коха протекала в клиниках Пятигорского и Ессентукского бальнеологических институтов.

Здесь он проявил себя блестящим диагностом и клиницистом (консультировал по неврологическим заболеваниям практически во всех санаториях Минеральных Вод). Он безвозмездно передал Ессентукской клинике института своё медицинское оборудование. Его уникальной библиотекой пользовались все врачи. Коллеги и больные любили и глубоко уважали этого замечательного человека.

Тогда же, он интенсивно занимался еврейской культурой, переводил псалмы и писал о Хагаде.

Во время 2-й мировой войны, как и все медики города, профессор Кох перешел на работу в эвакуогоспиталь. В начале августа 1942-го, накануне оккупации Минеральных Вод фашистами, началась эвакуация госпиталей. Рихард Кох совместно с Максимом Цеткиным, руководил эвакуацией ессентукского военного госпиталя №2153 в Цхалтубо в Грузии. С большими трудностями, пешком доктор с семьёй добрался до грузинского курорта Цхалтубо. В течение 9 месяцев он непрерывно трудился в госпиталях, лечил раненых, передавал свой опыт и знания молодым врачам, выступал с научными докладами не прерывая исследовательскую деятельность в области истории медицины. В это тяжелое время профессор передает в фонд обороны свои личные золотые вещи.

Вернувшись после освобождения Ессентуков, доктор обнаружил, что часть его любимого детища – личная коллекция, подверглась ограблению.

В последние годы жизни Рихард Фридрихович занимался изучением функций головного мозга и писал научный труд «Из истории целебных источников и курортов древности и средневековья». В 1948 году ему была присуждена учёная степень доктора медицины по совокупности работ.

К сожалению, в следующем году доктора не стало. Похоронен профессор на центральном городском кладбище рядом с могилами жены, сына и дочери.

Недавно в Ессентукском историко-краеведческом музее им. В. П. Шпа-

ковского был обнаружен документ, в котором говорится, что одному из санаториев г. Кисловодска в середине 40-х годов было присвоено имя Рихарда Коха.

Уцелевшая часть коллекции в 1944 была приобретена 2-м Ленинградским мединститутом, что и обусловило ее перевод в библиотеку Кишиневского мединститута.

В 1956 году для работы с коллекцией был принят сотрудник, владеющий иностранными языками - Сара Шпитальник. При ней книги были оценены букинистом Ройтманом, который определил цену отдельных экземпляров огромными суммами. Но вскоре, С. Шпитальник была переведена на другую библиотечную должность. Работу с коллекцией поручили Нине Голочаловой, проработавшей с ней до ухода на пенсию. Она провела каталогизацию коллекции и ряд других работ. В 2010 году, коллекция Коха была выделена в отдел Специальные коллекции при научной медицинской библиотеке университета медицины и фармации им. Николая Тестемицану.

В феврале 2012 года, благодаря сотрудничеству между Кишиневским государственным университетом медицины и фармации им. Николая Тестемицану и Федеральным министерством здравоохранения Германии, был приглашен специалист в области рукописей и редких книг из библиотеки Мюнхенского университета - С. Куттнер для ознакомления с коллекцией Коха. Он высоко оценил саму коллекцию и дал ряд полезных рекомендаций для работы с ней. Он счел правильно хранимой коллекцию Коха по сравнению с немногими другими коллекциями, вывезенными в годы нацизма из Германии. С. Куттнером обещано принимать участие в реставрационных работах над книгами. Соответствующая работа уже ведется.

Коллекция Коха насчитывает более 2 600 томов книг на разных европейских языках: немецком, напечатанным готическим и латинским шрифтами, латыни и греческом, французском, голландском и др. В ряде книг цитируются тексты на арамейском и иврите.

Тематика книг относится к различным отраслям знания: преобладает медицина и биология, кроме этого философия, религия, художественная литература и др.

Более 300 книг являются старопечатными изданиями XVI-XVIII вв.; из них 150 можно отнести к особо редким экземплярам. К этой категории относятся: «Советник» П. д'Абано (Aronensis, P. *Conciliator*. - Venezia, 1521); «Естественная история в 37 книгах» Плиния Старшего (Гай Плиний Секунд) (Plinius Secundus, C. *Naturalis historie libri XXXVII*. - Venetiis, 1525); «О медицине» Паула Эгинского (Aegineta. *Medici insignis opus Divinum*. - Basileae, 1532); «16 книг по медицине» Аэтия Амдийского (Aetii. *Medici clarissimi libri sexdecim...* - Veneti, 1534); «Сочинения» Гиппократ (Hippocratis. *Opera*. - Lugduni, 1555); «Канон врачебной науки» Авиценны (Avicenna. *Operum In Re Medica*. Т.1-2. - Venetiis, 1564) и др.

Особую значимость придают коллекции многотомные издания XVI-XIX вв.: полное собрание сочинений К. Галена (Galeni. *Opera*. Т. 1 – 5. - Venetis, 1609); «Основы физиологии человека» А. Халлера (Hallerus, A. *Elementa physi-*

ologiae corporis humani. Т. 1-7. - Lausannae, 1757-1766); «Библиотека практической медицины и хирургии» Г. Плуке (Ploucquet, G. *Initia bibliothecae medico-practicae et chirurgicae*. Т. 1-8. – Tubingae, 1793-1797) на латинском языке; одно из первых изданий полных сочинений Вольтера (*Oeuvres complètes de Voltaire*. Т. 1-19, 21-36, 38-52, 54-66. - Paris, 1819-1825); «Энциклопедия или толковый словарь наук, искусств и ремёсел» составленный и опубликованный Д. Дидро и математическая часть М. Д'Аламбером (*Encyclopédie, ou dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers*. Т. 1-14, 16-36. - Berne-Lausanne, 1778-1781) на французском языке.

Большинство книг снабжено экслибрисом с изображением чаши, обвитой змеей с именем доктора Коха; на некоторых встречаются и другие экслибрисы. В коллекции находятся книги дарственные с соответствующим посвящением, многие содержат личные примечания Коха.

В отделе проводится большая исследовательская и экспозиционная работа. На тематических выставках экспонировались наиболее интересные экземпляры книг.

Большое внимание общественности привлекла выставка книг в рамках XVI-го Фестиваля Еврейской Книги «Иудаика в коллекции редких книг Рихарда Коха» проводимой культурным центром Кишинёвской еврейской библиотеки им. И. Мангера. Выставлялись любовно отобранные библиофилом-доктором Кохом книги по иудаике.

При внимательном отборе создается впечатление, что из книг по иудаике во время войны было многое потеряно. Среди них отсутствуют отдельные тома, что не свойственно было библиофилу Рихарду Коху.

Знакомим с рядом книг, имеющих отношение к иудаике.

Труд Генриха Корнелия Агриппы из Неттингейма «О тайной философии» (*Henrici Cornelii Agrippae ab Nettesheym a Consiliis: De occulta philosophia*. - [Koln], 1533) представлен двумя изданиями 1510 и 1533 года на латинском языке. Цитаты приведены на арамейском. Книга во многом основана на каббале. Описываются элементы магии, магические церемонии. Материал иллюстрирован, содержатся многочисленные пометки на полях. В конце книги даются приложения различных авторов. Переплет оригинальный, деревянный, имеются следы застежек.

Жемчужиной коллекции являются издания иудейско-римского историка Иосифа Флавия «История иудейской войны» в переложении Якоба Басначе (*Vervolg op Flavius Josephus of Algemene Historie der Joodische Naatsie, Behelzende Ene Uitvoerige Beschryving*. Т. 1-2. - Te Amsteldam, 1727). Книги изданы на голландском языке, в соответствии со стилем того времени – в большом формате и в солидном оформлении, переплет перга-

ментный окрашен орнаментом, содержатся многочисленные эстампы с религиозными мотивами.

Иосиф Флавий представлен также книгой «*Jüdische Altertümer*» («Еврейские древности», 1923) в 2-х томах с примечаниями и комментариями д-ра Генриха Клеменца. Каждый том содержит 10 книг. Другое название - «Археология или еврейские древности». Клеменц использовал изданное в Париже в 1865 г. книгу Диндорфа, а также изданной в Амстердаме в 1720 томик Найдера. Первый перевод Клеменца был сделан в 1899 году. Во втором томе содержатся именной указатель и разные таблицы, перечень традиций Асмонеев.

В коллекции имеются отдельные тома Вавилонского Талмуда с включением Мишны (*Der Babylonische Talmud mit Einschluss der vollstaendigen Misnah*. Т. 1,2,3,4,5,6,8. - Berlin und Wien, 1925). Талмуд издан на немецком и арамейском языках.

«Путеводитель по еврейскому знанию» издан Э.Б. Коном (*Das Jüdische ABC. Ein Führer durch das jüdische Wissen*. - Berlin, 1935). В путеводителе описаны основы еврейской религии, раскрываются многочисленные термины, заключенные в еврейских религиозных книгах, названия молитв, традиций. Приводится еврейский алфавит. В приложении перечислены важнейшие события происходившие с еврейством в течение всей его истории. Путеводитель иллюстрирован. Приведены таблицы.

В книге под заголовком «Моисей. Еврейские саги и мифы» (*Mose. Jüdische Sagen und Mythen*. - Frankfurt, 1926) подробно изложена жизнь Моисея как руководителя исхода евреев из Египта. Книга состоит из 4-х частей. Составителями и авторами примечаний являются супруги Рахель и Эммануил Бен-Горион.

«Иудея и Израиль: Еврейские саги и мифы» (*Juda und Israel. Jüdische Sagen und Mythen*. - Frankfurt, 1927) также переведена, составлена и обработана супругами Рахелью и Эммануилом Бен-Горионом. Отдельные разделы посвящены еврейским героям, исходу из Египта, царям иудейским, вавилонскому пленению, двурушничеству богатеев и т.п.

«Еврейская энциклопедия» (*Encyclopaedia Judaica*. Т. 5, 9, 10. - Berlin, 1930-1934) составлена по образцу Британской «*Jewish Encyclopedia*». Освящены все аспекты еврейской жизни вплоть до середины 30-х годов прошлого века, т. е. до прихода Гитлера к власти.

Результатом археологических раскопок стала книга профессора теологии Берлинского Университета доктора Николауса Мюллера (он же составитель и автор примечаний и разъяснений) «Надписи на еврейских катакомбах» (*Die Inschriften der Jüdischen Katakomben am Monteverde zu Rom*. - Leipzig, 1919) найденных на кладбище между Монтеверде и Римом. В тексте приведены 173 иллюстрации надписей на старинных еврейских захоронениях. В книге описаны расположение и архитектура катакомб, история

их обнаружения, дана расшифровка надписей на осколках таблиц.

Палестине посвящен одноименный альбом «Палестина: 188 иллюстраций, их обзор и их описание на четырех языках» (*Palästina. 188 Bilder nebst einer Übersichtskarte und einer viersprachigen Bildbeschreibung.* - Berlin, 1935). Альбом составлен и обработан Георгом Ландауером в Берлине в 1935 году. Удивляет появление альбома при власти Гитлера. Альбом состоит из фотографий, сделанных в подмандатной территории Великобритании. К сожалению, найти разъяснения к фотографиям можно только в одном разделе на страницах I - XXXI. Под самими фотографиями нет обозначений. В целом альбом дает представление о природе и отдельных людях, населяющих Эрец – Израиль. Много фотографий посвящены Хайфе.

Справочник, составленный И. Креппелем «Современные евреи и еврейство» (*Juden und Judentum von Heute.* - Zurich-Wien-Leipzig, 1925) состоит из 9-ти глав, поделённых на разделы. Справочник представляет собой большой интерес. Отдельные главы посвящены еврейству до и после 1-й мировой войны. Освещены вопросы проживания евреев в разных странах и континентах, уделено внимание вопросам религии, просвещения, родом занятий, эмиграции. Подробнее даны сведения об евреях Германии и Палестины. Не забыты еврейские организации и партии.

Справочник богато иллюстрирован, имеются многочисленные фотографии, сделанные в Палестине, синагог из разных стран, Храм Линкольна в США и др. Есть фотографии еврейских раввинов (И.-Л. Цирельсон из Кишинёва и др.), политических деятелей (Н. Соколов, М. Усышкин и др.), ученых (А. Энштейн, Ш. Дубнов, З. Фрейд и др.), писателей и поэтов (Х. Бялик, А. Шницлер и др.), композиторов (И. Кальман, К. Вебер и др.), финансистов (семья Ротшильдов).

«Картинки еврейской действительности» составленный и обработанный А. Сульцбахом (*Bilder aus der Jüdischen Vergangenheit.* - Frankfurt, 1923) состоят из разных разделов. Описаны поход Александра Македонского в Иерусалим, восстановление Синаггиона, судьба Иерусалима под господством римлян, восстановление страны при восстании под руководством Бар-Кохбы, привилегии евреев при царствованиях Генриха IV и Фридриха I и др.

Художественная литература представлена книгой лауреата Нобелевской премии в области литературы 1966 года, израильтянином Ш. Агноном «Из огня да в полымя» (*Und das Krumme wird gerade von S. Agnon.* - Berlin, 1920). Книга издана готическим шрифтом и написана в годы проживания писателя в Берлине.

Книжная коллекция профессора Рихарда Коха – свидетельство его высокой культуры и тонкого эстетического вкуса. Она отражает широту его интересов, глубокое знание античных и современных языков и, в немалой степени, его уважение и любовь к собственному народу и еврейству.

MEDALION „BIBLIOTECARI ÎN TIMP ȘI SPAȚIU”

*****

„LIBRARIANS IN TIME AND SPACE” MEDALLION

Abstract: A medallion „Librarians in time and space” was organized for the Day of Librarian in Moldova, and was dedicated to great scholars and librarians: Calimah, Gottfried Wilhelm Leibniz, Brukenthal Johan W. Goethe, Ivan A. Krylov, Richard Barry, Odobescu Mihai Eminescu, Alexandru Samurcaș, Ion Nistor, Radu Rosetti, Elena Farago, Nikolai Rubakin, Dimitrie Gusti, Perpessicius Shiyi Ramamrita Ranganathan, Tudor Vianu. Librarians talk about the value of books, their gathering, introduction of accession and inventory of books, creating catalogues and bibliographies, the first public activities and achievements that supported the development of Library Science during centuries. The medallion were coordinated by Elena Harconița and Valentina Topalo.

KALIMAH –Bibliotecar

ABABI LILIA

Peru Kalimah a activat în secolul III pînă la era noastră. S-a născut în orașul Chiren din nordul Africii actuala Libie. A primit o educație bună în orașul Atena, de la început a activat în calitate de învățător ca mai apoi să fie invitat de regele Egiptului Ptolomeu al II în orașul Alexandria.

În Alexandria a deținut funcția de administrator al celebrei Bibliotecii timp de 20 de ani. În timpul domniei lui Ptolemeu al II-lea, colecția Bibliotecii Regale a devenit atât de vastă, încît a fost creată o bibliotecă adiacentă unde se păstrau 42 800 de papirusuri, toate fiind copii ale lucrărilor din biblioteca principală.

Fondul total al Bibliotecii din Alexandria a constituit 500 000-700 000 mii de cărți (rulouri de pergament) în diferite limbi și din diferite domenii. În Bibliotecă avea loc copierea cărților, studierea și descrierea lor. Biblioteca păstra lucrările aproape a tuturor autorilor antici.

Biblioteca din Alexandria poate fi considerată prima bibliotecă publică. Pentru a lucra cu cel mai bogat fond de bibliotecă din acea perioadă era nevoie de o aprobare din partea patronajului regal. Biblioteca dispunea de o sală de lectură cu rafturi în formă de fagure, care permiteau ca rulourile să fie manipulate cu mai mare ușurință. Fiecărui rului i se atașa o etichetă unde era indicat titlul lucrării. Pe măsură ce colecția de carte creștea (se spune că erau 700.000 de rulouri), cărțile erau tot mai greu de găsit prin simpla lor căutare în raft.

Astfel a apărut necesitatea inventării unor instrumente de lucru care ar fi ușurat procesul de regăsire a documentelor. Un astfel de instrument a servit lucrarea lui Kalimah *“Tabelele celor care au strălucit în toate domeniile de cunoaștere, și de lucrări care au compus.”* Anume această lucrare a fost considerată de predecesorii acestuia ca fiind primul catalog alfabetic organizat pe genuri: epic, liric, tragedie, comedie, filozofie, medicină, legislație, retorică și secțiunea „diverse” (aici erau ordonate cărțile de bucate).

La baza alcătuirii acestor *tăblițe* a stat fondul de carte al Bibliotecii din Alexandria, aceste tăblițe conțineau descrierea tuturor cărților existente în Grecia indiferent dacă se aflau ele în Bibliotecă, sau nu. Această lucrare poate fi considerată ca o primă cercetare istorico-literară, deoarece fiecărui autor i se întocmea o biografie unde era indicat numele, numele după tată, locul nașterii precum și mici notițe bibliografice. Pe lângă toate acestea se determina și un titlu pentru fiecare lucrare. Tăblițele erau aranjate în ordine alfabetică după familia autorului sau în ordine cronologică deoarece erau folosite și ca surse de referință.

În calitate de director al Bibliotecii din Alexandria Kalimah a catalogat aproximativ 400.000 de suluri “mixte”, adică suluri care conțineau o singură lucrare sau un singur autor. Acest sistem de catalogare este folosit și astăzi de către Biblioteca Vaticanului.

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ

MELNIC LILIA

Un alt cugetător al lumii cărții a fost Gottfried Wilhelm Leibniz bibliotecar, filozof, matematician, fizician, inventator, avocat, istoric, lingvist, astrolog german. A trăit și a activat în anii 1646-1716. Fiu al unui profesor de drept și etică la Universitatea din Leipzig, petrecea ore în șir în biblioteca tatălui său unde a descoperit opere de seamă din antichitatea greco-latină. Sub îndrumarea mamei sale, o femeie cu intense preocupări intelectuale, copilul Leibniz a început să citească cu asiduitate. Înscriș la cea mai bună școală din Leipzig, uimea profesorii prin ușurința cu care învăța limba latină și greacă. Manifesta o curiozitate intelectuală de proporții enciclopedice și diverse aptitudini de inițiator în domenii diverse.

Din 1690, timp de 23 de ani a fost bibliotecar al Curții din Hanovra și apoi al Bibliotecii din Wolfenbüttel, Germania – pe atunci cea mai mare bibliotecă din Europa și din lume. Mulți oameni de știință europeni erau dornici să lucreze în această bibliotecă. Anume aici G. W. Leibniz își realizează multe din ideile privind dezvoltarea bibliotecii. Mai târziu, în același imperiu al culturii în 1770-1781 va activa în calitate de bibliotecar și dramaturgul german Gotthold Ephraim Lessing.

Sărbători pentru suflet

În opinia sa Biblioteca este una dintre unitățile principale din sistemul integrat de cunoștințe, inclusiv arhive, edituri, tipografii, instituții de învățământ, știință și cultură. Leibniz vede biblioteca drept „o **oficină de înțelepciune**”, „o **visterie a spiritului uman**”.

În gândul lui, lumea cărții este chemată să servească țelurile culturii, ale unei culturi capabile să amelioreze condiția umană. În lucrările sale cărțile și bibliotecile sînt tratate ca instrumente cu ajutorul cărora poți obține cunoștințe.

Savantul german visa la crearea unei societăți internaționale a savanților cu drepturi politice, cu o bază tehnică solidă pentru organizarea experimentelor, cu o bibliotecă extinsă și arhive. Această societate ar fi putut să-și asumeze editarea Enciclopediei, care avea drept scop să promoveze noua știință. Cu jumătate de secol mai târziu această sarcină a fost realizată cu efortul filozofilor iluminiști francezi.

Tot Leibniz a fost acela care primul a elaborat conceptul bibliotecii academice, a unei biblioteci speciale în fondurile căreia ar fi cele mai necesare cărți pentru societate. Un element al acestui concept era necesitatea de a pregăti semestrial listele adnotate de noi publicații.

Fondul bibliotecii, în opinia sa, ar trebui să aibă o valoare intelectuală și științifică, capacitate enciclopedică de a cuprinde toate cunoștințele.

Savantul a optat pentru crearea unui catalog al tuturor bibliotecilor din țară.

Pe lângă autor și titlul cărții, Leibniz propune completarea catalogului cu biografia scriitorilor și analiza lucrărilor acestora.

Leibniz era încredințat în succesul combinării interesului științific și a expozițiilor educative cu divertismentul de senzație. Din cauza gamei largi de oferte de divertisment, el reușea să atragă publicul larg, inclusiv persoanele care nu erau fascinate de știință în mod obișnuit. Această idee străveche de a îmbina divertismentul și colecțiile oferă un răspuns tentant la problemele bibliotecilor din zilele noastre.

În 1682 a fondat revista științifică **Acta Eruditorum** care a avut un rol important în difuzarea cunoștințelor științifice în Europa și în care a publicat multe din articolele sale.

Gottfried Wilhelm Leibniz a fost fondatorul și primul președinte al „*Academiei de Științe*” din Berlin (1711).

Universalitatea preocupărilor și gândirii cugetătorului reiese și din neconținută și vasta sa corespondență cu mai toți învățații vremii.

Leibniz a realizat un dispozitiv (masina) de multiplicare (înmulțire). Dar el simte pericolul avalanșei de nestăvilit a producției tiparului și dă un avertisment asupra stăpînirii raționale a lumii cărților spre a nu arunca omul într-o nouă barbarie, cea a „*codrului de cărți*”, și încă cu mijloacele culturii.

In domeniul științei și tehnologiei informației:

- Aportul la progresul teoriei informației prin contribuții importante recunoscute și/sau valorificate și după moartea sa: (1) sistemul de numerație binar, (2) conceptul de feedback-dezvoltat în mod riguros de Norbert Wiener în prima

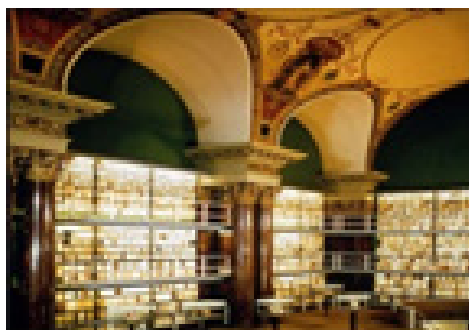
jumătate a secolului XX, (3) intuirea separării hardware-software-idee dezvoltată în secolul XIX.

Babbage și A. Lovelace, (4) anticiparea principiilor „mașinii universale Turing” definitivată de abia în secolul XX;

- Inventarea și construirea la Hanovra, în deceniul al 7-lea al secolului XVII a calculatorului mecanic cu 4 operațiuni, „Racinator”, principial, o realizare de referință în domeniul calculului automat.

Leibniz a fost pasionat de ideea găsirii limbii ideale, ceea ce ar fi produs, pe cale de consecință, la organizarea tematică perfectă a unei biblioteci.

Biblioteca Ducele August Wolfenbüttel

SAMUEL VON BRUKENTHAL

OLGA DASCĂL

Samuel von Brukenthal a fost un jurist, guvernator al Transilvaniei, colecționar de artă și fondator al muzeului din Sibiu care îi poartă numele. La Viena a început să-și creeze diverse colecții și o bibliotecă valoroasă.

Încă din 1773 colecțiile sale au fost menționate în „Almanach de Vienne” drept una dintre cele mai valoroase colecții particulare ce puteau fi admirate în mediul cultural vienez al vremii. O parte a colecțiilor și-a constituit-o prin achiziții din Viena, fie personal, fie prin intermediul pictorilor. Unele picturi provin din colecții mai vechi, precum cea a

arhiducelui Leopold Wilhelm, altele sunt achiziționate de pe piața de artă sau direct de la artiștii epocii. O altă parte a colecțiilor a provenit din Transilvania.

În 1779 a construit la Sibiu palatul, care astăzi îi poartă numele, în stilul barocului târziu, după model vienez. Spațiul fastuos al acestei reședințe, ce adăpostea seratele muzicale și literare patronate de Baronul Samuel von Brukenthal, galeriile de artă, cabinetul de stampe și bibliotecă, a reprezentat un nucleu spiritual de excepție pentru Transilvania.

Biblioteca Brukenthal se află în cea de a doua curte interioară a Palatului Brukenthal, adăpostind manuscrise, incunabule, carte rară și veche, de producție europeană și românească. Deschisă pentru public în anul 1817, și-a legat existența de cea a muzeului, înlesnind și favorizând în permanență creșterea și studierea colecțiilor acestuia. În momentul inaugurării sale, biblioteca însuma 15 972 de volume, provenind în totalitate din fondul baronului. Erau lucrări din literatura social-politică și beletristică a secolului al XVIII-lea, importante atât pentru conținutul lor cât și pentru bogăția și perfecțiunea artistică a ilustrațiilor, datorate unor gravori vestiți ai perioadei rococo și clasiciste.

În anul 1879, bibliotecii Brukenthal i se alătură așa numita „biblioteca capelei” care cuprindea fondurile majorității bibliotecilor medievale existente în Sibiu. Este vorba de colecțiile primei biblioteci a orașului, atestată documentar la 1300, și ale cărei exemplare erau pirogravate cu stema orașului Sibiu, apoi manuscrise și cărți tipărite provenite de la bibliotecile ordinelor religioase din oraș și desființate la mijlocul secolului al XVI-lea, precum și de biblioteca gimnaziului evanghelic ce funcționa în oraș din anul 1544, imprimând astfel acesteia dublul caracter de bibliotecă muzeală (prin fondurile valoroase de carte veche pe care le deține) dar și documentar-științifică prin literatură de specialitate servind cercetării în domeniile istoriei, artei, etnografiei și istoriei naturale.

Cea mai valoroasă colecție este reprezentată de cele 381 de *incunabule*, cele mai vechi, datînd din anul 1468. Cartea provine chiar din atelierul tipografic al lui Johann Gutenberg. Dispunerea textului pe două coloane, ornamentarea manuală a inițialelor, dovedeste încă stîngăcia primelor tipărituri dar și tendința tipografilor de a nu rupe totalmente cu arta și tradiția manuscriselor.

Colecția de incunabule este constituită în general din lucrări teologice dar nu lipsesc nici lucrările de istorie, matematică, medicină, drept. În colecția de *manuscrise*, se distinge „*Breviar*”, scris pe pergament, într-o frumoasă minusculă gotică și cu nenumărate miniaturi. Dintre manuscrisele chirilice, menționăm „*Psaltirea*” de la Rășinari, din anul 1776, cu numeroase ornamente amintind de înscruștațiile populare în lemn sau de motivele geometrice ale țesăturilor românești.

Colecția de carte rară din secolele al XVI-XVIII-lea cuprinde exemplare valoroase. Sunt prezente în bibliotecă și lucrările celor mai de seamă reprezentanți ai

umanismului ca Erasmus de Rotterdam, Giovanni Boccaccio, Francesco Petrarca, Machiavelli etc.

Adevrate capodopere ale geniului le reprezintă lucrările „*Cosmographia*” lui Sebastian Munster, apărută în anul 1578, cu ilustrații ale lui Hans Holbein cel Tânăr sau „*Biblia*” din anul 1541 de la Anvers, cuprinzând peste 90 de gravuri în cupru. Dintre tipărițiile secolului al XVII-lea se remarcă în general „*elzevirele*”, lucrări care s-au impus în viața culturală și artistică a Europei timpului, atât prin varietatea conținutului și a ornamentației, cât și prin prețul scăzut. Din seria așa numitelor „*mici republici*”, biblioteca Brukenthal deține un număr important și care provin de la diverși colecționari transilvăneni din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea.

Colecția de carte veche românească, formată în special în ultimii treizeci de ani, cuprinde printre altele „*Sbornicul slavonesc*” din 1580 tipărit la Sebeș de diaconul Coresi, „*Cazania lui Varlaam*”, de la Iași (1643), „*Noul Testament de la Bălgrad*”, (1648) precum și primul ziar românesc apărut în afara granițelor țării „*Fama Lipschii*” (Leipzig, 1827). Pentru valoarea sa documentară, remarcăm și colecția de periodice și calendare, începând cu cel mai vechi ziar din Sibiu „*Siebenburgische Zeitung*” (1784), „*Gazeta de Transilvania*”, „*Foaia Duminicii*” sau cotidienele „*Hermannstadter Zeitung*” și „*Siebenburgisch-Deutsches Tageblatt*”. În prezent, biblioteca a devenit și un important centru de informare în domeniul muzeologiei iar schimbul de publicații desfășurat cu peste 800 de parteneri din țară și străinătate, permite continuarea îmbogățirii a fondului de carte, indispensabilă cercetării și valorificării colecțiilor muzeale.

Colecțiile de artă europeană ale baronului Samuel Brukenthal au fost deschise publicului încă din 1790, cu trei ani înaintea inaugurării Muzeului Louvre, din Paris.

Prin testament, Baronul Samuel von Brukenthal a dispus deschiderea Palatului ca muzeu public, gestul său înscriindu-l astfel în rîndul marilor iluminiști ai veacului. Palatul a devenit în 1817 muzeu public, cunoscut ca Muzeul Brukenthal, una dintre primele instituții de acest gen din Europa.

Întreaga structură a **Muzeului Național Brukenthal** de astăzi a evoluat în timp dintr-un nucleu unic: colecțiile baronului Samuel von Brukenthal și dintr-o locație unică: Palatul Brukenthal.

Pe parcursul secolului al XIX-lea, principala preocupare a muzeului a fost aceea de conservare a patrimoniului existent și de lărgire a colecțiilor principale prin intermediul achizițiilor, dar și de înființare de noi colecții mai ales în sfera culturii săsești.

În anul 1948, muzeul a fost naționalizat. În anul 1957 Muzeul de Științele Naturii devenea parte a Muzeului Brukenthal. Muzeul de Vânătoare „August von Spiess” s-a deschis în anul 1966. 1972 este anul deschiderii Muzeului Farmaciei. În anul 1988 a fost inaugurată Secția Istorie a Muzeului Național Brukenthal, în prezent Muzeul de Istorie, în Casa Altemberger. Galeria de Artă Contemporană a Muzeului Național Brukenthal este cea mai recentă locație (2006).

Impresionează ambiția enciclopedică a colecției și personalitatea acestui cunoscător de artă europeană care a conceput un proiect demn de secolul luminilor. Brukenthal devine primul muzeu din Europa centrală și de Est.

БИБЛИОТЕКА “ЗЕЛЕННОГО ДВОРЦА”: ОБ И. В. ГЕТЕ (1749-1832)

ШУЛЬМАН МАРИНА

Здание Библиотеки герцогини Анны Амалии было признано ЮНЕСКО сокровищем, культурным достоянием немцев. В 2004 году, десять лет тому назад, случился пожар. В 21 веке, когда официально признано, что люди мало читают и сравнительно редко посещают читальные залы, тушить «Зеленый дворец» сбежались более 9 сотен человек.

Начало “Библиотеки Анны Амалии” было положено в 1691 году, когда герцог Вильгельм Эрнст решил открыть для публики частное собрание книг, рукописей и гравюр. Переезд в «Зеленый дворец» герцогини Анны Амалии (так его называли из-за цвета крыши) состоялся после пожара. В сознании немцев красота дворцовой архитектуры и духовное богатство размещенной в нем библиотеки слились воедино и стали одним из символов «веймарской классики».

В 1797 граф Карл Август назначил великого немецкого писателя всемирно знаменитого автора «Фауста», над второй частью которого он в то время работал, комиссаром управления самостоятельными учреждениями по искусствам и наукам при дворе герцога Веймарского. В подчинении Гете оказались театр и библиотека. Автор «Фауста» считал, что действующий ученый – плохой библиотекарь. Именно поэтому он занимался библиотечными делами со всей скрупулезностью, тщательностью, систематичностью и размахом – качествами вообще присущими его гению. Попытаемся сфор-мулировать особенности его подхода к делу.

Великий писатель познакомился с тем, как поставлена работа в передовых библиотеках его страны, побывав, к примеру, в Геттингенской библиотеке.

Гете провел ревизию фондов библиотеки и ввел инвентарную книгу для учета новых поступлений. Количественно наполнение библиотечных фондов выросло вдвое и достигло при Гете 122 тысяч томов.

Автор «Фауста» пожертвовал библиотеке собрание своих сочинений, он лично ездил на ярмарки, покупал редкие издания и формировал «Музей книги», аналог современного редкого фонда.

В учреждении Гете служили всего 4 человека. Перечень видов библиотечных услуг поражает воображение. Создавались каталоги, ставились книжные выставки, выдавались научные справки, выполнялись научные работы, отмечались юбилеи (например, участие библиотеки в праздновании юбилея

реформации в 1817 году). Недаром он ввел обучение для тех, кого принимал на работу.

В качестве директора библиотеки Гете настаивал на том, что необходимо помочь читателю независимо от того, на каком языке написана требуемая книга.

Для успешного обслуживания был создан целый ряд каталогов: алфавитный каталог имеющихся изданий, специальный каталог рукописей и инкунабул, а также отдельные каталоги восточных книг, биографий, портретов и гравюр. Систематического каталога не было. Но на лицо явное стремление структурировать процесс научной обработки книг и сократить для пользователя время, которое необходимо потратить на поиски конкретного издания. Посетители имели возможность на краткий срок взять книгу на дом или сделать копию части издания. Забота о читателях не отменяла строгости. Библиотекари были обязаны проверять каждую возвращаемую книгу.

Гений мыслил широко. Иоганну Вольфгангу хотелось создать сводный книжный каталог, отражающий фонды библиотеки в Веймаре и трех библиотек Йены (университетской и двух частных Бютнера и Будера). Эта мечта не осуществилась, но удалось создать «заочный абонемент», соответствующий межбиблиотечному абонементу 20 века. Основой книгообмена были помимо фондов веймарской библиотеки, книжные богатства трех йеннских библио-тек. Проводились общие книжные выставки и другие совместные мероприятия. Библиотека Анны Амалии при Гете стала одной из 12 лучших библиотек в Германии того времени.

Впоследствии великий писатель был назначен «директором» библиотеки в Йенне.

Подводя итог, можно, по-нашему мнению, сказать, что немецкий гений был величайшим писателем, серьезным ученым, исследовавшим свойства света, а также замечательным библиотекарем, неподдельно любившим книгу,

заботившимся о книжных фондах, библиотекарях и читателях, видевшим перспективы развития библиотечного дела.

КРЫЛОВ БИБЛИОТЕКАРЬ (1812 - 1841)

BELCOVSCAIA GALINA

Иван Андреевич Крылов родился 2 февраля 1769 года в Москве - в семье бедного армейского капитана.

Образование получил скудное, но, с самого детства, настойчиво и упорно занимался самообразованием, любил много читать.

В 1812 году приступил к работе библиотекаря только что открывшейся Императорской Публичной библиотеки Петербурга, где прослужил почти 30 лет. Эта страница в его жизни самая что ни на есть тихая и спокойная, как и то дело, каким он добросовестно занимался на протяжении всех этих лет.

Сначала он был помощником библиотекаря, потом библиотекарем и, наконец, заведующим Русским отделением.

Фонд отечественной литературы в то время насчитывал, трудно поверить, всего лишь 4 русские книги, Тогда он стал заниматься комплектованием фонда (часто редчайшими книгами), наладив тесные контакты с книготорговцами.

Через два года в фонде уже было 2 тысячи 300 русских книг, в 1836 году - 20 тысяч книг, а к концу его службы - около 30 тысяч экземпляров, не считая 10 тысяч дубликатов.

В 1815 году Крылов составил правила пользования книгами в читальном зале: по уставу полагалось быть добропорядочного поведения, честными и бескорыстными. Библиотекарь «не должен быть только хранителем, регистратором и только выдавать книги. Он должен быть в курсе современной науки, чтобы обеспечивать квалифицированные библиографические работы, систематическое пополнение фонда, а также научно обоснованно отвечать на вопросы читателей». И это доказывает справедливость слов, что библиотекарь

держит в своих руках ключи от мудрости, ведь он - проводник человеческой мысли.

Так же он старался много работать по составлению библиографических указателей и славяно-русского словаря.

Затем, им велась большая работа по организации и каталогизации фондов: составлял каталоги, шифровал и расставлял книги на полках. Так, в 1813-1814 гг. впервые связал расстановку книг при помощи простановки шифров в каталоге, а в 1818-1819 гг. впервые ввел описание книг под коллективным автором. Более того, составлялись списки литературы для читателей и библиографические указатели, стали выполняться библиографические справки.

В конце своей жизни Крылов сказал: "Идеалами, освещавшими мой путь и сообщавшими мне смелость и мужество, были доброта, красота и истина. Без чувства солидарности с теми, кто разделяет мои убеждения, без преследования вечно неуловимого объективного в искусстве и в науке жизнь показалась бы мне абсолютно пустой".

РИЧАРД ДЕ БЕРИ

SNEJANA ZADAINOVA

*«В книгах я нахожу мертвых как бы живыми,
в книгах я предвижу будущее...»*

*Они — учителя, наставляющие нас без розог и линейки,
без криков и желчи, без одеяний и денег.*

*Если ты обращаешься к ним, они не прячутся; не ворчат,
если ты заблуждаешься; они не умеют насмехаться,
если ты чего не знаешь...»*

Ричард де Бери

Один из известнейших библиофилов Средневековья - Ричард де Бери (1287-1345). Настоящее его имя Ричард д'Онжервиль. Бери стал зваться позднее в честь города, где родился. Он учился в Оксфорде, был наставником будущего короля Эдуарда III, позже жил при дворе в качестве лорд-канцлера и выполнял дипломатические поручения. Часто посещая континент, де Бери познакомился со многими выдающимися учеными и писателями, в частности, был дружен с Ф. Петраркой.

В течение нескольких лет был хранителем университетской библиотеки в Оксфорде. Он отыскивал в английских монастырях рукописи, забирал их с разрешения короля или отдавал переписывать. Бывая с дипломатическими поручениями в Италии, Германии, Франции, посещал книгохранилища и приобретал там книги для своей библиотеки.

За всю свою жизнь де Бери собрал превосходную библиотеку из 1500 книг, которую предполагал передать в Оксфорд для пользования

студентам. Это собрание по своему объему и систематичности можно было сравнить с библиотекой Сорбонны. Но к сожалению судьба этой библиотеки трагична. Он завещал книги Оксфордскому университету, но книги, собранные им с таким тщанием, пролежали в ящиках нераспечатанными. В конце концов, они рассеялись по рукам частных владельцев, сохранивших лишь считанные экземпляры.

Свою любовь к книгам он выразил в первой средневековой энциклопедии библиофильства «Филобиблон». В переводе с греческого – Любокнижие. Это исследование о пользе чтения и любви к книгам; впервые напечатано в Германии, в Кёльне в 1473.

Книга была закончена 24 января 1345 г., за два месяца до смерти автора.

Она состоит из пролога и двадцати глав, в числе которых, например, «Какова должна быть разумная любовь к книгам», «Как надо определять цену при покупке книг». В книге присутствуют и наставления студентам, о том как пользоваться книгой, чтобы она подольше сохранилась: не отчеркивать ногтем, не писать на полях, не делать закладки из соломы.

«Филобиблон» был написан на латыни; на этом языке его впервые и напечатали в 1473 г. в Кельне. В XIX в. книгу начали переводить на другие языки: в 1832 г. на английский, в 1912 г. на немецкий, в 1921 г. на польский (издание вышло во Львове), в 1919 г. отрывок в переводе на русском языке был опубликован в «Альманахе библиофила», а в 1985 г. в издательстве «Книга» было осуществлено полное русское издание, с параллельным латинским текстом.

Вот что писал Бери в своем «Филобиблоне»:

«Встречаются школяры, которые так пачкают книги, что им больше пристало носить фартук сапожника и вытирать руки об него, а не о рукописи, расстилая и разглаживая их. Если приглянется им какое-нибудь место в книге, они отчеркивают его грязным ногтем. Пучками соломы они пользуются вместо закладок. И над раскрытой книгой не стыдятся есть сыр и фрукты, неосторожно размахивая наполненным стаканом.

А если у них под рукой нет сумки, чтобы спрятать остатки завтрака, объедки оставляют в книгах. Они опираются на раскрытые тома локтями, мнут страницы, а чтобы расправить их, разглаживают, сворачивая листы вдоль и поперек, нанося книге непоправимый ущерб.

Но раньше всего следовало бы изгонять из библиотек тех молодцов, которые, упражняясь в художестве, пачкают поля книг безобразными рисунками — причудливыми буквами и звериными мордами. Попадают среди них и такие, которые отрезают поля пергаментных листов для писем

или с той же целью вырывают чистые листы».

“Филобиблон” переиздавался 35 раз на 10 языках. Некоторые главы книги были написаны в виде своеобразных жалоб.

Жалоба средневековой книги: “Приходится нам печалиться о своих одеждах..., которые у нас были, но сорваны грубою рукой – так что внутренности наши покрыты пылью и красота наша поругана. Тело наше терзают различные хвори, ноют наши спины и бока, мы лежим, разбитые параличом, и никто не пожалеет о нашей участи, и никто не приложит к ранам нашим целебный пластырь. Куда исчезла первозданная белизна и чистота наша? Мы потемнели и пожелтели, и любой медик сразу определит у нас желтуху. Многие из нас больны подагрой – об этом говорят наши изувеченные суставы. Дым и грязь, вечно отравляющие нас, притупили остроту нашего зрения и воспалили глаза наши...”

«Филобиблон» был задуман как завещание, своеобразная инструкция пользования библиотекой. Это и гимн книге, и автобиографическая повесть, и библиотековедческая работа.

Целью написания книги было стремление привить любовь и уважение к книге. Любимым выражением де Бери является: «Книги - это учителя, которые учат нас без грубых слов и гнева, без наград и денег».

ALEXANDRU ODOBESCU **(1834-1895)**

ALIONA PURICI

Arheolog, istoric, bibliofil, bibliograf, bibliolog, biblioteconom, editor de documente. A inițiat studiul sistematic al cărții vechi românești, el fiind descoperitorul „incunabilelor tipografiei române” – „Liturghierul lui Macarie” (1508) și „Tetraevangheliarul” din 1512. A alcătuit personal primul Catalog alfabetic al Bibliotecii Academiei. A fost ministru al monumentelor (1863-1864), și profesor de arheologie la Universitatea din București.

Alexandru Odobescu s-a născut la 23 ianuarie 1834, la București. Educația și-a început-o în casa părintească, în 1848, Alexandru Odobescu devine elev al Colegiului Sf. Sava.

În 1850 merge la studii în Franța, la College de France din Paris. În acest timp în capitala Franței se aflau numeroși români, care s-au strâns într-un cerc pentru a tipări *Junimea română*. Odobescu era aici factor principal, iar scopul lor comun era să lupte pentru unirea românilor. „Spre a ajunge la acest scop – spuneau în articolul program – vom întrebuița gândirea sub toate formele ei: vom tracta arte, literatură, istorie, politică, morală, toate dintr-un singur punct de vedere: Patria. La noi elementele care constituiează o naționalitate s-au păstrat neatinsse.

Însă aceste mine neprețuite trebuiesc lucrate: avem a forma o literatură națională, o industrie națională, arte naționale. Aceasta este gândirea noastră, și scopul nostru e d-a interesa pe toți la ideea de o renaștere națională, de o civilizație română”. El își dă seamă că studiile literare și istorice nu pot progresa dacă nu se vor face, mai întâi, două operații: strângerea cărților, manuscriselor, documentelor și inscripțiilor în biblioteci și muzee speciale, apoi catalogarea și bibliografierea lor. Îndată ce sosește de la Paris în țară, colindă satele, locurile istorice, bisericile și mănăstirile, spre a aduna inscripții, documente, podoabe de artă, cărți vechi și orice dovadă de viață românească. Odobescu, ca om de litere și de arte, se ocupa mai ales cu adunarea cărților și odoarelor, iar ca arheolog, de inscripții și pietre vechi.

În 1832 prin Regulamentul Organic se hotărăște înființarea Arhivelor statului, dar reorganizarea lor în mod temeinic se căpătă în 1862. Odobescu cere adunarea obiectelor de artă într-un muzeu național, iar cărțile și manuscrisele în biblioteca națională. Tot el propune de a aduna de la mănăstiri și biserici cărțile vechi. Astfel, a adus 29 de volume de la Cozia, 19 de la Bistrița, cum și de pe la alte mănăstiri. Dar Odobescu nu s-a mulțumit numai a aduna cărțile într-o bibliotecă națională. Pe unele le-a și descris sau studiat, așa cum nimeni nu mai făcuse pînă la el. Metoda folosită în descrierea vechilor tipărituri este de reținut, fiindcă o vom afla utilizată și mai târziu în bibliografia românească veche. Se face descrierea externă a cărților, se reproduc frontispiciile, inițialele, prefețele și epilogurile, precum și unele clișee din cărți. Citează apoi bibliotecile sau persoanele care posedă cărțile studiate și cine s-a mai ocupat de ele.

Odobescu a elaborat o bibliografie daco-romanică, *Bibliografia Daciei* (1872) folosind metoda cercetării și expunerii bibliografice într-un “Buletin bibliografic” inserat permanent în periodicul, *Revista Română pentru științe, litere și arte*.

Bibliofilul desăvîrșit se dovedește a fi prin pasiunea de a-și alcătui o bibliotecă din cărți rare, valoroase prin conținut, legătura și modul în care erau tipărite. De asemenea, bibliofilul își arată iubirea de carte prin felul cum și-a imprimat opera; din acest punct de vedere, cărțile sale, în totalitatea lor, pot servi și azi ca model oricărei edituri în alcătuirea copertei, stabilirea formatului, alegerea literei, încadrarea textului în pagină, orînduirea ilustrației. Cu alte cuvinte, o carte de Odobescu este o operă de artă.

În cele două opere: *Pseudokineghetikos* și *Istoria arheologiei* aflăm o bogată informație bibliografică, pe care orice cercetător se cuvine a o reține în studiile lui.

A propus Academiei să se alcătuiască biobibliografia membrilor săi în momentul alegerii lor. De asemenea, a cerut conducătorilor Bibliotecii Academiei să întocmească și un catalog tematic.

MIHAI EMINESCU

MARINA MAGHER

Orice intelectual, scriitorul îndeosebi, își petrece viața printre cărți. Pentru marele poet Mihai Eminescu lectura cărților s-a dovedit a fi o ocupație intelectuală dintre cele mai serioase, nu o dată îl vedem și în calitate de bibliotecar.

Pe parcursul vieții M. Eminescu a îndeplinit de patru ori atribuții de bibliotecar, lucru mai puțin scos în evidență.

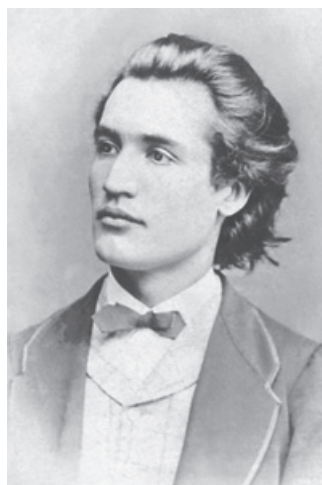
În 1865, la Cernăuți, ca elev de gimnaziu, este găzduit în casa lui Aron Pumnul, unde se afla și o mică bibliotecă a studenților români, ferită de ochii profesorilor străini, căci, după legile școlare, studenții nu aveau voie să întrețină biblioteci. Bibliotecar era totdeauna un student găzduit de Pumnul, care locuia în camera în care se afla și bibliotecă. Astfel, Eminescu

„începu să trăiască, să doarmă și să viseze printre cărți”. Era o bibliotecă modestă care cuprindea numai volume răzlețe din poezii și scriitorii români, broșuri volante, reviste literare mai vechi, calendare, câteva cărți privitor la istoria românilor și letopisețele lui M. Kogălniceanu.

În 1871, la Viena, la inițiativa lui Mihai Eminescu, societățile studențești „România” și „Societatea literară și științifică a Românilor din Viena” se contopesc în „România jună”. În ședința de înființare a noii societăți M. Eminescu a fost ales cu 30 de voturi bibliotecar-secretar al noii societăți. Eminescu desfășoară o stăruitoare activitate de îmbogățire a bibliotecii. Ioan Slavici povestește că poetul citea mult și cu o repeziciune uimitoare. Era atîta grabă în dorința lui de a acumula cunoștințe, încît un coleg de la Viena, îngrozit de ce putea să „înghită” Eminescu, afirma că nu ar fi fost cu puțință ca un creier omenesc, oricît de puternic ar fi fost, să poată prelucra și sistematiza imensul material acumulat din atîtea diferite izvoare. Activitatea sa de bibliotecar în cadrul „României June” e de scurtă durată.

În perioada **1 septembrie 1874 – 1 iulie 1875** a fost directorul Bibliotecii Centrale din Iași. Poetul primește cu bucurie propunerea de a lucra ca bibliotecar. La 30 august 1874 M. Eminescu depune jurămîntul în Aula Universității din Iași în fața rectorului Ștefan Micle. *„Jur în numele lui Dumnezeu și declar pe onoare și conștiința mea: Credință domnitorului român Carol I și constituțiunii țării mele; De a-mi împlini cu sântenie datoriile ce-mi impune funcțiunea mea; De a aplica legile și de a mă conforma legilor întru toate și pentru toți, fără pasiune, fără ură, fără favoare, fără considerațiune de persoană, fără nici un interes direct sau indirect. Așa să-mi ajute Dumnezeu. Mihai Eminescu.”*

„Sunt fericit că mi-am ales un loc potrivit cu firea mea singuratică și dornică de cercetare. Fericit de grija zilei de mine, mă voi cufunda ca un budist în trecut,

Sărbători pentru suflet

mai ales în trecutul nostru atît de măreț în fapte de oameni” îi scrie poetul Veronicăi Micle, în 14 septembrie 1874. Și ca bibliotecar, și ca revizor școlar, Eminescu a fost pildă de activitate inteligentă și superior îndrumată. Poetul era fascinat de atmosfera plăcută a celor peste 25 000 de volume de cărți ale Bibliotecii Centrale din Iași. Pe atunci biblioteca avea una din cele mai importante colecții din țară. Eminescu se dedică lucrului cu pasiune. El își propune planuri largi de organizare, la capătul cărora biblioteca trebuia să se transforme într-un adevărat locaș de cultură.

Are de învins piedici deosebite. Pînă în anul 1874 nu se poate vorbi de vreo preocupare de ordin biblioteconomic la Iași. M. Eminescu găsește biblioteca într-o dezordine atît de mare, încît n-o poate primi de la fostul director S. Bodnărescu, căci nu exista un inventar general. Pentru a face actul de primire, poetul își propune în cît mai scurt timp să întocmească un catalog general și complet. Pînă atunci se compilau cataloage fixe, cîte un catalog pentru fiecare an în parte. Cititorul era nevoit să răsfoiască aproape douăzeci de astfel de cataloage, scrise cu mîna, pentru ca pînă la urmă să nu afle adesea cartea de care avea nevoie. Prima grijă a lui Eminescu este aceea de a aranja cărțile în rafturi după cataloagele existente. Mai mult decît atît: începu inventarierea și trierea celor peste 25 000 de volume, alcătuiind cu mare chibzuință și măiestrie un registru-catalog care și astăzi se află la Biblioteca din Iași. Eminescu are grijă să îmbogățească fondurile bibliotecii și să procure manuscrise și tipărituri de mare valoare. În acest scop stabilește legături strînse cu mulți bibliofili și anticari. Perioada de directorat se încheie abrupt, postul fiind acordat pe criterii de afinități politice. Mai mult, poetul este hărțuit cu un proces legat de directoratul lui (este acuzat de lipsa 173 de volume și cîtorva piese de mobilier), proces care se încheie fără urmări, nefiind găsit vinovat.

A patra oară, lucrează ca subbibliotecar, tot la Biblioteca Centrală din Iași. Pe ziua de **24 septembrie 1884**, i se dăduse lui Eminescu postul de subbibliotecar, părăsit de A. Philippide, îndeplinind unele mărunte sarcini birocratice. Dacă în urmă cu un deceniu venea la bibliotecă bucuros și plin de inițiativă, acum accepta munca fără entuziasm. Poetul e pus să întocmească statele de salarii ale personalului, transcrie pe curat corespondența bibliotecii și se ocupă de expedierea ei. Eminescu regreta că ordinea pe care o făcuse în bibliotecă cu zece ani în urmă nu se mai păstra. Poetul, bolnav deja, a găsit în bibliotecă, încă o dată, un liman de liniște.

Există în istoria cărții românești multe exemple de pasiune arzătoare pentru carte, dar niciunul nu întrece ardoarea și constanta iubire a bibliofilului Eminescu. În cazul lui Eminescu putem vorbi de o adevărată mistică a cărții, cu implicații deosebite în conduita și condiția poetului, prozatorului, intelectualului. Au rămas multe mărturii despre adevărata patimă a lui Eminescu pentru carte care se referă la fiecare din episoadele vieții sale, fie ca sufleur la Teatrul Național, fie ca student la Viena ori bibliotecar la Iași. În fața cărții, ca bibliotecar, Eminescu simte o responsabilitate deosebită și nu rămîne un simplu funcționar ci are conduita unui (re)formator, năzuind să construiască o bibliotecă pe temelia vechilor cărți, păstrătoare ale filonului autentic de spiritualitate și cultură românească.

ALEXANDRU TZIGARA-SAMURÇAȘ
(1872-1952)

VERONICA BARBAROȘ

S-a născut la 23 aprilie 1872, în București, în casa părinților săi Toma și Elena Tzigara, născută Samurcaș. A crescut într-o atmosferă plină de iubire, înconjurat de cărți, bucurându-se de o educație aleasă.

Obține bacalaureatul la Liceul „Matei Basarab”, apoi ca bursier al Regelui, în perioada 1892-1898, urmează cursuri de istoria artei și arheologiei la Universitatea din München (unde, în 1896, obține titlul de doctor în filosofie, specialitatea istoria artei) și Berlin. Audiază cursuri și efectuează lucrări practice la Școala de arte frumoase din Paris.

În 1900, se căsătorește cu tînăra văduvă a prințului Grigore Sturdza, Maria, născută Cantacuzino, și vor avea împreună trei copii, toți artiști talentați: Sandu Tzigara-Samurcaș - poet, Maria, casatorita Berindei - violonistă și Ana, maritata Berza - pictoriță.

Drumul lui Al. Tzigara-Samurcaș a fost jalonat de destinul a două instituții de o mare valoare științifică și culturală: Fundația Universitară, ctitorată de regele Carol I și care i-a purtat numele, și Muzeul de Artă Națională, căruia Al. Tzigara-Samurcaș va reuși să-i adauge, în 1915, prin decretul semnat de regele Ferdinand, tot denumire de Carol I.

A condus Fundația Universitară Carol I, astăzi Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”, timp de 47 de ani, din 1899 (la 1 ianuarie este numit în funcția de bibliotecar) pînă în 1946. Cu începere de la 1 aprilie 1914 devine directorul Fundației, funcție pe care o va deține pînă la pensionarea sa, în decembrie 1946. Preocupat de *Importanța cărții și bibliotecilor* și de *Nevoile bibliotecilor*, propune ca „Biblioteca Fundației să fie ridicată la rangul de Bibliotecă Națională, înglobînd și Biblioteca Municipiului București”. Împreună cu Ioan Bianu, directorul B.A.R., pune bazele „Asociației Bibliotecarilor din România” (1924) și organizează prima conferință publică a acestuia în Aula Fundației.

De la 1 octombrie 1906, prin decret regal, este numit director al Muzeului etnografic, de artă națională, artă decorativă și artă industrială (astăzi Muzeul Țăranului Român), timp de 40 de ani legîndu-și destinul și de colecțiile acestuia, iar

în 1908, din aprilie pînă în septembrie, ocupă și funcția de director al Muzeului „Th. Aman”.

În perioada 1924-1939, conduce revista „Convorbiri literare”, iar în 1926 este profesor de istoria artei la Facultatea de Litere și Filosofie din Cernăuți.

A fost decorat de doi regi: în 1914, de Regele Carol I cu medalia „Bărbăție și credință”, iar în 1926, Regele Ferdinand îl ridică la rangul de „Mare Ofițer” al „Coroanei României”.

A călătorit prin toată Europa, reprezentînd România la congrese și expoziții internaționale, dar a colindat și meleagurile țării natale, încercînd să adune spiritualitatea românească într-un Muzeu de Artă Națională, pe care nu-l va vedea finalizat și inaugurat.

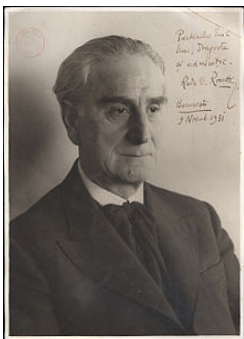
Personalitate complexă, în care s-a îngemănat verticalitatea străbunilor cu valorile culturale europene ale vremii sale, Alexandru Tzigara-Samurcaș a fost luptătorul de care România a avut nevoie pentru a aduna și a pune în lumină frumusețea nației sale „risipită” în creații artistice; a fost patriotul care a știut cum să păstreze și să păzească patrimoniul național în vremuri de restriște.

Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”, prin Serviciul Cercetare. Metodologie, i-a dedicat cărturarului Alexandru Tzigara-Samurcaș o lucrare biobibliografică, apărută în 2004, ce conține 2905 referințe adnotate și 77 ilustrații, în 420 pagini. Aceasta poate fi consultată în colecțiile bibliotecii, cât și la adresa: <https://sites.google.com/a/bcub.ro/biblioteca-centrala-universitara-carol-i-7/home/alexandru-tzigara-samurcas---biobibliografie>

După 1945, cariera și viața lui Samurcaș iau o turnură tragică. Înlăturat de la conducerea muzeului pe care îl fondase, evacuat din casa pe care o construise, tîrît de foști subordonați prin tribunale, cu bunurile scoase la licitație publică, bolnav și umilit, moare la 1 aprilie 1952.

RADU R. ROSETTI (1877- 1949)

ARIADNA MUSTEAȚĂ

Născut în Căiuți, Bacău, fiul renumitului politician, cronicar, geneolog Radu Rosetti (1853–1926) în memoria caruia biblioteca din ținutul Onești îi poartă numele.

După terminarea cursului primar la școala din comuna natală Radu R. Rosetti își continuă studiile la Liceul Național din Iași, urmează apoi cursul pregătitor pentru Școala de poduri și șosele, în 1899 este absolvent al Școlii Militare de artilerie și geniu, iar în 1906 al Școlii superioare de Război. S-a căsătorit la 26 aprilie 1907 cu Ioana Știrbey. În timpul celor șapte ani de căsătorie, soții Rosetti au avut patru copii: Ileana, Radu, Ioana și Elisabeta. Ioana Știrbey a murit, în vîrstă

Sărbători pentru suflet

de numai 29 de ani, la nașterea celui de-al patrulea copil.

În perioada interbelică participă la primul război mondial îndeplinind diverse funcții militare: șef al Biroului Operații din cadrul Marelui Cartier General, ofițer de Stat Major și apoi comandant al Regimentului 47 / 72 Infanterie; În 1917 este rănit în lupta de la Răzoare. Pentru faptele sale eroice fiind decorat prin decret regal cu cea mai înaltă distincție militară, „Ordinul Mihai Viteazul”, clasa a III-a. După război este numit atașat militar la Londra, apoi comandant de brigadă și, ulterior, director al Cursurilor de pregătire pentru ofițerii superiori. În 1924 este înaintat la gradul de general.

Practician și teoretician reputat, autor al unor studii de istorie și teorie militară de incontestabilă importanță, președinte al Consiliului de Conducere al Muzeului Militar Național (1924–1931), muzeu pentru înființarea căruia militase încă din 1914, a inițiat săpături arheologice la „vechile cetăți” Soroca (1928), Cetatea Albă, Turnu Severin și Țețina (1929)

În 1927, Radu R. Rosetti a fost ales membru corespondent, iar în 1935 membru titular al Academiei Române. Cu această ocazie a prezentat discursul de recepție cu titlul *Gînduri despre vitejie în trecutul românesc*¹. Între anii 1931-1940 și 1944-1947 a condus **Biblioteca Academiei Române** Continuator al liniei profesionale imprimate de Ioan Bianu, susține demersul de lectură și cercetare academic. Publică, în timpul directoriului său, normativul biblioteconomic Instrucțiuni provizorii pentru funcționarea serviciilor Bibliotecii Academiei Române (1940), alcătuit în timp de bibliotecarii instituției și studiul Bibliotecii naționale. Paris, Londra, Washington, Moscova, Academia Română (1947).

Considerat drept cel mai important cercetător al istoriei militare a poporului român, om de o aleasă cultură, generalul academician Radu R. Rosetti, care pe parcursul întregii sale vieți a detestat totalitarismul, a fost determinat să accepte în 1941 funcția de Ministru al Educației Naționale, Cultelor și Artelor în guvernul Ion Antonescu, în perioada 27 ianuarie 1941 - 11 noiembrie 1941, motiv pentru care, în 1949 a fost arestat din ordinul unui Tribunal al poporului, care l-a condamnat la doi ani de închisoare, sfârșindu-și zilele în închisoarea Văcărești, la vârsta de 72 de ani, la 2 iunie 1949.

În memoria generalului român la Onești o stradă a fost denumită *Radu R. Rosetti*.

ELENA FARAGO

NELEA LICHII

Elena Farago a trăit și a scris o operă literară care a consacrat-o în istoria literaturii române; sinceră și emotivă, poezia intimistă a Elenei Farago rămîne unul dintre prețioasele modele ale genului. Pur interioară, ea își are rădăcinile adînc înfipite în sufletu-i sensibil, o inepuizabilă și variată sursă de emoții și cîntec. S-a născut pe 29 martie 1879, la Bârlad. Fiind o remarcabilă poetă a dragostei pudice, a confesiunii suave și a maternității și unul dintre numele semnificative ale literaturii române pentru copii. Nu a absolvit decît două clase secundare, 1888-1890 și, din cauza multiplelor probleme familiale, care au culminat cu moartea mamei, este nevoită să se ocupe de îngrijirea surorilor.

Orfană, fără posibilitatea de a-și desăvîrși studiile, Elena Farago, pasionată pentru literatură, citind mult, în puțin timp liber, își crează singură un suport intelectual și psihic. A citit mult singură, tot ce a vrut să știe. A început să scrie lăsa vîrsta de 12 ani. Debutază cu 6 ani mai tîrziu cu poezia „Gîndul truditilor”, cu pseudonimul Fatma, la revista „România muncitoare”. Se publică în diverse reviste: „Adevărul”, „Epoca”, „Semănătorul” etc. Elena Farago a trecut în lumea umbrelor, în urmă cu 60 de ani, pe 4 ianuarie 1954, la Craiova.

Importanța poetei în viața și mișcarea culturală a Craiovei a fost evidentă, fiindu-i recunoscută oficial în 1 septembrie 1921. Este numită directoare a Fundației „Alexandru și Aristia Aman” din Craiova, formată din bibliotecă și muzeu. Biblioteca fiind pentru ea locul în care omul se desăvîrșește spiritual. În timpul directoratului său, persoane particulare și diverse instituții au dăruit fundației un număr însemnat de volume, lărgind cercul oamenilor de cultură în jurul bibliotecii. Locuința și fundația s-au transformat într-un adevărat salon literar în care oamenii iubitori de artă și cultură pășeau cu o sinceră bucurie.

Influența poetei în modernizarea și dezvoltarea serviciilor de bibliotecă a fost decisivă. Numai două exemple care au, încă și astăzi, o aură de excepționalitate: a organizat în bibliotecă cursuri de literatură și istoria artei susținute de profesori și oameni de cultură renumiți și a reușit să atragă donații cu totul speciale, precum donația de aproape 4 000 de cărți, remarcabile prin raritate și vechime, a lui Nicolae Romanescu, primarul Craiovei din acele timpuri.

Elena Farago a condus activitatea bibliotecii publice mai mult de trei decenii, fiind preocupata de schimbarea regulamentului de organizare și funcționare, de stabilirea unor condiții de împrumut pentru cititori, de fisarea cărților și tinerea unei evidente corecte, de aranjarea lor în rafturile bibliotecii, de completarea colecțiilor prin achiziții și donații, instituția fiind fundamentală pentru contribuția

Sărbători pentru suflet

sa la instruirea prin carte a celor mai diferite categorii de cititori.

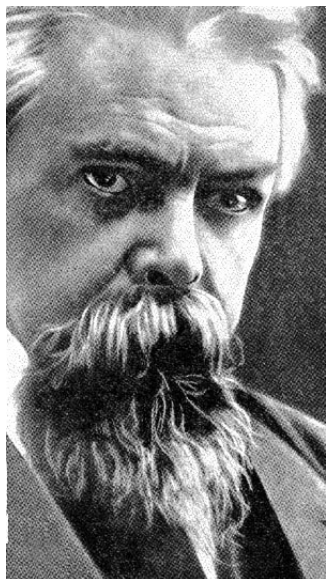
Ca un omagiu adus activității poetei, reprezentanta strălucită a literaturii române și a vieții culturale craiovene, s-a organizat în casa în care a viețuit o expoziție permanentă, care include 396 exponate: documente originale, fotocopii, fotografii de familie, scrisori, piese de mobilier, obiecte personale, cărți și reviste, vizitată anual de sute de copii, adolescenți și nu numai, fiind singura casa memorială din Craiova.

Și astăzi, Casa memorială „Elena Farago” poartă amprenta unei nobile personalități, care ne invită să lecturăm cu pasiune miile de cărți depozitate în Biblioteca Județeană.

Elena Farago a rămas până la sfârșitul vieții pe (4 ianuarie 1954) în mijlocul oltenilor care au prețuit-o în timpul vieții, când au declarat-o cetățean de onoare al orașului Craiova, cât și după trecerea ei în lumea umbrelor, prin sărbătorirea în fiecare an. Amintirea poetei este o „necesitate vitală a noastră de a ne răzima pe acele elemente care stau la baza culturii românești” – și poeta prin întreaga sa activitate a contribuit la dezvoltarea unui mediu fertil de cultură. Amintirea ei este salutăată cu venerație de generații de cititori. Împreună cu Geo Bogza spunem și noi: fie-ne „îngăduit ca, din vuietul lumii contemporane” să întoarcem „Capul o clipă și să salutăm, printre atâtea umbre, nobila umbră a Elenei Farago”.

НИКОЛАЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ РУБАКИН (1862-1946)

VALENTINA VACARCIUC

«Чтение должно выполнять три основные задачи: дать человеку знания, понимание, активное настроение в работе над самообразованием»

Н. А. Рубакин

Николай Александрович Рубакин (1862 - 1946), просветитель, ученый, писатель, психолог, библиограф, выдающийся специалист в сфере книгоиздания и книгораспространения, историк и видный политический деятель своего времени.

Н. А. Рубакин – известная личность в духовной истории России. Родился 1 (13) июля 1862 года, в купеческой семье, в г. Ораниенбауме Петербургской губернии (ныне г. Ломоносов). Окончил Петербургский университет, пройдя курс обучения одновременно на трех факультетах —

естественном, историко-филологическом и юридическом, посвятил себя той идейной издательско-библиотечной деятельности, которая составляет одну из наиболее характерных черт русского народолюбия конца XIX века.

Его деятельность составила весьма содержательную главу в развитии просвещения народа. Им было опубликовано 350 журнальных и множество газетных статей, 280 книг и брошюр, в том числе 233 - популярных, среди его книг 15 руководств по самообразованию. Одновременно с этим Рубакин составил около 15 тыс. индивидуальных программ для чтения и самообразования, 47 его книг были до 1917 г. запрещены или уничтожены цензурой. Книги Рубакина были изданы на 28 языках.

В истории библиотековедения и библиографии, в истории русской культуры конца 19 - начала 20 века Н. А. Рубакин занимал одно из первых мест. Как библиограф создал ряд библиографических пособий и рекомендательных каталогов, самым значительным из которых был 3-х томный аннотированный библиографический справочник «Среди книг» (1911-1915) содержащий 22 000 названий. Библиографией, Н. А. Рубакин занимался всю свою жизнь, хотя не считал себя библиографом-профессионалом. В теоретической части указателя «Среди книг» Н. А. Рубакин излагает систему своих взглядов по вопросам теории библиотечного ядра и организации его в общественной библиотеке, по вопросам классификации наук и книг, использования книжных богатств библиотеки читателями, занимающимися самообразованием, создания общеобразовательного каталога в целях рационального использования книг. Здесь, как и в других своих работах, рассматривал библиотечное дело не изолированно, а как составную часть развития общества.

Первостепенное значение придавал библиографической подготовке библиотекарей. Чрезвычайно важным является, чтобы библиотекарь хорошо разбирался в отраслевой библиографии. Библиографические указатели и каталог, должны были не только служить для данной библиотеки, но лечь в основу составления любой библиотеки, став, тем, что теперь называют «типовыми проектами». Как писал Рубакин: «...каталог является руководящим началом для приобретения книг в библиотеку, а не только перечислением всего того, что там имеется. Н. А. Рубакин разработал целую систему каталогов, считая их лучшим средством против «залежалости» книг, в том числе малочитаемых, «забытых». «Каталог должен быть составлен так, чтобы читатель мог его читать с интересом и выбирать сам книги по нему. Не только давать книги читателю, но дать ему возможность еще до чтения ознакомиться с их содержанием и направленностью, выбрать то, что ему нужно или что его интересует,— вот цель этих каталогов. Роль библиотеки, из пассивной переходит к активной, библиотека идет навстречу читателю, раскрывает ему все свои богатства — выбирай то, что тебе интересно.

За свою долгую и плодотворную жизнь Н. А. Рубакин собрал две большие библиотеки, объемом около 200 тысяч книг. В 1948 году в Москву в Государственную библиотеку имени В. И. Ленина была перевезена вся библиотека, которую он завещал советскому народу. По ней изучают его

систему классификации книг и знаний. История этих библиотек позволяет осветить одну, менее известную сторону его деятельности - библиотекаря и библиофила, которая, тем не менее, была тесно связана, а порой являлась и основой его издательской, библиографической и научно-популяризаторской работы.

С самого начала своей сознательной жизни и до самой своей смерти Н. А. Рубакин жил среди книг, жил в библиотеках и для библиотек. Для него книги были капиталом человеческого ума, человеческого знания, человеческих исканий истины и справедливости. Его библиотеки были не собранием редких и роскошных дорогих книг для библиофилов, а сокровищницей человеческих знаний и достижений, из которой каждый мог черпать знания. На этом принципе строились и подбирались его библиотеки.

Н. А. Рубакин в библиотеке. Лозанна. Начало 40-х годов.

Книги дали возможность Н. А. Рубакину оставить громадное литературное наследство, а библиотека стала для него, «отражением вселенной». «Центром библиотеки — является не книга, а живой человек и социальный коллектив». Целью каждой библиотеки является «вооружение читателя знанием, пониманием, активным настроением в работе над самообразованием». «Библиотека, — это не место для пассивной выдачи книг читателю, как отпускают товар в лавке; это оружие, и оружие острое, это искры, которые зажигают человека интересом к науке, знанию, борьбе». Особое место в творчестве Н. А. Рубакина занимает теория библиологической психологии, которую он считал венцом своей научной и практической деятельности, основным трудом всей жизни.

Создание этой теории — результат почти полувекового изучения читателя и книги, изучения, основанного на анализе действия сотен тысяч книг на сотни тысяч читателей, результат практических наблюдений и теоретических выводов Рубакина. Все его работы по изучению читательства, которые он печатал с самого начала 90-х годов, были подготовительными к созданию на их основе библиопсихологии. Таковы «Этюды о русской читающей публике» (1895), «Практика самообразования» (1914), «Письма к читателям о самообразовании» (1922), «Техника быстрого чтения» и др.

В 1922 году вышел его двухтомный труд «Введение в библиологическую психологию», изданный в Париже на французском языке. Лучшие мысли и основные положения Рубакина изложены в его большом труде «Психология читателя и книги», изданном в Москве в 1929 году.

Стержнем библиопсихологической теории является положение о на-

личии «взаимосвязи» между читателем, его психикой и книгой, а библиопсихология в целом - как психология книжного дела, изучаемого по реакциям, то есть внешним проявлениям. Кроме того, в библиопсихологической теории Н. А. Рубакин затронул и впервые экспериментально исследовал проблему возможных несоответствий между документом и восприятием его читателем, предложил и разработал психологическую классификацию читателей и книг, представляющую собой математическое выражение степени максимального соответствия их друг к другу.

Работы Николая Александровича Рубакина чрезвычайно обогатили библиотековедение, показали перспективы его дальнейшего развития. Сегодня его теория признаётся значительным шагом вперёд в понимании взаимоотношений читателя и книги, важным для библиотековедения в целом, а также и для наук человековедческого цикла – психологии, психолингвистики, языкознания. Теория Н. А. Рубакина есть пример свободного поиска истины в свободном мировом научном контексте. Только так и может развиваться наука.

Урна с прахом Николая Александровича Рубакина была перевезена из Лозанны в Москву в 1948 году и погребена на Новодевичьем кладбище, где погребены лучшие русские люди, ученые и писатели, артисты, музыканты, художники. Скромная каменная урна, стоящая на уступе в стене древнего русского монастыря, имеет вид печати, лежащей на каменной книге, на которой выгравированы слова: «Да здравствует книга — могущественнейшее орудие борьбы за истину и справедливость!» — девиз, которому Рубакин был верен всю свою жизнь.

DIMITRIE GUSTI

ANGELA HĂBĂȘESCU

Dimitrie Gusti s-a născut în anul 1880 în orașul Iași. Din anul 1919 este Membru al Academiei Române. În anii 1932 – 1933 activează ca ministru al învățămîntului, profesor la Universitățile din Iași și București. Între anii 1944 – 1946 conduce în calitate de președinte Academia Română.

Încă de pe băncile liceului a fost pasionat de carte și lectură. Cînd locuia la internatul liceului, citea pînă noaptea tîrziu la lumina palidă pentru a nu deranja somnul colegilor de cameră. Pentru Dimitrie Gusti lectura a fost principalul instrument de formare a cercetătorilor și baza materială a oricărei cercetări. Cînd activa în calitate de

profesor la Universitatea din Iași și cea din București, a pus la dispoziția studenților cărți din biblioteca personală, fiind adeptul bibliotecilor specializate, care trebuiau să cuprindă literatura necesară studenților pentru studiu și cercetare.

În bogata sa activitate a fost preocupat și de starea întregului sistem de biblioteci din România. Era încrezut că un popor fără o bună organizare și administrare a bibliotecilor nu are sorți de izbândă. Bibliotecile, împreună cu alte instituții de cultură, fac parte din patrimoniul spiritual universal. Mereu a fost preocupat de problema organizării unui catalog de bibliotecă. Susținea că cea mai însemnată măsură este crearea unui catalog general de autori ai cărților ce se află într-un anumit timp în bibliotecă.

Elaborase două scrieri valoroase, care tratau unele aspecte privind organizarea după principii moderne a bibliotecilor universitare: *“Necesitatea reorganizării Bibliotecii Centrale de pe lângă Universitatea din Iași”* (Iași, 1913) și *“Întemeierea bibliotecii și seminariilor de pe lângă Universitatea din Iași. Un sistem de propuneri, cu numeroase documente și planuri anexe”* (Iași, 1914). Pentru bibliotecile științifice au fost preconizate de autor o serie de măsuri:

- ☑ Întemeierea de biblioteci uzuale, plasate într-o sală comună de lectură, unde cărțile mai frecvente (cum sînt tratatele elementare, dicționarele, enciclopediile etc.) stau la îndemîna oricărui cititor și de care cititorul se poate servi singur, oricînd are nevoie;
- ☑ Punerea la dispoziția oricărui cititor, într-o sală specială de citire, a numerelor mai noi ale revistelor științifice, pe care iarăși cititorul le poate consulta singur;
- ☑ Sistemul împrumutului cărților acasă, fără mari dificultăți, după cerere, chiar sistemul trimisului acasă al cărților.

În anul 1921 Dimitrie Gusti a contribuit la înființarea sălii de lectură a Institutului Social Român, care s-a transformat mai tîrziu într-o bibliotecă. Cu susținerea lui au fost deschise biblioteci pe lângă toate centrele de cultură a tutunului (au fost deschise peste 800 de biblioteci).

Dimitrie Gusti a susținut culturalizarea satelor românești prin intermediul cărții. Pentru înființarea bibliotecilor sătești și pentru cititorii țărani s-a tipărit colecția enciclopedică *„Cartea Satului”*, care s-a editat conform unui plan, urmărindu-se ca în fiecare casă a sătenilor să pătrundă cărțile. Tot în acest context, au văzut lumina tiparului mai multe exemplare ale enciclopediei *„Cartea Noastră”* (1936), care este prezentă astăzi în colecția Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „A. Russo” din Bălți. A fost acordată o atenție deosebită calității cărților din colecția *„Cartea Satului”*; atît după conținut, cît și estetic. S-a ales tiparul cel mai frumos, a fost utilizată hîrtia și reproducerea de o calitate înaltă, au fost chemați să scrie cei mai de seamă scriitori ai țării.

Dimitrie Gusti menționa, că *„fiecare bibliotecă trebuie să fie întotdeauna la curent cu progresul științific, deziderat care poate fi îndeplinit numai dacă bibliotecarii sînt buni specialiști în domeniul de activitate și dacă au o cunoștință vie de mersul științei și sînt în stare a-l urmări activ”*.

DIMITRIE PANAITESCU - PERPESSICIUS

ALA LÎSÎI

Dimitrie P. Panaitescu – Perpessicius s-a născut la 21 octombrie 1891 la Brăilă. După cursurile liceale, a urmat Facultatea de Litere și Filozofie a Universității din București, devenind licențiat în Filologie romanică (1914).

A debutat ca publicist în 1911 cu schița „**Omidă-Din lumea celor care se tîrăsc**”, o replică la volumul „Din lumea celor care nu cuvîntă” al lui E. Gârleanu, semnată cu pseudonimul *Victor Pribeagu*.

Ca poet s-a lansat în 1913 cu poezia „**Reminiscentă**”, semnată cu pseudonimul *D. Pandara*. A desfășurat activitate de traducător, cronicar.

A început să semneze cu pseudonimul *Perpessicius* din 1915 în „*Cronica*”, revistă condusă de Gala Galaction și Tudor Arghezi. În 1916 a fost mobilizat pe front, fiind rănit, rămîne fără mîna dreaptă.

După front a obținut un post de funcționar la *Biblioteca Academiei Române*, lucrînd la întocmirea *catalogului universal și zecimal*, sub conducerea eminentului bibliograf Al. Sadilonescu (1916-1919).

A activat ca profesor de liceu în mai multe localități ale țării (Arad, Brăilă, București), a fost și autor al unor apreciate manuale de literatură pentru liceu, elaborate împreună cu Al. Rosetti și Jacques Byck (1924-1929).

A ocupat funcția de director la „*Universul literar*”, apoi redactor la „*Cuvîntul*”.

În următorii ani a activat în domeniul învățămîntului: mai întîi în calitate de profesor la Liceul „*Matei Basarab*” din București, apoi inspector general pentru învățămîntul secundar.

Din 1957-1971 devine Membru titular al Academiei Române și director general al *Bibliotecii Academiei Române*. Pune bazele *Muzeului Literaturii Române*, în calitate de director. A întemeiat și condus din 1971 revista *Muzeului Literaturii Române* „*Manuscriptum*”.

Activitatea bibliologică a început încă din anii tinereții cînd a colaborat, împreună cu Emanoil Bucuța; la una dintre cele mai importante publicații de prezentare a cărții „*Buletinul cărții*” – revistă de specialitate cu o regulată și metodică „*Bibliografie românească*” generală (ian. 1923 - dec. 1924).

Dimitrie P. Panaitescu – Perpessicius a menționat importanța *legislației cărții și bibliotecii*. Un loc aparte ocupă *legea depozitului legal*, căruia îi dedică un studiu publicat în volumul „*Depozitul legal*” din 1932. Perpessicius scria: că „inceputurile depozitului legal la noi sunt imprimate de caracterul cenzurii”.

Este important că Perpessicius s-a preocupat și de pregătirea bibliotecarilor într-un sistem coerent de învățămînt pe diferite trepte. Toate experiențele

dobândite de-a lungul anilor le-a folosit la reorganizarea Bibliotecii Academiei Române (masive epurări de fonduri și intruziuni sălbatice în structură). Publică în publicațiile de bibliologie, în „Revista bibliotecilor” și „Studii și cercetări de bibliologie”, la care a fost membru al comitetului de redacție din 1955 pînă la sfîrșitul vieții.

Colaborează la „Cuvântul”, „Lumea”, „Universul literar”, „România”, „Revista Fundațiilor Regale”, „Neamul românesc”, „Cartea vremii”, „Flacăra”, „Gîndirea”, „Cugetul românesc”, „Idea europeană”, „Gazeta literară”, „Contemporanul”, „Viața românească”, „România literară”, „Steaua”, „Lucefărul”; a ținut cronică literară la Radio între 1934-1938.

Un loc aparte în activitatea autorului îl ocupă valorificarea celor 1 500 de pagini eminesciene, la care a lucrat din 1933 pînă în 1971, uneori în condiții extrem de dificile. Se stinge din viață la 29 martie 1971.

Dimitrie P. Panaitescu – Perpessicius a fost și este o personalitate de valoare atît în mediul biblioteconomic cît și în domeniul învățămîntului, un nume stimat de toată lumea.

„De o sensibilitate rară, de poet, el avea marcată și în vorbirea, și în gesturile sale, vocația criticului. Entuziasmul de a descoperi valori noi se vedea asociat cu un spirit prudent, care se îndoiește, cumpănește, măsoară, nuanțează, adesea tace și reflectează. Afirmările sale nu trădau niciodată graba infatuată, ci rezultau dintr-un context de meditație fină, întreprinsă cu grija de a nu comite vreo nedreptate.”

Edgar Papu

SHIYALI RAMAMRITA RANGANATHAN

GABRIELA CAZACU

Shiyali Ramamrita Ranganathan s-a născut la 9 august 1892 Madras, India, și a decedat la 27 septembrie 1972.

A fost un matematician și bibliotecar din India, care era considerat părintele bibliotecii științifice din India, ale cărui contribuții au avut o influență la nivel mondial. Ziua lui se sărbătorește în fiecare an ca Ziua Națională a Bibliotecii din India. Contribuțiile cele mai notabile în domeniu au fost cele cinci legi de biblioteconomie și dezvoltarea clasificării colon.

Cele cinci legi

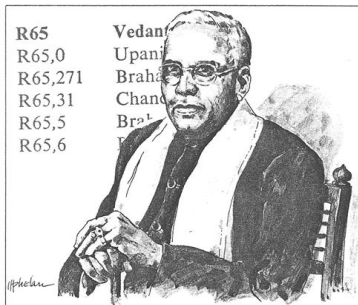
- ✓ **Cărțile sunt pentru cititori,**
- ✓ **Fiecărei cărți – cititorul său,**
- ✓ **Fiecărui cititor – cartea sa,**
- ✓ **Salvează timpul cititorului,**
- ✓ **Biblioteca este un organism în creștere.**

Clasificarea Colon a lui Ranganathan (1933)

Bibliologul și savantul Siahi Ranganathan elaborează o clasificare analitico-sintetică care permite exprimarea raporturilor complexe între ramuri de știință și noțiuni la mai multe nivele. Ranganathan este împotriva unor scheme detaliate, schema lui cuprinde 25 de clase:

A Știință	G Științele naturii și biologie	L Medicină	Q Religie	V Istorie
B Matematică	H Geologie	M Arte utile	R Filozofie	W Politică
C Fizică	I Botanica	N Arte frumoase	S Psihologie	X Economie
D Inginerie	J Agricultură	O Literatură	T Educație	Y Științe sociale
E Chimie	K Zoologie	P Lingvistică	U Geografie	Z Drept

Diviziunea fiecărei clase se face pe baza aspectelor sau punctului de vedere din care e privită noțiunea – sau „fațetă”. Indicii se leagă între ei prin două puncte (colon) de unde denumirea de clasificarea colon. Subdiviziunea fațetei e denumită „focar”, iar procesul de determinare al conținutului clasificat se numește „focalizare”. La o clasificare trebuie să se țină cont de toate fațetele unei noțiuni realizându-se o „clasificare fațetată”. Clasificarea Colon are cinci categorii de fațete: personalitate (clasă, subclasă, subdiviziune după obiect); materie (material); energie (operație, proces, acțiune); spațiu (moment geografic, teritoriu); timp. Schema lui Ranganathan fiind greu de aplicat nu și - a găsit o largă implementare.

În 1924 el a fost numit primul bibliotecar de la Universitatea din Madras, și pentru a face față postului a călătorit în Anglia pentru a studia la University College, din Londra . El a revenit la Madras în 1925 a lucrat pînă în 1944. (În imagine Universitatea din Madras și Biblioteca Universității din Madras)

Din 1945-1947 a lucrat ca bibliotecar la Universitatea hindus din Varanasi (Banaras). În 1962 a fondat și a devenit șef de cercetare documentare la Centrul de Instruire în Bangalore, iar 1965 el a fost onorat de către guvernul indian ca profesor national în domeniul biblioteconomiei.

A introdus sistemul de raft deschis, acces liber. La fel a fondat și o școală de biblioteconomie în 1929. Ranganathan a fost directorul școlii de aproape 15 ani.

A publicat mai multe articole (în mare parte despre istoria matematicii) și mai mult de 50 de cărți, printre care 9 lucrări ies în evidență:

1. Cinci Legi de Biblioteconomie (1931);
2. Clasificarea Colon (1933);
3. Clasificate Catalog Code (1934);
4. Prolegomene la Clasificarea Library (1937);
5. Teoria Catalogul Bibliotecii (1938);
6. Elemente de clasificare Library (1945);
7. Clasificare și Documentare Internațională (1948);
8. Clasificare și comunicare (1951);
9. Titlurile și canoane (1955).

Ramamrita Ranganathan a fondat Asociația Bibliotecarilor din Madras, în timp ce neobosit pleda pentru înființarea bibliotecilor publice din întreaga țară și crearea unei biblioteci naționale din țară.

De la 1944 la 1953, a condus Asociația bibliotecarilor din India, și după ce a petrecut doi ani la Zurich, care la ajutat să își dezvolte legăturile cu Biblioteca Europeană și diseminarea sistemului său de clasificare, a revenit la Bangalore.

Teoria lui Ranganathan a contribuit la modul în care s-au dezvoltat de atunci încoace bibliotecile. Prima lege spune cu simplitate că justificarea ultimă a colecțiilor de bibliotecă este utilizarea și nu depozitarea lor. S-a produs astfel o schimbare profundă a modului în care este înțeleasă profesia de bibliotecar. Cărțile nu mai erau aduse în biblioteci doar pentru ca acestea să dețină colecții ale valorilor naționale și culturale, ci pentru a fi folosite de cititori permanent în educarea și informarea lor. Bibliotecarii au început astfel să fie atenți la ce cere publicul. Ei s-au specializat în a ști ce genuri de cărți sunt căutate de public, ce alte tipuri de materiale audio-video sau electronice sunt utilizate de către aceștia, cum le pot ușura munca de căutare și informare, de ce fel de spații au nevoie ca să se desfășoare. Schimbarea nu a venit peste noapte, însă s-a întâmplat mai peste tot și discuții despre cum se poate facilita mai bine și mai eficient accesul liber la colecții au existat permanent.

TUDOR VIANU

SVETLANA CECAN

VIANU, Tudor (27.12.1897, Giurgiu, România – 21.05.1964, București) – bibliograf, estetician, critic și istoric literar, editor, poet, eseist, filosof, traducător și diplomat român.

A îndeplinit unele funcții publice: membru corespondent (1935), director al Teatrului Național din București (1945), ambasador al României la Belgrad (1946), membru titular al Academiei Române (1955), director general al Bibliotecii Academiei Române (1958-1964) și secretar general al Comisiei Naționale pentru UNESCO (1958-1964), în 1962 a fost ales membru al Consiliului Executiv al UNESCO pentru un mandat de 6 ani.

Autor în domeniul bibliologiei (*Criza cititului... și a cititorilor*, *Citare și recitare*, *Prioritatea documentului*, *Bibliografie și documentare*, *Bibliografia literaturii române ca instrument de valorificare literară*, Ioan

Bianu). Coordonator al lucrării *Bibliografia literaturii române*, 1948-1960.

Tudor Vianu a fost un fervent sprijinitor al acțiunilor de culturalizare. Lectura, bibliotecile, i-au părut calea cea mai accesibilă. El vedea în prețuirea cărții deprinderea educabilă, prin mijlocirea școlii în primul rând, cu implicații structural atît în viața individului cît și a societății. "Atunci vor veni oamenii la bibliotecă, atunci cînd școala va fi aprins sufletul pentru carte. Pentru aceasta ea trebuie să fie nu numai a manualului didactic, rece și plictisitor ci și a cărții de folositoare petrecere. Fiecare școală trebuie să aibă ceasul ei de cultură". Erau cuvintele scrise în 1947, semn de reafirmare a vechilor îndemnuri pe care le lansase încă din primele sale scrieri.

Dar cele mai frumoase și mai încărcate de sensuri cuvinte despre carte și lectură le-a scris în publicația sub titlul ***Criza cititului și a...cititorilor***: "Miile de cărți care se duc către rafturile dulapurilor, dorm acolo ca pietrele scumpe din mormintele și piramidele nedesfăcute încă. Absorbiți și pierduți în zbuciumul și pasiunea vieții materiale, nu căutăm cartea care păstrează încă "sîngele prețios și vital al celor mai alese spirite". *Nu citim*. Pentru cei ce simt, aceasta e o tragedie. O nație care nu citește rămîne în stare de inferioritate, fără forță și impuls de creație, fără sensibilitate pentru linie și rază, fără pasiunea pentru gînd și frumusețea de sus. Cartea e un tonic – miracol și eternitate".

Tudor Vianu înțelegea marile virtuți pe care le păstrează lectura într-o lume copleșitor angajată-n cotidian. Așa a afirmat în studiul ***Prioritatea documentului***, cărturarul pleda pentru cultul profunzimii interioare, pentru apărarea unui colț de suflet al deplinei trăiri, pentru informația preluată critic și integrată organic.

Pentru Vianu lectura a fost o rigoare transformată în pasiune și o pasiune transformată în rigoare. Dar bibliologia nu presupune numai o pasiune a cărții ci și deprinderea unor tehnici proprii domeniului, executarea unor lucrări specifice,

interes față de biblioteci, ca instituții de cunoaștere de un tip deosebit, și prețuire pentru oamenii a căror profesie este legată de carte în toate ipostazele ei, de la cea de bun material la cea de sinteză spirituală. Preocupările bibliologice ale eminentului cărturar se însumează din împlinirea tuturor acestor cerințe.

Devenit director al Bibliotecii Academiei Române (1958-1964), el întocmește un vast plan bibliografic din care notăm ca propuneri fundamentale.

- Bibliografia periodicilor românești (Vol.2 : P.1-a - 1907-1920 - A-M; Vol. 2 : P.2-a - 1907-1920 - M-Z);
- Bibliografia analitică a periodicilor românești (1820-1850);
- Bibliografia românească veche – suplimentul 1;
- Bibliografia generală a literaturii române; (în mai multe volume).

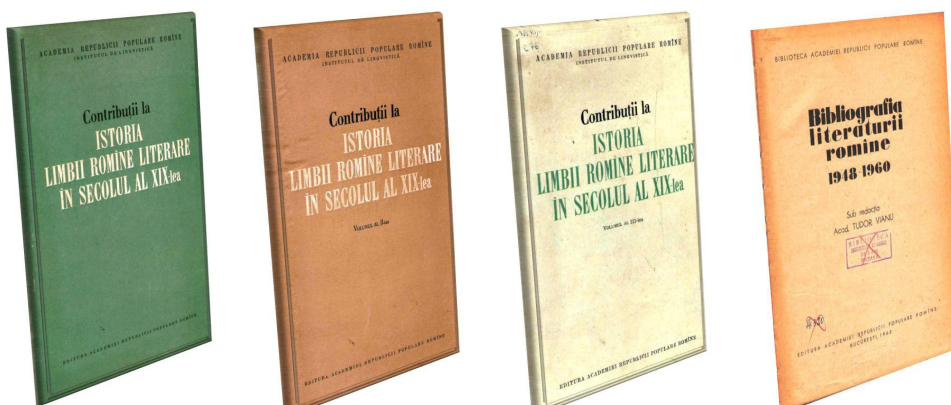
O parte din prevederile acestui proiect au fost realizate, iar alta a rămas în curs de realizare.

Au fost convocați pentru o serie de bibliografii, din care au fost realizate doar unele, numai acelea care puteau fi justificate în fața forurilor politice că sunt strict necesare. Seria a început cu o lucrare multiplicată în grabă pentru a fi distribuită participanților la Colocviul Internațional de Civilizații, Literaturii și Limbii Romanice, din 1959: ***Echos iberiques et sud-americains dans la litterature roumaine*** (1959, 120p.). Elaborată sub bagheta maestrului bibliograf George Baiculescu, împreună cu Dorothea Sassu, au prezentat materialul pe țări și în cadrul țărilor, pe scriitori. În prefață, Tudor Vianu sublinia amploarea temei abordate, recapitula istoricul relațiilor, de la Nicolae Costin și pînă la călătorii români din secolul nostru. A urmat bibliografia elegant tipărită, cu ilustrații, ***Tchekhov en Roumanie*** (realizată de același colectiv): traducerile indicau titlul original (operație strict necesară), în timp ce la referințele critice erau date scurte explicații în adnotări. Bibliografia ***Caragiale sur les scenes roumaines et etrangeres*** (1962, 120p.), nu mai poartă numele autorilor, deoarece un bibliograf gelos îi turnase la „foruri” că furau munca altora, cea ce nu avea cum să fie adevărat dar amenințarea scandalului a făcut precaut secretariatul Comisiei, care a trecut munca lor la capitolul folclorului anonim. Bibliografia selectivă făcea un efort disperat de a evidenția prestigiul mondial al dramaturgului român. Seria s-a încheiat cu lucrarea pe care a fost publicată în 1964, la o aniversare și în care a fost prezentat un alt tip de bibliografie, care să ofere cititorului nu doar date seci, ci însăși substanța reprezentațiilor, a studiilor, a ecoului: ***Shakespeare în România*** (Editura „Meridiane”, 1964, 240 p. Cu ilustrații culese de la secretariatele teatrelor).

A dorit să continue Bibliografia românească veche printr-o Bibliografie a literaturii române pe care a pregătit-o temeinic, dorind s-o ofere culturii noastre. În 1962, apare la Editura Academiei lucrarea în 3 volume intitulată ***Contribuții la istoria limbii române literare în secolul al XIX-lea***, volumul al treilea cuprinde o vastă *Bibliografie a limbii române literare 1 (1780-1848)*, redactată sub conducerea lui

Tudor Vianu. În prefață afirma: „Orice cercetare de istorie literară trebuie să înceapă prin stabilirea izvoarelor și, punându-le pe acestea la îndemâna cercetătorilor, prin indicarea cât mai completă a locurilor unde se găsesc, se economisește timpul și se eliberează efortul acelor care doresc să se consacre studiilor literare din punctul de vedere istoric, filologic, lingvistic și estetic”. Vorbește într-o introducere succintă despre valoarea efortului bibliografic: „Studiul trecutului cultural are în instrumentul bibliografic retrospectiv condiția sa de bună împlinire. Un cercetător simte însă nu numai trebuința stăpînirii fără lacune a tuturor informațiilor contemporane privitoare la specialitatea sa, dar și a tuturor izvoarelor care au alimentat-o în trecut.”; „Autorii bibliografiei care apare cu primele ei părți, n-au avut o sarcină ușoară, deoarece în lipsa aproape completă a unor lucrări pregătitoare, au trebuit să stabilească singuri izvoarele lor. În acest scop, ei au parcurs întreaga literatură română, pentru a afla în cărți originale sau traduse, chiar în acele care prin titlu nu aminteau vre-o preocupare teoretică în legătură cu problemele limbii literare și ale stilului, considerații vrednice a fi semnalate într-o bibliografie a limbii române literare. A fost necesar, de asemenea, să fie parcurse colecțiile tuturor publicațiilor periodice, reviste sau ziare, mii și mii de pagini, pentru a descoperi articolul sau nota demnă a fi reținută. Această migăloasă lucrare, ale cărei rezultate manifeste sunt neapărat mai mici decât partea rămasă în umbră, și-a găsit răsplata în numeroasele și interesantele ei descoperiri. Contribuții uitate de multă vreme, recunoscute astăzi, cercetători modești, dar uneori ingenioși, ignorați cu totul de acei care au dat contribuții la istoria lingvisticii și filologiei române, sînt pentru întîia oară puși în lumină și sînt valorificați după însemnătatea contribuției lor, în lucrarea de față.”

Coordonator al lucrării *Bibliografia literaturii române, 1948-1960* a apărut după moartea sa la Editura Academiei, în 1965.

Tudor Vianu a desprins din experiența sa bibliologică observații teoretice cu privire la o serie de probleme, cum ar fi aplicarea principiului selectivității, stabilirea ariei surselor de informare, organizarea lucrărilor bibliografice etc. A alcătuit un index analitic al revistei *Convorbiri literare*, pe 28 de ani, un index de uz personal, în care alături de nume de colaboratori, de poezii și articole a reprodus uneori versuri, idei de reținut, date mai importante. Fiind membru al Consiliului

Executiv al UNESCO a călătorit mult și în fiecare călătorie a vizitat marele bibliotecii ale lumii: la Paris, la Berlin, la Leningrad.

Îmbogățește colecțiile cu donațiile de carte rară, desene și stampe de la academicienii Constantin Ionescu-Mihăilești, Mihai Ciucă și George Oprescu.

„Toată viața mea am învățat, am trăit între cărți. Din cărți am scos știința, despre cărți am scris, prin ecranul lor am văzut lumea. Am dat partea cea mai întinsă a vieții mele, lecturii. Noaptea pînă la ceasuri tîrzii, nu mă pot sătura de cărțile mele. Sunt aproape bolnav de patima mea. O poftă nesătulă mă stăpînește și pînă azi, n-am putut și nici n-am vrut să-i rezist. Vrei să știi felul răului de care sufăr? Nu pot să mă satur de cărți.” (Tudor Vianu)

În spațiul expozițional virtual este deschisă expoziția: Aniversări UNESCO 2014 – Tudor Vianu, critic literar, filosof și scriitor, România – 50 de ani de la trecerea în eternitate (27 decembrie 1897 / 8 ianuarie 1898, 21 mai 1964).

Bibliografie:

1. Bibliologi din România [on-line] [citat 5 apr. 2014]. Disponibil: http://rombib.ici.ro/pagina_bibliolog.php?bib=509.
2. BULUȚĂ, Gheorghe, PETRESCU V. Bibliologie românească : Idei, portrete, controverse. Târgoviște : Ed. Bibliotheca, 2008. [283] p. ISBN 978-973-712-383-1.
3. BULUȚĂ, Gheorghe, PETRESCU, Victor, VASILESCU, Emil. *Bibliologi români* : Dicționar. Târgoviște : Ed. Bibliotheca, 2011. 322 p. ISBN 978-973-712-591-0.
4. BULUȚĂ, Gheorghe. *Bibliologi români* : Dicționar. Târgoviște : Ed. Bibliotheca, 2011. 322 p. ISBN 978-973-712-591-0.
5. Casa memorială „Elena Farago” [online] [citat 10.04.2014]. Disponibil: <http://memorielocala.aman.ro/files/farago.html>
6. DEMETRESCU, Traian, FARAGO, Elena. *Corespondența*. București : Ed. Minerva, 1976. 232 p.
7. *Documentar: Elena Farago, Coca Farago*. Craiova, 2000. 76 p.
8. DUȚU, Alexandru. Cărturarul. In : *Manuscriptum*, 1997, nr. 2-4. pp. 70-72.
9. *Elena Farago* [online] [citat 10.04.2014]. Disponibil: http://ro.wikipedia.org/wiki/Elena_Farago
10. *Elena Farago și copii*. Iași : Ed. Porțile Orientului, 1998. 128 p. ISBN 973-97442-9-X
11. GANENCO, Petru. Activitatea de bibliotecar a lui M. Eminescu. In: *Peste secolele toate: Exegeze și creații semnate de bibliologi*. Ch.: Pontos, 2003. pp. 51-60. ISBN 9975-902-53-7.
12. MADAN, I., RĂU, I. Eminescu – bibliotecar. In: *Magazin bibliologic*. 1991, nr. 2, pp. 47-52. ISSN 1857-1476
13. MOSTOVIC, Galina. Poetul - bibliotecar Mihai Eminescu. In: *Confluente bibliologice*. 2005, nr. 2, pp. 31-32. ISSN 1857-0232.

14. *abordare istorică a formării profesionale în domeniul bibliologic* [on-line] [citată 15 apr. 2014]. Disponibil: <http://abr.org.ro/www.abr.org.ro/BD%20full%20text%20Buletin%20ABIR/103.pdf>
15. PANAITTE, Cristina. *Mihai Eminescu bibliotecar* [online] [citată 07.04.2014]. Disponibil: <http://melidoniumm.files.wordpress.com/2011/11/pages-from-melidonium-iii-6.pdf>
16. PERPESSICIUS. *Excurs sentimental : Mențiuni, medalii, memorial*. București : [S.n.] , [?], 192 p.
17. PERPESSICIUS. *Mențiuni critice*. Ch. : Litera, 1997. 336 p. ISBN 9975-904-55-6.
18. PERPESSICIUS. *Mențiuni de istoriografie literară și folclor : (1948-1956)*. București : Ed. Lit. și artă, 1957. 558 p.
19. POPA, Cristina. *Ce stim și cat stim despre depozitul legal???* [on-line] [citată 18.05.2014]. Disponibil: <http://www.bcuculuj.ro/philo/arhiva/mai2006.html>
20. SECRIEU, Vasile. *Preocupări bibliologice în activitatea sociologului Dimitrie Gusti (1880-1955)*. In: *Magazin bibliologic*. 2003, nr.4, pp.32-34.
21. STOICA, Ion. *Informație și Cultură : Sinteze; Reflecții; Atitudini*. București : Ed. Tehnică, 1997. 227 p. ISBN: 973-31-1097-3.
22. THEODORESCU, Barbu. *Istoria bibliografiei române*. București : Ed. Encicl. Română, 1972. 432 p.
23. *Афоризмы о книге* [online] [citată 20 apr. 2014]. Disponibil: http://kockov-book.ucoz.ru/load/o_knige_i_chtenii/aforizmy_o_knige/7-1-0-45
24. ЕВТЮХИНА, Е. А. *Творчество Николая Александровича Рубакина и перспективы библиопсихологии*. В: *Библиотековедение: научно-практ. журн*. V. 2003, nr. 3, pp. 80-84
25. *Жизнь замечательных людей - Рубакин (Лоцман книжного моря)* [online] [citată 20 apr. 2014]. Disponibil: http://modernlib.ru/books/rubakin_aleksandr/rubakin_locman_knizhnogo_morya/read/

PRIN GALERIA DE PORTRATE ALE PERSONALITĂȚILOR DIN ISTORIA ROMÂNIEI, MOLDOVEI ȘI A ALTOR ȚĂRI

*****

PERSONALITIES PORTRAITS GALLERY IN THE HISTORY OF ROMANIA,
MOLDOVA, AND OTHER COUNTRIES

ALA LÎSII

Abstract: *The article is about reproductions of the most representative figures in the history of Romania, Moldova, France, USA, Russia etc. painted by painters and anonymous master. The paintings represent different periods of history.*

„Personalitatea reprezintă cea mai înaltă sinteză sufletească.
Misiunea personalității este ca prin ea să se contribuie la realizarea
umanității.”
Dimitrie Gusti

*(Prezentare selectivă a reproducerilor personalităților istorice din istoria
României, Moldovei și altor țări care au influențat evoluția societății omenesti)*

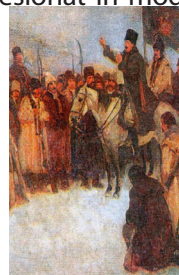
În orice perioadă a evoluției omenirii cunoașterea istoriei neamului, istoriei universale permite însușirea și înțelegerea mai profundă a realităților istorice. Istoria, într-un mod decisiv, educă spiritul patriotismului. La o mai bună cunoaștere a trecutului contribuie și pictorii, autorii portretelor marilor personalități.

Astfel de personalități au fost: Mihai Viteazul, Barbu Dimitrie Știrbei, Alexandru Ioan Cuza, regele Ferdinand I, regina Maria, Tudor Vladimirescu, Nicolae Bălcescu ș.a. Printre pictorii care au realizat picturi a personalităților din istoria României remarcăm: M. Lapatty, N. Bălcescu, A. Murnu, Philip de Laszlo, D. Stoica, Gh. Tattarescu, M. Popp.

Pictorul **Mihail Lapatty** zugrăvește cu multă inspirație figura lui **Mihai Viteazul** (1558-1601) pe un cal alb, iar **Nicolae Bălcescu** a redat chipul domnitorului alături cu sigila lui Mihai Viteazul. Mihai Viteazul a fost domn al Țării Românești (1593-1601), realizatorul primei uniri politice a Țărilor Române: România, Transilvania, Moldova. El este o personalitate de dimensiuni universale, care a impresionat în mod cu totul deosebit atît pe contemporani, cît și multe alte generații ce i-au urmat. Cunoscutul pictor francez Jacques-Louis David este convins că: „În artă există un gen vrednic de apreciere, tabloul istoric”.

Theodor Aman, pictor român, acorda o importanță deosebită genului istoric, ridicînd pictura românească modernă la un nivel de exigență europeană. Cel mai reușit și mai popular dintre portretele

Sărbători pentru suflet

pictorului este portretul lui **Tudor Vlădimirescu** (1780-1821), conducătorul răscoalei din 1821. Este un tablou cu caracter patriotic, pictat în ulei pe pânză. În primul plan apare figura impunătoare a acestuia, chipul luminos, privirea îngândurată, ținută semeață, mâna sprijinită pe sabie exprimând hotărârea, demnitatea și încrederea în dreptatea poporului.

Și un alt maestru al culorii, **D. Stoica** a pictat în ulei de placaj tabloul, dedicat acestui ilustru luptător „**Tudor Vladimirescu citind proclamația de la Padeș**”.

Pictorul român **Mișu Popp** este cel care a immortalizat făptura domnitorului **Alexandru Ioan Cuza** (1820-1873), care a fost primul domnitor al Principatelor Române Unite și al Statului Național România. În timpul domniei sale **Alexandru Ioan Cuza** a contribuit la dezvoltarea modernă a națiunii române pe plan economic, juridic, social, politic și cultural.

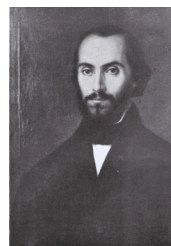

Ferdinand I de Hohenzollern-Sigmaringen (1865-1927) a devenit rege al României la 49 de ani, depunând jurământul solemn și promițând că va fi „un bun român”, fiind încoronat Rege al României Mari printr-o ceremonie spectaculoasă (15.10.1922) la Alba Iulia. Pictorul **A. Murnu** a zugrăvit figura Regelui României în timpul încoronării. Regele a fost căsătorit cu Marie Alexandra Victoria, care a fost sfetnicul Regelui Ferdinand pînă la moartea acestuia în 1927, cu toate că rolul femeilor în politică era redus.

Regina Maria sau Marie Alexandra Victoria (1875-1938) a iubit arta, poezia și filosofia. Este mama regelui Carol al II-lea. În momentul cînd Carol al II-lea a moștenit tronul, **Regina Maria** a fost izolată complet de politică și se retrage din viața publică pînă la moartea ei. Frumusețea ei era dublată de o inteligență ieșită din comun. Cu multă grație, expresivitate, într-o gamă variată de culori o admirăm pe **Regina Maria** pe portretul realizat de **Philip de Laslo** în 1936.

În 1851 pictorul român **Gh. M. Tattarescu** pictează în ulei pe pânză portretul cunoscutului revoluționar român **Nicolae Bălcescu**, o personalitate remarcabilă în istoria românească din secolul al XIX-lea, o făptură realistă, convingătoare. Portretul se găsește la Muzeul de Arte din București, România. **Gh. M. Tattarescu** a fost prieten bun cu N. Bălcescu, de aceea redă chipul lui Bălcescu cu mult suflet. Pictorul **Gh. M. Tattarescu** a creat lucrări pătrunse de idealurile revoluționar-patriotice. Este de menționat că Tattarescu, alături de T. Aman, a contribuit la întemeierea *Școlii Naționale de Arte Frumoase de la București*.

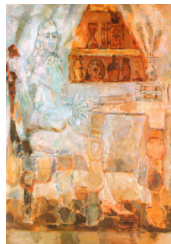
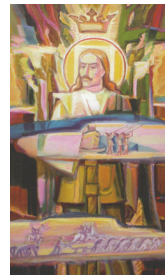
„Trecutul e umbra viitorului” (L. Blaga). Printre mulțimea de omagii aduse de urmași personalității lui **Ștefan cel Mare și Sfînt**

Sărbători pentru suflet

(1433-1504), domn al Moldovei (1457–1504) care înscrie pagini nemuritoare în cronică luptei pentru independență se află și portretele pictorilor **Ary Murnu** (România), **Ștefan Florecu** (1993-1994, Moldova), **Alexandru Gușanov** (1998-..., Moldova). **Constantin Lecca** a publicat în revista „*Biblioteca românească*” o întreagă galerie de portrete de domnitori ai Moldovei și Țării Românești. Litografia care-l reprezintă pe Ștefan cel Mare este de o factură artistică.

În galeria de portrete a lui **Ștefan Florescu**, unul dintre cei mai reprezentativi pictori din Moldova, un loc deosebit îl ocupă portretul Marelui domnitor al Moldovei Ștefan cel Mare. Artistul redă chipul domnitorului în compoziția tematică de pictură care reprezintă două dipticuri. Partea stângă a dipticului este numită „**Ștefan cel Mare în Codrul Cosminului**”, pictat în ulei pe pânză de 150x90cm. Această compoziție se găsește la Muzeul de Istorie și Etnografie, orașul Bălți, Republica Moldova. Știm cu toții, că bătălia de la Codrii Cosminului (1497) a avut drept combatanți pe Ștefan cel Mare, domnitor moldovean și regele Ioan I al Poloniei (Ioan Albert) al Uniunii Polono-Lituaniene, soldându-se cu o victorie importantă a moldovenilor. „*Pictez tablouri, de parcă ar fi icoane, pentru oameni și pentru mine*”, scrie Ștefan Florescu.

Dimitrie Cantemir (1673-1723), savant român de formație enciclopedică, de renume european, domn al Moldovei (1693, 1710-1711), membru al Academiei din Berlin a fost pictat de **Mihai Grecu** (1916-1998), artist plastic basarabean, unul dintre cei mai apreciați la timpul său de critici și de public, numit de **A. P. Hmelinițhii**, pictor-grafician, *Om emerit în arte*. În 1973 **M. Grecu** pictează figura lui D. Cantemir în ulei pe pânză (130x120 cm). Tabloul se găsește la

Centrul de Studii Literare și Muzeografie „M. Kogălniceanu” din Chișinău. Portretul istoric „**Dimitrie Cantemir**” este o lucrare cu structură plastică complexă. Imaginea amintește o frescă veche în restaurare. Această soluție permite autorului să recreeze epoca, îl pregătește pe spectator să înțeleagă importanța Personalității istorice. „Portretul reprezintă întotdeauna o dublă imagine: cea a artistului și cea a modelului” (A. Bourdelle).

Bogata istorie a Rusiei este oglindită și în portretele împăratului-întregii Rusii **Petru I (Petru cel Mare)** pictate de **I. Repin**, **V. Serov**, **I. Nichitin**, precum și de pictori necunoscuți. **Petru cel Mare** (1672-1725) a fost cel mai influent țar și comandant militar din istoria rusă de la începutul secolului al XVIII-lea. A izbutit să modernizeze Rusia.

Pictorul rus **Valentin Serov** (1865-1911) a dedicat trecutului istoriei naționale, în deosebi epocii lui Petru cel Mare (1672-1725), un ciclu de desene în creion, guașă, acuarelă, tablouri în tempera (tehnică picturală) și ulei.

Tabloul „**Petru I**” (1907) pictat în tempera este o compoziție reușită care se regăsește în Galeria Tretyakov. Petru I înfruntă vîntul

puternic, amenințător, merge cu pas năvalnic spre noua construcție cu voință, energie, presiune eruptivă a oamenilor neînfricoșati.

Pictorul rus **I. Nitchin** (1690-1741) a zugrăvit portretul „**Petru cel Mare**” în cerc (Muzeul rus), socotit cel mai reușit portret din timpul vieții țarului.

Portretul „**Aleksandr Suvorov**” reprezintă o pictură de epocă. Generalissimul Aleksandr Suvorov a fost considerat un veritabil geniu militar al Rusiei, și-a identificat viața personală cu aceea de comandant de oști. A fost laconic, cutezător pe câmpul de luptă. În calitatea lui de comandant de oști, Suvorov și-a depășit epoca. El a căutat întotdeauna să-și instruiască soldații pentru acțiuni curajoase, numele lui devenind pentru totdeauna un simbol al strălucirii și gloriei armatei ruse, deoarece, cum afirmă Helmuth Von Moltke: „Comandantul militar reprezintă destinul unei națiuni”.

Miniatura „**Intrarea regelui francez Ludovic XII în Genova în 1507**” oglindește un ecou din istoria Franței din secolul XVI care-l reprezintă pe **Ludovic al XII-lea** (1462-1515), al treizeci și cincilea rege al Franței. **Ludovic al XII-lea** a fost numit „Tatăl Poporului”, unicul monarh al ramurii Valois-Orléans a Casei Valois. El a urmărit o politică externă foarte activă (a reformat sistemul juridic francez, a redus taxe și a îmbunătățit guvernarea).

Tabloul reginei Franței **Maria Leszczynska** (1703-1768) reprezintă o lucrare pictată de un autor anonim. **Maria Leszczynska** a fost soția regelui Ludovic al XV-lea, fiica regelui polon Stanislav I.

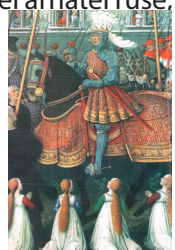
Politica europeană de la începutul secolului al XIX-lea a fost influențată puternic de acțiunile liderului politic și militar al Franței **Napoleon Bonaparte** (1769-1821). Generalul francez, împăratul francez (1799-1804) a fost pictat de pictorii **Joseph Chabard** (1810), **Jacques-Louis David**(1800), **Antoine-Jean Gros**.

Tabloul „**Bonaparte la Muntele Saint Bernard**”, pictat de Jacques-Louis David, îl reprezintă pe Napoleon. Lucrarea a fost pictată pe pânză și se află la Versailles, Franța.

Unul dintre numeroșii discipoli ai lui Jacques-Louis David pictorul francez **Antoine-Jean Gros** a pictat pe pânză în ulei (134x103cm) un episod din lupta armatei franceze cu armata austriacă „**Bonaparte la Arcole**”. Tabloul se regăsește la muzeul Ermitaj din St. Petersburg (1925).

Excelentul comandant de oști **Joachim Murat**(1767-1815) a fost numit de Napoleon rege al Neapolelui, fiind căsătorit cu sora lui Napoleon. Pictorul **Francois Gerard** a redat în culori figura regelui **Joachim Murat**.

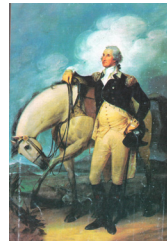

Elisabeta I (1533-1603) a fost regină a Angliei (1558–1603) și regină a Irlandei. Domnia reginei Elisabeta I este denumită era „elisabetană” sau „epoca de aur”, deoa-rece a sporit puterea Angliei pe plan mondial. Domnia reginei a fost marcată de prudență în ceea ce privește acordarea de onoruri și demnități. Elisabeta a scris

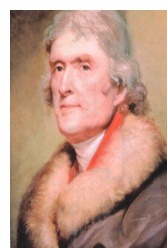

poezie și proză. Portretul reginei a fost pictat de **Nicholas Hilliard** (1572), precum și de pictori necunoscuți.

Regele **Oscar al II-lea** (1829-1907) a fost ultimul suveran suedez care a fost încoronat, în același timp, rege al Suediei și rege al Norvegiei, portretul lui este pictat de un autor necunoscut.

Tabloul primului președinte american **George Washington** (1732-1799) a fost realizat în timpul vieții de un pictor necunoscut. Washington a fost o personalitate istorică remarcabilă, un luptător înflăcărat pentru independența patriei sale, un om neînfricat și incoruptiv.

Personalitatea președintelui american **Thomas Jefferson** (1743-1826) a inspirat pictorul necunoscut care a mînuit cu iscusință pensula pentru a reda figura celui de-al treilea președinte american. **Thomas Jefferson** cunoștea cîteva limbi: latina, greaca, franceza, italiana, spaniola, ducînd un simplu mod de viață, construind singur reședința de la Monticello.

Posteritatea rămîne recunoscătoare maeștrilor, care au imortalizat chipurile personalităților de valoare ale omenirii.

Referințe bibliografice:

1. DRAGNEV, D. et al. *Domnii Țării Moldovei* : Studii. Ch. : Civitas, 2005. 320 p. ISBN 9975-912-42-7.
2. *Istoria ilustrată a Românilor de la origini pînă în prezent* : Album istoric pentru copii și tineret de Boris CRĂCIUN. Iași : Ed. Porțile Orientului. 104 p. ISBN 973-9297-04-8.
3. „Portret in istorie”, *expoziție cu picturi din colectia Muzeului National de Istorie* [on-line]. [citată la 24.09.2013]. Disponibil : [//www.one.ro/lifestyle/portret-in-istorie-expozitie-cu-picturi-din-colectia-muzeului-national-de-istorie-9134363](http://www.one.ro/lifestyle/portret-in-istorie-expozitie-cu-picturi-din-colectia-muzeului-national-de-istorie-9134363)
4. <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/1414747>
5. <http://www.magazinistoric.ro>
6. <http://ro.wikipedia.org/wiki>

PENTRU ORTODOXIE CURSE DE TOATĂ MÎNA

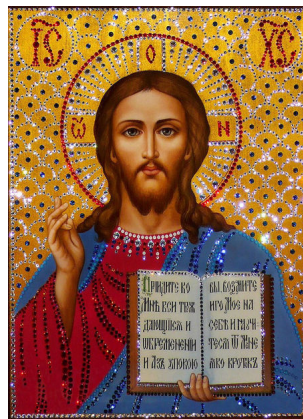
*****

HANDS TRAPPING TO ORTHODOXY

ANA SOFRONI

Abstract: *The author glorifies authentic Christianity teaches that Lord Jesus Christ left. She called us to be on guard against false prophets who seek by all means to lead people astray from the essential truths of God word and to deviate from the true faith transmitted by words and false ideas.*

Învățătura creștină autentică este aceea, pe care ne-a lăsat-o Mîntuitorul Iisus Hristos. Timp de două milenii, prin Sfintele Scripturi, ea se transmite din generație în generație, pentru ca să fie temelia și sprijinul credinței noastre¹. De aici noi aflăm adevărul despre Dumnezeu și binele care ne vine de la Dînsul, aici ni se descoperă și căile ce duc spre mîntuire și spre viața cea veșnică și tot aici, în această învățătură, sîntem povățuiți să nu ne lăsăm adumbriți și atrași de cuvinte și idei false spuse de „profeți mincinoși” împotriva puterii dumnezeiești, căci de acei care caută cu orice preț să ducă lumea în eroare și s-o abată de la dreapta credință, se vor găsi oricînd destul de mulți. De aceea Domnul ne-a poruncit să ne ferim de ei². Să le punem întotdeauna adevărul în față, să-i împiedicăm cînd vor încerca să ne întunece mințile, fiindcă căzînd în întuneric, noi nu vom mai putea înțelege esența lucrurilor, ne va fi greu de tot să deosebim cele bune de cele rele. Și, vrînd-nevrînd, îi vom ajuta pe adversarii credinței ortodoxe să-și atingă scopul lor josnic, prin care insistent se urmărește a-i îndepărta pe oameni din ce în ce mai mult, iar de ar fi posibil chiar cu totul, de Dumnezeu.

Despre stilul de a vorbi al profeților mincinoși de altădată ne previne, în maniera sa irepetabilă, Sfîntul Ioan Gură de Aur. Citim în *Omiliile la Matei*: „[...] profeții mincinoși făceau un mare abuz de cuvinte, iar poporul iudeu le dădea lor mai multă atenție decît profeților adevărați”³. Acei șovăielnici și ignoranți dintotdeauna au susținut vorbirea în deșert, devenind jertfe ale gîndurilor nelegiuite despre Dumnezeu și minunata Sa Creație. De-a lungul veacurilor arta discursurilor amăgitoare și dăunătoare sufletului omenesc nu a slăbit, dimpotrivă, ea mereu s-a tot

¹Matei 28, 18-19; Marcu 16,15; Luca 10, 16.

²Matei 7, 15.

³Sfîntul Ioan Gură de Aur. Scrieri. Partea a treia. Omiliile la Matei / Carte tipărită cu binecuvîntarea Prea Fericitului Părinte TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Romîne; Trad., introducere, indici și note de Pr. D. Fecioru. – București: Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Romîne, 1994, p. 47. – (Părinți și scriitori duhovnicești).

îm bogățit cu noi procedee, în dependență de specificul timpului. Se încerca în fel și chip denaturarea și respingerea cuvintelor Domnului. Și s-a ajuns la teribila situație, când datorită osîrdiei falșilor luminători, numărul celor rătăciți de la credință a crescut considerabil. Teologii ortodocși îi numesc pe asemenea osîrdnici „interpreți răi a ceea ce a fost bine exprimat”⁴. Cît de mult li se potrivește calificativul „răi” ne convingem cu multă claritate din argumentările profunde aduse de către teologi onești în lucrările lor. Ei au reușit să scoată în vileag toată minciuna și toată reaua-voință a falsificatorilor înaltei învățături. În acest context, menționăm lupta îndelungată pe care au dus-o dreptcredincioșii împotriva ereticilor, începînd cu secolul al doilea. Dispunem de un studiu foarte important, de o certă valoare religioasă, a Sfîntului Irineu de Lyon, care s-a născut la Smirna în anul 135 și a fost ucenic al Sfîntului Policarp, episcopul acelei localități⁵. De rînd cu alte teme majore, în special dogmele privind Sfînta Treime, persoanele Sfîntei Treimi și multe altele, Sfîntul a abordat și tema ereziilor vremii, care ținteau și atacau învățătura despre Însuși **Mîntuitorul Iisus Hristos**. Bazîndu-se pe datele **Sfîntei Scripturi** și ale **Sfîntei Tradiții**, și mai ales, pe **Simbolul de credință**, el a făcut cunoscut tuturor falsitatea doctrinelor absurde, le-a combătut, a arătat că ele sînt în dezacord cu adevărul relevat de Dumnezeu. Toți teologii ulteriori s-au sprijinit în lupta lor cu adversarii creștinismului pe lucrările inspirate de har dumnezeiesc ale Sfîntului Irineu, considerîndu-l cunosătorul cel mai autorizat al problemei. Mai mult ca atît, el este numit pe bună dreptate „fondatorul teologiei creștine”⁶. *Conform acestei învățături, omul a fost creat de Dumnezeu după chipul Său și i s-ar fi dat și asemănarea Sa, dacă protopărinții noștri nu ar fi căzut în păcatul neascultării. Căderea în păcat a atras după sine o serie de consecințe asupra omului și asupra naturii, ceea ce a fost un blestem divin, dar totodată s-a arătat și iubirea lui Dumnezeu față de om, cînd El a promis că va trimite un izbăvitor care va scoate lumea din păcat. Și L-a trimis pe Fiul Său, „Unul Născut, Carele din Tatăl S-a născut mai înainte de toți vecii, Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, iar nu făcut, Cel de-o ființă cu Tatăl, prin Carele toate s-au făcut”⁷. Dumnezeu-Fiul a participat la toate actele de creație. A venit în lume, întrupîndu-se de la Duhul Sfînt și din Sfînta Fecioară Maria, astfel în persoana Lui au fost două ființe – una dumnezeiască și una omenească. Fiind Mîntuitorul fără de păcat, jertfa Lui pe cruce a adus mîntuire întregului neam omenesc. Întru mîntuirea sufletelor noastre, Mîntuitorul ne-a lăsat Sfîntele Taine.*

După sistemul doctrinelor înșelătoare, unul este Hristos, altul este Mîntuitorul și, în sfîrșit, altul este Iisus. Ereticii îndrăznesc să acuze chiar Scripturile, spunînd că „ele nu sunt nici corecte, nici potrivite să facă autoritate, limbajul lor este echi-

⁴Sfîntul Irineu al Lyonului. Cuvînt împotriva ereziilor / Trad. de Prof. Elena Nistor; Cuvînt înainte de Pr. Al. Stănciulescu-Bîrda. – Bîrda: Ed. „Cuget Romînesc”, 2012, p. 13.

⁵Ibidem, p. 6.

⁶Ibidem, p. 9.

⁷Mărturisirea de Credință Ortodoxă sau Crezul niceo-constantinopolitan, alcătuit la primele două Sinoade ecumenice (325 și 381).

voc și nu se poate găsi adevărul, pornind de la ele, dacă se ignoră Tradiția”⁸. Când, însă, noi recurgem la tradiția care ne vine de la Apostoli și pe care Biserica o păstrează pînă în ziua de azi, ei se opun acestui lucru, deci nu sînt de acord nici cu **Scripturile** și nici cu **Tradiția**. De asemenea, ignoră mărturia Scripturilor despre Unicul, adevăratul Dumnezeu, o calomnie mai mare ca aceasta la adresa Domnului nici că se poate. Ereticii s-au exclus din Biserică și, evident că s-au pomenit situați și în afara Adevărului.

De vreme ce pe cale teologică nu s-a obținut victoria scontată asupra Ortodoxiei, adversarii ei recurg la tulburări de minți în rîndurile credincioșilor prin diferite șiretlicuri. Iată că aici sprijin de nădejde au aflat în persoana proorocilor mincinoși. Prezentîndu-se drept „clarvăzători”, cu capacități de a vedea cele trecute și cele viitoare, cu sensibilități supranaturale, aceștia încearcă să le insufle oamenilor încredere absolută în aberații de tot felul, iar printre ele și în idei anticreștine. Unde mai pui că Internetul de azi le permite să cuprindă o arie de influență cu adevărat fantastică. Se folosesc de ea și lansează informația lor cu nemiluita. O informație de acest gen circulă în prezent pe Facebook, cu multiple distribuiri între prieteni. Aduce la cunoștința celor curioși date impresionante privind omenirea și durata civilizației în general [pentru a cîta oară!]. Acestea-s predicțiile „Babei Vanga, celebră clarvăzătoare din Bulgaria”, precum se face prezentarea celor descrise. Ele dau de gîndit nu numai contemporanilor, ci vor pune pe gînduri și generațiile viitoare, care se vor perinda una după alta pînă în anul 5079, cînd va fi așa-zisul sfîrșit al lumii. Noi, cei de azi, nu vom mai fi martorii acelu sfîrșit, în schimb ni se impune de pe acum ideea că un cineva [anume un „profet”!] cunoaște tainele vieții în aceeași măsură ca și Dumnezeu-Tatăl, pe cînd „nici îngerii din ceruri, nici Fiul” nu știu totul, în special cînd va fi sfîrșitul⁹. Iar cuvîntul Domnului nu e trecător. „Cerule și pămîntul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece”, - ne spune Mîntuitorul¹⁰. Cum atunci e posibil să declari, că cu timpul, va apărea o nouă religie și o nouă Biserică? E de așteptat deci că vor dispărea cu totul creștinismul și ortodoxia, că Biserica lui Hristos își va încheia misiunea sa mîntuitoare? În viziunea Babei Vanga, viitorul omenirii nu va fi legat de a doua venire a lui Hristos, pentru că se va ivi un nou profet, fără nume, care va primi sprijin de la toate segmentele de populație. Anume el va fi acela care va încuraja dezvoltarea de noi tehnologii, va încerca să aducă știința de demult. N-are importanță că schimbările se vor produce la intervale de secole și milenii, valorează mult, din predicțiile „clarvăzătoarei” că ele vor decurge nu din **Sfînta Scriptură** și din **Tradiție**, adică reiese că Minunata Creație a Atotputernicului Dumnezeu se va spulbera în vînt, prin urmare, va dispărea veșnicia dumnezeiască și se va întări puterea unui alt stăpînitor al lumii.

Acestea sînt aberații din cele mai sfidătoare. Scopul lor este, cu bună seamă, de a influența psihologic asupra creștinilor, făcîndu-i de pe acum să apuce calea rătăcirilor, fiindcă credința pe care ei o urmează nu are, chipurile, nici viitor și nici îndrumător.

⁸Sfîntul Irineu al Lyonului, op. cit., p. 20.

⁹Matei 24, 34-44.

¹⁰Matei 24, 34-44; Luca 21, 26-28; Marcu 13, 24-31.

Sărbători pentru suflet

Pe parcursul a mai mult de trei milenii, conform acestor preziceri, ortodoxiei nu i s-a găsit nici un rol cît de mic, de parcă nici nu a existat vreo dată. Enumerarea fenomenelor în curs de schimbare începe, nici mai mult nici mai puțin, cu anul 2016, cînd afirmă că Europa va rămîne fără populație. Noi sîntem martori apropiați ai perioadei de timp vizate, cunoaștem și în ce raport se află actualmente religiile și toate celelalte confesiuni din lume, așa că e o mare eroare ca cineva să nege importanța creștinismului și totodată a ortodoxiei, cel puțin în societatea contemporană, dacă viața cea de după moarte, spre care ne duce scurta viață pămîntească, în viziunea acestui cineva nu însemnează nimic. Minciuna se simte de la o poștă depărtare ca și aversiunea „clarvăzătorilor” față de credința creștin-ortodoxă. O ignoră totalmente, în imaginația lor bolnavă totul se reflectă denaturat, dar asta e și firesc pentru persoanele care se răzvrătesc împotriva lui Dumnezeu.

Noi, care Îl avem mereu pe Dumnezeu în suflet și în gînd, care simțim dragostea Lui nemărginită pentru orice făptură creată de Dînsul, care ne bucurăm de milostivirea și bunătatea ce le revarsă asupra noastră și ne desfătăm de frumusețile uimitoare ale naturii ce ne înconjoară, sîntem conștienți de Atotputernicia Ziditorului lumii. Toate au fost lăsate de Domnul pentru om, iar el, omul, trebuie să fie recunoscător, să aibă dragoste duhovnicească și frică de Veșnicul Stăpîn - frică de a nu încălca vrerea Lui. Păzindu-l poruncile și sincer căindu-ne de cele ce greșim, făcînd milostenie și avînd grijă de aproapele, rugîndu-ne din adîncul inimii la Dumnezeu și proslăvindu-L, ferindu-ne de orice păcat și faptă rea, ne-am arăta creștini adevărați și nu ne-am lăsa prinși în cursele celor certați cu credința. Nici nu ne-am lăsa impresionați de născocelile lor, ne-am reține și de la distribuirea informației pe care ei o răspîndesc cu scopul de a ne atrage spre învățătura lor. Să adunăm cele bune împreună cu Mîntuitorul, căci, cine nu o face, risipește tot ce are¹¹. Cele bune le putem afla doar din învățătura care vine de la Dînsul.

Doamne, ajută-ne să urmăm neclintit Legea Ta!

13.11.2013, Brescia (It.)

---

¹¹Matei 12, 22-30.

CARTEA ÎNSOȚITĂ DE CÎNTEC

*****

THE BOOK ACCOMPANIED BY SONG

ANA SOFRONI

Abstract: *Maia Balan, Head of the Public Library of Old Biliceni, realized an interview with Ana Sofroni, former teacher at the Department of Library Science of State University from Chișinău. From these interview we learn that she is the interpreter of the religious songs, the author of the collection of religious songs „Glimpses of Divine Light“.*

Maia Balan: *Stimată doamnă Ana Sofroni, ne cunoaștem de vre-o 10 ani, pe cînd venisem la Catedra de Biblioteconomie a Universității de Stat din Moldova, ca să obțin studii în domeniul profesiei mele îndrăgite - cea de bibliotecar și specialist în informare. Pe atunci, noi, studenții, am descoperit în Dumneavoastră un mentor exigent, dar și o femeie firavă, cu o atitudine pozitivă pentru fiecare din noi. Mare surpriză pentru mine a fost, cînd, în toamna anului 2012, ați vizitat Biblioteca publică din Biliceni Vechi pentru a întreține un recital de cîntări creștine. Vocea puternică și sinceritatea intonării mi-a destăinuit o altă personalitate, mult mai enigmatică...*

Maia Balan: **Cînd ați început să Vă dedicați acestui gen de artă muzicală și care au fost premisele?**

Ana Sofroni: *Toate cîntecele religioase, pe care le am, au fost create în ultimii trei ani, ceea ce corespunde cu aflării mele pe meleaguri străine, departe de plaiul natal, de casă, de familie și de colegi. Izolarea de mediul obișnuit și sumbra singurătate mi-au fost prielnice pentru a mă apropia mai mult de Dumnezeu și a-l simți mai tare prezența în viața mea. De asemenea, au influențat puternic asupra trăirilor mele lăuntrice citirea sistematică a Psaltirii și Sfintei Evanghelii, precum și lucrările pline de har dumnezeiesc, acelea de care am reușit să fac rost, ale unor părinți duhovnicești, în special, ale Sfîntului Ioan Gură de Aur, Cuviosului Paisie Aghioritul, Sfîntului Vasile cel Mare, ale Părintele Arsenie Boca ș. a. Momentele care mă impresionau, le raportam la viața noastră de toate zilele, le exprimam în vers, iar concomitent cu versul apărea și melodia. Îngînam cîntecele acestea fie făcîndu-mi lucrul prin casă, fie mergînd pe stradă, înainte de culcare și dimineața devreme. Cîntam după împrejurări, sau cu voce scăzută, sau în gînd; din plină voce îmi permiteam să cînt mai rar, căci nu se putea s-o deranjez pe stăpîna casei, în care lucrez. Astfel gîndu-mi era mereu la cele sfinte, precum ne-a îndemnat să facem Părintele Sextus (secolul al III-lea), zicînd: „Gîndește-te la Dumnezeu mai des decît respiri“. Deci am găsit modalitatea cum*

anume să urmez acestui sfat întru totul folositor pentru mîntuirea noastră sufletească.

Maia Balan: Ce simțiți atunci cînd o melodie prinde viață?

Ana Sofroni: Fiecare cîntec nou exprima, mai întîi de toate, felul în care eu înțelegeam poruncile dumnezeiești, exprima sensul cuvîntului divin în perceperea mea. Apoi, în cîntări aparte, îmi dezvăluiam atitudinea ce o aveam față de cele aflate din Scripturi: aduceam laude și mulțumiri pentru binefacerile ce le revarsă Domnul asupra noastră, exprimam recunoștință pentru nemărginita milostivire de care El ne face parte nouă tuturor. Toate acestea țin de îndatoririle morale ale oricărui creștin, de aceea, izbutind să le fac față cîtuși de puțin, rămîneam cu sufletul mai mult sau mai puțin împăcat, adică simțeam satisfacție sufletească. Și mă bucuram că gîndurile, cugetările și rugămințile mele se înălțau la Domnul anume în mantia versului cîntat, ceea ce Lui îi place. Acest adevăr ni-l aduce la cunoștință proorocul David, scriind în unul din Psalmii săi: „[...] bine este a cînta; Dumnezeuului nostru plăcută îi este cîntarea” (Ps. 146, 1).

Maia Balan: Cine sînt cei mai fideli ascultători ai creațiilor D-voastră la moment? Cum doriți să le transmiteți unui public mai larg?

Ana Sofroni: În situația în care culegerea mea de cîntece religioase Licăriri ale Luminii divine ce înserează aceste lucrări, încă nu este editată, evident că nu mulți le cunosc. Mai des le ascultă doar casnicii mei, unele dintre rudele și cunoștințele apropiate. Dar am avut și cîteva lansări ale culegerii date în manuscris, pe care cu multă amabilitate le-au organizat doamnele Maia Bălan (Biblioteca Publică Biliceni Vechi), Elena Roșca (Biblioteca Publică „Alba-Iulia”, Chișinău), Aliona Vîrlan (Biblioteca de Arte „Tudor Arghezi”, Chișinău), Silvia Gavriliuc (Biblioteca Publică Costești, Rîșcani), directorul școlii din satul meu de baștină doamna Agluceana Horodișteanu. De asemenea, am ținut cîte un recital de muzică sacră în Biblioteca „Transilvania” din Chișinău (șefă dna Parascovia Onciu), la Biblioteca Publică Raională din Strășeni (director doamna Nadejda Pădure) și la Bisericile „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” și „Sfîntul Siluan” din capitală. Deci, un început de promovare a cîntecului religios ca gen de „folclor creștinesc orășenesc”, după cum mi-a fost clasificată creația de renumitul muzician-folclorist Andrei Tamazlicaru, s-a produs. Și s-a făcut aceasta cu ajutorul bisericii, a școlii și a bibliotecii, adică a unor asemenea instituții, de datoria cărora ține influențarea și orientarea justă a educației moral-creștine a populației, în special, a tinerei generații.

Însă cei mai fideli ascultători, cum Vă exprimați Dvs., aș zice că sînt nepoțelii mei. Anume ei primii au învățat cîteva cîntece dedicate copiilor, tot ei adesea mă roagă să le cînt melodiile lor preferate (Zboară, avionule, mai iute; Drumurile vieții; În numele Domnului; Dă-le, Doamne, sănătate; Îngerului păzitor ș. a.). Iar cel mai mare nepoțel, Mihăiță, a creat în Internet o pagină (un blog) pentru lucrările mele, pe care a intitulat-o „Cîntece sufletești. Muzică nemuritoare”. La cei 12 ani ai lui, și încă în condițiile cînd lumea de azi e „bombardată” de alte genuri de muzică, de obicei foarte zgomotoasă, o asemenea apreciere îmi însuflă multă speranță într-un viitor favorabil pentru cîntările simple, liniștite, din suflet și pentru suflet.

Țin să cred că și alți creștini ascultă cîntecele mele postate de Dvs. în You Tube <https://www.youtube.com/watch?v=vqnzUjt7LXk>, fiindcă am citit acolo un șir de notificări pozitive. Foarte mult Vă mulțumesc pentru aceste postări și pentru distribuirile ce le-ați făcut în continuare. E un gest frumos de participare la promovarea cîntecului

religios prin intermediul rețelelor moderne de socializare și informare.

Maia Balan: Aveți un suport de la cineva din prieteni sau rude pentru a înregistra cântările într-un mod profesional?

Ana Sofroni: Bineînțeles că ar fi minunat să-mi înregistrez cântecele la nivel profesionist. La moment însă nu am posibilitate să fac aceasta. Nu mi-o permit nici împrejurările, dar nici situația, deoarece sînt nevoită să mă rețin peste hotare. Și nici pe altcineva să implic în acest lucru nu îndrăznesc, căci sînt obișnuită să fac totul cu mâinile mele, să nu deranjez pe nimeni cu rugăminți personale.

Maia Balan: Planificați ceva special pentru cei, care Vă apreciază creația?

Ana Sofroni: Aș dori să-i bucur pe toți acei care nu rămîn indiferenți la cîntecul religios, cu posibilitatea de a lua cunoștință în ansamblu de acest gen nou de muzică, de a citi și a interpreta lucrările respective, avînd la dispoziție culegerea de cîntece religioase Licăriri ale Luminii divine. Manuscrisul culegerii e pregătit pentru editare, însă nu e finalizat procesul de notare a melodiilor. Nădăjduiesc ca în viitorul apropiat totul să fie adus la bun sfîrșit și cartea, după atîta așteptare, să fie scoasă de sub tipar și să-și afle locul în viața bunilor noștri creștini.

Încă aș mai dori să particip la noi întîlniri cu publicul cititor și cu nespusă plăcere aș profita de amabilitatea bibliotecarilor, dacă ele mai cu îndrăzneală ar include în activitatea ce o desfășoară promovarea literaturii din domeniul credinței și al artelor cu ea înrudite. De la un asemenea act am avea doar de cîștigat, în primul rînd în aspect spiritual, căci am putea deveni mai buni, mai blînzi, mai grijulii unul față de altul și mai recunoscători celor binevoitori și săritori la nevoie. Toate aceste virtuți pornesc din dragoste de Dumnezeu și de aproapele, iar cîntecul religios anume pe puterea lor e și axat. De aceea el aduce lumină și căldură în sufletele noastre, ajutîndu-ne să urmăm mai cu rîvnă calea spre desăvîșirea duhovnicească. „[...] cîntați lui Dumnezeu și viu va fi sufletul vostru!” – ne îndeamnă proorocul și psalmistul David (Ps. 68, 36). Haideți dar să ascultăm, să învățăm și să cîntăm ceea ce ne-a insuflat Dumnezeu prin Duhul Sfînt, dînd naștere acestor cîntece de suflet într-un timp cînd el, sufletul, ne este zguduit grozav de strigăt, gălăgie, forfoteală.

Doamne, ajută-ne să-Ți cîntăm împreună rugăciuni de mulțumire, de proslăvire și de milostivire a tuturor păcătoșilor!

6.04.2014

Interviu realizat de Maia Bălan, Șef Bibliotecă, Bilicenii Vechi.

**SIMBOL AL MIȘCĂRII ȘI RENAȘTERII NAȚIONALE:
DUMITRU MATCOVSCHI – 75 de ani de la naștere**

*****

SYMBOL AND NATIONAL REVIVAL MOVEMENT:
DUMITRU MATCOVSCHI - 75 YEARS AT BIRTH

LILIA UCRAINEȚ

Abstract: *The article reviews the data related to the literary work of Dumitru Matcovschi, the poet, novelist, playwright and publicist. It is emphasized the author merits in the literary and scientific community. His work is reflected in the collection of Library Science USARB*

**„Am ținut, am vrut, m-am zbatut, m-am încăpățânat,
Ca orice artist, să unesc realitate acotidiană
cu gândirea abstractă”
(Dumitru Matcovschi)**

La 20 octombrie 1939, în comuna Vadu-Rașcu județul Soroca, se naște Dumitru Matcovschi din părinții Eudochia și Leonte, plugari români. Peste ani, devine una dintre personalitățile excentrice și complexe în viața literară din Republica Moldova, afirmându-se ca prozator, poet, dramaturg și publicist. D. Matcovschi este cunoscut atât prin cărțile sale, cât și prin „angajarea vie în bătăliile pentru spirit, pentru renașterea națională din anii '80-'90”(Eliza Botezatu). „De la piesele matcovschiene a început Marea Adunare Națională”, a menționat Petru Hadîrcă, iar Lurie Leancă, prim-ministrul Republicii Moldova, susține următoarele: „Dumitru Matcovschi – un Om al Cetății, la a cărei edificare a contribuit plenar și la a cărei temelie s-a zidit, aducîndu-și pe altar viața și verbul.” „Dumitru Matcovschi a scris dureri, a transpus întreaga suferință a acestui pămînt. Matcovschi trăiește după moarte, aceasta e recunoașterea valorii, a clasicizării lui”, a remarcat Arcadie Suceveanu. „Dumitru Matcovschi a fost un stejar viguros, care a stat neclintit în bătaia vînturilor năprasnice ale istoriei acestui neam, a luptat și a învins”, zice Constantin Dragomir, în articolul său „2014 – Anul Dumitru Matcovschi”.

A fost redactor-șef adjunct al săptămînalului „Cultura”, colaborator literar al ziarului „Moldova Socialistă” lucrător literar și redactor al revistei „Nistru”, azi - „Basarabia”. Este considerat de către întreaga națiune românească scriitor al poporului, luptător pentru valorile naționale, dreptate, patriotism și suveranitate. Debutază editorial cu placheta „Maci în rouă”(1963), volum ce denotă primele încercări de a face poezie. Această carte o putem găsi și pe rafturile Bibliotecii Științifice USARB, tipărită cu grafie chirilică la Editura de Stat „Cartea moldoveneas-

că”, prefățător Valentin Roșca. Pe coperta cărții autorul menționează, prin sintagma „Prima carte”, întâiul său debut.

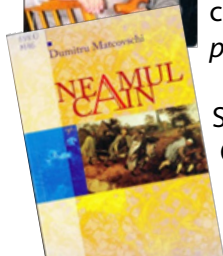
Dintre primele plachete ale lui D. Matcovschi, din care se evidențiază debutul literar, mai putem menționa: „Univers intim”, Ch. : Cartea moldovenească, 1966. Aceasta scoate în evidență ambiții mai mari și realizări mai avansate. Preocupările tînarului poet pot fi reliefate din titlurile ciclurilor ce alcătuiau a doua plachetă: „Cu pîinea și soarele în palmă”, „Ecolul pașilor de lemn”, „Cîntec de soldăție”, „Plopii mei de la Mălina”. Poetul mereu a omagiat truda omului de la țară, acele secvențe din viața oamenilor muncitori care sînt relevate cu mult sentimentalism în operele sale.

În colecția Bibliotecii Științifice USARB, regăsim și alte volume ale marelui poet basarabean, D. Matcovschi, cum ar fi „Soarele cel Mare : Versuri”, Ch. : Ed. Lit. artistică, 1989, un volum de poezii despre Patrie, inspirate din realitatea timpurilor trăite de autor, lucrare distinsă cu premiul de Stat. După apariția acestei cărți autorului i se conferă titlul de „Scriitor al poporului”. O altă plachetă de poezii este „Imne și blesteme”, Ch. : Hyperion, 1991, prin care poetul prezintă adevărul unei situații-limită din viața sa. Supraviețuind, în urma accidentului, el înalță emoționante imne de dragoste neamului, limbii materne, femeii iubite.

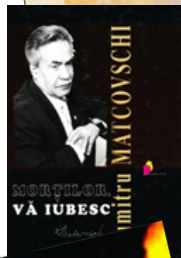

„Pasărea nopții pe casă”, Ch. : Prometeu, 2003, volum ce evocă imagini, secvențe, amintiri dureroase legate de starea sa lăuntrică, remenescente ale întâmplărilor din 1989.

„Neamul Cain”, Ch. : Știința, 2008, cu o prefăță a autorului în care el susține că: „Poetul dacă nu e luptător, nu e nimic”, „Fără cititor, poetul nu face un ban chior.”

„Mortilor, vă iubesc”, poem dramatic, Ch. : Profesional Service, 2011, volum editat cu suportul financiar al companiei Orange Moldova și lansat în cadrul Festivalului Internațional de poezie și cîntec „Dumitru Matcovschi”, Ed. I (19-21 oct., 2011, Ch.-Vadul Rașcov). La începutul volumului este înserată nota autorului.

„Amarele confesiuni”: [Versuri], Ch. : Magna-Princeps, 2011, prefățat de Theodor Codreanu. La sfîrșitul cărții, prin secvențe din articole, intitulate „Ambiții naționale” sînt reflectate gînduri ale poetului D. Matcovschi despre popor, conștiință națională, realitatea de astăzi a neamului nostru.

Dumitru Matcovschi a fost un scriitor prodigios și multilateral – a scris peste 50 de titluri de cărți: poezie, proză, dramaturgie, publicistică, versuri pentru copii. E cel mai înrădăcinat poet în solul dintre Nistru și Prut, e cel mai dramatic destin al Basarabiei („basarab până la dor”).

Muzicalitatea și puterea metaforică a versurilor matcovschiene, caracterul memorabil și profund al lor, sinceritatea și simplitatea i-au determinat pe mulți compozitori de renume (E. Doga, Ion Aldea-Teodorovici) să le prefere drept texte pentru

cîntece. În fondul Bibliotecii Științifice USARB se află ciclul de anuare intitulat „Cîntecul Moldovenesc” cu diferiți ani de ediție, drept exemplu deținem „**Cîntecul Moldovenesc`89**”, Ch. : Hyperion, 1990, care cuprinde cele mai reușite cîntece de estradă ale autorilor din Moldova, două dintre ele „Complimente” și „Carul-Mare” sînt scrise pe versurile lui D. Matcovschi. „**100 Melodii moldovenești=100 молдавских мелодии**”, Ch. : Lit. art., 1977, alcătuitor Z. Tcaci, reprezintă o culegere de poezii structurată în două părți. Prima parte cuprinde melodii vechi populare, care povestesc despre viața grea a poporului: „Cîntă-mi, Radule”, „Mamă, hai de mă petrece”. A doua parte a cărții include cîntece de autori contemporani, printre care și cele pe versurile lui D. Matcovschi: „Spune-mi unde ești”.

„**Două vieți și o dragoste [Partitură] : In memoriam Doina și Ion Aldea-Teodorovici**”, Ch. : Universul, 2004 este o lucrare în două volume, publicată cu suportul financiar al Băncii de Economii, și cuprinde cele mai cunoscute melodii pe versurile lui D. Matcovschi: „Bucurați-vă”, „Un om ciudat”, „Casă părintească”, „Să vii”, „Focul din vatră”, „Cu numele tău” interpretate de martirii neamului românesc Doina și Ion Aldea-Teodorovici.

Opera lui D. Matcovschi este tradusă în mai multe limbi ale lumii: rusa, franceza, ucraineana, lituaniana, bielorusa, letona, polona, bulgara și kirghiza. În anul 1987 apare la Vilnius, în limba lituaniană, romanul „**Toamna porumbeilor albi**”, M.: Ed. Sovetskii pisateli, unul din puținele romane „moldovenești” traduse în țările baltice.

Numele său este menționat în antologii, referințe critice, bibliografii, surse de referință, calendare naționale, publicații periodice.

În Bibliotecă volumele poetului D. Matcovschi pot fi împrumutate la domiciliu și consultate în sala de lectură. Parlamentul Republicii Moldova, la propunerea Ministerului Culturii și Guvernului, a declarat anul 2014 - Anul Dumitru Matcovschi. Este un omagiu tardiv adus memoriei și operei marelui nostru poet, dar prin acest gest se relevă recunoștința noastră, a tuturor, față de opera lui D. Matcovschi, lăsată posterității, așa chiar cum poetul afirma: „*Am crezut și cred, mai cred, că poezia a fost, este și va fi întotdeauna ardere, zbatere, clipă unică, dor.*”

Dumitru Matcovschi este membru titular (academician) al Academiei de Științe a Moldovei(1996), Laureat al Festivalului Internațional de poezie „Nichita Stănescu(1997), Scriitor al poporului(1989), Cavaler al Ordinului Steaua României în grad de Comandor(2000), Cavaler al Ordinului „Meritul Cultural(2012), deținător al premiilor „Mihai Eminescu” și „Pentru distincție în muncă”, onorat cu cea mai înaltă distincție a Republicii Moldova – „Ordinul Republicii”. Pe 1 septembrie 2003, liceul din comuna de baștină a poetului a fost numit în cinstea sa. În 2011, la aniversarea a 72 de ani de la naștere a poetului. Cu aportul soției și familiei, a surorii lui și a câtorva oameni politici, a fost inaugurată casa-muzeu „Dumitru Matcovschi”.

Biblioteca Științifică USARB îl omagiază prin diverse activități culturale: reviste bibliografice, expoziții tradiționale și expoziții online (realizat: M. Magher, G. Cazacu, redactor. : V. Topalo).

http://tinread.usb.md:8888/tinread/fulltext/expo_tem/matcovschi.pdf

Bibliografie:

1. BUSUIOC, Nicolae. *Basarabia de suflet*. Ch. : Știința, 2010. 192 p.
2. CIMPOI, Mihai. *Istoria literaturii române din Basarabia (compendiu)*. Ch. Litera Intern. ; București : Litera, 2003. 518 p.
3. CIMPOI, Mihai. *Dumitru Matcovschi – Poet și Om al cetății*. Ch. : Știința, 2009. 328 p.
4. CIOCANU, Ion. *Dreptul la critică : Articole, eseuri*. Ch. : Hyperion, 1990. 381 p.
5. DOLGAN, Mihail. *Fețele nevăzute ale manuscriselor de poezie*. Ch., 2008. 543 p.
6. DOLGAN, Mihail. *Metafora este Poezia Însăși (Investigații ale imaginarului și poezicii figurative)*. Ch., 2009. 688 p.
7. DRAGOMIR, Constantin. 2014 – Anul Dumitru Matcovschi. In: *Amicul*. 2014, nr. 4 , p. 1.
8. <http://www.beltsymd.ru/study/romana/referat-dumitru-matcovschi-date-principale>
9. <http://www.calameo.com/accounts/1133349>
10. <http://festivaldumitrumatcovschi.din.md/>
11. <http://www.slideshare.net/rmbiblioteci/dumitru-matcovschi-pu-vox-libri-romnia>
12. <http://unimedia.info/stiri/decis-anul-2014-a-fost-declarat-anul-dumitru-matcovschi-67985.html>
13. http://ro.wikipedia.org/wiki/Dumitru_Matcovschi

**«РУССКИЙ ПУТЬ: PRO ET CONTRA»:
К ДВАДЦАТИЛЕТИЮ КНИЖНОЙ СЕРИИ**

*****

TO THE TWENTIETH ANNIVERSARY OF THE SERIES BOOK „RUSSIAN WAY:
PRO ET CONTRA

MARINA ŞULMAN

Абстракт: *The article is dedicated to the 20-years anniversary of book series, named „Russian way: Pro et contra”. It deals with the aim of editors and the history of publishing. The most attention is paid to the three books about Bahtin, world known philosopher, Lermontov, famous Russian poet and Servantes, Spanish genial writer. The author of this article tells us about appearance design, readership, mental peculiarities and intellectual charm of the book series.*

В 2014 году исполняется 200-летие со дня рождения Михаила Юрьевича Лермонтова. Выбирая издания для выставки, мы вспомнили книгу о жизни и творчестве поэта из серии «РУССКИЙ ПУТЬ: PRO ET CONTRA», затем выяснили, что у этой серии своеобразный юбилей.

Несколько слов об особенностях данной коллекции. Парадокс заключен уже в самом названии. Заголовок и подзаголовок в записи составляют половинки целого. При этом они графически примерно равны по протяженности, но звучат на разных языках: первая часть – по-русски, а вторая – по-латыни. Уже это говорит о том, что создатели серии рассчитывали привлечь внимание читателя образованного, способного мыслить самостоятельно. Не случайно первое слово названия серии – «путь». В «Сравнительном словаре мифологической символики в индо-европейских языках» Марк Михайлович Маковский указывает, что первоначальное значение этого слова «отражает прохождение душой умершего пути в загробный мир».

В мышлении наших предков оно было связано с болью, страданием и судьбой, а порой - «со звуком и творчеством». Человек 21 века может подумать об индивидуальном жизненном пути и об исторических судьбах своей Родины. «Путь» ассоциируется с излюбленным мотивом мировой художественной культуры и русской литературы в частности. Символ напоминает о тяготах и радостях, о стремлениях и разочарованиях, о протяженности вселенной и малости домашнего уюта, о длительности времен и краткости сроков нашей жизни. Наконец, о том, что интеллектуальный путь может оказаться важнее,

насыщеннее смыслами, чем само по себе достижение конкретной цели.

Книги издаются в Санкт-Петербурге под эгидой Русской христианской гуманитарной академии в издательстве Русского Христианского гуманитарного института в рамках региональной программы Северо-Западного отделения Российской академии образования. Каждое издание снабжено предисловием. Читателю сообщают о сути первоначального замысла. Она заключалась в том, чтобы осветить ключевые фигуры русской культуры и истории. Затем издательская мысль эволюционировала в сторону расширения за счет включения в рассмотрение значимых для русского самосознания зарубежных философов, политиков и писателей. Далее в рамках серии появились антологии «Веги: Pro et contra» и «Москва – Петербург: Pro et contra», представляющие собой комплексное исследование культурных явлений и ключевых в духовном отношении локусов. В дальнейшем предполагается создание книг, в центре которых будут культурные универсалии или мифологемы «Жизнь», «Смерть», «Культура», «Память», «Судьба» и т. д.

Весомые многостраничные издания этой коллекции одинаково оформлены. На однотонном фоне (шоколадном, бирюзовом, синем или цвета кофе с молоком) обложки сверху золотыми, серебристыми или белыми буквами написаны по-русски имя и фамилия героя антологии, того писателя или философа, вокруг творческого наследия которого сгруппированы полемические высказывания современников и потомков. Внизу обозначена латинскими буквами самая суть работы составителей - замечательный девиз серии в целом и неизменный подзаголовок каждого издания в отдельности: «PRO ET CONTRA». В переводе на русский язык латинское изречение означает «за и против». В центре находится вписанная в круг эмблема серии, состоящая из двух перекрещенных больших букв «X» и «P», а также из букв «Г» и «И» меньшего размера. На периферии круга дается расшифровка аббревиатуры: Русский христианский гуманитарный институт. Строгость и графическая четкость рисунка, а также благородный минимализм в подборе цветов и оттенков свидетельствуют о тонком вкусе создателей серии и радуют глаз читателя, не отвлекая его внимание ни на что лишнее, необязательное. Титульному листу предшествуют эмблема Русской Христианской гуманитарной академии и портрет главного героя антологии. Завершают издания комментарии и указатели имен, выполненные на высоком профессиональном уровне.

Первое издание (1994) было посвящено биографии и критическим откликам на исторические работы и философские концепции представителя русского серебряного века Николая Бердяева. Под одной обложкой объединялись самые разные, зачастую контрастные суждения. В этом и состоит острая привлекательность и уникальность книг из серии «РУССКИЙ ПУТЬ: PRO ET CONTRA». Читатель может выработать собственные обоснованные суждения, познакомившись с мнениями талантливых критиков, замечательных писателей и мудрых мыслителей прошлого. В «Русском пути» сотрудничали видные ученые современности. Их усилия увенчались тем, что каждая книга данной серии может рассматриваться как своеобразная

энциклопедия, разносторонне освещающая биографию, деятельность и творческое наследие героя антологии.

В Научной библиотеке нашего университета имеются книги данной серии. К сожалению, не все. Для подробного рассмотрения выбраны три издания.

М. М. БАХТИН: PRO ET CONTRA: ЛИЧНОСТЬ И ТВОРЧЕСТВО М. М. БАХТИНА В ОЦЕНКЕ РУССКОЙ И МИРОВОЙ ГУМАНИТАРНОЙ МЫСЛИ. ТОМ 1 / СОСТ., ВСТУП. СТ. И КОММЕНТ. К. Г. ИСУПОВА; ХРОНОГРАФ В. И. ЛАПТУНА. – СПБ: РХГИ, 2001. – 552 с. – (РУССКИЙ ПУТЬ) ISBN 5-88812-114-2

Это издание начинается с обращения к читателям и глубокой вступительной статьи Константина Глебовича Исупова об уроках философа и филолога Михаила Бахтина. Далее следуют три части, каждая из которых посвящена личности героя антологии и полемике вокруг двух его самых знаменитых книг «Проблемы творчества Достоевского» и «Творчество Рабле и проблема народной культуры Средневековья и Ренессанса». Названия второй и третьей частей начинаются одинаково со слов «Судьба идей». Далее следуют разные подзаголовки, заостряющие внимание читателя на ключевых понятиях размышлений исследователя. В связи с Достоевским обсуждаются проблема диалога, полифония и теория хронотопа. Фигура Франсуа Рабле соотносится с карнавальная и смеховой культурой средневековья и современности. Завершают издание подробные примечания и мастерски составленный хронограф жизни и деятельности М. Бахтина.

Загадки связаны уже с первой частью. В беседе с В. Д. Дувакиным Бахтин упомянул о своем дворянском происхождении. Эту версию приняли исследователи В. Кожинов, С. Конкин, К. Кларк и М. Холквист. Однако, по утверждению В. Лаптун, в Орловской области обнаружена метрическая запись, свидетельствующая о том, что философ происходил из купеческого рода. Не найдены по сей день свидетельства обучения Бахтина в Новороссийском и Петербургском университетах. Между тем его рассказы о профессорах не оставляют места сомнениям в том, что филолог действительно слушал их лекции. Лаптун придерживается версии о том, что Михаил Бахтин посещал лекции, но не был зачислен в студенты официально. Возможно, какие-то документы еще будут найдены и введены в научный оборот в будущем. Стройности карьеры будущего философа помешала, прежде всего, тяжелая болезнь костной ткани – остеомиелит. Она вызвала ампутацию ноги. И она же спасла Бахтина от длительного пребывания в советском лагере. Филолога отправили в ссылку в Саранск. Туда к нему приехали молодые ученые В. Кожинов, С. Бочаров и Г. Гачев, восхищенные идеями Михаила Бахтина. В жизни ученого соседствуют признание, глубокое уважение и неоднократные попытки друзей и почитателей помочь ему и многочисленные проработки, увольнения, житейская неустроенность. Не удивительно, что в биографии

множество мест пребывания, утеря документов, публикация работ под чужими именами, выдвижение на Ленинскую премию и отказ в присуждении награды. Новая неожиданность в деле изучения жизни и деятельности Бахтина последовала уже после его смерти – теория, гласящая, что его не было вообще. Выдумали Михаила Михайловича его молодые друзья. Сами за него написали. Вот бы хорошо. Имели бы четырех гениальных филологов вместо одного. Природа не так щедра. Лучшее доказательство существования Бахтина – сами тексты. Его ученики самостоятельные и талантливые ученые. Все же ни один из них не достиг уровня гениального философа. К.Г. Исупов не случайно называет Бахтина в предисловии к антологии создателем «новых архитектур понимания и описания». Ведь диалогичность и полифония не только новый и продуктивный в плане филологического анализа угол зрения. Теории Бахтина пронизывают философию и художественную практику 20 столетия, помогают по-новому осознать феномены общения и преемственности в культуре человечества, выводят читателей за пределы текстов к сущности самой жизни и постижению реальности конца второго тысячелетия. В современном миллениуме пока не видно подобной фигуры. Вероятно, она и не может появиться в наши дни. В случае Бахтина дисгармоничной биографии противостоит уникальная цельность его личности, а также, при всей сложности и загадочной неисчерпаемости смыслов его теорий, удивительная гармоничность и глубина учения Михаила Михайловича. В серии вышел и второй том, посвященный изучению наследия Бахтина за пределами России, к сожалению, его нет в нашей библиотеке.

М. Ю. ЛЕРМОНТОВ: PRO ET CONTRA/ СОСТ. В. М. МАРКОВИЧ, Г. Е. ПОТАПОВА, ВСТУП. СТ. В. М. МАРКОВИЧА, КОММЕНТ. Г. Е. ПОТАПОВОЙ И Н. Ю. ЗАВАРЗИНОЙ. – СПБ: РХГИ, 2002. – 1080 С. – (РУССКИЙ ПУТЬ) ISBN 5-88812-126-6

Владимир Маркович Маркович во вступлении к антологии пишет о драматических взаимоотношениях великого поэта и русской литературной критики. О творчестве Михаила Юрьевича Лермонтова зачастую судили не по присущим его произведениям законам, а с точки зрения собственных более или менее глубоких концепций. Известны обвинения в безнравственности (С. Бурачок) или порнографии (С. Соловьев). Поэзия Лермонтова чувственна, а для Соловьева женственность – философская категория. Разграничение эротики, порнографии и естественной чувственности вообще тема, заинтересовавшая исследователей в конце, а не в начале 20 столетия. Многие деятели русского серебряного века видели в Лермонтове сверхчеловека, не желая при этом обращать внимание на моменты, свидетельствующие о лабильной, неустойчивой, истинно юношеской психике, отразившиеся в первом периоде его творчества. Некоторые критики, начиная с интерпретации В. Белинского, защищали поэта от неправомерного и категоричного суда, руководствуясь, в первую очередь, эстетической чуткостью.

Они сознавали мощь таланта Михаила Юрьевича Лермонтова. Таков, например, Мережковский, старавшийся смягчить позицию С. Соловьева, справедливо заметивший, что богоборчество поэта не атеизм, а ступень на пути поиска бога. Для Александра Блока поэтический мир Лермонтова – воплощение древнего мифа о гармонии.

В издании можно найти контрастные суждения писателей-классиков о стиле Лермонтова. Владимир Набоков писал, что проза Лермонтова «суха и однообразна», отмечал несообразности «Тамани», иронически вопрошая читателей, откуда «русалка... заключила, что Печорин не умеет плавать». Вспомним, что Антон Павлович Чехов предлагал разбирать эту же самую повесть по предложениям на школьных уроках, поскольку считал прозу Лермонтова эталоном. Отголоски фразы Лермонтова, краткой, ясной и энергичной, порой слышны в романах Льва Толстого, высоко ценившего творчество писателя.

Бесконечное разнообразие и противоречивость трактовок, интерпретаций и оценок издатели книги успешно структурировали, применив хронологический принцип расположения материала от 19 века к концу 20-го столетия. В отдельную главу выделили исследования представителей формальной школы, отличавшиеся пристальным вниманием к тексту, что позволило снять извечное противоречие между восхищением совершенством стиля и мнимой безнравственностью поэта. Глубоко понимали тексты Лермонтова Борис Эйхенбаум, Игорь Виноградов, Лидия Гинзбург. Не менее интересная страница в изучении творчества Лермонтова связана со структурализмом. Работы Юрия Лотмана, Юрия Манна и других ученых позволяют увидеть знакомые с детства тексты в новом ракурсе, по-новому ощутив их неувядающее обаяние.

Завершает книгу глава «Лермонтов в эмиграции». Интерпретации филологов и критиков, уехавших из СССР, давно вошли в научный обиход. Но широкой публике эти высказывания были недоступны до 90-х годов 20-го века. А ведь суждения Евгения Эткинда, Петра Бицилли и многих других проникнуты любовью к русскому слову и отменным эстетическим вкусом. Именно Петр Бицилли удивительно точно сказал о Лермонтове: «...прогрессировал только в умении управлять собою, своим вдохновением, своей творческой мощью. С возрастом он не стал ни ловчее, ни сильнее, ни умнее. Он стал только экономнее». Проницательный критик в трех предложениях обозначил тяжелейший путь творческой волевой самореализации, связанный с самопознанием и самоограничением. Удивительно, что это о писателе, не дожившем до 27 лет.

Книга адресована преподавателям и учителям русской литературы и словесности, студентам и школьникам, а также всем, интересующимся филологией, и относится к той ветви серии, которую можно назвать успешным научным и учебным проектом.

СЕРВАНТЕС: PRO ET CONTRA/ СОСТ., ВСТУП. СТА-ТЬЯ В. Е. БАГНО, КОММЕНТ. О. А. СВЕТЛАКОВОЙ, К. С. КОРКОНОСЕНКО. – СПБ: РХГА, 2011. – 1072 С. – (РУССКИЙ ПУТЬ) ISBN 978-5-88812-428-4

Книга начинается с замечательно написанного «Обращения издателя» и вступительного слова Всеволода Евгеньевича Багно. Он сообщает о том, что издание было приурочено к Году Российской Федерации в Испании и Году Королевства Испании в России. Выпуск этой антологии знаменует собой 15-летие коллекции. Ученый поэтично сопоставляет серию с деревом, «корень которого составляет сам замысел духовного осмысления культурно-исторических реалий», а ствол «образует история культуры в ее тематическом единстве». Литература, поэзия, философия, теология и политика в качестве аспектов развития цивилизации сравниваются с ветвями могучего растения.

Гениальное творение Мигеля Сервантеса де Сааведра известно во всем мире. В некоторых странах эта книга стала одним из ключевых моментов духовного развития народа, пользовалась необычайной популярностью и сделалась предметом длительных споров и ожесточенных полемик. Испанские исследователи относят такое пылкое отношение к Дону Кихоту и к донкихотству как понятию, прежде всего, к Англии и России.

Первоначальный замысел повествования о Доне Кихоте, безусловно, содержал в себе острое полемическое начало – желание высмеять наводнившие литературный рынок Испании рыцарские романы, уже изжившие себя к тому времени. Содержание творения Сервантеса столь комично и в то же время трагедийно, образ знаменитого Идальго столь ярок и емок, что его имя превратилось в символ. Трактовка образа одного из ключевых для всего человечества литературных героев зачастую обнажает сущность этических воззрений и политических доктрин. Чтобы убедиться в этом, достаточно сравнить коммунистическое понимание с интерпретацией идеологов фашизма. Воздерживаясь от каких бы то ни было политических суждений, мы хотим выразить удовлетворение самим фактом предоставления читателям возможности сопоставить различные точки зрения, а также соседством прозаических трактовок и поэтических интерпретаций бессмертного Рыцаря Печального Образа. Одна из них принадлежит перу Юлия Кима и содержит следующие строки: «А он скачет напролом, храбро и наивно, - Драться с подлостью и злом, а то жить противно...». В наше прагматичное время присутствие Дона Кихота в качестве одного из полюсов духовной жизни общества представляется нам залогом его здорового развития. Осмысление этого литературного героя является одним из стержней, которые необходимы личности в ее стремлении к гармоничному развитию, независимости суждений, самостоятельности поступков и защиты собственного достоинства. Книга состоит из двух частей. Первая носит название «Вечный спутник», а вторая озаглавлена «Странствующий рыцарь, здесь побудь!». Завершают издание

подробные комментарии и указатель имен.

Книжная серия «Русский путь: Pro et contra» отражает «самосознание русской культуры» начала 21 в. После завершения проекта, отличающегося цельностью и глубиной замысла, а также высоким уровнем издательской культуры, планируется также создание электронной версии. Известная писательница Людмила Улицкая утверждает, что «Взрослых на свете гораздо меньше», чем «кажется с первого взгляда». Если возможно вести разговор о «взрослости» той или иной цивилизации, то появление коллекции подобной «Русскому пути» свидетельствует, по-нашему мнению, об определенной степени зрелости культуры и является значимым шагом на пути взросления гражданского общества в целом.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ:

1. М. М. БАХТИН: PRO ET CONTRA: Личность и творчество М. М. Бахтина в оценке русской и мировой гуманитарной мысли. Том 1/Составление, вступ. ст. и коммент. К. Г. Исупова; хронограф В. И. Лапуна. – СПб: РХГИ, 2001. – 552 с. – (Русский путь) ISBN 5-88812-114-2
2. М. Ю. ЛЕРМОНТОВ: PRO ET CONTRA/Составление В. М. Маркович, Г. Е. Потаповой, вступ. ст. В. М. Марковича, коммент. Г. Е. Потаповой и Н. Ю. Заварзиной. – СПб: РХГИ, 2002. – 1080 с. – (Русский путь) ISBN 5-88812-126-63. МАКОВСКИЙ, МАРК МИХАЙЛОВИЧ Сравнительный словарь мифологической символики в индоевропейских языках: Образ мира и миры образов. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1996. – 416 с.: илл.
3. СЕРВАНТЕС: PRO ET CONTRA / Составление, вступ. статья В. Е. Багно, коммент. О. А. Светлаковой, К. С. Корконосенко. – СПб: РХГА, 2011. – 1072 с. – (Русский путь) ISBN 978-5-88812-428-4
4. УЛИЦКАЯ, ЛЮДМИЛА ЕВГЕНЬЕВНА Священный мусор: [рассказы, эссе] / Людмила Улицкая. – М.: Астрель, 2012. – 476 с. ISBN 978-5-271-45555-1

ОТКРЫТИЕ ДЛЯ ПУБЛИКИ ЗНАМЕНИТОЙ ТРЕТЬЯКОВСКОЙ ГАЛЕРЕИ

*****

A WELL KNOWN TRETYAKOV GALLERY WAS OFFICIALY OPENED TO THE PUBLIC

МАРИНА ШУЛЬМАН

Абстракт: *The text is dedicated to the date of opening to the public more than 120 years ago one of the most popular world famous art museums The State Tretyakov Gallery in Moscow. The founder of the art Gallery was Pavel Tretyakov, successful businessman, famous philanthropist and great humanist. And even in the beginning of the 21st century his name is forever associated with sincerely love to painting and devotion to his native country.*

Фото из интернета

Появление данной статьи вызвано к жизни желанием ее автора отметить значимый для любителей искусства всего мира юбилей официального открытия для публики в августе 1893 года Московской городской галереи Павла и Сергея Михайловичей Третьяковых. В настоящее время коллекция называется Всероссийским музейным объединением «Государственной Третьяковской галереей». При жизни Павла Михайловича Третьякова экспозиция располагалась прямо у него на дому по адресу Лаврушинский переулок 10. Здание несколько раз расширилось и реконструировалось. В настоящее время к нему прибавились корпуса в Малом Толмачевском

переулке, уникальное соединение действующего храма Николая Святителя и музейной коллекции, здание, выстроенное специально для демонстрации произведений Александра Иванова, инженерный корпус, а также экспозиция искусства XX века на Крымском валу. Ко времени открытия уже не было в живых Сергея Михайловича, покупавшего картины зарубежных художников, брата и советчика основного собирателя Павла Михайловича, в 1892 году подарившего свою уникальную коллекцию родному городу – Москве. Собирать картины купец и меценат Третьяков начал в юности. С самого начала он собирался подарить коллекцию городу и открыть ее фонды для всеобщего обозрения. Вот вам и открытый доступ – достижение информационного общества и результат деятельности сторонников Международной ассоциации библиотечных работников. В 19 веке об этом ничего не слышали, но было у некоторых филантропов национальное самосознание, требовавшее не только богатеть, но и радеть о просвещении родного народа, заботясь о доброй славе своей страны.

Любой вид деятельности дарит радость и в то же время таит в себе опасность. Коллекционирование расширяет кругозор, объединяет людей по интересам, это занятие для досуга с компенсаторной психологической функцией или страсть. Оно может войти в привычку, стать второй натурой, породить болезненную манию. Благородство цели, широта натуры, сила характера и масштаб личности Павла Третьякова исключали негативное влияние собирательства на его психологию. С удовольствием выслушивавший советы друга, художника Крамского, и многих критиков и ценителей искусства, Третьяков оставался самостоятельным в своих суждениях. Он был, по выражению Александра Бенуа, ученым «по натуре и знаниям». Для художников приобретение картины Третьяковым было своеобразным знаком качества, символом признания их мастерства. Собиратель торговался, ему часто уступали в цене, зная о благородной цели коллекционера. Павел Третьяков выполнил задачу, требовавшую не только денег и огромных знаний, но и поразительной терпеливости, бесчисленных поездок, просмотров, решительности и воли. Для мецената не было мелочей. Он сам умел восстанавливать красочный слой, порой лично протирал экспонаты. В 1892 году потрясение от разлуки с коллекцией в связи с передачей собрания городу было огромным. Павел Михайлович уехал за границу, чтобы избежать назойливого внимания и неумеренных похвал. После возвращения на родину, будучи распорядителем экспозиции, Третьяков до самой смерти продолжал покупать картины и скульптуры и пополнять коллекцию.

В фондах Научной библиотеки нашего Университета имеется более трех десятков изданий на русском, английском и немецком языках, посвященных коллекции Третьяковской галереи. Для подробного рассмотрения нами выбраны следующие книги.

Немировская, М. А. Акварель и рисунок XVIII-первой половины XIX века в собрании Государственной Третьяковской галереи. – М.: Изобразит. Искусство, 1984. -163 р.

На обложке цвета хаки ярко выделяются написанные золотом первые два слова названия книги «акварель и рисунок». Окончание названия написано менее крупным шрифтом черным цветом. Фамилия автора скромно выписана совсем мелкими черными буквами. Цвет использован в самой структуре книги. Вступительная статья дана на первых сорока страницах бледно-золотистого цвета. Далее следуют 108 страниц белого цвета с иллюстрациями. Завершают структуру издания вспомогательные материалы на бледно-золотистых страницах. Корешок светло-шоколадный. Присутствие безупречного вкуса автора ощущается еще до начала чтения. Вступительная статья весьма информативна. Язык простой и ясный. Можно узнать, например, о том, что сам по себе термин «графика» не употреблялся в России в обиходе 18 века. А также о том, что замечательные пейзажи последних десятилетий 18 века были выполнены не графиками, а людьми других профессий. Например, архитекторами. Поэтому и сами пейзажи зачастую были архитектурными. Изображались крепости или другие сооружения. Такова работа знаменитого баталиста Михаила Матвеевича Иванова, хранителя Эрмитажа, преподавателя Академии художеств. В 1790 году он был прикомандирован к князю Григорию Потемкину и создал множество рисунков юга России: Кавказ, Крым, Молдова. На его полотне «Вид крепости в Бендерах» половину картины занимает серовато-голубоватое с золотистыми облаками небо. Нижняя часть делится на две горизонтали. Сама крепость с миниатюрными сказочными башенками с замечательной игрой света и тени в шоколадном, золотистом и приглушенно-зеленоватом тонах. В нижней части, самой близкой к зрителю, на холме стоит любующийся окрестностями офицер, под холмом располагается группа путников с собакой. Один из них указывает на крепость. С поля возвращаются пастухи с коровами. Все дышит покоем и миром. Коричневая почва и золото неба перекликаются с шоколадными и золотистыми тонами самой крепости. Выверенная композиция с четкими треугольниками башен и округлыми очертаниями холмов, красота линий, мягкость оттенков и ощущение простора – все это именно молдавский колорит с неповторимой музыкальностью пейзажа, отзывающейся теплотой в сердцах жителей нашего края.

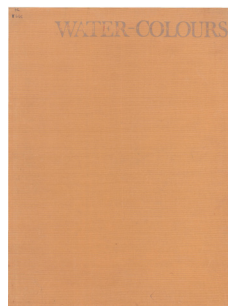

Не менее замечательны в этой книге натюрморты и портреты. Один из них Венециановский «Портрет Л. А. Стромиловой» изображает женщину, которую никак нельзя представить себе в качестве модели на подиуме. Она вся такая нежная, пышная с носиком правильной классической формы, с изящно удлиненными пальцами и непокорно вьющимися кудрями в золотисто-лимонном наряде, такая домашняя и ласковая. Прямо напоминает «ренуаровское» отношение к красоте женского тела. Только Огюст Ренуар творил во Франции гораздо позже. Русскому художнику была свойственна идеализация моделей и принадлежность к традиции, восходящей к портретам Боровиковского. Завершают книгу справочные материалы: каталог на

русском языке, summary и список иллюстраций на английском.

Water-colours: The Tretyakov Gallery. – Leningrad: Aurora Art Publishers, 1974. -160 p.

Книга издана в издательстве «Аврора» на двух языках. Русское название «Акварель: Государственная Третьяковская галерея». Все вспомогательные материалы даны на английском и русском языках. Вниманию читателей предлагается вступительная статья, автором которой является составитель Е. Логинова, отличного качества цветные иллюстрации с пояснениями и биографические заметки. Из пояснений к картинам можно узнать не только название произведения и фамилию автора, но и выяснить, когда и где каждая из акварелей была написана и каков ее размер. Сообщается даже, в каком городе и у кого была приобретена работа. Биографические сведения содержат имя и отчество художника, даты и места рождения и смерти, где и у кого учился живописец, в каких жанрах достиг успеха, занимался ли он преподавательской деятельностью, был ли отмечен наградами или званиями и какими именно. Все работы выполнены в технике акварели. Представлены разные жанры: портреты, ню, пейзажи, натюрморты и бытовые сценки. Встречаются имена художников, чьи произведения приобретал сам Третьяков, а также картины авторов, которые появились в галерее уже после смерти мецената. «Новодевичий монастырь» А. Лентулова выполнен в авангардной манере, чуждой создателю галереи. Но его собственный кругозор расширялся по мере пополнения коллекции. Третьяков выбирал значимые и репрезентативные работы. Его последователи двигались вперед, оставаясь верными главному принципу подбора экспонатов. В соответствии с этим веселые и теплые, малиново-салатные купола и крыши Лентулова, вполне уместны и в галерее и в книге.

Die Tretyakow –galerie. – Leningrad : Aurora, 1979. – 327 p.

Составителем книги является Всеволод Володарский, переводчиками на немецкий язык И. Фронкин и М. Урбич. На обложке издания воссоздана во всем своем изяществе знаменитая «Всадница» Карла Брюллова. Женственные одежды розоватых и голубоватых тонов контрастируют с чернотой кожи коня, восторженный взгляд девочки точно предлагает читателям разделить с художником его восхищение моделью, полной молодости и энергии. Книга начинается со вступительной статьи Всеволода Володарского на немецком языке. Основным материалом разделен на периоды в соответствии с историей развития русского искусства: древнерусские иконы, затем искусство 18-19 веков и советское искусство. Красочные иллюстрации во всю ширину листа дают возможность внимательному читателю хорошо рассмотреть детали картин и воссоздать

их в воображении, наслаждаясь мастерством художников. Замечательные работы Виктора Васнецова, Михаила Врубеля, Николая Ге, Эдуарда Калныньша сменяют друг друга. Биографические заметки предлагают сведения о жизни живописцев. Завершает издание список иллюстраций на немецком языке. Несмотря на то, что книга предназначена, в первую очередь, немецкоязычному читателю, а также тем, кто владеет немецким, она, безусловно, представляет интерес для всех любителей живописи.

Небольшой объем данной статьи не позволяет нам подробно описывать каждую из имеющихся в фондах нашей библиотеки книг, посвященных великолепному собранию «Третьяковской галереи» или ее собирателю, купцу и филантропу Павлу Михайловичу Третьякову. Его имя и сегодня во всем мире ассоциируется с любовью к искусству и самоотверженным трудом на ниве просвещения современников и потомков. Являясь скромной данью памяти Великого человека, наш текст напоминает о том, что и в век тотальной компьютеризации и безбрежной глобализации может быть по достоинству оценен индивидуальный вклад и бескорыстный подвиг незаурядной личности.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ:

1. *Die Tretyakow –galerie*. Leningrad : Aurora, 1979. 327 p.
2. *The Tretyakov Gallery: A Short Guide*. Moscow : Foreign Languages Publishing House, 1957. 109 p.
3. *Water-colours: The Tretyakov Gallery*. Leningrad : Aurora Art Publishers, 1974. 160 p.
4. АНИСОВ, Лев. *Третьяков*. М. : Интердиалект+, 1998. 335 p.
5. БЕЗРУКОВА, Д. Я. *Третьяков и история создания его галереи*. М. : Просвещение, 1970. 104 p.
6. БРУК, Я. «Собрать русскую школу, как она есть...» : Гос. Третьяков. Галерее исполнилось 150 лет. В: *Наука и жизнь*. 2006, nr 5, pp. 3 - 12
7. ВАТОЛИНА, Нина Николаевна. *Прогулка по Третьяковской галерее: Русский и советский портрет. Образы эпохи*. М. : Сов. художник, 1983. 255 p.
8. *Государственная Третьяковская галерея: Очерки истории : 1856-1917*. Отв. ред. : Я. В. БРУК, 1981. 350 p.
9. ЖУКОВА, Людмила. «Чтобыжитое от общества вернулось бы также обществу»: 150 лет Третьяков. Галерее. В: *Библиополе*. 2006, nr 3, pp. 73-80.
10. *Картины Государственной Третьяковской галереи*. М. : Изобразит. искусство, 1970, вып. 5, 74 p.
11. НЕМИРОВСКАЯ, Мирра Абрамовна. *Акварель и рисунок XVIII - первой половины XIX века в собрании Государственной Третьяковской галереи*. М.: Изобразит. искусство, 1984, 163 p.

МАСТЕР И МАСКИ: литературные мотивы

*****

CREATOR AND MASKS:
the literary reasons

МАРИНА ШУЛЬМАН

Абстракт: *The reason for the appearance of this article is based, on the one hand, the celebration of the 250th anniversary of the play-tale „The Stag King“ (1762) of Italian playwright Carlo Gozzi, and on the other hand – the fairy tale „Lady in blue at the end of the day“ by Anna - Lou Steiningger published in „Foreign Literature Studies“ journal in 2013. The author tells us about philosophical/ literary ideas and the use of mask and characters in literature.*

Непосредственным поводом для появления этой статьи послужили, с одной стороны, празднование 250-летия пьесы-сказки Карло Гоцци «Король-олень», а, с другой – публикация в журнале за 2013 год (№ 11) сказки Анн Лу Стайнингер «Женщина в синем на склоне дня».

«Король-олень», третья из пяти входящих в цикл пьес-сказок, была написана более 250 лет тому назад. Ее автор, итальянский аристократ Карло Гоцци, чья слава в его родном городе некогда затмевала известность великого Гольдони, мастерски соединил полный грубоватого соленого юмора народный театр масок и утонченную литературную традицию. Он создал неповторимый жанр фьямм, обеспечивший непрофессиональному литератору бессмертие и благодарную память читателей. Дело в том, что обладавший отменным литературным вкусом Карло Гоцци отнюдь не был дилетантом. Созданный им цикл пьес-сказок написан рукой мастера. Все 5 пьес, входящих в него, остро театральны, дают возможность актеру проявить разнообразные грани своего таланта, одновременно веселы и легки для восприятия широкой публики и изящны, утонченны, наделены глубоким философским подтекстом. Пьеса «Король-олень» самим автором определяется как трагикомическая. А по легенде все началось с веселого пари на дружеской пирушке.

Карло пообещал написать пьесу, используя незатейливый сюжет из арсенала бродячих труп, представлявших для увеселения народа сказки с масками и шутками. Он симпатизировал труппе Сакки, любил народное искусство и чувствовал, что роль маски в истории литературы и театра далеко не исчерпана. Интуиция мастера не подвела. Карло выиграл пари. Его

творения имели оглушительный успех у соотечественников, позднее пьесы Гоцци сравнивали с гениальными созданиями Гофмана и других романтиков.

В 20 веке много писали о социальной роли, о «трагическом прирастании» маски к человеческому лицу и ее использование в художественной литературе вновь оказалось популярным приемом. На рубеже 20-21 вв. мы видим увлечение ролевыми играми (толкиенисты, коллективное разыгрывание исторических эпизодов, известных баталлий и т. д.). Ученые говорят не только о распространенности перформанса в искусстве, но и о «театрализации социальной сферы», о социальном и политическом перформансе. Все это заставляет нас думать, что обращение к фигуре Карло Гоцци и его творчеству своевременно и продуктивно.

Выбранный для сопоставления рассказ принадлежит перу Анн Лу Стайнингер., швейцарской писательницы, обладательницы престижной литературной премии Мишеля Дантена. В жанровом отношении являясь литературной сказкой, наша история одна из 30, входящих в цикл «Сказки украденных дней». Обрамлением служит рассказ о встрече человека с ангелом смерти, сообщающим рассказчику о том, что ему остается жить не более 7 дней. Персонаж продлевает себе срок пребывания на земле, рассказывая истории, а затем, устав, передает свою функцию повествователя женщине.

В художественном мире Гоцци и Анн Лу Стайнингер читателя и зрителя ожидают ироничность и сказочность. В пьесе Гоцци действие разворачивается то в кабинете короля, то во дворце, то в фантастическом лесу, который носит название «Рончислапского». Внимательный читатель или зритель уловит в самом этом названии ироничный намек на битву в знаменитом Ронсевальском ущелье. Это кровопролитное сражение описывается в средневековом эпосе «Песнь о Роланде». В пьесе итальянского драматурга бьются не народы, не армии. Перед нами всего лишь лихо закрученная дворцовая интрига. Но и в ней отражается, по мнению Гоцци, извечная борьба добра со злом. Король Дерамо бесстрашен, он превыше сохранения жизни ставит честь. Его образ мыслей напоминает рыцаря Роланда.

В истории, рассказанной Анн Лу Стайнингер, нет грубоватого площадного веселья. Ее стилю свойственна ироничность, мудрая и печальная улыбка автора, видящего уловки своего героя насквозь. Его любимая фраза звучит внушительно и туманно, но используется для оправдания отказа дать подаяние кому-либо. Всем просящим старик говорит: «ничто в мире не исчезает и ничто не появляется, но все мне дорого обходится». Ирония мастерски сплавлена с гротеском. Во сне герой видит ложку, и ему кажется, что эта ложка перемешивает не варево в кастрюле, а его собственные кишки. Читатель от такой картины испытывает легкий шок и облегченно выдыхает, узнав, что старик не испытывает боли. Сказочное начало, ироничность и

гротеск создают ощущение фантастичности происходящего, властно втягивая читателя в мир миниатюры Анн Лу Стайнингер.

В пьесе Карло Гоцци множество масок. Это и предметы быта и персонажи-маски, не имеющие характера. Гоцци не описывает их поведения в подробностях, предоставляя актеру возможность в рамках заданной ситуации, проявить свое мастерство, а зрителям вволю посмеяться над шутками и ужимками, вспоминая милые сердцу простонародья правила площадной комедии дель арте.

На страницах миниатюры Стайнингер не встречается слово «маска». Однако, ее герой прячет за личиной скупца свою ранимость и восприимчивость, исполняя навязанную ему социальную роль, старик носит маску.

Веселым розыгрышем в пьесе Карло Гоцци является история с двумя статуями. Одну из них представляет живой человек. Зрители видят естественность и живость его реакций, потешаются над его гримасами. При этом Король, благородный Дерамо, не сознает, что смотрит на живого человека. Он вполне серьезно сопоставляет ответы девушек, претенденток на роль будущей королевы, с гримасами так называемой «статуи». Дерамо влюблен в Анжелу. Решив жениться на ней, король подчинился собственному чувству, забыв посмотреть на статую. Автор, однако, не забывает вставить ироничную ремарку, советуя в нужный момент заменить фигуру живого человека неподвижной статуей. Для Дерамо статуя – подарок мудрого волшебника, который обещал спасти его от участи обманутого мужа и предотвратить женитьбу на женщине лживой и коварной. В соответствии с «Морфологией сказки» Проппа, она выполняет функцию волшебного помощника. Такие помощники являются элементом структуры текста народных сказок. Время от времени они встречаются и на страницах литературных сказок.

В истории Анн Стайнингер также есть волшебный помощник. Это весы, на которых таинственным образом сама собой появляется кукурузная крупа. Ее даже больше, чем требуется для того, чтобы вернуть долг, который взяла у старика «Женщина в синем», его молодая и прекрасная соседка. В то же время в контексте миниатюры весы являются символом всемирного равновесия добра и зла, жизни и смерти.

Неистошима фантазия обоих авторов, сказочная атмосфера их текстов, явственно звучащее трагическое начало, а также философичность под-текста в пьесе Карло Гоцци и миниатюре Анн Лу Стайнингер позволяют нам сопоставить оба текста, выявляя особенности функционирования важнейших для понимания смысла этих произведений мотивов голоса и превращения человека в животное.

В античной мифологии божественной сущности соответствовали аналоги и спутники из мира животных (Герге - корова, Афине - сова, Аполлону – леопард). Лучезарный Аполлон, бог музыкантов и врачей, часто и жестоко наказывает гордецов и упрямецев. В соответствии с пронизательным замечанием Алексея Федоровича Лосева, это происходит потому, что глубинная сущность Аполлона понималась как охрана совершенной формы. Соединение искусства и врачевания, а также уничтожение всего и всех, кто угрожает совершенству

мира, непротиворечиво с этой точки зрения, наоборот, образ водителя муз оказывается исполненным глубокого смысла и гармоничным. Людей обращали в животных чаще всего в наказание за провинность. Цирцея превращала сладострастников в свиней, лишая их разума. Посмевающая поспорить с Афиной в искусстве коверткачества Арахна, была обращена в паука. Диана, богиня охоты у древних римлян, превратила смертного юношу Актеона, дерзнувшего любоваться ее наготой, в оленя.

В пьесе-сказке Гоцци волшебник даровал королю Дерамо текст заклинания, позволявшего ему без всякого ущерба переходить из собственного тела в чужое. Такое перевоплощение давало возможность правителю царствовать, не опасаясь заговорщиков. Вовремя перевоплотившись в другое тело, Дерамо всегда успевал выявить и обезопасить своих врагов. Пагубной оказалась дверчивость короля. Тарталья, министр Дерамо, притворившись другом и преданным слугой, выведает тайну, убил короля и, воспользовавшись заклинанием, заставил его дух вселиться в оленя. Когда олень погибает, Дерамо переходит в тело немощного старика, убившего животное. Драматические события развиваются сразу после того, как король, долго искавший невесту, наконец, женится на любимой девушке. Вместо ожидаемого счастья герой оказывается в ловушке. Читатели и зрители, точно в античной трагедии, испытывают потрясение ужасом и состраданием – катарсис по Аристотелю.

С традицией античного романа связан мотив узнавания. Часто какой-нибудь предмет, найденный вместе с покинутым ребенком, позволял ему впоследствии быть узнанным. В пьесе Карло Гоцци единственным признаком, по которому Анжела, молодая жена короля, догадывается о том, что в тело ее мужа вселился дух его министра, а его собственная душа томится в теле немощного старика, является голос Дерамо. Автор искусно подготавливает момент узнавания. В самом начале пьесы сказано, что Тарталья, министр короля, заикается. Затем Анжела, томясь во дворце от того, что она не может полюбить мужа, вспоминает Дерамо, своего возлюбленного. Анжела говорит о возвышенном образе его мыслей, о том, что речь отражает благородство его натуры, а в облике мужа с горечью отмечает грубость и злобность. Так постепенно связываются воедино мотивы речи, голоса и души. Анжела вначале не может поверить в то, что любимый ею голос исходит из тела немощного старика. Но сам по себе голос она узнает сразу. Преодолев испуг, молодая женщина решительно становится на сторону короля, лишенного не только короны, но и собственного молодого и сильного тела. Главное для героини Гоцци душа короля, звучащая в его голосе, молодом и прекрасном. Увидев, что Анжеле угрожает опасность, Дерамо, презрев собственную немощь, бросается ей на помощь.

Аристократ Карло Гоцци человечен и демократичен. Не богатство возвышает короля, а его дух. Не немощь и бедность старика достойны презрения. Осмеянию подвергается жестокость и коварство придворного. В веселой пьесе высвечивается трагедийность, выявляется философская проблематика диалектики тела и души, чьим символом становится голос. Люди, старея,

утрачивают молодое и крепкое тело, мечтая о том, чтобы рядом с ними оказался кто-нибудь похожий на Анжелу. Разве эта ситуация не напоминает короля Дерамо, созданного более 250 лет тому назад воображением итальянского драматурга? В эпоху Карло Гоцци существенные изменения происходили в самом литературном процессе. Игры с масками уступали место романтическим характерам, олицетворявшим собою какую-либо человеческую страсть. По этому принципу выстроены характеры главных героев пьесы. Дерамо благороден, Анжела олицетворяет любовь и верность, а Тарталья – похотливый и жестокий предатель. Гоцци избегает упрощения, заставляя злодея Тарталью перед смертью трогательно просить за свою дочку Клариче. В то же время в сцене охоты лица Дерамо и его министра закрыты масками, что заставляет самих зрителей отыскивать короля среди его двойников, живо сопереживая Анжеле. Перевоплощение воспринимается Дерамо как мучительное искажение его сущности. Даже собаки с королевской псарни, не узнав хозяина, облаяли его.

В финале пьесы королю, выдержавшему испытание немощью и бесправием, возвращают его собственное молодое тело, любимую женщину и царство. Примечательно то, что спасителями Дерамо являются волшебник и женщина, чей ум, отвага и любовь помогли королю выстоять и сохранить верность собственной сущности.

Карло Гоцци работает в жанре трагикомедии, сочетает традиции народной сказки и античной литературы, использует новую и старую манеры создания персонажей, балансирует на грани грубоватой простоты и философичной сложности, искусно переплетая мотивы преступления, перевоплощения и узнавания. Мотив голоса связывается с душой и самой сущностью человека, помогая осознать глубинный смысл творения итальянского драматурга. Пьеса Карло Гоцци волшебным образом преодолев разрыв в о времени в два с половиной века, поворачиваясь разными гранями, переливаясь, словно драгоценный камень, легко и изящно входит в сознание человека наших дней.

Для понимания смысла сказки Анн Лу Стайнингер, скрытого в подтексте, весьма существенны, по-нашему мнению, мотивы голоса и превращения человека в животное. Автор миниатюры не дает нам портрета Старика, мы так и не узнаем о том, какие у героя ее сказки глаза, волосы, рост. Стайнингер не рассказывает читателю в подробностях о характере своего героя. Ее стиль отличается краткостью. Автор сообщает лишь самое главное о Старике. Самое существенное в герое миниатюры не страсть или набор качеств как в главных героях Карло Гоцци, не свойственная королю Дерамо яростная жажда жить и быть самим собой, а мудрость и жертвенность. Мотив голоса в сказке Анн Лу Стайнингер связан с душой героя, сущностью мирового порядка, а также равновесием жизни и смерти во Вселенной.

На страницах сказки, поэтичной и правдивой, действуют всего лишь два персонажа. На бытовом уровне это ворчливый старик, которого люди считают жестокосердным скупцом, и его молодая соседка. Герой миниатюры не мечтал разбогатеть, а его строгость по отношению к тем, кому он одалживал что-либо, объяснялась «любовью к порядку» и своеобразной ранимостью. Старик

казалось, что отдавая что-либо, он отдает часть собственного тела. Он не мог успокоиться, пока не увидит, что все, взятое у него, вернулось обратно в целости и сохранности. Читатель, понимает, что Старик справедлив по-своему. Он отдает то, что считает лишним. Герой сказки не пытается оспорить мнение окружающих, скрывая ранимость, эстетическую чуткость и жертвенность, он прячется за свою социальную роль, добровольно надевает маску.

Героиня сказки неожиданно приходит с просьбой одолжить ей немного кукурузной муки. Облик ее передан таким, каким увидел его потрясенный и испуганный Старик. «В волосах застряли рыжие всполохи облаков, туманно-сиреневая гряда холмов опоясывала ее талию, сама же она всем телом тянулась вверх, к нежно-золотому небу». Поразительно гармонично сочетаются в стиле Анн Лу Стайнингер лиризм, ироничность и афористичная выразительность. Старик опасается, что «Женщина в синем» способна «наклонить горизонт и так потрянуть небесный свод, что звезды дождем посыплются с него в складки ее платья».

В сказке Анн Лу Стайнингер на уровне подтекста, подобно тому, как противопоставлены в пьесе Карло Гоцци благородная речь и приятный голос короля грубому голосу и заиканию коварного Тартильи, пленительному голосу красавицы противостоит отвратительный стрекот саранчи, затаившейся в складках ее платья. Неслучайно при первой встрече с посетительницей весь ее облик испугал героя сказки. Звуки, контрастирующие друг с другом, очаровательный и ужасный, исходят от одного и того же создания. Поневоле задумаешься, откуда страшный стрекот взялся в идиллическом описании прелестей женщины, постукавшей в дверь старика? «Саранча заполнит твои дома и дома твоих слуг и весь Египет», - так сказано в восьмой казни египетской. На уровне символического подтекста смерть стучится в дом героя миниатюры. Если бы не его самопожертвование, в мир ворвался бы хаос. Прелестная женщина, беспечно поющая во время приготовления еды или уборки, существует на уровне быта. На уровне символического подтекста она оказывается личиной смерти, которая сама время от времени надевает маску.

Лиричная мудрость Анн Лу Стайнингер поворачивается к читателю острой гранью жесткого и правдивого таланта. Именно через звук раскрывается философский смысл миниатюры. Мудрый Старик, почувствовавший угрозу всемирному равновесию, решивший пожертвовать собой, на уровне быта получает последнюю милость – возможность испытать эстетическое наслаждение и перевоплотиться без боли. Даже незатейливые песенки, исполняемые красавицей, безмерно радуют героя сказки. Он робко просит соседку петь чаще и очарованно слушает все, что она поет. Женщине приятно восхищение Старика. Она играет и забавляется, исполняя шуточные незатейливые песенки, и в то же время сознает могущество собственного голоса. Все чудеса этой сказки связаны с чарующим пением. Под звуки волшебного голоса сам собой возвращается долг соседки (сыплется золотой струйкой мука на чашу весов), приходят гротескные сновидения и безболезненно уходит из высохшего тела Старика сама жизнь. Чтобы облегчить ему таинственный

переход из одной телесной оболочки в другую, соседка выбирает самые лучшие скорбные и веселые мелодии. Пение является своеобразным мостиком между реальностью быта и вечной жизнью природы и искусства. Мощное и нежное, таинственное и «ночное», по выражению русской поэтессы Анны Ахматовой, звучание женского голоса освобождает героя сказки Анн Лу Стайнингер от всех тягот навязанной ему социальной роли и телесной немощи. Отдавая свое добро и собственную жизнь, герой миниатюры как в античной трагедии восстанавливает самопожертвованием нарушенное мировое равновесие и вечную гармонию жизни и смерти в нашем мире.

Но сказочный персонаж не исчезает. Внимательный читатель должен вспомнить любимую поговорку Старика: «Ничто в мире не возникает и ничто не исчезает, но все мне дорого обходится». Если допустить, что поговорка не является тривиальным прикрытием скупости, а отражает пантеистическую веру Старика во всемогущество природы и отсутствие полного исчезновения, то можно понять, что его перевоплощение в стрекозу, по крайней мере, ему самому не показалось бы оскорбительным. Избавление от страданий, быть может, награда за трудно прожитую жизнь и готовность к самопожертвованию. По звуку пения, избежав уничтожения, Старик просто меняет свою телесную оболочку. Произошло чудо, вылетевшая из немощного крошечного тела «блестящая синяя стрекоза зигзагом взмыла в утреннее небо».

Перевоплощение Старика в стрекозу происходит безболезненно. Оно не вызывает протеста со стороны героя миниатюры, как это было в пьесе-сказке Карло Гоцци, освобождает Старика, а не причиняет ему боль. В этом сказывается самоощущение нашего современника, зачастую опасующегося жизни больше, чем смерти. На уровне подтекста звучит некая печальная нота усталости человечества от самого себя. Люди, разные по характеру, обладатели самых различных судеб, все вместе на рубеже 21 века мы оказались прагматичны, жестоки, себялюбивы, непоправимо виноваты пред богом и природой. Освобождение от человеческого начала и возвращение в лоно природы может быть воспринято как облегчение.

Анализируемым произведениям присуща трагедийность, связанная с нетленной античной традицией, свойственна неисчерпаемость народного сказочного богатства, являющегося источником вдохновения для поэтов и писателей, драматургов и миниатюристов, создателей литературных сказок и трагикомических пьес.

Сопоставление мотивов голоса и перевоплощения человека в животное выявило их непосредственную связь с идейно-художественным и философским смыслом произведений и показало эффективность использования маски как литературного приема.

**DISTINSĂ
ȘI MULT STIMATĂ DOAMNĂ**

Silvia CIOBANU,

Cu prilejul frumoasei vârste pe care o împliniți astăzi, venim către Dumneavoastră cu un gând bun și urări de multă sănătate, viață lungă și împliniri în toate cîte Vi le propuneți.

Felicități pentru tot ceea ce sînteți și pentru tot ceea ce faceți. Felicități pentru Dumneavoastră și Familia din care faceți parte, pentru cei dragi și cei care Vă sînt aproape, pentru cei care Vă sînt sprijinul și Vă iubesc. Felicități sincere din toate cele 53 de inimi bibliotecare care Vă sînt alături!

Pe parcursul a circa 29 ani de activitate la Biblioteca Științifică, ați demonstrat vocație și talent de bibliotecar înnașcut, fidelitate și consecvență, capacități carismatice și neobosit entuziasm în promovarea și dezvoltarea marketingului info-bibliotecar pentru carte, informații și cunoștințe.

Dragă Doamnă Silvia, ați parcurs o carieră de succes începînd cu postul unui simplu bibliotecar (1986) pînă la șef Centrul Marketing. Activitate Editorială (2009 - prezent). În acești ani ați îndeplinit, cu multă responsabilitate și funcția de șef Centru Cultura Informației, coordonînd grupul de bibliotecari pentru predarea cursului respectiv, fiind asistent universitar (prin cumul) la catedra Electronică și Informatică, formator, tehoredactor, șef serviciu Săli de Lectură, metodist – coordonator, șef serviciu Literatură Științifică, Beletristică, Didactică și Publicații Muzicale.

De fiecare dată ați demonstrat cunoștințe și abilități teoretice și practice, ați generat și aplicat idei inovatoare, ați propulsat și onorat profesia de bibliotecar la diverse manifestări cu multă demnitate și mîndrie.

Sînt bine cunoscute și apreciate înalt, la nivel instituțional, național și internațional implicațiile Dumneavoastră privind adaptarea principiilor moderne de reclamă, aplicarea noilor metode de design în Bibliotecă, promovarea unui șir de activități care au ca obiectiv cunoașterea și consumarea de către utilizatori a serviciilor și produselor de bibliotecă, dezvoltarea feedback-ului, redactarea, tehoredactarea, designul și editarea lucrărilor științifice: Confluente bibliologice, a revistei electronice BiblioUniversitas@ABRM.md, monografiilor, lucrărilor bio bibliografice, didactice, materialelor promoționale.

Dna Silvia CIOBANU este membru al colegiului de redacție al revistei Confluente bibliologice și BIBLIOUNIVERSITAS@ABRM.md.

Gustul și simțul estetic al dnei Silvia CIOBANU se regădesc în pagina web a Bibliotecii, expozițiile informative și tematice on-line, foto-materialele, videoclip-urile pentru TeleInformații, reclamă, designul și amenajarea spațiilor Bibliotecii etc.

Menționăm implicațiile relevante și meritorii ale dnei Silvia CIOBANU în implementarea serviciilor inovative, programelor infobibliotecare.

Fiecare activitate și proces păstrează amprenta mîinilor iscusite, imaginației și creativității unui Om talentat.

Portofoliul personal conține peste 100 de lucrări originale, unele inedite, apreciate de toată comunitatea profesională.

Ați reușit să Vă remarcați benefic în mediul profesional prin implicații substanțiale în promovarea valorilor bibliotecare, prin hărnicie, fidelitate, responsabilitate și mult har profesional. Munca, talentul și meritele Dumneavoastră sînt menționate prin frumoasele distincții: Premiul Mare Profesional „Cel mai bun Bibliotecar al Anului 2005”, Premiul la Concursurile Naționale „Cele mai reușite lucrări în domeniul biblioteconomiei și științei ale informării” (anii 2000-2014).

Pentru merite deosebite în dezvoltarea domeniului biblioteconomic și promovarea culturii naționale, pentru contribuții esențiale la procesul de instruire și cercetare, promovarea imaginii Bibliotecii ați primit Diploma de onoare a Ministerului Culturii, Diplome ale ABRM, ale Universității de Stat „Alecu Russo”.

Dragă colegă, în această zi jubiliară cele 53 de inimi ale bibliotecarilor universitari de la Bălți Vă doresc multă sănătate, prosperare, bucurie și fericire în familie, tinerete și frumusețe în suflet, noi realizări și succese. Să rămîneți mereu așa, precum Vă cunoaștem: natură puternică, entuziastă, optimistă, dornică de viață, inovatoare, autentică, specialist de forță.

LA MULȚI ANI!!!

**PARTENERIAT EDUCAȚIONAL
COPIL – FAMILIE – ȘCOALĂ - SOCIETATE
(prezentare bibliografică)**

*****

A BIBLIOGRAPHICAL PRESENTATION ABOUT EDUCATIONAL PARTNERSHIPS
CHILD - FAMILY - SCHOOL - SOCIETY

Angela HĂBĂȘESCU

Abstract: *In the reading room „Pedagogical, natural, real sciences. Art” was organized to International Day of the Family an exhibition „Family above all”. The article is a selective presentation of the documents from Scientific Library collections.*

*„Familia este cea mai veche dintre toate societățile și singura naturală.”
J. J. Rousseau*

Ziua Internațională a Familiei a fost instituită de Adunarea Generală a ONU la 20 septembrie 1993 și este sărbătorită în fiecare an la 15 mai. Familia este înțeleasă drept cea mai însemnată alcătuire socială de care depind dezvoltarea, stabilitatea și, mai ales, existența întregii omeniri. Ea reprezintă o reuniune a vîrstelor, un potențial conflict între generații. Societatea tradițională impune individului ca o cale de integrare în comunitate, dar și de împlinire individuală, întemeierea unei familii. Familia conferă stabilitate unei societăți, fapt pentru care este protejată prin legi scrise și nescrise.

Cu prilejul Zilei Internaționale a Familiei comunitatea din întreaga lume organizează acțiuni menite să contribuie la promovarea valorii de neprețuit pe care o reprezintă fiecare familie.

În Republica Moldova există legi care protejază familia și copilul. Printre acestea se numără și *Convenția cu privire la drepturile copilului*, adoptată de către Adunarea Generală a ONU la 20 noiembrie 1989. Este o lucrare ce cuprinde drepturile copiilor, legi care îi tratează pe toți într-un mod egal, astfel ca nimeni să nu fie jignit, respins, înlăturat. Un volum de referință pentru aplicarea legilor, politicilor și practicilor vizînd promovarea și protejarea drepturilor copilului reprezintă *Ghidul de aplicare practică a Convenției cu privire la drepturile copilului* (Ch., Cartier, 2001).

Despre drepturile copilului în prezent, viitorul drepturilor copilului în Moldova aflăm mai multe în *Raportul copiilor despre respectarea Convenției privind Drepturile Copilului în Republica Moldova „Viața în ochii copilului”* (Ch., 2008). Acest Raport este adresat:

- * copiilor – să cunoască opiniile semenilor și să se implice în monitorizarea

copilului;

- * părinților, tutorilor, profesorilor și altor profesioniști – să consulte copiii și să țină cont de opiniile lor în orice lucru care îl privește;
- * factorilor de decizie – să afle ce cred copiii despre serviciile sociale existente și să țină cont de opiniile copiilor la elaborarea actelor normative și legislative. Pentru copii familia este un factor decisiv de socializare. În familie copiii află care sunt valorile și normele din societate. Părinții sunt primii care oferă copiilor pilde de urmat, de la care copiii învață ce este bine și ce este rău, frumos și urât, corect și incorect, permis și interzis etc.

Volumele lui Martine Segalen *Sociologia familiei* (Iași, Polirom, 2011) și Petru Iluț *Sociopsihologia și antropologia familiei* (Iași, Polirom, 2005) prezintă evoluțiile de-a

lungul ultimilor decenii ale structurii și rolului familiei în raport cu casa, școala, locul de muncă sau timpul liber. Familia este pusă în fața unei reevaluări științifice, din nevoia de abordări și soluții menite să vină în întâmpinarea cerințelor societății. Monografia *Familia contemporană între tradițional și modern* (Ch., 2012), autor Olga Gagauz, abordează problema transformării familiei și căsătoriei, rolul familiei în dezvoltarea proceselor demografice. Lucrarea *Familia mai presus de orice*, autor Phil McGraw (București, Curtea Veche, 2007) conține exerciții, scenarii și evaluări prin care părinții sînt ajutați să-și depășească temerile, problemele de comunicare ce împiedică manifestarea potențialului de sănătate și de prosperitate din căminul lor. Este un ghid pentru cei care vor să-și crească bine și sănătoși copiii și să-și organizeze viața de familie într-un mod integru și ghidați de un scop concret.

Pentru a avea o imagine cît mai completă asupra educației unui copil, este necesar să privim atît ceea ce se întîmplă la școală, cît și dincolo de orele de clasă.

Este important să acordăm atenție egală atît profesorului, cît și părintelui, acesta din urmă fiind primul și nelipsitul dascăl din viața unui copil. Lucrarea inovatoare *Comunicarea eficientă cu copiii: Acasă și la școală*, autori Adele Faber și Elaine Maylish (București, Curtea Veche, 2010), furnizează excelente strategii de comunicare între adulți și copii. Prin aplicarea acestora, părinții și profesorii îi pot ajuta pe copii să facă față celor mai diverse probleme care le afectează procesul de învățare. Dintre toate persoanele cu care vine în contact, părinții influențează cel mai mult viața copilului. Toți părinții doresc să fie mame bune

Prezentare bibliografică

sau tați buni pentru copiii lor. Cea mai mare responsabilitate a acestora este aceea de a educa și de a forma copii care, la rîndul lor, să știe să crească și să educe copii capabili de a deveni părinți. Problema educării unor tineri echilibrați este una contemporană, care are nevoie de soluții contemporane. Tehnici inovatoare cu ajutorul cărora se pot depăși dificultățile comunicării eficiente cu băieții și fetele adolescente ne oferă autoarele Susan Morris Shaffer și Linda Perlman Gordon în ghidurile de supravețuire pentru părinți *Cum să comunici cu băieții adolescenți* și *Cum să comunici cu fetele adolescente* (București, Amaltea, 2006). „Copilul își desăvârșește primele experiențe în viața de familie. În mediul social restrîns, alături de părinți, frați și de rudele sale, copilul își apropie primele experiențe sociale. Căminul în care crește, căldura sau indiferența acestuia îi vor modela puternic modul de viață, personalitatea și curajul de a aborda viața” (Ecaterina Adina Vrasmas *Consilierea și educația părinților*, București, Aramis, 2002).

Un alt factor important în viața copilului îl reprezintă școala și tot ceea ce este legat de activitatea școlară. Activitatea de acasă este o continuare a activității pedagogice de la școală și invers – activitatea de la școală este o continuare a activității de acasă. Acesta este motivul principal pentru care cei doi factori au datoria de a cunoaște obligațiile celuilalt, de a se sprijini reciproc. Un părinte care își exercită meseria cu mult profesionalism va ști să orienteze copilul spre o școală care să corespundă cu aptitudinile sale și va ști să fie un bun partener al cadrelor didactice, pentru a acționa simultan în vederea sprijinirii evoluției acestuia. Timpul calitativ acordat copiilor, discuțiile libere și deschise care să se soldeze cu acceptarea punctelor de vedere cerute, manifestarea interesului permanent pentru ce și cum se întîmplă în școală, afișarea disponibilității de implicare în rezolvarea problemelor școlii sînt acțiuni absolut necesare pentru fiecare părinte. Toate

aceste aspecte ale relațiilor copil-familie-școală-societate sînt reflectate și în bogata colecție de reviste din domeniul Pedagogie și Psihologie din sala de lectură.

Copiii trebuie crescuți în spiritul recunoașterii importanței familiei, al respectării valorilor morale și al interrelațiilor optime din familie. Familia are nevoie să fie sprijinită pentru a crește copiii în spiritul respectării și susținerii permanente a legăturilor familiale, ce constituie valoarea supremă în cultura și civilizația umană. Societate trebuie să manifeste permanent un climat de respect al familiei și de promovare a valorilor morale și culturale pe care aceasta le susține și să încurajeze familia în creșterea tinerei generații într-un climat cît mai relaxant și benefic dezvoltării personale.

Bibliografie:

1. FABER, Adele. *Comunicarea eficientă cu copiii: Acasă și la școală*. București : Curtea Veche, 2010. 262 p. ISBN 978-973-669-985-6
2. MORRIS SHAFFER, Susan. *Cum să comunici cu fetele adolescente: Ghid de supraviețuire pentru părinți*. București : Amaltea, 2006. 255 p. ISBN 973-7780-48-5, ISBN 978-973-7780-48-5
3. MORRIS SHAFFER, Susan. *Cum să comunici cu băieții adolescenți: Ghid de supraviețuire pentru părinți*. București : Amaltea, 2006. 208 p. ISBN 973-7780-49-3, ISBN 978-973-7780-49-2
4. PERETEATCU, MARIA. *Educația și consilierea părinților* : Ghid pentru părinți. Bălți, 2006, pp. 5-21. ISBN 978-9975-4006-1-9
5. *Relația școală-familie pentru calitate în educație*. Ch. : Centrul Educațional PRO Didactica, 2010. 55 p. ISBN 978-9975-4125-3-7
6. VRASMAS, ECATERINA ADINA. *Consilierea și educația părinților*. București : Aramis, 2002. 176 p. ISBN 973-8294-74-6
7. <http://www.educativ.info/fact1.html>
8. http://www.didactic.ro/materiale/27665_educatia-familiala-contemporana-conflicte-si-posibilitati-de-rezolvare
9. <http://www.natalitateprecoce.crestereacopilului.ro/educatie-familiala.html>

Musaferii Bibliotecii

10 martie 2014

Președintele Parlamentului Igor Corman și șeful Delegației UE în Republica Moldova, Pirkka Tapiola au vizitat Centrul de Informare și Documentare a UE, deschis în cadrul Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți.

11 aprilie 2014

Biblioteca a fost vizitată de dl dr Sven Roeren, prof. univ., decanul Facultății Construcției de Automobile de la Universitatea din Landshut, Germania.

AUTORII / AUTHORS

BACIU GHEORGHE - savant, medic, membru al Academiei Balcanice de Medicină Legală, e-mail: baciucml@gmail.com

KARNAEVA LIUBOVI - Directoarea Bibliotecii Științifice Medicale a USMF „Nicolae Testemițanu”, e-mail: liubovi_karnaeva@usmf.md

CIOBANU SILVIA - șef Centrul Marketing. Activitatea editorială, specialist în domeniul biblioteconomiei și științelor informării, e-mail: sciobanu64@gmail.com)

CRISTIAN ELENA - șef serviciul Organizarea și Conservarea Colecțiilor, e-mail: elena.cristian12@gmail.com

HARCONIȚA ELENA - Directoarea Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți. Președinte al filialei BIN a ABRM Bălți, e-mail: elena.harconita@mail.ru

HĂBĂȘESCU ANGELA - bibliotecar principal serviciul Comunicarea Colecțiilor, Sala de lectura nr. 3, e-mail: angelahabasescu@gmail.com

LIȘÎI ALA - bibliotecar principal serviciul Comunicarea Colecțiilor, Sala de împrumut nr. 1, e-mail: ala.lisii97biblioteca@gmail.com

LUPU Viorica – director-adjunct Biblioteca Republicană Științifică Agricolă a UASM, e-mail: v.lupu@uasm.md

MOȚOC RADU – inginer, secretarul Asociației Pro Basaradia și Bucovina, Filiala Galați, România, e-mail: motoc.radu@yahoo.com

SOBETȚHI VERA - șef serviciul Metodologie. Cercetare. Instruire Biblioteca Republicană Științifică Agricolă a UASM, e-mail: sobetchi@gmail.com

SOFRONI ANA - doctor, conferențiar universitar

STRATAN ELENA - șef serviciul Cercetare. Asistența de specialitate, e-mail: elena.stratan1@gmail.com

ȘULIMAN MARINA – bibliotecar serviciul Comunicarea Colecțiilor, e-mail: raysablumina@gmail.com

UCRAINEȚ LILIA - bibliotecar, Serviciul Dezvoltarea Colecțiilor. Clasificare. Indexare, e-mail:

